

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Høringsnotat om gjennomføring av Solvens II

Lovforslag

DATO:

12. august 2011

Innhold

1	INNLEDNING.....	4
1.1	Strukturen på det europeiske Solvens II-regelverket	4
1.2	Gjennomføring av Solvens II i norsk rett.....	5
1.3	Banklovkommisjonens forslag til ny finansforetakslov	6
1.4	Nærmere om høringsnotatet	7
2	VERDIVURDERING OG KAPITALKRAV (PILAR 1)	8
2.1	Verdivurdering av eiendeler og forpliktelser utover forsikringstekniske avsetninger ...	8
2.2	Verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger.....	10
2.3	Solvenskapitalen	28
2.4	Kapitalkravene	31
3	RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL. TILSYNSPROSESSER. (PILAR 2)	39
3.1	Krav til systemet for risikostyring og internkontroll.....	39
3.2	Krav til kapitalforvaltningen	49
3.3	Krav til tilsynsmyndighetenes prosesser mv.	53
3.4	Selskaper med svekket finansiell stilling.....	58
4	INFORMASJONS- OG RAPPORTERINGSPLIKT (PILAR 3).....	62
4.1	Informasjonsplikt – Rapport om solvens og finansiell stilling	62
4.2	Rapporteringsplikt	64
5	REGULERING AV FORSIKRINGSGRUPPER.....	66
6	ANNET	75
6.1	Spesialforetak for risikoavdekning.....	75
7	ENDRINGER I TILSTØTENDE REGELVERK FOR LIVSFORSIKRING	77
7.1	Pristariffer og beregning av premier	77
7.2	Beregning av kundemidler	79
7.3	Videreføring av kollektivporteføljen mv.....	82
7.4	Behandling og tildeling av overskudd	83
7.5	Behov for endringer i lovens kapittel 10 om kommunale pensjonsordninger	86
7.6	Behov for tilpasninger i lovens kapittel 11 om flytting mv.....	87
7.7	Tilpasning av foretakspensjonslovens kapittel 9.....	89
8	PENSJONSFORETAK.....	90
9	SMÅ SELSKAPER SOM TILFREDSSTILLER UNNTAKSKRITERIENE	96
10	SJØTRYGDELAG.....	99
11	NY FINANSLOVGIVNING (NOU 2011:8).....	103
11.1	Sentrale forskjeller mellom lovutkastene	103
11.2	Finanstilsynets vurderinger	105
11.3	Henvisninger	105
12	MERKNADER TIL BESTEMMELSENE	107
13	FORSLAG TIL ENDRINGSLOV	123
	Vedlegg - Forsikringsvirksomhetsloven kapittel 6 etter endringer.....	140

1 INNLEDNING

Det nye europeiske soliditetsregelverket for forsikringsselskaper, Solvens II, skal etter planen tre i kraft 1. januar 2013. Solvens II-direktivet (2009/138/EF) bygger på fullharmonisering. Det innebærer at hele direktivet må gjennomføres i norsk rett uten tilpasninger.

Gjennomføringen av Solvens II reiser likevel noen problemstillinger hvor det er nasjonal handlefrihet, og som dermed omfatter mer enn den rene lovtekniske gjennomføringen av Solvens II. For selskaper utenfor direktivets virkeområde (små forsikringsselskap og pensjonsforetak) kan nasjonale myndigheter selv bestemme hvilke regler som skal gjelde. Videre står nasjonale myndigheter fritt til å fastsette regler på de områder som ikke omfattes av direktivet. Dette gjelder blant annet regler om produktutforming og avtaler i livsforsikring.

Dette høringsnotatet inneholder en detaljert fremstilling av lovtekniske forhold, herunder omtale av direktivbestemmelser og tilsvarende regler i gjeldende regelverk, lovforslag og merknader til lovforslaget. I tillegg vil det inneholde en vurdering av enkelte problemstillinger hvor det er nasjonal handlefrihet.

1.1 Strukturen på det europeiske Solvens II-regelverket

Solvens II-direktivet ble endelig godkjent 25. november 2009. Direktivet innebærer at i alt 14 gjeldende direktiv på forsikringsområdet blir slått sammen til ett direktiv som omfatter i overkant av 300 artikler. Direktivet omtales også som nivå 1-bestemmelser.

EU-kommisjonen vil fastsette gjennomføringsbestemmelser som utfyller mange av bestemmelsene i direktivet. Gjennomføringsbestemmelsene omtales også som nivå 2-bestemmelser. Det er ventet at Kommisjonen vil publisere et forslag til gjennomføringsbestemmelser høsten 2011, og at de vedtas i løpet av 1. halvår 2012. Gjennomføringsbestemmelsene vil bli vedtatt som en forordning som gjelder direkte i medlemslandene uten mulighet for bearbeiding eller tilpasning til øvrig nasjonalt regelverk.

Det europeiske tilsynsorganet EIOPA (European Insurance and Occupational Pensions Authority) vil utarbeide utfyllende retningslinjer. Disse omtales også som nivå 3-bestemmelser. Noen av standardene vil være retningslinjer som ikke nødvendigvis må gjennomføres fullt ut, mens andre vil være bindende tekniske standarder som skal følges av selskapene og tilsynsmyndighetene. Kommisjonen skal godkjenne de tekniske standardene. Etter planen skal de viktigste tekniske standardene fastsettes innen utgangen av 2012.

Kort om innholdet i Solvens II-regelverket

Alle de sentrale soliditetsreglene endres ved innføringen av Solvens II. I tillegg viderefører Solvens II-direktivet mange av de gjeldende direktivbestemmelser som normalt ikke betraktes som en del av Solvens II-regelverket.

Solvens II-regelverket er basert på en 3-pilar-struktur som tilsvarer Basel II-regelverket for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak.

- Pilar 1 omfatter krav til verdivurdering av eiendeler og forsikringstekniske avsetninger, kapital og kapitalkrav.
- Pilar 2 inneholder regler for risikostyring og internkontroll samt tilsynsmessig kontroll og overvåkning.
- Pilar 3 skal sikre markedsdisiplin gjennom informasjonsplikt overfor offentligheten og rapporteringsplikt overfor tilsynsmyndighetene.

Regelverket inneholder også bestemmelser for forsikringsgrupper/konsern

Det nærmere innholdet i Solvens II-regelverket er omtalt i kapittel 2 til 6.

1.2 Gjennomføring av Solvens II i norsk rett

Finanstilsynet har lagt til grunn at Solvens II skal gjennomføres i norsk rett på samme måte som for Basel II-regelverket der det overordnede rammeverket ble tatt inn i loven, mens de fleste bestemmelsene ble tatt inn i forskrift.

Direktivet

Finanstilsynets utgangspunkt har vært å utarbeide lovbestemmelser for gjennomføring av direktivet i gjeldende regelverk. Det vil si at endringene foreslås tatt inn i forsikringsvirksomhetsloven (og delvis i finansieringsvirksomhetsloven for forsikringsgrupper). Banklovkommisjonen har foreslått gjennomføring av Solvens II-direktivets hovedbestemmelser i utkastet til ny finansforetakslov. Hovedlinjene i utkast til ny finansforetakslov berøres kort i avsnitt 1.3 nedenfor. Sammenhengen mellom Banklovkommisjonens forslag og Finanstilsynets forslag er nærmere omtalt i kapittel 11. På grunn av usikkerhet knyttet til tidspunktet for vedtak av ny finansforetakslov anser Finanstilsynet det som hensiktsmessig at det foreligger et forslag om gjennomføring av Solvens II-regelverket i gjeldende lover.

I utgangspunktet vil de mindre sentrale direktivbestemmelsene som ikke reflekteres i lovforslaget, reguleres i forskrift. I mange tilfeller vil imidlertid slike bestemmelser være fullt dekket av de mer konkrete nivå 2-bestemmelsene, slik at de anses å være gjennomført i norsk rett ved gjennomføringen av nivå 2-bestemmelsene som omtalt nedenfor.

Gjennomføringsbestemmelser (nivå 2-bestemmelser)

Regelverket på nivå 2 kommer som forordning og gjelder dermed direkte i hvert EU-medlemsland. Gjennomføring i norsk rett kan skje på to måter: Enten som inkorporering i norsk rett ved at en lov eller forskriftsbestemmelse henviser til de aktuelle bestemmelser, eller som transformering ved at bestemmelsene omskrives til norsk lov eller forskrift. Finanstilsynet har lagt til grunn at gjennomføring av forordninger som hovedregel kun skal skje ved inkorporasjon. Det legges derfor til grunn at forordningen gjennomføres i norsk rett ved henvisning i forskrift. Det tas videre sikte på å utarbeide veiledninger som fremstiller regelverket i forordningen i en form som gjør dette lettere tilgjengelig for forsikringsselskapene og allmennheten, og som passer bedre med norsk regelverkstradisjon. Det legges til grunn at slike veiledninger får samme rettskildemessige status som forvaltningspraksis og rundskriv.

Utfyllende retningslinjer (nivå 3-bestemmelser)

Retningslinjene på nivå 3 vil som utgangspunkt ikke være direkte bindende for norske tilsynsenheter, men fungere som en veileder for tilsynspraksis på området.

En del retningslinjer vil imidlertid være bindende tekniske standarder som skal gjøres gjeldende direkte. Dersom slike standarder som regulerer tilsynsenhetenes rettigheter og plikter ikke kan sies å være tilstrekkelig dekket av nivå 2-bestemmelsene, bør disse også inntas i forskrift, eventuelt med henvisning til den aktuelle standarden på tilsvarende måte som ved henvisning til forordning.

Struktur på norsk regelverk

Det foreslås følgende gjennomføring av Solvens II:

- Lovbestemmelser som vil inneholde:
 - o De sentrale direktivbestemmelsene
- Forskrift som vil inneholde:
 - o Henvisning til relevant forordning
 - o Direktivbestemmelser som ikke er gjengitt i lov og ikke er dekket av relevant forordning
 - o Bestemmelser gitt ved bindende tekniske standarder som bør reflekteres i forskrift
- Veiledning som vil inneholde:
 - o Samlet fremstilling av regelverket med vekt på bestemmelser gitt i forordning
 - o Bindende og ikke-bindende retningslinjer som ikke er reflektert i forskrift

Tidsplan for gjennomføring

I forbindelse med behandlingen av Omnibus II-direktivet (som bl.a. omhandler endringer i Solvens II-direktivet) og nivå 2-bestemmelsene diskuteres det for tiden mulige overgangsbestemmelser. Det er foreløpig (medio august 2011) uklart hvilket omfang eventuelle overgangsbestemmelser vil få, men det ligger ikke an til at tidspunktet for gjennomføring av Solvens II-direktivet i nasjonalt regelverk (1. januar 2013) forskyves. Finanstilsynet legger til grunn at eventuelle overgangsordninger bør fastsettes i forskrift.

Det antas at endringene i norsk lov vil bli vedtatt i løpet av 1. halvår 2012.

Videre legger Finanstilsynet opp til at utkast til forskrift oversendes Finansdepartementet innen utgangen av 2011. Dersom endelig vedtak av nivå 2-bestemmelsene nødvendiggjør endringer i utkastet oversendes endringsforslag så snart som mulig i løpet av 1. halvår 2012. Det antas at forskriften kan fastsettes i 2. halvår 2012.

Veiledninger (rundskriv) og Finanstilsynets retningslinjer vil bli ferdigstilt og publisert i 2. halvår 2012.

1.3 Banklovkommisjonens forslag til ny finansforetakslov

Banklovkommisjonen har i NOU 2011:8 (Ny finanslovgivning) kommet med utkast til ny samlet lov om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven). Hovedelementene i

lovutkastet er konsesjonssystemet, utbygging av et foretaksrettslig regelverk for finansforetak, og utbygging av lovfesting av de alminnelige krav til god virksomhetsstyring og kapital- og soliditetsforhold i finansforetakene, samt til virksomheten i finanskonsern.

Banklovkommisjonen fremhever i sin utredning at den har lagt vesentlig vekt på å sikre samordnet gjennomføring i norsk lovgivning av EU/EØS-regelverket på finansområdet, herunder gjennomføring av nye krav til norsk lovgivning ved endringer i kreditt-institusjonsdirektivet, det nye forsikringsdirektiv og annen ny EU/EØS-lovgivning på finansområdet. Dette har medført at de alminnelige krav til virksomheten og kapital- og soliditetskrav til banker og forsikringsforetak fremstår i ny form i lovutkastet Del III (*Virksomheten*). Denne delen inneholder tre kapitler (kapittel 13 *Alminnelige krav til finansforetak*, kapittel 14 *Kapital- og soliditetskrav* og kapittel 15 *Virksomheten i finanskonsern*) og omhandler virksomheten i finansforetak og finanskonsern. Disse bestemmelsene bygger til dels på gjeldende lov- og forskriftsverk, men er vesentlig utbygget for å tilfredsstille kravene som følger av kredittinstitusjons- og forsikringsdirektivene.

I kapittel 11 i høringsnotatet kommenteres Banklovkommisjonens forslag til gjennomføringen av Solvens II i norsk rett. Dette kapittelet inneholder også en oversikt som viser sammenhengen mellom de to lovforslagene.

1.4 Nærmere om høringsnotatet

Høringsnotatet inneholder en omfattende beskrivelse av Solvens II-regelverket og Finanstilsynets lovforslag for gjennomføringen i norsk rett. Kapittel 1 inneholder en generell omtale av Solvens II og rammeverket for gjennomføring i Norge. Kapittel 2 omhandler regler for verdivurdering og kapitalkrav (pilar 1), kapittel 3 omhandler regler for risikostyring og internkontroll samt tilsynsprosesser (pilar 2) mens kapittel 4 omhandler regler for offentliggjøring av informasjon og innrapportering til tilsynet (pilar 3). Reglene for forsikringsgrupper omtales i kapittel 5, mens øvrige Solvens II-regler behandles i kapittel 6. Disse kapitlene er inndelt i underavsnitt om EØS-rett (Solvens II), om gjeldende norsk rett og om Finanstilsynets forslag til gjennomføring i norsk rett. EØS-retten omtales før gjeldende rett siden det anses som hensiktsmessig å gi en samlet fremstilling av Solvens II-regelverket før man omtaler liknende bestemmelser i gjeldende norsk rett som kan være relativt fragmenterte.

Kapittel 7 omhandler endringer i tilstøtende norsk regelverk for livsforsikringsvirksomhet. De tre neste kapitlene gjelder virkeområdet for Solvens II-regelverket i Norge utover det som følger direkte av Solvens II-direktivet. Kapittel 8 omhandler pensjonsforetak, mens kapittel 9 omhandler små selskaper som tilfredsstiller unntakskriteriene i Solvens II og kapittel 10 omhandler sjøtrygdslag. Disse kapitlene som ikke omhandler en ren lovteknisk innarbeiding av nytt EØS-regelverk har ikke nødvendigvis samme struktur som kapittel 2 til 6.

I kapittel 11 kommenteres Banklovkommisjonens forslag til gjennomføring av Solvens II i norsk rett.

Kapittel 12 inneholder merknader til lovforslaget, mens kapittel 13 inneholder forslag til endringslov. I vedlegget gjengis kapittel 6 i forsikringsvirksomhetsloven slik dette kapittelet vil se ut etter at det er tatt høyde for de foreslåtte endringene.

2 VERDIVURDERING OG KAPITALKRAV (PILAR 1)

Under Solvens II omfatter pilar 1 regler for verdivurdering av eiendeler, forsikringstekniske avsetninger og forpliktelser utover de forsikringstekniske avsetninger. Videre faller regler for beregning og klassifisering av solvenskapital samt beregning av de to kapitalkravene (solvenskapitalkravet (SCR) og minstekapitalkravet (MCR)) inn under pilar 1.

I avsnitt 2.1 nedenfor redegjøres det for de overordnede regler for verdivurderingen av eiendeler og forpliktelser utover de forsikringstekniske avsetninger, mens reglene vedrørende verdivurdering av de forsikringstekniske avsetninger behandles i avsnitt 2.2. Avsnitt 2.3 omhandler regler for beregning og klassifisering av solvenskapitalen. Til slutt blir det i avsnitt 2.4 redegjort for både regelverket for beregning av de to kapitalkravene under Solvens II og de prinsipper som gjelder for beregningen av hele eller deler av solvenskapitalkravet ved anvendelse av en intern modell.

Innledningsvis kommenteres enkelte aspekter ved (konsekvenser av) de verdivurderingsprinsipper som skal legges til grunn under Solvens II. Det vises bl.a. til at disse prinsippene vil kunne avvike fra de verdivurderingsprinsipper som skal legges til grunn for forsikringsselskaperes regnskaper og da spesielt prinsippene som vil komme med fase 2 av den internasjonale regnskapsstandarden for forsikringskontrakter (IFRS4).

Grunnlaget for beregningen av solvenskapitalen er differansen mellom eiendeler og forpliktelser vurdert etter prinsippene i Solvens II om markedskonsistens. Solvens II-prinsippene for verdivurdering vil ikke nødvendigvis være like prinsippene som vil gjelde for regnskapet. Dette gjelder spesielt prinsippene for verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger, der den kommende endringen av den internasjonale regnskapsstandarden IFRS4 antakelig vil avvike fra Solvens II-reglene på flere punkter.

Som en følge av forskjellene mellom verdivurderingsprinsippene som skal legges til grunn for hhv. Solvens II og finansregnskapene er det etter Finanstilsynets vurdering behov for å presisere i forsikringsvirksomhetsloven at kravet om at alle eiendeler og forpliktelser er vurdert til virkelig verdi gjelder for beregningen av selskapets solvens. Dette innebærer at selskapene skal etablere en separat balanse basert på verdivurderingsprinsippene som vil gjelde under Solvens II (Solvens II-balansen). Denne balansen vil utgjøre utgangspunktet for beregningen av solvenskapitalen og kapitalkravene (SCR og MCR) under Solvens II.

I det gjeldende norske regelverket har det vært en tett kobling mellom forsikringstekniske avsetninger beregnet som grunnlag for soliditetskravene og avsetningene i finansregnskapet. For livsforsikring har det også vært en tett kobling mellom den enkelte kundes premiereserve og det samlede kravet til selskapets avsetninger. Det innebærer i prinsippet at premiereserven på kundens kontoutskrift (som danner grunnlag for flytteverdi og overskuddsdeling) er lik forsikringstekniske avsetninger i solvensberegningen som igjen er lik de forsikringsmessige avsetninger i finansregnskapet.

Finanstilsynet har lagt til grunn at innføringen av Solvens II ikke direkte skal påvirke kundens kontoførte premiereserve, noe som tilsier at koblingen mellom forsikringstekniske avsetninger i solvensberegningen og kundens kontoførte verdi må oppløses, jf. den nærmere redegjørelsen i kapittel 7. Videre vil muligheten for avvik mellom fremtidige regnskapsregler og Solvens II-prinsippene for verdivurdering tilsi at det skilles klarere i regelverket mellom hvilke regler som gjelder for regnskapsformål og hvilke som gjelder for solvensberegningen.

Finanstilsynet tar sikte på å legge frem forslag til endringer i regnskapsregelverket i løpet av 2011 eller tidlig i 2012, slik at endringene kan tre i kraft samtidig med innføringen av Solvens II. I den forbindelse må det vurderes hvilke regnskapsregler som skal gjelde for norske selskaper inntil den nye internasjonale regnskapsstandarden er på plass. Det må også vurderes om og på hvilken måte regnskapsreglene på selskapsnivå skal tilpasses IFRS4 som i utgangspunktet kun er bindende på konsernnivå/gruppenivå.

2.1 Verdivurdering av eiendeler og forpliktelser utover forsikringstekniske avsetninger

2.1.1 EØS-rett

Etter artikkel 75 i Solvens II-direktivet (heretter omtalt som SIID eller direktivet) skal eiendeler og forpliktelser verdivurderes til det beløpet som de vil kunne omsettes eller overføres for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, velvillige parter. Ordlyden har likhetstrekk med definisjonen av virkelig verdi (“fair value”) i regnskapsregelverket, og verdivurderingsprinsippet under Solvens II kan også betegnes som virkelig verdi selv om verdivurderingsregelverket i Solvens II ikke nødvendigvis er identisk med de internasjonale regnskapsstandardene for alle typer eiendeler og forpliktelser.

I Solvens II-sammenheng skal virkelig verdi (gitt ved definisjonen i artikkel 75) benyttes i verdivurderingen av alle eiendeler og forpliktelser, selv om disse kan ha en annen regnskapsmessig verdi.

2.1.2 Gjeldende rett

Forsikringsvirksomhetsloven har ingen bestemmelser om verdivurdering av eiendeler og forpliktelser utover de forsikringstekniske avsetninger. På disse områdene blir generelt regnskapsregelverket lagt til grunn for verdivurderingen, dog slik at det gjøres enkelte korreksjoner ved beregning av kapitaldekning og solvensmarginkapital.

Verdivurderingsprinsippene er angitt i årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper¹, jf. §§ 3-3 til 3-5 for skadeforsikringsområdet og §§ 3-13 til 3-17 for livsforsikringsområdet.

I regnskapet kan finansielle eiendeler verdivurderes til virkelig verdi eller amortisert kost. Datterselskap og tilknyttede selskaper kan i selskapsregnskapet verdivurderes til virkelig verdi, etter egenkapitalmetoden eller etter kostmetoden (valg av verdivurderingsprinsipp er begrenset for enkelte typer av forsikringsselskaper). Investeringer i felleskontrollerte virksomheter kan verdivurderes etter bruttometoden, egenkapitalmetoden, virkelig verdi eller kost (valg av verdivurderingsprinsipp er begrenset for enkelte typer av forsikringsselskaper).

¹ Forskrift 16. desember 1998 nr. 1241 om årsregnskaper mv. for forsikringsselskaper.

2.1.3 Finanstilsynets vurderinger

Direktivbestemmelsen om bruk av virkelig verdi for alle eiendeler og forpliktelser innebærer en vesentlig endring sammenliknet med dagens regime. Det foreslås å presisere i de nye bestemmelsene i forsikringsvirksomhetsloven om verdivurdering av eiendeler og andre forpliktelser (§ 6-5) og verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger (§ 6-6) at kravet om at alle eiendeler og forpliktelser er vurdert til virkelig verdi gjelder for beregningen av selskapets solvens, dvs. solvenskapital, solvenskapitalkrav og minstekapitalkrav. Dette gjelder uavhengig av verdivurderingen som benyttes i finansregnskapet. I det foreliggende høringsnotat foreslås ingen endringer i regnskapsregelverket, og heller ikke i grunnlaget for beregning av overskudd i livsforsikring, jf. forslaget til presisering i § 9-9 femte ledd. Det vises imidlertid til brev av 10. mars 2011 til Finansdepartementet om virksomhetsregler i livsforsikring der Finanstilsynet ga uttrykk for at det bør vurderes om bruk av amortisert kost fortsatt skal være tillatt i regnskapet og som grunnlag for overskuddstildelingen. Finanstilsynet vil komme tilbake til denne problemstillingen i forbindelse med forslagene til endringer i regnskapsforskriften som tilsynet tar sikte på å fremlegge i løpet av 2011 eller tidlig i 2012.

2.2 Verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger

De forsikringstekniske avsetninger reflekterer forpliktelsene forsikringsselskapene har overfor forsikringstakere og andre sikrede. Det har over tid blitt utviklet og benyttet ulike metoder for å verdivurdere disse forpliktelsene. Flere forhold har bidratt til denne utviklingen:

- forskjeller i forpliktelsenes karakter (herunder ulike former for og grader av risiko relatert til forpliktelsene) både mellom livsforsikring og skadeforsikring og innenfor hhv. livsforsikring (bl.a. produkter med og uten spareelement) og skadeforsikring (bl.a. dekning av materielle skader versus dekning av personskader),
- ulik vektlegging av hensyn til regulatoriske forhold, kundeforhold og forholdet til investorer/eiere,
- tilgjengeligheten av bl.a. statistiske og aktuarielle metoder samt regnskapsstandarder som grunnlag for en konsistent verdivurdering av forpliktelsene.

Samtidig er det generelt erkjent at et hensiktsmessig system for verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger er en forutsetning for å kunne etablere kapitalkrav som både gjenspeiler de viktigste risikoer forsikringsselskapene er eksponert for og som oppfattes som rimelige og rettferdige av selskapene ("level playing field"). Harmoniserte krav til forsikringstekniske avsetninger må derfor forstås som en sentral del av soliditetssikringen og utgjør et nødvendig grunnlag for utformingen og beregningen av kapitalkrav for fremtidig risiko. Uten harmonisering av prinsippene for verdivurdering, blir det heller ingen full harmonisering av det samlede soliditetsregelverket i forsikring.

Formålet med Solvens II-direktivets bestemmelser er å fastlegge et grunnlag for utviklingen av et harmonisert regelverk for forsikringstekniske avsetninger som utgangspunkt for harmoniserte kapitalkrav, jf. avsnitt 2.2.1. Direktivets bestemmelser skiller ikke mellom livsforsikringsvirksomhet og skadeforsikringsvirksomhet og avviker således betydelig fra de regelverk som har vært gjeldende frem til nå – både i Norge og i de øvrige EØS-stater, jf. avsnitt 2.2.2. Denne markerte endringen i vurderingsprinsippene for forsikringstekniske avsetninger innebærer en rekke problemstillinger som må avklares. Dette gjelder bl.a. i

forhold til det gjeldende regnskapsregelverket for forsikringsselskaper (oppstillingen av finansregnskapet) og for livsforsikringsområdet også utformingen av regelverket for kundetildeling (av overskudd) og mer generelt virksomhetsreglene, jf. drøftingen i kapittel 7.

2.2.1 EØS-rett

Kravene til forsikringsselskaperes forsikringstekniske avsetninger er gitt ved artiklene 76 til 86 i Solvens II-direktivet. Bestemmelsene er generelt av overordnet karakter og ingen av artiklene skiller mellom regler som skal gjelde for livsforsikringsvirksomhet og regler som skal gjelde for skadeforsikringsvirksomhet. De fleste bestemmelser er rettet mot forsikringsselskapene. Enkelte bestemmelser gjelder imidlertid tilsynsmyndighetene eller mer generelt den enkelte EØS-stat.

Generelle bestemmelser om beregningen av avsetningene

De generelle bestemmelser vedrørende forsikringstekniske avsetninger følger av artikkel 76, der første ledd pålegger EØS-statene å se til at forsikringsselskapene foretar avsetninger til dekning av de forsikringsforpliktelser som følger av inngåtte forsikringsavtaler. Ved denne artikkelens annet ledd innføres prinsippet om at verdien av forsikringsforpliktelsene skal settes til det beløp et forsikringsselskap må betale – på forretningsmessige vilkår mellom uavhengige parter – ved en umiddelbar overdragelse av forsikringsforpliktelsene til et annet selskap (overdragelsesprinsippet/overføringsprinsippet). Videre stilles det krav om at beregningen av de forsikringstekniske avsetninger skal være markedskonsistent (tredje ledd) og for øvrig beregnes på en forsiktig, pålitelig og objektiv måte (fjerde ledd). Avslutningsvis vises det til de øvrige av direktivets artikler som skal hensyntas ved beregningen av de forsikringstekniske avsetninger, herunder også de generelle bestemmelser om verdivurdering av eiendeler og forpliktelser som er nedfelt i artikkel 75.

Beste estimat og risikomargin

I artikkel 77 innføres prinsippet om at de forsikringstekniske avsetninger skal fastsettes til summen av beste estimat (på verdien av de aktuelle forsikringsforpliktelser) og en risikomargin (første ledd).

Beste estimat skal utgjøre forventningsverdien av diskonterte fremtidige kontantstrømmer, der diskonteringen skal gjennomføres ved å benytte en relevant risikofri rentekurve (annet ledd). Rentekurven er ikke nærmere definert i direktivet, men vil bli fastsatt av EU-kommisjonen gjennom detaljerte gjennomføringsbestemmelser på nivå 2. I denne sammenheng presiseres det at alle inn- og utgående kontantstrømmer relatert til forsikringsforpliktelsene skal hensyntas og at beregningene for øvrig skal baseres på oppdatert informasjon, realistiske forutsetninger og relevante aktuarielle og statistiske metoder. Videre fremgår det at beste estimat skal beregnes på bruttobasis uten fradrag for beløp som kan innkreves i henhold til gjenforsikringsavtaler eller fra spesialforetak for risikoavdekning gjennom verdipapirisering av forsikringsforpliktelsene (såkalte SPV-er).

Når det gjelder beregningen av risikomarginen (tredje ledd) vises det til at denne må settes til et beløp som sikrer at de forsikringstekniske avsetninger sett under ett svarer til overdragelsesverdien/overføringsverdien som det tidligere er vist til i artikkel 76. Som en generell regel forutsettes det at selskapene foretar separate verdivurderinger av beste estimat og risikomarginen (fjerde ledd). Det åpnes imidlertid for at de forsikringstekniske avsetninger

kan beregnes under ett dersom kontantstrømmene relatert til de aktuelle forpliktelser kan replikeres på en pålitelig måte ved å benytte finansielle instrumenter med pålitelige og observerbare markedsverdier. Det antas imidlertid at denne fremgangsmåten i liten grad er aktuell for de produkter som tilbys av norske forsikringsselskaper.²

Ved artikkel 77 femte ledd innføres kapitalkostnadsmetoden ("Cost-of-Capital"-metoden) som den generelle metoden for beregning av risikomarginen. Det fremgår her at risikomarginen skal settes til kostnadene ved å stille til rådighet (tellende) solvenskapital for å dekke solvenskapitalkravet relatert til de aktuelle forsikringsforpliktelser over disse forpliktelsesens levetid. Det fastslås videre at kapitalkostnadssatsen ("Cost-of-Capital"-raten) skal være den samme for alle selskap, men det anføres kun et generelt prinsipp for fastsettelsen av denne satsen.

Andre forhold som skal hensyntas i beregningene

I artikkel 78 vises det til øvrige elementer som forsikringsselskapet må ta høyde for ved beregningen av de forsikringstekniske avsetninger, herunder kostnader relatert til betjeningen av forsikringsforpliktelsene (skadebehandlingskostnader mv.), inflasjonsjustering av erstatningskrav og andre forventede kostnadsøkninger samt øvrige utbetalinger til forsikringstakere og andre sikrede uavhengig av om disse utbetalingene er kontraktsmessig garantert. For livsforsikringsselskapene innebærer dette at de forsikringstekniske avsetningene i tillegg til nåverdien av de garanterte ytelsene skal omfatte forventet tildeling av overskudd til kunden over kontraktsperioden.

Artikkel 79 inneholder bestemmelser som innebærer at forsikringsselskapet ved beregningen av avsetningene må ta hensyn til eventuelle finansielle garantier og avtalebestemte opsjoner som omfattes av de aktuelle forsikringsavtaler. Det vises i relativt generelle vendinger til de forutsetninger som skal legges til grunn med hensyn til forsikringstakernes utnyttelse av slike garantier og opsjoner. Bestemmelsene i denne artikkelen kan imidlertid betraktes som en presisering av bestemmelsen i artikkel 77 annet ledd om at selskapet skal ta høyde for alle inngående og utgående kontantstrømmer.

Når det gjelder detaljeringsgraden for beregningene av forsikringstekniske avsetninger blir det i artikkel 80 vist til at beregningene som utgangspunkt skal baseres på en inndeling av forsikringsforpliktelsene i homogene risikogrupper. Det er ikke gitt nærmere bestemmelser om hvordan de homogene risikogrupper skal defineres eller avgrenses, og det legges til grunn at inndelingen i slike risikogrupper vil kunne baseres på etablert praksis i det enkelte selskap eller i de enkelte markeder. For øvrig fremgår det av denne artikkelen at selskapets forpliktelser som et minimum skal inndeles etter (forsikrings)bransjer, jf. kommentarene nedenfor til artikkel 86 om gjennomføringsbestemmelser.

Gjenforsikringskontrakter og spesialforetak for risikoavdekning (SPV)

Som nevnt følger det av artikkel 77 annet ledd at beste estimat skal beregnes på bruttobasis, dvs. uten at det tas høyde for risikoavlastning i form av gjenforsikringskontrakter og spesial-

² Produktene vil i ulik grad inneholde dekninger eller kostnader som ikke kan verdivurderes etter observerbare markedsverdier, slik at det uansett må foretas en beregning av beste estimat og risikomarginen for i hvert fall deler av forpliktelsen. Erfaringene fra de gjennomførte beregningsstudier (QIS-ene) tilsier at selskapene da vil benytte en separat vurderingsmetode for hele forpliktelsen.

foretak for risikoavdekning (verdipapirisering av forsikringsforpliktelsene).³ De overordnede bestemmelser om beregningen av beløpene som innkreves i henhold til slike kontrakter og fra slike spesialforetak er gitt ved artikkel 81, der første ledd fastslår at beregningene skal baseres på de samme forutsetninger som beregningene av beste estimat. Det skal imidlertid også tas hensyn til tidsforskyvninger mellom innbetalingene i henhold til gjenforsikringskontraktene og fra eventuelle spesialforetak for risikoavdekning og de opprinnelige utbetalinger til forsikringstakerne og andre sikrede (annet ledd). I tillegg skal beregningene nedjusteres med et beløp som svarer til forventet tap som følge av mislighold fra motpartenes side (tredje ledd), der beregningen av det forventede tapet skal baseres på vurderinger av sannsynligheten for mislighold og det gjennomsnittlige tapet som følger av misligholdet. Det skal for øvrig presiseres at det ikke skal beregnes en risikomargin knyttet til innbetalingene i henhold til gjenforsikringskontrakter og fra eventuelle spesialforetak for risikoavdekning.

Datakvalitet og anvendelse av approksimasjoner

Artikkel 82 inneholder bl.a. en bestemmelse rettet mot EU/EØS-statene hva angår de prosesser og prosedyrer som forsikringsselskapene må ha på plass slik at dataene som selskapene benytter ved beregningene av forsikringstekniske avsetninger er egnet for dette formålet og i tillegg er både fullstendige og nøyaktige (første ledd). I denne sammenheng heter det videre at selskapene kan benytte forenklinger, herunder beregninger basert på saksavsetninger (forsikringstekniske avsetninger relatert til rapporterte skadetilfeller), dersom selskapet ikke har tilgang til tilstrekkelig detaljerte eller pålitelige data til å kunne anvende pålitelige aktuarielle eller statistiske metoder (annet ledd). Adgangen til å benytte forenklete metoder kan gjelde hele eller en nærmere avgrenset del av selskapets portefølje av forsikringsforpliktelser.

Vurderinger av (nivået på) de forsikringstekniske avsetninger

Direktivet inneholder også enkelte bestemmelser om vurderingen av (nivået på) de forsikringstekniske avsetninger. Forsikringsselskapene skal bl.a. etablere rutiner for regelmessige vurderinger av beste estimat og forutsetningene for beregningen av dette estimatet opp mot erfaringene (dvs. nivået på de faktiske erstatningsutbetalinger og tilknyttede kostnader som beste estimat er ment å dekke). Ved systematiske avvik mellom erfaringene og selskapets beregning av beste estimat forutsettes det at selskapet enten foretar endringer i de anvendte aktuarielle metoder eller justerer forutsetningene for beregningen av beste estimat (artikkel 83).

Videre skal selskapene – på anmodning fra tilsynsmyndighetene – kunne påvise at de forsikringstekniske avsetninger er av “passende størrelse” (dvs. i samsvar med selskapets forsikringsforpliktelser) samt at de benyttede metoder er relevante og de anvendte statistiske data tilstrekkelige (artikkel 84). I tillegg kan tilsynsmyndighetene kreve at selskapet oppjusterer de forsikringstekniske avsetninger dersom disse ikke er beregnet i samsvar med artiklene 76 til 83 i direktivet (artikkel 85).

³ Beløpene som det vises til i direktivets artikkel 77 tilsvarer gjenforsikringsandelen av bruttoavsetningene i gjeldende regelverk om forsikringstekniske avsetninger.

Gjennomføringsbestemmelser

Bestemmelsene i artiklene 76-85 som det er redegjort for ovenfor er generelt av overordnet karakter. For å kunne fremstå som et operasjonelt regelverk for beregning av forsikringstekniske avsetninger vil bestemmelsene bli supplert med et sett av gjennomføringsbestemmelser som vil dekke de ulike aspekter ved beregningen av disse avsetningene. Gjennomføringsbestemmelsene vil inngå som en del av en kommisjonsforordning som omfatter alle tre pilarer i Solvens II-regelverket (og bli supplert av bindende gjennomføringsstandarter der dette anses nødvendig eller formålstjenlig). Ifølge direktivets artikkel 86 vil kommisjonsforordningen omfatte følgende forhold ved beregningen av de forsikringstekniske avsetninger:

- de aktuarielle og statistiske metoder som skal anvendes ved beregningen av beste estimat,
- den risikofrie rentekurven som skal anvendes ved beregningen av beste estimat,
- de tilfeller der de forsikringstekniske avsetninger kan beregnes under ett og beregningsmetodene som kan anvendes i disse tilfellene,
- forutsetningene som skal legges til grunn for beregningen av risikomarginen og de beregningsmetoder som skal anvendes i denne forbindelse,
- bransjeinndelingen som skal anvendes ved fordelingen av de samlede avsetninger for forsikringsforpliktelser,
- standardarter for de data som skal benyttes ved beregningen av forsikringstekniske avsetninger,
- de tilfeller der det er hensiktsmessig å benytte approksimasjoner ved beregningen av forsikringstekniske avsetninger, herunder beregninger basert på saksavsetninger (avsetninger for forsikringsforpliktelser for de skadetilfeller som er meldt til selskapet),
- metodene som skal anvendes ved beregningen av de forventede beløp som kan innkreves i henhold til gjenforsikringskontrakter og fra SPV-er, for å hensynta forventet mislighold fra motpartenes side,
- de forenklede metoder og teknikker for beregning av forsikringstekniske avsetninger som kan anvendes av forsikringsselskapene i samsvar med forholdsmessighetsprinsippet.

2.2.2 Gjeldende rett

Av den ovenstående oppsummeringen fremgår det at direktivet vil innebære omfattende endringer i prinsippene for verdivurdering av de forsikringstekniske (forsikringsmessige) avsetninger i forsikringsselskapene.⁴

Det gjeldende EØS-regelverket for skadeforsikringsselskaper inneholder i hovedsak bare generelle bestemmelser om verdivurderingen av de forsikringstekniske avsetninger. I artikkel 15 i første skadeforsikringsdirektiv (direktiv 73/239/EØF), endret ved artikkel 17 i tredje skadeforsikringsdirektiv (direktiv 92/49/EØF), heter det således som følger:

⁴ I gjeldende norsk regelverk er begrepet "forsikringsmessige avsetninger" brukt for livsforsikring, mens begrepet "forsikringstekniske avsetninger" er brukt for skadeforsikring. Finanstilsynet ser det som hensiktsmessig å benytte begrepet "forsikringstekniske avsetninger" også for livsforsikring ved innføringen av Solvens II og dette er derfor benyttet i den nedenstående beskrivelsen av gjeldende regelverk for livsforsikring.

1. *Hjemstaten skal pålegge ethvert forsikringsforetak å opprette tilstrekkelige forsikringstekniske avsetninger for hele virksomheten.*

Avsetningenes størrelse skal fastsettes i samsvar med reglene fastsatt i direktiv 91/674/EØF. [...]

3. *Dersom hjemstaten tillater at de forsikringstekniske avsetningene dekkes av fordringer på gjenforsikrer, skal den fastsette den prosentandel som er tillatt. [...]*

Tilsvarende bestemmelser for livsforsikringsselskaper er gitt ved artikkel 20 i det konsoliderte livsforsikringsdirektivet (direktiv 2002/83/EF). Det konsoliderte livsforsikringsdirektivet fastsetter imidlertid også en rekke prinsipper for vurderingen av avsetningenes størrelse, herunder bl.a. prinsipper for valg av forsikringstekniske metoder (som hovedregel prospektive metoder), prinsipper for fastsettelse av diskonteringsrenten som skal anvendes i avsetningsberegningene, prinsipper for valg av statistiske beregningselementer og kostnadselementer, prinsipper for håndtering av kontrakter med rett til andel av overskudd osv.

Det er i denne sammenheng verdt å merke seg at ifølge artikkel 20 nr. 1A skal de forsikringstekniske avsetninger i livsforsikring “beregnes etter en tilstrekkelig forsiktig prospektiv forsikringsteknisk metode” (vår understrekning). Og videre: “En forsiktig verdivurdering innebærer ikke verdivurdering på grunnlag av de mest sannsynlige antakelser, men skal ta hensyn til en fornuftig margin for ugunstige avvik i de aktuelle faktorer” (vår understrekning). Når det gjelder fastsettelse av diskonteringsrenten er det i artikkel 20 nr. 1B angitt at for kontrakter med rentegaranti kan det ikke benyttes en diskonteringsrente som overstiger 60 prosent av renten på statsobligasjoner i den aktuelle valuta.

For øvrig heter det i direktivets artikkel 21 at premier for ny forretning skal være tilstrekkelige, basert på rimelige actuarielle forutsetninger, til å sikre at livsforsikringsselskaper kan dekke alle sine forpliktelser og for å etablere tilfredsstillende forsikringstekniske avsetninger.

Det norske regelverket for forsikringstekniske avsetninger har ved tidligere anledninger blitt vurdert opp mot de forannevnte direktivbestemmelser og funnet å være i samsvar med disse.

De ovennevnte kravene i gjeldende direktiver omfatter verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger for soliditetsformål. Kravene påvirker beregningen av solvensmarginkapitalen som kan medregnes til dekning av gjeldende solvensmarginkrav, jf. avsnitt 2.3 og 2.4. Når det gjelder verdivurderingen av forsikringstekniske avsetninger i finansregnskapet er det gitt nærmere regler i artiklene 55-62 i direktiv 91/674/EØF (årsregnskapsdirektivet for forsikringsforetak). Bestemmelsene er i stor grad sammenfallende, slik at verdien av forsikringstekniske avsetninger som grunnlag for beregningen av solvensmarginkapitalen i hovedsak er lik verdien av avsetningene i finansregnskapet, men det er likevel noen avvik.

I gjeldende norsk regelverk er det fastsatt et regelverk for forsikringstekniske avsetninger som i utgangspunktet gjelder for både soliditetsformål og regnskapsformål, men slik at særbestemmelser som kun gjelder for ett av formålene enten er nedfelt i årsregnskapsforskriften eller som bestemmelser om fradrag i solvensmarginkapitalen slik denne er definert i solvensmarginforskriftene.

Når det gjelder skadeforsikringsforpliktelser er det verdt å merke seg at i henhold til regnskapsdirektivet er implisitt diskontering ikke tillatt samtidig som en rekke kriterier må være oppfylt for å kunne foreta en eksplisitt diskontering av erstatningsavsetningen i regnskapet. I praksis har adgangen til diskontering av erstatningsavsetningen dermed blitt avgrenset til å gjelde (meget) langhalet forretning samtidig som diskonteringsrenten har blitt fastsatt med utgangspunkt i en forsiktig vurdering av avkastningen på de korresponderende eiendelene (noe som generelt har medført relativt lave diskonteringsrenter). Ved beregning av solvensmarginkapitalen er det ikke anledning til å medregne den positive effekten av en eventuell diskontering av erstatningsavsetningen og solvensmarginforskriften inneholder derfor en fradragsbestemmelse som vil nøytralisere en slik diskonteringseffekt i finansregnskapet. Videre åpner årsregnskapsdirektivet for at skadeforsikringsselskaper kan ha utjevningsavsetninger i balansen, men det forutsettes at de EØS-stater som tillater dette også fastsetter verdivurderingsregler for disse avsetningene.

Når det gjelder livsforsikringsforpliktelser inneholder ikke årsregnskapsdirektivet relevante verdivurderingsbestemmelser utover de som er nedfelt i det konsoliderte livsforsikringsdirektivet.

Det gjeldende forsikringsregelverket inneholder separate bestemmelser om forsikringstekniske avsetninger for hhv. skadeforsikring og livsforsikring. Dette har sin bakgrunn i bl.a. de betydelige ulikheter mellom forpliktelsenes karakter og følgelig mellom de beregningsmetoder og vurderinger for øvrig som legges til grunn ved fastsettelsen av nivået på de avsetninger forsikringsselskapene må foreta for å møte disse forpliktelsene.

Når det gjelder avsetninger for livsforsikringsforpliktelser må det også tas høyde for den tette koblingen til premiereserven til den enkelte kunde, dvs. forholdet til regelverket for deling av overskudd mellom på den ene side forsikringstakere og andre forsikrede og på den andre side selskapets eiere.

På grunn av de forannevnte forskjeller mellom skadeforsikring og livsforsikring hva angår utformingen av gjeldende rett, blir de to hovedformene for forsikringsvirksomhet behandlet hver for seg nedenfor.

2.2.2.1 Skadeforsikring

Reglene om forsikringstekniske avsetninger på skadeforsikringsområdet er dels nedfelt i forsikringsvirksomhetsloven (kapittel 12), dels i forskrifter fastsatt av henholdsvis Finansdepartementet (hovedforskrift) og Finanstilsynet (utfyllende forskrift).

Etter at forsikringsvirksomhetsloven (av 10. juni 2005) ble endret ved lov av 17. desember 2010 er alle de overordnede bestemmelser om forsikringstekniske avsetninger i skadeforsikring løftet opp i loven. Som en konsekvens av denne endringen vil Finansdepartementets forskrift av 10. mai 1991 om forsikringstekniske avsetninger og risikostatistikk i skadeforsikring og gjenforsikring fremstå som en mer rendyrket forskrift om minstekravene til disse avsetningene. Videre vil den utfyllende forskriften om forsikringstekniske avsetninger og risikostatistikk fastsatt av Finanstilsynet (da Kredittilsynet) 18. november 1992 i (enda) større grad bli en forskrift om de beregningsmetoder som skal anvendes ved fastsettelsen av minstekravet til forsikringstekniske avsetninger.

Forsikringsvirksomhetsloven

Bestemmelsene om forsikringstekniske avsetninger mv. i skadeforsikring følger av forsikringsvirksomhetsloven §§ 12-10 til 12-16.

I lovens § 12-10 første ledd heter det at et skadeforsikringsselskap skal ha “forsvarlige forsikringstekniske avsetninger til sikring av sine forsikringsforpliktelser” og dette kravet skal være oppfylt til enhver tid. Denne overordnede bestemmelsen fastslår videre at selskapet skal oppfylle alle minstekrav til forsikringstekniske avsetninger som følger av “regler fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift”. Annet ledd inneholder en oppstilling av de avsetningskomponenter som ifølge loven omfattes av begrepet forsikringstekniske avsetninger, jf. kommentarene nedenfor, mens tredje ledd inneholder en forskriftshjemmel for fastsettelse av nærmere regler om beregning av avsetningskravene.

Bestemmelser om premieavsetningen og avsetningen for ikke avløpt risiko er gitt i § 12-11. I utgangspunktet skal premieavsetningen settes lik den uopptjente premien relatert til de forsikringer som er i kraft på det aktuelle beregningstidspunktet (første ledd). Denne bestemmelsen representerer den tradisjonelle metoden for beregning av premieavsetningen for skadeforsikringsvirksomhet. Premieavsetningen skal imidlertid være tilstrekkelig til å dekke forventede fremtidige erstatninger samt direkte og indirekte skadebehandlingskostnader relatert til de skadetilfeller som inntreffer i perioden fra beregningstidspunktet til første hovedforfall, dvs. for skadetilfeller som er dekket (under forsikringer med ikke avløpt risiko), men ikke inntruffet på beregningstidspunktet (såkalte CBNI-skader⁵). Hvis den uopptjente premien ikke er tilstrekkelig til å dekke disse forventede erstatninger og skadebehandlingskostnader må selskapet foreta en tilleggsavsetning – betegnet som avsetning for ikke avløpt risiko (annet ledd). En forskriftshjemmel for fastsettelse av regler for beregning av minstekrav til premieavsetning og avsetning for ikke avløpt risiko er gitt i tredje ledd.

Kravene til skadeforsikringsselskapenes erstatningsavsetninger er nedfelt i § 12-12. Det følger av første og annet ledd at denne avsetningskomponenten skal dekke forventede fremtidige erstatninger samt direkte og indirekte skadebehandlingskostnader relatert til skadetilfeller som har inntruffet men som på beregningstidspunktet ikke er oppgjort. Avsetningen skal med andre ord omfatte både skadetilfeller som er meldt til selskapet, men ikke endelig oppgjort av selskapet (såkalte RBNS-skader⁶) og skadetilfeller som har inntruffet, men foreløpig ikke

⁵ CBNI står for “Covered But Not Incurred”.

⁶ RBNS står for “Reported But Not Settled”.

meldt til selskapet (såkalte IBNR-skader⁷). Tredje ledd inneholder en forskriftshjemmel for fastsettelse av regler for beregning av minstekrav til denne avsetningskomponenten.

Ifølge § 12-13 skal et forsikringsselskap også foreta en sikkerhetsavsetning. I første ledd er kravet til sikkerhetsavsetning formulert slik at dette blir residualt bestemt som differansen mellom selskapets forsikringstekniske ansvar og summen av premieavsetningen, avsetningen for ikke avløpt risiko og erstatningsavsetningen, mens annet ledd fastslår at det forsikringstekniske ansvaret skal beregnes etter regler fastsatt i forskrift. Bestemmelsene om sikkerhetsavsetning inneholder for øvrig en hjemmel for fastsettelse av særlige regler om beregning av sikkerhetsavsetning for den delen av et selskaps forsikringstekniske ansvar som gjelder forretning tegnet gjennom filial i annen EØS-stat (tredje ledd).⁸

Lovens § 12-14 første ledd inneholder to bestemmelser om krav til skadeforsikringsselskaperes reassuranseavsetninger:

- For det første skal det avsettes til dekning av “kostnader som påløper hvis et eller flere av selskapets gjenforsikringsselskaper ikke dekker sine andeler av de samlede erstatningsforpliktelsene”.
- For det andre skal det ved mislighold av en gjenforsikringsavtale avsettes til dekning av forventet tap som følge av misligholdet.

Bestemmelsens annet ledd inneholder en forskriftshjemmel for fastsettelse av regler for beregning av minstekrav til reassuranseavsetningen.

Når det gjelder § 12-14 skal det presiseres at reassuranseavsetningen ikke gjenspeiles direkte i (skade)forsikringsselskaperens finansregnskap. I forbindelse med den første runden med tilpasninger til den internasjonale regnskapsstandarden for forsikringskontrakter (IFRS4) ble oppstillingsplanen for balansen endret slik at premieavsetningen og erstatningsavsetningen vises brutto på gjeldssiden av balansen, mens gjenforsikringsandelen av disse avsetningspostene vises som eiendeler. I dette oppsettet er det (innenfor rammen av IFRS) ikke lenger rom for en egen reassuranseavsetning som angitt ved første strekpunkt i forrige avsnitt. Siden en av forutsetningene for de gjennomførte IFRS-tilpasninger har vært at disse skal være nøytrale i forhold til de samlede soliditetskrav, har bortfallet av reassuranseavsetningen som en egen avsetningspost i finansregnskapet blitt kompensert ved at et beløp svarende til et beregnet minstekrav til reassuranseavsetningen skal inngå som en fradragspost ved beregningen av selskapets ansvarlige kapital. Denne justeringen gjelder tilsvarende for beregningen av selskapets solvensmarginkapital. Det vises for øvrig til drøftingen i punkt 2.2.3.1 og avsnitt 2.3.3.

Når det gjelder forventet tap som følge av eventuelle mislighold av gjenforsikringsavtaler blir dette hensyntatt i finansregnskapet gjennom fradrag i gjenforsikringsandelen av brutto premieavsetning eller brutto erstatningsavsetning.

⁷ IBNR står for “Incurred But Not Reported”.

⁸ Som hovedregel skal hjemlandets regelverk for forsikringstekniske avsetninger benyttes også for forretning tegnet gjennom EØS-filialer. Bestemmelsen åpner både for at hjemlandets regelverk for beregning av sikkerhetsavsetningen kan tilpasses virksomheten tegnet gjennom EØS-filial og at vertsstatens regelverk kan legges til grunn ved beregningen av disse avsetningene.

Endringsloven av 17. desember 2010 som vist til ovenfor innebærer også at administrasjonsavsetningen utgår som en separat (forsikringsteknisk) avsetning. Til gjengjeld legges det til grunn at erstatningsavsetningen heretter skal omfatte både forventede direkte og forventede indirekte skadebehandlingskostnader. En tilsvarende presisering er tatt inn i lovens bestemmelser om beregning av avsetningen for ikke avløpt risiko, jf. også kommentarene nedenfor vedrørende forskriftene om forsikringstekniske avsetninger i skadeforsikring.

Lovens §§ 12-15 og 12-16 inneholder i praksis kun henvisninger til kravene om avsetninger til naturskadefondet og garantiordningen for skadeforsikringsselskaper, slik disse er nedfelt i hhv. lov om naturskadeforsikring og banksikringsloven med tilhørende forskrifter. Disse avsetningene er ikke forsikringstekniske avsetninger i streng forstand, men bestemmelsene er tatt med i lovens kapittel 12 for oversiktens skyld.

I finansregnskapet skal de to avsetningspostene føres som opptjent egenkapital (fond mv.), jf. gjeldende oppstillingsplan for balansen. Det vises for øvrig til drøftingen i avsnittene 2.3.2 og 2.3.3.

Forskriftene om forsikringstekniske avsetninger i skadeforsikring

Som nevnt ovenfor har endringsloven av 17. desember 2010 medført at hovedbestemmelsene om de ulike forsikringstekniske avsetningsposter innenfor skadeforsikring er løftet opp i loven fra hovedforskriften om forsikringstekniske avsetninger (opprinnelig fastsatt av Finansdepartementet 10. mai 1991). I tillegg har administrasjonsavsetningen blitt fjernet som en forsikringsteknisk avsetning samtidig som bestemmelsene om enkelte av de øvrige avsetningskomponentene har blitt presisert.

Disse endringene har medført et behov for å foreta justeringer både i hovedforskriften og i den utfyllende forskriften om forsikringstekniske avsetninger (opprinnelig fastsatt av Finanstilsynet 18. november 1992) dels for å sikre samsvar mellom definisjonene som benyttes i lov og forskrift, dels for å unngå unødvendige gjentakelser av de ulike avsetningskravene. Finanstilsynets forslag til endringer i hovedforskriften ble oversendt Finansdepartementet ved tilsynets brev av 5. april 2011.

Etter at de nødvendige justeringer av hovedforskriften har blitt gjennomført vil denne fremstå som en “rendyrket” forskrift om minstekrav til de forsikringstekniske avsetninger. Videre vil den utfyllende forskriften i all hovedsak omhandle beregningstekniske aspekter ved fastsettelsen av disse minstekravene. Justeringer av den utfyllende forskriften vil bli fastsatt av Finanstilsynet med bakgrunn i gjennomførte endringer i hovedforskriften.

En (mer) detaljert gjennomgang og drøfting av minstekravene til forsikringstekniske avsetninger i skadeforsikring vil ikke bli foretatt her, siden en av forutsetningene for Solvens II-regimet er etableringen av et harmonisert regelverk for forsikringstekniske avsetninger. Det legges derfor til grunn at det gjeldende minstekravsregelverket uansett ikke vil kunne videreføres under Solvens II.

Kort om forholdet til regnskapsregelverket

Forskrift av 16. desember 1998 om årsregnskap m.m. for forsikringsselskaper inneholder enkelte bestemmelser vedrørende forsikringstekniske avsetninger i skadeforsikring. Dette gjelder dels bestemmelser om innregning og måling av hhv. avsetningen for ikke opptjent premie (§§ 3-9 og 3-10), erstatningsavsetningen (§§ 3-9 og 3-11) og avsetningen for ikke avløpt risiko (§§ 3-9 og 3-12), dels bestemmelser om forståelse (definisjon) av balansepostene som representerer de forsikringstekniske forpliktelser i skadeforsikring (§ 4-26). I disse bestemmelsene henvises det i betydelig grad til forsikringsvirksomhetsloven med tilhørende forskrifter og bestemmelsene bør derfor revurderes med bakgrunn i de gjennomførte endringer i forsikringsvirksomhetsloven og de kommende endringer i hovedforskriften om forsikringstekniske avsetninger, så snart de sistnevnte endringer har blitt gjennomført.

Som vist til innledningsvis i kapittelet vil Finanstilsynet legge frem forslag til endringer i regnskapsregelverket som skal tre i kraft samtidig med innføringen av Solvens II-regelverket, og vil i den forbindelse komme nærmere tilbake til de regnskapsmessige konsekvenser.

2.2.2.2 Livsforsikring

Reglene om forsikringstekniske avsetninger på livsforsikringsområdet er dels nedfelt i forsikringsvirksomhetsloven (kapitlene 9 og 10), dels i Finansdepartementets forskrift til forsikringsloven datert 30. juni 2006 (kapittel 5).

Når det gjelder livsforsikringsvirksomhet er imidlertid de gjeldende regler om forsikringstekniske avsetninger tett forbundet med forhold som regulerer avtalene mellom forsikringsselskapet og kundene, herunder bestemmelsene om premiefastsettelse, rett til overskudd og flytting (flytterett og beregning av flytteverdier). Bestemmelsene om premiefastsettelse og rett til overskudd følger av lovens kapittel 9 (og bl.a. kapitlene 2 og 4 i forskriften til loven), mens bestemmelsene om flytting er gitt i lovens kapittel 11 (og bl.a. kapittel 11 i forskriften til loven). Det vises til nærmere omtale i kapittel 7.

Forsikringsvirksomhetsloven – kapittel 9

Bestemmelsene om forsikringstekniske avsetninger i livsforsikring følger av forsikringsvirksomhetsloven §§ 9-15 til 9-22. Hva angår kravene til forsikringstekniske avsetninger for kommunale ordninger vises det også til bestemmelsene i § 10-10.

De overordnede bestemmelser om forsikringstekniske avsetninger er nedfelt i lovens § 9-15. Det fremgår her av første ledd at et livsforsikringsselskap i sin årsbalanse skal føre opp avsetninger til dekning av

- forpliktelser under kontrakter med kontraktsfastsatte forpliktelser,
- forpliktelser knyttet til verdien av særskilte investeringsporteføljer,
- forpliktelser knyttet til premiefond og innskuddsfond samt
- øvrige forsikringstekniske forpliktelser.

Videre inneholder denne paragrafen en oppstilling av hvilke avsetninger som omfattes av de forsikringstekniske avsetninger til dekning av hhv. kontraktsfastsatte forpliktelser og forpliktelser knyttet til verdien av særskilte investeringsporteføljer (annet og tredje ledd).

De mer detaljerte bestemmelser om forsikringstekniske avsetninger for kontraktsfastsatte forpliktelser følger av §§ 9-16 (premiereserve), 9-17 (tilleggsavsetninger) og 9-21 (erstatningsavsetning):

- Bestemmelsene om premiereserven i § 9-16 fastslår bl.a. at denne avsetningen minst skal utgjøre differansen mellom nåverdien (kapitalverdien) av fremtidige forpliktelser og nåverdien av fremtidige nettopremier, dvs. et avsetningskrav beregnet ved hjelp av den tradisjonelle prospektive beregningsmetoden (første og tredje ledd). I denne sammenheng skal nettopremiene beregnes i samsvar med de gjeldende pristariffer og være “betryggende” (jf. lovens §§ 9-3 og 9-5), men samtidig slik at prisene for administrative tjenester og forvaltning holdes utenfor.

Videre gis det overordnede regler om hvilken rentesats som skal benyttes, om konsekvenser for premiereserveberegningene av endringer i beregningsrenten, om tilordning av premiereserven til de enkelte kontrakter samt premiereserver knyttet til forsikringstilfeller med rett til utbetaling av uføreytelser eller etterlatteytelser. Etter forskrift til forsikringsloven § 2-3 skal Finanstilsynet fastsette den høyeste tillatte beregningsrente til enhver tid ut fra bestemmelsene i direktiv 2002/83/EF artikkel 20 nr. 1 B i) som sier at renten ikke kan overstige 60 pst. av renten på statsobligasjoner. Direktivets artikkel 21 om premieberegning har ingen slik bestemmelse, og det norske regelverket om maksimal grunnlagsrente må ses i sammenheng med koblingen mellom premieberegningensrenten og forutsetningene som skal legges til grunn ved beregning av forsikringstekniske avsetninger.

- Av § 9-17 fremgår det bl.a. at livsforsikringsselskaper har en rett til å foreta tilleggsavsetninger til sikring av kontraktsfastsatte forpliktelser og at Finanstilsynet – med utgangspunkt i soliditetshensyn – kan pålegge selskapet å foreta slike avsetninger (første ledd). Denne paragrafen inneholder videre regler om at tilleggsavsetningene skal fordeles på de enkelte kontrakter, herunder overordnede regler for metodikken som skal anvendes ved fordeling av de tilleggsavsetninger som gjøres i det enkelte år (annet ledd), overordnede regler for bruk av tilleggsavsetningene (tredje ledd) samt fastsettelse av en øvre grense for tilleggsavsetningene (fjerde ledd).
- I § 9-21 heter det at “erstatningsavsetningen skal dekke selskapets forventede erstatningsutbetalinger for forsikringstilfeller som ved regnskapsårets utgang ikke er oppgjort av eller meldt til selskapet” (første ledd). Bestemmelsen har klare likhetstrekk med definisjonen av erstatningsavsetninger for skadeforsikringsforpliktelser.

Når det gjelder forpliktelsene knyttet til særskilte investeringsporteføljer er det gitt mer detaljerte bestemmelser i §§ 9-18 og 9-21.

Regler om forsikringstekniske avsetninger for forpliktelser knyttet til premiefond og innskuddsfond følger av lovens § 9-19, der det vises til at disse avsetningene som hovedregel skal tilsvare verdien av de respektive fond til enhver tid (første ledd).

Forsikringsvirksomhetslovens øvrige bestemmelser om avsetninger for forsikringstekniske forpliktelser omfatter – i tillegg til erstatningsavsetningen – kursreguleringsfondet (§ 9-20) og risikoutjevningsfondet (§ 9-22):

- Kursreguleringsfondet utgjør kollektivporteføljens samlede urealiserte gevinster på finansielle instrumenter som i regnskapet verdsettes til virkelig verdi. Fondet skal ikke fordeles mellom kontraktene i denne porteføljen (jf. § 9-20 annet ledd).
- Risikoutjevningsfondet er bygget opp ved hjelp av de andeler av de årlige risikoresultater som avsettes til dette fondet (i de år risikoresultatet har vist et overskudd). Det vises i denne sammenheng til lovens § 9-10 (overskudd på risikoresultatet) der det fremgår at selskapet har anledning til å avsette inntil halvparten av årets overskudd på risikoresultatet til dette fondet (jf. § 9-10 tredje ledd). Lovens § 9-22 omfatter for øvrig bestemmelser om anvendelse av risikoutjevningsfondet (styrking av premiereserven for risiko knyttet person (biometrisk risiko)) samt bestemmelser om at fondet ikke skal fordeles på de enkelte kontrakter.

Forsikringsvirksomhetsloven – kapittel 10

Kravene til forsikringstekniske avsetninger for kommunale pensjonsordninger er i utgangspunktet de samme som for private ordninger. Det er gitt særregler i § 10-10 som har sammenheng dels med at de kommunale pensjonsordninger har enkelte ytelser som er ansett som ikke-forsikringsbare og dels med at kommunale pensjonsordninger normalt omfattes av fellesordning for premieberegning. Dette innebærer at pensjonskostnadene (dvs. den samlede forsikringstekniske premien som betales til pensjonsordningen) utjevnes over et kollektiv som består av flere forsikringstakere, dvs. en gruppe av flere pensjonsordninger.

Av den overordnede bestemmelsen om minstekrav til premiereserven for denne type pensjonsordninger fremgår det at reserven til enhver tid skal være tilstrekkelig til “å sikre rett til opptjent pensjon for medlemmene, herunder rett til uførepensjon og etterlattepensjon”, jf. § 10-10 første ledd. Premiereserven skal beregnes i samsvar med det gjeldende forsikringstekniske grunnlaget for ordningen. En nærmere omtale av reglene for kommunale pensjonsordninger (kapittel 10 i forsikringsvirksomhetsloven) er gitt i avsnitt 7.5.2 i høringsnotatet.

Kort om forholdet til regnskapsregelverket

Årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper inneholder også enkelte bestemmelser vedrørende de forsikringstekniske avsetninger i livsforsikring. Bestemmelsene gjelder dels regler om innregning og måling av de forsikringstekniske avsetninger med unntak av risikoutjevningsfondet (§ 3-19) samt et krav om at risikoutjevningsfondet i finansregnskapet skal klassifiseres som egenkapital (§ 3-18). Videre gis det bestemmelser om forståelsen (definisjonen) av hhv. kontraktsfastsatte forpliktelser i livsforsikring (§ 4-28), livsforsikringsforpliktelser relatert til særskilte investeringsporteføljer (§ 4-29) og risikoutjevningsfondet (§ 4-27).

Også i disse bestemmelsene henvises det i betydelig grad til forsikringsvirksomhetsloven med tilhørende forskrifter. Bestemmelsene bør derfor revideres med utgangspunkt i de endringer i forsikringsvirksomhetsloven som det redegjøres for i kapittel 7.

Som vist til innledningsvis i kapittelet vil Finanstilsynet legge frem forslag til endringer i regnskapsregelverket som skal tre i kraft samtidig med gjennomføringen av Solvens II-regelverket, og vil komme nærmere tilbake til regnskapsmessige konsekvenser i den forbindelse.

2.2.3 Finanstilsynets vurderinger

I avsnitt 2.2.1 er det vist til at gjennomføringen av Solvens II-direktivets bestemmelser vil innebære omfattende endringer i prinsippene for verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger. Samtidig er det slik at direktivets bestemmelser er de samme for alle typer forsikring (og gjenforsikring), noe som medfører at det også må vurderes i hvilken grad det er behov for separate tilpasninger i gjeldende regler for skadeforsikringsforpliktelser og/eller livsforsikringsforpliktelser.

Av gjennomgangen i avsnitt 2.2.2 fremgår det at behovet for separate tilpasninger i regelverket som i dag er knyttet nært opp til reglene om forsikringstekniske avsetninger er størst for livsforsikringsforpliktelsene, jf. den tette koblingen mellom den enkelte kundes premiereserve og kravet til selskapets avsetninger som følger av de gjeldende virksomhetsregler på livsforsikringsområdet. Men dette behovet for tilpasninger gjelder først og fremst beregningen av premiereserve tilknyttet den enkelte kontrakt, herunder regelverket vedrørende rett behandling av overskudd mv. Disse problemstillingene er vurdert i kapittel 7 nedenfor som en del av forslagene til nødvendig oppdatering av virksomhetsreglene i livsforsikring i lys av gjennomføringen av Solvens II-regelverket.

I denne sammenheng må det imidlertid også tas høyde for forventede forskjeller mellom prinsippene for verdivurdering av forsikringsforpliktelser som er nedfelt i direktivet og de verdivurderingsprinsipper som vil følge av fase 2 av den internasjonale regnskapsstandarden for forsikringskontrakter (IFRS4). Det er foreløpig ikke avklart hvor omfattende forskjellene mellom verdivurderingsprinsippene i Solvens II-regelverket og fase 2 av IFRS4 vil kunne bli. Det kan i denne sammenheng nevnes at det etter det Finanstilsynet kjenner til foreløpig ikke er iverksatt arbeid (i regi av EU-kommisjonen) med sikte på å tilpasse EU-direktivet om forsikringsselskapers årsregnskaper og konsoliderte regnskaper (direktiv 91/674/EØF) til Solvens II-regelverket.

Med bakgrunn i de ovenstående kommentarer og gjennomgangen i avsnitt 2.2.1 og 2.2.2 bør utgangspunktet for vurderingen av hvilke endringer som må foretas i forsikringsvirksomhetsloven som følge av gjennomføringen av Solvens II-direktivet etter Finanstilsynets oppfatning være som følger:

- Kravene til forsikringstekniske avsetninger etter Solvens II-bestemmelsene innarbeides i kapittel 6 i forsikringsvirksomhetslovens (ny § 6-6). Disse bestemmelsene vil først og fremst bli anvendt til beregning av (kravene til) harmoniserte forsikringstekniske avsetninger som grunnlag for beregningen av solvenskapital og harmoniserte kapitalkrav (SCR og MCR). Det legges med andre ord til grunn at Solvens II-bestemmelsene om forsikringstekniske avsetninger ikke er utarbeidet med sikte på å utgjøre grunnlaget for verdivurderingen av forsikringstekniske forpliktelser i forbindelse med finansregnskapet (enten det er tale om selskapsregnskapet eller konsernregnskapet).

- Finanstilsynet tar i denne omgang ikke stilling til hvilke eller hvor omfattende endringer som må gjennomføres i årsregnskapsforskriften, herunder eventuelle forskjeller mellom prinsippene som skal gjelde for selskapsregnskap og konsernregnskap, men vil komme tilbake til spørsmålene vedrørende justeringer av verdivurderingsreglene for forsikringstekniske avsetninger i finansregnskapet i en egen utredning.
- Hva angår livsforsikringsvirksomhet vil det materielle innholdet av bestemmelsene om forsikringstekniske avsetninger i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 9 videreføres så langt dette er hensiktsmessig for beregningen av premiereserver knyttet til den enkelte kontrakt mv. I denne forbindelse blir det foreslått en rekke justeringer samt endringer av mer redigeringsmessig karakter for å ta høyde for at koblingen mellom kunderegnskap og solvensregnskap brytes opp. For å synliggjøre at bestemmelsene om verdivurdering i kapittel 9 rendyrkes til å dekke kundeforholdet (kundens rettigheter, rett til overskudd mv.) innføres begrepet forsikringskapital som samlebetegnelse på de midler (forpliktelser) som er knyttet til den enkelte kontrakt.

2.2.3.1 Gjennomføring av Solvens II-bestemmelsene

Det foreslås at de overordnede bestemmelser fra artiklene 76-86 i Solvens II-direktivet innarbeides i forsikringsvirksomhetsloven i form av en ny paragraf om verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger (lovforslaget § 6-6). Bestemmelsene i den nye paragrafen vil gjelde både skadeforsikringsforpliktelser og livsforsikringsforpliktelser, herunder også gjenforsikringsforpliktelser.

Nedenfor gis en oversikt over de bestemmelser som det etter Finanstilsynets vurdering er hensiktsmessig å ta inn i forsikringsvirksomhetsloven. Oversikten er basert på gjennomgangen av direktivets bestemmelser i avsnitt 2.2.1.

Generelle bestemmelser

De generelle bestemmelsene om verdivurdering av forsikringsforpliktelsene bør omfatte direktivets artikkel 76 nr. 2, 3 og 4, dvs. bestemmelsen om at verdien av avsetningen skal tilsvare det beløp et annet forsikringsselskap vil kreve for å overta forpliktelsene (overdragelsesprinsippet/overføringsprinsippet), kravet om markedskonsistens samt bestemmelsen om at avsetningene skal beregnes på "en pålitelig, forsiktig og objektiv måte". Direktivets artikkel 76 nr. 1 er rettet mot medlemsstatene (EØS-statene) og skal ikke gjennomføres som sådan, mens artikkel 76 nr. 5 kun inneholder en referanse til de øvrige artikler som er relevante for beregningen av de forsikringstekniske avsetninger.

Beste estimat og risikomargin

Bestemmelsene om beregning av de samlede forsikringstekniske avsetninger og disse avsetningenes to hovedkomponenter, beste estimat og risikomarginen, bør omfatte mesteparten av direktivets artikkel 77, herunder

- nr. 1 og 4 som fastslår at de forsikringstekniske avsetninger skal settes lik summen av beste estimat og risikomarginen, og at de to komponentene skal baseres på separate verdivurderinger,

- nr. 2 som definerer beste estimat, gir enkelte føringer med hensyn til kontantstrømmene som skal hensyntas i beregningen av beste estimat og fastslår at beste estimat skal beregnes på bruttobasis,
- nr. 3 og 5 som inneholder generelle bestemmelser om beregning av risikomarginen i samsvar med kapitalkostnadsmetoden.

Direktivets artikkel 77 åpner for at beste estimat og risikomarginen kan verdivurderes under ett forutsatt at visse betingelser er oppfylt, jf. nr. 4 annet punktum. Disse betingelsene blir presisert i gjennomføringstiltakene som utarbeides i regi av EU-kommisjonen. Etter Finanstilsynets foreløpige vurdering er det imidlertid ingen av produktene som tilbys av norske (livs)forsikringsselskaper som vil kunne tilfredsstille kriteriene som det legges opp til. Det foreslås derfor at denne bestemmelsen ikke innarbeides i forsikringsvirksomhetsloven.⁹ Videre omfatter nr. 5 generelle bestemmelser om fastsettelsen av kapitalkostnadssatsen som skal anvendes i forbindelse med beregningen av risikomarginen. Det faktiske nivået på kapitalkostnadssatsen følger imidlertid ikke av disse bestemmelsene og det er bl.a. av den grunn ikke hensiktsmessig å innarbeide bestemmelsene i lovteksten.

Øvrige kostnadselementer

Bestemmelsene i direktivets artikkel 78 om øvrige kostnadselementer som det skal tas hensyn til ved beregningen av de forsikringstekniske avsetninger bør innarbeides fullt ut i forsikringsvirksomhetsloven. Disse bestemmelsene gjelder bl.a. skadebehandlings- og skadeoppgjørskostnader, kostnader som følge av fremtidig inflasjon samt alle øvrige forventede fremtidige utbetalinger til forsikringstakere og andre sikrede uavhengig av om betalingene er kontraktsmessig garantert.

Segmentering

Også bestemmelsen i direktivets artikkel 80 om inndeling av forsikringsforpliktelsene i homogene risikogrupper, eller som et minimum i bransjer (forsikringsklasser), bør innarbeides fullt ut i forsikringsvirksomhetsloven, siden den inneholder føringer med hensyn til detaljeringsgraden som forventes ved beregningen av de forsikringstekniske avsetninger.

Risikoavdekning

Ifølge direktivets artikkel 81 skal beløpene som kan innkreves i forbindelse med gjenforsikringsavtaler og fra eventuelle spesialforetak for risikoavdekning (verdipapirisering av forsikringsforpliktelser) som hovedregel beregnes ved å benytte samme metodikk som ved beregningen av beste estimat. (Beløpene tilsvarende det som under gjeldende rett kalles gjenforsikringsandelene av de forsikringstekniske bruttoavsetninger.) Etter Finanstilsynets vurdering er det tilstrekkelig at første ledd og tredje ledd første punktum innarbeides i forsikringsvirksomhetsloven. Dette er for øvrig et område der både gjennomføringstiltakene og de tilsynsmessige retningslinjer vil gi rom for forenklede beregninger, herunder beregninger der “gjenforsikringsandelene” fastsettes residualt som differansen mellom beste estimat beregnet på hhv. bruttobasis og egenregningsbasis.

⁹ Finanstilsynet anser at hjemmelen for Finansdepartementet til å gi utfyllende regler uansett er tilstrekkelig vid til å gi regler om beregning av beste estimat og risikomargin under ett dersom dette på et senere tidspunkt skulle bli en aktuell problemstilling.

Forenklede metoder

Det blir i direktivets artikkel 82 åpnet for bruk av forenklede metoder for beregning av de forsikringstekniske avsetninger, herunder metoder basert på saksavsetninger. Etter Finanstilsynets vurdering bør denne bestemmelsen gjennomføres i forskrift sammen med de øvrige bestemmelser om forenklinger. Begrunnelse for dette er bl.a. at det kan virke noe misvisende eller uheldig at den eneste bestemmelsen om forenklede beregninger som står i loven kun gjelder de tilfeller der kvaliteten på dataene som selskapet skal benytte i forbindelse med avsetningsberegningene, må anses å være utilstrekkelig.

Forhøyede avsetninger

Direktivets artikkel 85 kan gjennomføres i loven ved at det tas inn en hjemmel som gir Finanstilsynet kompetanse til å pålegge forsikringsselskaper å forhøye de forsikringstekniske avsetninger i de tilfeller der selskapenes avsetninger ikke kan anses å tilfredsstille direktivets krav til beregning av beste estimat og risikomargin. Denne hjemmelen bør imidlertid samordnes med de øvrige bestemmelser om tilsyn, retting og pålegg, jf. drøftingen i avsnitt 3.3.3 samt forslaget til ny § 6-16 i forsikringsvirksomhetsloven.

Øvrige bestemmelser

Etter Finanstilsynets vurdering vil det ikke være hensiktsmessig å innarbeide direktivets artikler 79, 83, 84 og 86 i forsikringsvirksomhetsloven:

- Som allerede påpekt i avsnitt 2.2.1 kan bestemmelsene i artikkel 79 (om finansielle garantier og avtalebestemte opsjoner som omfattes av forsikringskontrakter) betraktes som presiseringer av det overordnede kravet om at det ved verdivurderingen skal tas høyde for alle inn- og utgående kontantstrømmer, jf. artikkel 77 annet ledd. Slike presiseringer av overordnede bestemmelser synes å høre mer hjemme i forskrifter til loven enn i selve loven.
- Når det gjelder bestemmelsene i artikkel 83 (om vurdering av beregnet beste estimat mot selskapets erfaringer og eventuelle justeringer av beregningsmetoder mv. som følge av dette) og artikkel 84 (om dokumentasjon av avsetninger av “passende” størrelse i forhold til selskapets forpliktelser) synes det mest hensiktsmessig å samordne gjennomføringen av disse med de øvrige pilar 2-bestemmelser om oppfølging av forsikringsselskapenes soliditet.
- Artikkel 86 omhandler gjennomføringsbestemmelsene som Kommisjonen skal vedta og skal som sådan ikke innarbeides i den nasjonale forsikringslovgivningen.

Etter Finanstilsynets vurdering bør det imidlertid tas inn en hjemmel for Finansdepartementet til å gi utfyllende regler (forskrifter) relatert til gjennomføringen av direktivets bestemmelser om verdivurdering og beregning av forsikringstekniske avsetninger.

Det vises for øvrig til merknadene til bestemmelsene i kapittel 12 og forslaget til endringslov i kapittel 13.

2.2.3.2 Tilpasning av gjeldende bestemmelser om forsikringstekniske avsetninger i skadeforsikring

I det gjeldende regelverket for skadeforsikringsvirksomhet blir de forsikringstekniske avsetninger i finansregnskapet (på selskapsnivå) og for solvensformål i all hovedsak

verdivurdert etter de samme prinsipper. Årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper viser til bestemmelsene om forsikringstekniske avsetninger i forsikringsvirksomhetslovens kapittel 12 (§§ 12-10 til 12-13) med tilhørende forskrifter.

Med gjennomføringen av Solvens II-direktivet og etter hvert fase 2 av den internasjonale regnskapsstandarden for forsikringskontrakter (IFRS4) vil verdivurderingsprinsippene for de forsikringstekniske avsetninger som skal gjenspeiles i hhv. solvensberegningene og finansregnskapet ikke lenger være identiske. I Solvens II-direktivets bestemmelser om forsikringstekniske avsetninger som foreslås innarbeidet i forsikringsvirksomhetslovens kapittel 6, skilles det for øvrig ikke mellom skadeforsikring og livsforsikring. Finanstilsynet vil som nevnt komme tilbake til regnskapsmessige problemstillinger i en egen utredning. Finanstilsynet vil i dette lovforslaget kun presentere regler for forsikringstekniske avsetninger i tråd med Solvens II-regelverket, og § 12-10 til 12-16 foreslås derfor opphevet. Som vist til innledningsvis i kapittelet tar Finanstilsynet sikte på å legge frem forslag til endringer i regnskapsregelverket i løpet av 2011 eller tidlig i 2012 slik at nye regnskapsregler kan tre i kraft samtidig som Solvens II trer i kraft.

2.2.3.3 Tilpasning av gjeldende bestemmelser om forsikringstekniske avsetninger i livsforsikring

Det nye Solvens II-regelverket for forsikringstekniske avsetninger vil erstatte gjeldende regler i §§ 9-1 til 9-18 i forsikringsvirksomhetsloven. Ettersom de samlede avsetningene skal tilsvare beste estimat til enhver tid, vil også bestemmelsen i § 9-25 om mulighet for opptrappingsplaner utgå. I Solvens II-regelverket vil det heller ikke være noen kobling mellom premieberegningsgrunnlaget og forutsetningene som legges til grunn ved fastsettelsen av de forsikringstekniske avsetningene. Det blir dermed et spørsmål om hvordan premiereserven knyttet til den enkelte kontrakt skal reguleres, jf. de gjeldende bestemmelser i forsikringsvirksomhetslovens § 9-16 fjerde ledd.

Finanstilsynet foreslår at de nye kravene til selskapenes forsikringstekniske avsetninger som følger av Solvens II-direktivet tas inn i kapittel 6 i forsikringsvirksomhetsloven sammen med de øvrige soliditetskravene som følger av direktivet, jf. bl.a. gjennomgangen i punkt 2.2.3.1. Bestemmelsene om forsikringstekniske avsetninger i kapittel 6 blir imidlertid av overordnet karakter og det blir i utgangspunktet ikke innført noe skille mellom regler for skadeforsikringsvirksomhet og regler for livsforsikringsvirksomhet. Utfyllende regler om forsikringstekniske avsetninger for Solvens II-formål (dvs. regler for avsetningsberegninger som utgangspunkt for beregning av solvenskapitalkrav og solvenskapital) forventes gitt dels i form av en kommisjonsforordning, dels i form av forskrifter fastsatt av Finansdepartementet. Regelverket for beregning av forsikringstekniske avsetninger basert på verdivurderingsprinsippene under Solvens II vil derfor ikke være egnet som utgangspunkt for beregning av forpliktelsene knyttet til den enkelte kontrakt (kundens premiereserver mv.).

Med bakgrunn i dette foreslår Finanstilsynet at bestemmelsene i forsikringsvirksomhetslovens kapittel 9 tilpasses slik at distinksjonen mellom beregning av premiereserven som et uttrykk for kundens rettigheter (regulering av premiereserver tilordnet kunden og andre forhold knyttet til kundenes rettigheter) og beregning av forsikringstekniske avsetninger for Solvens II-formål fremstår klarere. I denne forbindelse foreslås det bl.a. at begrepet forsikringskapital

innføres i kapittel 9 som en samlebetegnelse på kundenes midler. Det vises til drøftingen i kapittel 7 nedenfor.

For øvrig vises det igjen til forslaget til endringer i regnskapsregelverket på forsikringsområdet som Finanstilsynet tar sikte på å fremlegge i løpet av 2011 eller tidlig i 2012.

2.3 Solvenskapitalen

2.3.1 EØS-rett

Solvens II-direktivets bestemmelser om solvenskapitalen er nedfelt i artiklene 87 til 99. Bestemmelsene dekker følgende aspekter:

- de to hovedtyper av kapital som solvenskapitalen kan bestå av, jf. artiklene 87 til 92,
- inndelingen av solvenskapitalen etter kapitalelementenes egenskaper (kvalitet), jf. artiklene 93 til 97, og
- kravene til sammensetning av kapitalen (beregning av tellende solvenskapital), jf. artiklene 98 og 99.

To hovedtyper av kapital

Av artikkel 87 fremgår det at solvenskapitalen kan bestå av *basiskapital* og *supplerende kapital*. De to hovedtyper av kapital er nærmere avgrenset (definert) i hhv. artikkel 88 og 89.

I artikkel 88 defineres et selskaps *basiskapital* som forskjellen mellom verdien av eiendelene og verdien av forpliktelsene med tillegg av en eventuell ansvarlig lånekapital. I denne sammenheng skal både eiendeler og forpliktelser (inkl. forsikringsforpliktelser) verdivurderes i samsvar med bestemmelsene i artikkel 75, jf. drøftingen i avsnitt 2.1.

Artikkel 89 åpner for at *supplerende kapital* kan medregnes i solvenskapitalen. Supplerende kapital er kapital som kan kalles inn for å dekke tap. Dette kan blant annet være innkalt, men ikke innbetalt aksjekapital, garantier eller lignende. Supplerende kapital kan bare medregnes i solvenskapitalen når tilsynsmyndighetene har gitt eksplisitt godkjenning til dette, jf. kriteriene for slik godkjenning gitt ved artikkel 90.

Artikkel 91 omhandler overskuddsfond som ikke er gjort tilgjengelig for forsikringstakerne eller andre sikrede. Etter annet ledd skal slike fond ikke anses å være forsikringsforpliktelser dersom de kan dekke ethvert tap i løpende drift, jf. henvisningen til artikkel 94 nr. 1.

Direktivbestemmelsen antas ikke å ha relevans for norske forsikringsfond.

Tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond er en del av kollektivporteføljen (kundens midler) og med begrenset anvendelsesområde. Tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond inngår i stedet som risikoreduserende element i solvensberegningen noe som bidrar til å redusere kapitalkravet.

Tre kategorier kapital

Etter artikkel 93 skal solvenskapitalen klassifiseres i tre kategorier med utgangspunkt i egenskapene ved den enkelte kapitalpost. Hovedinndelingen skal baseres på følgende kriterier:

- a) hvorvidt kapitalen er tilgjengelig for å dekke ethvert tap til enhver tid og
- b) hvorvidt kapitalen er etterstilt alle andre fordringer, herunder fordringer fra forsikringstakere.

Det presiseres at det i vurderingen skal tas tilstrekkelig hensyn til postens varighet og særlig om posten er tidsbegrenset eller ikke. For tidsbegrensede poster skal det ses hen til varigheten på forpliktelsene.

Av artikkel 94 fremgår det at basiskapital som oppfyller kriteriene a) og b) over, skal inngå i kategori 1. Videre skal basiskapital som oppfyller b) og supplerende kapital som oppfyller a) og b) inngå i kategori 2. All annen kapital skal inngå i kategori 3. Artikkel 96 gir imidlertid særskilte regler for spesifikke kapitalposter. Overskuddsfond etter artikkel 91 (ikke relevant for Norge, jf. omtale over) skal inngå i kategori 1, garantier utstedt av kredittinstitusjoner til fordel for forsikringskreditorer skal inngå i kategori 2, og gjensidige selskaps krav på sine medlemmer som følge av innkalling av supplerende bidrag de neste 12 måneder, skal klassifiseres som kapitalpost av kategori 2. Artikkel 95 inneholder enkelte utfyllende bestemmelser vedrørende klassifiseringen av solvenskapitalpostene.

Krav til sammensetningen av kapitalen

Artikkel 98 angir krav til sammensetningen av solvenskapital til dekning av henholdsvis solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet (tellende solvenskapital). Det fremgår av første ledd at kapitalposter av kategori 1 skal utgjøre minst en tredel av den tellende solvenskapitalen til dekning av solvenskapitalkravet. Videre kan ikke kapitalposter av kategori 3 utgjøre mer enn en tredel av den tellende solvenskapitalen til dekning dette kapitalkravet. Imidlertid er det avklart at gjennomføringsbestemmelsene vil komme til å inneholde strengere regler for sammensetningen av solvenskapitalen, noe som bør hensyntas ved gjennomføringen av artikkel 98 i norsk lov, jf. også avsnitt 2.3.3 nedenfor.

Minstekapitalkravet kan bare dekkes av basiskapitalposter, jf. artikkel 98 annet ledd.

Kommisjonen skal vedta gjennomføringsbestemmelser på nivå 2 som fastsetter følgende, jf. artikkel 92, 97 og 99:

- a) En liste over solvenskapitalposter og klassifiseringen av disse.
- b) Prinsipper for tilsynsmyndighetenes godkjenning av supplerende kapital.
- c) Behandlingen av kapitalinteresser i finans- og kredittinstitusjoner.
- d) De kvantitative begrensningene som det vises til i artikkel 98 (sammensetningen av kapitalen).
- e) Tilpasninger som skal foretas for å reflektere manglende overførbarhet av solvenskapitalposter som bare kan anvendes til å dekke tap som oppstår innenfor et særlig segment av forpliktelser eller i forbindelse med særlige risikoer ("ring-fenced funds").

Når det gjelder e), anses dette ikke å ha relevans for norske selskap.

2.3.2 Gjeldende rett

Etter forsikringsvirksomhetsloven § 6-3 skal forsikringsselskapene ha *ansvarlig kapital* til dekning av kapitalkrav knyttet til aktiva og utenombalanseposter og etter § 6-4 skal selskapene ha *solvensmarginkapital* til dekning av solvensmarginkravet. Mens § 6-3 er en særnorsk bestemmelse knyttet til at kredittinstitusjoner og forsikringsselskap opprinnelig var underlagt samme kapitalkrav (Basel I), gjennomfører § 6-4 bestemmelsene i artikkel 27 i det konsoliderte livsforsikringsdirektivet (2002/83/EF) og artikkel 16 i det første skadeforsikringsdirektivet (73/239/EØF) endret ved direktiv 2002/13/EF om endringer av solvensmarginregelverket (Solvens I).

Ansvarlig kapital er nærmere definert i forskrift av 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak (beregningsforskriften). Regelverket er felles for alle finansinstitusjoner. Ansvarlig kapital består av kjernekapital (ren kjernekapital og hybridkapital) og tilleggskapital. Kjernekapital består i hovedsak av innskutt og opptjent egenkapital. Visse hybridinstrumenter kan inngå i kjernekapitalen på nærmere angitte vilkår og innenfor visse rammer. Tilleggskapital er i hovedsak ansvarlig lån som oppfyller nærmere angitte kriterier. Beregningsforskriften inneholder enkelte regler om justering av egenkapital og tilleggskapital samt begrensningsregler knyttet til sammensetningen av kapitalen. Det er nylig foretatt endringer i beregningsforskriften for å ivareta nye direktivkrav for kredittinstitusjoner.

Solvensmarginkapitalen er definert i forskrift av 19. mai 1995 nr. 481 om solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske livsforsikringsselskap og forskrift av 19. mai 1995 nr. 482 om solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske skadeforsikringsselskap.

Livsforsikringsselskapenes solvensmarginkapital består av ansvarlig kapital etter beregningsforskriften tillagt 50 prosent av tilleggsavsetningene og 50 prosent av risikoutjevningsfondet. Det er i solvensmarginforskriften angitt begrensningsregler for ansvarlig lån som avviker fra begrensningsreglene i beregningsforskriften, slik at tellende ansvarlig lån i solvensmarginkapitalen kan avvike fra det beløpet som inngår i ansvarlig kapital etter beregningsforskriften.

Skadeforsikringsselskapenes solvensmarginkapital består av ansvarlig kapital etter beregningsforskriften tillagt sikkerhetsavsetninger som overstiger 55 prosent av minstekravet til denne avsetningskomponenten, administrasjonsavsetninger som overstiger minstekravene til slike avsetninger¹⁰ og 25 prosent av avsetningen til naturskadefondet. Tilsvarende som for livsforsikringsselskapene er det angitt begrensningsregler for ansvarlig lån som avviker fra begrensningsreglene i beregningsforskriften, slik at tellende ansvarlig lån i solvensmarginkapitalen kan avvike fra det som inngår etter beregningsforskriften. For skadeforsikringsselskapene omfatter begrensningsregelen også den delen av avsetningen til naturskadefondet som kan medregnes i solvensmarginkapitalen. I tillegg er det en særskilt bestemmelse for gjensidige selskap som åpner for at krav om tilleggspremier som selskapet har på medlemmer i løpet av regnskapsåret, kan medregnes i solvensmarginkapitalen innenfor visse rammer og etter tillatelse fra Finanstilsynet.

¹⁰ Ved en inkurie er bestemmelsen om at reassuranseavsetninger utover minstekravet kan medregnes i solvensmarginkapitalen ikke fjernet fra solvensmarginforskriften for skadeforsikringsselskaper.

2.3.3 Finanstilsynets vurderinger

Nye harmoniserte soliditetskrav gjennom Solvens II innebærer at det særnorske kapitaldekningskravet som følger av forsikringsvirksomhetsloven § 6-3 utgår. Innretningen på regelverket om solvenskapital i Solvens II innebærer også at det ikke lenger vil være hensiktsmessig å operere med et felles regelverk for beregning av ansvarlig kapital slik finansinstitusjonene i dag har gjennom beregningsforskriften.

Med bakgrunn i kommentarene foran foreslås det at hovedtypene av solvenskapital defineres i ny § 6-7, mens prinsippene for klassifisering av kapitalen fremgår av ny § 6-8 og de overordnede krav til tellende solvenskapital av ny § 6-9. Det legges opp til at en spesifisert liste over solvenskapitalposter, klassifisering og krav til sammensetning av kapital til dekning av solvenskapitalkravet og kapital til dekning av minstekapitalkravet skal reguleres i en egen forskrift.

2.4 Kapitalkravene

Kapitalkravene som følger av Solvens II-direktivet skal erstatte det gjeldende europeiske solvensmarginkravet (Solvens I). De nye kapitalkravene innebærer en vesentlig omlegging av soliditetsregelverket for forsikringsselskaper ved at beregningsmetodene som skal anvendes i langt større grad enn det gjeldende regelverk gjenspeiler de ulike typer risiko som forsikringsselskapene er eksponert for. Videre åpner Solvens II-regelverket for at forsikringsselskapene, som et alternativ til standardmetoden, kan bruke interne modeller for å beregne hele eller deler av kapitalkravet.

Solvens II-regelverket inneholder to typer kapitalkrav: Solvenskapitalkravet ("Solvency Capital Requirement" eller SCR) og minstekapitalkravet ("Minimum Capital Requirement" eller MCR). Ved brudd på solvenskapitalkravet skal tilsynsmyndighetene kreve at selskapet iverksetter tiltak for å gjenopprette soliditeten. Tilsynsmyndigheten skal trekke tilbake konsesjonen dersom selskapet ikke etterlever minstekapitalkravet innen tre måneder etter at bruddet er avdekket. Se nærmere omtale av dette i avsnitt 3.4.1.

Solvenskapitalkravet skal beregnes minst en gang pr. år, mens minstekapitalkravet skal beregnes minst hvert kvartal. I tillegg skal begge kapitalkrav beregnes på nytt når det skjer vesentlige endringer i selskapets risikoprofil.

For øvrig skal Solvens II forstås som et fullharmonisert regelverk, noe som innebærer at de gjeldende soliditetsregler må avvikles. Dette gjelder spesielt det (særnorske) doble sett med kapitalkrav, der forsikringsselskapene har vært underlagt både et solvensmarginregelverk (Solvens I) og et kapitaldekningsregelverk basert på prinsippene fra Basel I.

2.4.1 EØS-rett

Bestemmelser om beregning av solvenskapitalkravet følger av Solvens II-direktivets artikkel 100 til 127. De overordnede bestemmelser om beregningen av solvenskapitalkravet, herunder krav til hyppighet av beregningene, er gitt ved artikkel 100 til 102. Bestemmelsene om beregning av solvenskapitalkravet ved anvendelse av standardformelen følger av artikkel 103 til 111, mens artikkel 112 til 127 gjelder beregning av kapitalkravet eller deler av dette kravet

ved hjelp av en intern modell. Videre er bestemmelsene om beregning av minstekapitalkravet gitt ved artikkel 128 til 131.

Av artikkel 100 følger det at solvenskapitalkravet skal beregnes enten ved bruk av standardmetoden eller ved bruk av en intern modell. I motsetning til gjeldende solvensmarginkrav skal solvenskapitalkravet under Solvens II beregnes slik at det i prinsippet dekker alle typer kvantifiserbar risiko, dvs. forsikringsrisiko, markedsrisiko, kredittrisiko og operasjonell risiko¹¹, jf. artikkel 101 nr. 4. Av artikkel 101 fremgår det videre at solvenskapitalkravet skal beregnes under forutsetning om videre drift og skal dekke uventede tap knyttet til eksisterende virksomhet samt tap som kan oppstå i forbindelse med forretning som inngås i løpet av de neste 12 måneder.

Utgangspunktet for kalibreringen av det samlede kapitalkravet er et konfidensnivå på 99,5 prosent over ett år (dvs. at tapet med 99,5 prosent sannsynlighet ikke vil overstige det beregnede kapitalkravet), jf. artikkel 101 nr. 3. Av artikkel 101 nr. 5 fremgår det videre at effekten av risikoreduserende teknikker skal inkluderes i beregningen av solvenskapitalkravet under forutsetning av at alle risikoer som kan knyttes til bruk av slike teknikker, er reflektert i solvenskapitalkravet.

2.4.1.1 Solvenskapitalkravet beregnet etter standardmetoden

Artikkel 103 og 104 beskriver hovedstrukturen i standardmetoden for beregning av solvenskapitalkravet. Beregningen skal minst omfatte følgende risikomoduler: skadeforsikringsrisiko, livsforsikringsrisiko, helseforsikringsrisiko, markedsrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko, samt en justering for risikoreduserende effekter av forsikringstekniske avsetninger og utsatt skatt.

Det samlede solvenskapitalkravet beregnes ved at bidraget fra de enkelte risikomodulene summeres (aggregeres) på en slik måte at det tas hensyn til antatte diversifiseringseffekter. Hver enkelt risikomodul skal kalibreres til det overordnede 99,5 pst. konfidensnivået, og dette legges også til grunn i fastsettelsen korrelasjonskoeffisientene som reflekterer antatte diversifiseringseffekter. Det tas videre hensyn til diversifiseringseffekter innenfor de enkelte risikomodulene, jf. artikkel 104 nr. 4, noe som vil ha størst effekt for markedsrisiko og forsikringsrisiko. Korrelasjonsmatrisene som skal anvendes i disse summeringene innenfor standardmetoden er fastsatt i Solvens II-regelverket og kan følgelig ikke justeres i forbindelse med den nasjonale gjennomføringen av direktivet.

Av artikkel 104 nr. 7 fremgår at selskaper etter tillatelse fra tilsynsmyndigheten kan erstatte parametere gitt i standardmetoden med selskapsspesifikke parametere i beregningen av forsikringsrisiko. Av utkast til gjennomføringsbestemmelser fremgår det at dette vil avgrenses til å gjelde skadeforsikringsprodukter. I henhold til artikkel 110 kan tilsynsmyndigheten kreve at et selskap benytter selskapsspesifikke parametere dersom selskapets risikoprofil avviker fra forutsetningene som er lagt til grunn i standardmetoden, jf. omtale i avsnitt 3.3.1.

Artikkel 105 og 107 inneholder mer detaljerte regler om de enkelte risikoene, herunder hvilke undermoduler som skal benyttes i beregningen av de enkelte risikomodulene.

¹¹ I artikkel 101 nr. 4 er det presisert at operasjonell risiko skal omfatte juridisk risiko, men ikke omdømmerisiko eller strategisk risiko.

Artikkel 106 inneholder nærmere regler om beregningen av aksjerisiko, som er en av undermodulene i markedsrisikomodulen. Av artikkelen fremgår det at aksjeprissjokket som benyttes i beregningen skal justeres avhengig av forholdet mellom gjeldende nivå på en relevant aksjeprisindeks og gjennomsnittet av denne indeksen over en viss periode. Den maksimale opp- eller nedjusteringen i forhold til standard aksjeprissjokk skal ikke være mer enn 10 prosentpoeng.

I beregningen av solvenskapitalkravet skal det innenfor den enkelte risiko beregnes samlet effekt på verdien av eiendeler og forpliktelser. Den risikoreduserende effekten av forsikringsforpliktelsene trekkes inn slik at det beregnede kapitalkravet reflekterer i hvilken grad kundene dekker deler av tapet for den aktuelle risikoen, jf. artikkel 108. Dette gjelder for eksempel bruk av bufferfond som tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond for norske livsforsikringsselskaper ved beregningen av kapitalkravet for markedsrisiko. Risikoreduserende effekt av utsatt skatt trekkes også inn i beregningene av solvenskapitalkravet.

Artikkel 109 fastslår at selskapene kan benytte forenklede metoder for en spesifikk risikomodul eller undermodul dersom selskapets risikoprofil tilsier dette.

Artikkel 111 inneholder mange og omfattende henvisninger til områder hvor det vil bli fastsatt gjennomføringsbestemmelser (nivå 2-bestemmelser) med mer utfyllende regler for beregning av solvenskapitalkravet etter standardmetoden. I praksis vil alle sentrale regler for beregning av solvenskapitalkravet bli utfylt og presisert av omfattende gjennomføringsbestemmelser. Artikkel 111 åpner også for å innføre gjennomføringsbestemmelser som innebærer kvantitative begrensninger for eiendeler dersom risikoen eiendelene representerer ikke er tilstrekkelig dekket i standardmetoden.

2.4.1.2 Interne modeller for beregning av solvenskapitalkravet

Artikkel 112 åpner for at selskapene kan benytte interne modeller for å beregne hele eller deler av kapitalkravet for alle risikomoduler eller enkelte risikomoduler/undermoduler, og beregningen kan omfatte den samlede virksomheten eller bare et eller flere hovedforretningsområder. Etter artikkel 113 må selskapet begrunne hvorfor modellen eventuelt bare omfatter deler av virksomheten eller enkelte risikotyper. Tilsynsmyndighetene kan kreve at selskapet utarbeider en plan for å utvide modellens omfang.

Bruk av en intern modell for beregning av solvenskapitalkravet krever tillatelse fra tilsynsmyndighetene. Det er en rekke krav som må være oppfylt før tilsynsmyndighetene kan gi tillatelse til bruk av interne modeller, jf. artikkel 112 nr. 3 som viser til artikkel 120 til 125.

Sentrale krav til interne modeller

Artikkel 120 krever at den interne modellen faktisk anvendes i selskapets interne styring og utgjør en sentral del av risikostyringssystemet og beslutningsprosesser. Modellen må benyttes i selskapets egenvurdering av risiko og solvens, jf. avsnitt 3.1.1. Selskapet må demonstrere at det selv vektlegger modellresultatene, og modellen må benyttes utover beregning av solvenskapitalkravet som rapporteres til tilsynsmyndighetene.

Artikkel 121 stiller en rekke krav til utformingen av modellen. Selskapet må overfor tilsynsmyndighetene begrunne forutsetningene som modellen bygger på. Dataene som benyttes skal være nøyaktige, fullstendige og dekkende, og må oppdateres minst en gang årlig. Modellen skal være utsagnskraftig når det gjelder å rangere risiko. Etter artikkel 121 nr. 5 kan selskapet i sin interne modell ta hensyn til diversifiseringseffekter dersom tilsynsmyndighetene vurderer systemet for å måle diversifiseringseffektene som tilstrekkelig. Selskapene kan også ta hensyn til risikoreduserende tiltak i den interne modellen så lenge kredittrisikoen og andre risikoer knyttet til dette er ivaretatt. Artikkel 121 krever videre i nr. 7 at den interne modellen må reflektere eventuelle finansielle garantier og avtalerettslige opsjoner, herunder effekten av endringer (finansielle og ikke-finansielle) som kan påvirke utøvelsen av de avtalerettslige opsjonene.

Artikkel 121 nr. 8 åpner for at selskapene i den interne modellen kan ta hensyn til handlingsregler ("management actions") som kan forventes å bli gjennomført i spesielle situasjoner. Dersom man tar hensyn til slike handlingsregler, må det i modellen også tas hensyn til tiden det tar for å gjennomføre tilpasningene. I forslag til gjennomføringsbestemmelser understrekes det at selskapet må demonstrere gjennom klare retningslinjer og tidligere praksis at handlingsreglene kan forventes å bli gjennomført.

Artikkel 122 krever at modellen er kalibrert slik at den gir samme grad av sikkerhet som standardmetoden (99,5 pst. konfidensnivå over ett års horisont). Artikkel 123 krever at det foretas en resultatanalyse for hver forretningsenhet slik at det kan demonstreres hvordan den interne modellen forklarer kildene og årsakene til gevinst og tap. Etter artikkel 124 skal selskapet regelmessig foreta validering av modellen. Gjennom valideringen skal modellens utsagnskraft vurderes blant annet ved å sammenlikne resultatene fra modellen mot faktisk erfaring. Det skal foretas en regelmessig evaluering av om utformingen av modellen til enhver tid er hensiktsmessig og om dataene som benyttes er nøyaktige, fullstendige og hensiktsmessige.

Godkjenning av en intern modell forutsetter videre at utformingen og de operasjonelle sidene av modellen er tilstrekkelig dokumentert, jf. artikkel 125. Dokumentasjonskravet omfatter også det teoretiske grunnlaget og forutsetningene for modellen, samt svakhetene ved modellen.

I artikkel 126 presiseres det at selv om selskapet bruker en modell eller datagrunnlag utarbeidet av tredjepart skal kravene i artikkel 120 til 125 oppfylles. En nærmere presisering av kravene i artikkel 120 til 126 vil bli gitt i gjennomføringsbestemmelser.

Søknadsprosess og krav til styrets involvering

Etter artikkel 116 skal selskapets styre godkjenne søknad om bruk av intern modell før denne sendes til tilsynsmyndighetene. Styret er også ansvarlig for at det etableres systemer og rutiner som sikrer at den interne modellen fungerer hensiktsmessig til enhver tid.

Tilsynsmyndigheten skal avgjøre søknaden innen 6 måneder etter at fullstendig søknad er mottatt og begrunne eventuelle avslag, jf. artikkel 112 nr. 4. Søknadsprosedyren vil bli nærmere presisert i gjennomføringsbestemmelser. Det er i artikkel 231 gitt overordnede regler

for søknadsprosessen for forsikringsgrupper som ønsker å benytte internmodell for å beregne kapitalkravet på konsolidert basis, jf. også kapittel 5.

Det fremgår av artikkel 112 nr. 7 at tilsynsmyndigheten etter nærmere begrunnelse kan kreve at selskapet rapporterer et estimat på solvenskapitalkravet beregnet ved standardmetoden i tillegg til resultatene fra internmodellen.

Endring av metode for beregning av kapitalkravet

Artikkel 117 understreker at et selskap som har fått godkjenning til å bruke intern modell ikke kan gå tilbake til å beregne kapitalkravet med standardmetoden annet enn i særskilte tilfeller og etter tillatelse fra tilsynsmyndighetene. Dersom selskapets interne modell ikke lenger oppfyller kravene i artikkel 120 til 125, må selskapet enten presentere en plan for tilsynsmyndighetene for hvordan kravene skal oppfylles i løpet av en rimelig tidsperiode eller bevise at manglene er ikke-materielle, jf. artikkel 118. Dersom selskapet ikke gjennomfører planen, kan tilsynsmyndighetene kreve at selskapet bruker standardmetoden for beregning av kapitalkravet. Artikkel 37 åpner for bruk av kapitalkravstillegg, jf. omtale i avsnitt 3.3.

Artikkel 119 åpner for at tilsynsmyndighetene kan pålegge selskapene å bruke intern modell for å beregne hele eller deler av kapitalkravet dersom institusjonens risikoprofil i betydelig grad avviker fra forutsetningene i standardmetoden. Etter artikkel 37 kan tilsynsmyndighetene fastsette et kapitalkravstillegg frem til en intern modell er utviklet, jf. omtale under avsnitt 3.3.

2.4.1.3 Minstekapitalkravet

Minstekapitalkravet skal beregnes ved en lineær funksjon av forsikringstekniske avsetninger, tegnede premier, udekket risiko, utsatt skatt og administrative kostnader, men med ulike funksjoner for livsforsikring og skadeforsikring. Utgangspunktet for kalibreringen av den lineære metoden er et konfidensnivå på 85 prosent over ett år (dvs. at tapet med 85 prosent sannsynlighet ikke vil overstige det beregnede minstekapitalkravet).

Beregningene etter den lineære metoden begrenses av et gulv på 25 prosent og et tak på 45 prosent av solvenskapitalkravet. Denne begrensningen er innført for å sikre et hensiktsmessig forhold mellom minstekapitalkravet og solvenskapitalkravet, og vil ha størst betydning i de tilfeller der beregningene etter den lineære metoden ikke reflekterer selskapets risiko på en tilfredsstillende måte. Dette er spesielt aktuelt for livsforsikringsselskaper, hvor ulike regler som påvirker risikodelingen mellom selskap og kunde ikke uten videre kan reflekteres i en enkel lineær faktorbasert metode. Ved fastsettelsen av den øvre grensen for minstekapitalkravet er det tatt høyde for at forsikringsselskapet skal ha mulighet til å rette opp solvenssituasjonen i de tilfeller der selskapet er i brudd med solvenskapitalkravet, jf. forskjellen mellom de krav som gjelder og de sanksjoner som kan iverksettes når et selskap er i brudd med hhv. solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet.

Uavhengig av reglene for beregningen av minstekapitalkravet som er beskrevet ovenfor, skal et forsikringsselskap til enhver tid oppfylle et absolutt minstekrav til kapital. Dette kravet er fastsatt til 2,2 mill. euro for skadeforsikringsselskaper som ikke tegner noen form for ansvarsforsikringer og til 3,2 mill. euro for øvrige skadeforsikringsselskaper og livsforsikringsselskaper. Kravet er fastsatt til 3,2 mill. euro også for gjenforsikringsselskaper

med unntak av egenforsikringsselskaper (captives) for gjenforsikring, hvor kravet er kun 1,1 mill. euro.¹² Beløpene vil bli inflasjonsjustert med utgangspunkt i den europeiske konsumprisindeksen, jf. artikkel 300.

2.4.2 Gjeldende rett

Norske forsikringsselskaper er i dag underlagt flere kapitalkrav: Solvensmarginregelverket (Solvens I), kapitaldekningsregelverket (Basel I) og et minstekrav til egenkapital (ansvarlig kapital). Av disse kravene er det kun solvensmarginregelverket som er et felleseuropeisk regelverk for forsikringsselskaper. De ulike regelverkene er kort omtalt nedenfor.

Solvensmarginregelverket

Solvensmarginregelverket er det gjeldende europeiske soliditetsregelverket for forsikringsselskaper. I motsetning til Solvens II-regelverket er dette ikke et fullharmonisert regelverk, hvilket betyr at de enkelte medlemsland i tillegg kan fastsette andre typer kapitalkrav.

Solvensmarginkravet (Solvens I) er primært innrettet mot forsikringsrisiko. For livsforsikring er kravet utformet med sikte på å dekke risikoen knyttet til den garanterte renten samt forsikringsrisiko i form av dødelighets-, uføre- og opplevelsesrisiko som gjenspeiles i selskapenes premier og avsetninger. Kravet til solvensmarginkapital er upåvirket av aktivasammensetningen og i hvilken grad risikoen knyttet til eiendeler oppveies av risikoen knyttet til forpliktelser. For skadeforsikring er kravet utformet med sikte på å dekke forsikringsrisiko og beregnes med utgangspunkt i selskapenes premier og erstatningskostnader. Beregningsgrunnlaget forhøyes med 50 prosent for enkelte bransjer med betydelig innslag av forsikringsdekninger av tredjepartsansvar.¹³ Det er også fastsatt absolutte minstekrav til solvensmarginkapitalen. De absolutte minstekravene har blitt inflasjonsjustert etter nærmere angitte regler og utgjør for tiden 3,2 mill. euro for livsforsikringsselskaper og skadeforsikringsselskaper som tegner en eller annen form for ansvarsforsikring (inkl. ansvarsdekninger innenfor motorvognforsikring) og 2,2 mill. euro for øvrige skadeforsikringsselskaper. Beløpene (og reglene for inflasjonsjustering) blir videreført under Solvens II, men med enkelte lettelser for egenforsikringsselskaper som kun tegner gjenforsikring, jf. avsnitt 2.4.1.3 ovenfor.

Forsikringsvirksomhetsloven § 6-4 inneholder en bestemmelse om at et forsikringsselskap skal ha en kapital som til enhver tid er tilstrekkelig til å dekke solvensmarginen for selskapets samlede virksomhet. I paragrafens annet ledd er det gitt hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskrift vedrørende beregningsmetode for solvensmarginkravet, fastsettelse av kapitalen som skal dekke kravene og andre forhold vedrørende gjennomføringen av solvensmarginkravet. Detaljene i regelverket for solvensmarginkravet fremgår av forskrift 19. mai 1995 nr. 481 om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske livsforsikringsselskaper og forskrift 19. mai 1995 nr. 482 om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske skadeforsikringsselskaper og gjenforsikringsselskaper.

¹² I Solvens II-direktivet var det i utgangspunktet fastsatt et minstekrav på 1 mill. euro for egenforsikringsselskaper for gjenforsikring, men dette vil bli hevet til 1,1 mill. euro, jf. forslaget til Omnibus II-direktiv.

¹³ Dette gjelder hovedbransjene Ansvarsforsikringer, Yrkesskadeforsikringer, Trygghetsforsikringer og Energiforsikringer.

Kapitaldekningsregelverket

Kapitaldekningsregelverket som er gjort gjeldende for norske forsikringsselskaper er en videreføring av det europeiske kapitaldekningsregelverket (Basel I) som gjaldt for banker og andre kredittinstitusjoner samt verdipapirforetak inntil Basel II trådte i kraft i 2007. Norge er det eneste landet som har gjort kapitaldekningsregelverket gjeldende for forsikringsselskaper. En begrunnelse for dette har vært at solvensmarginregelverket ikke fanger opp risikoene på eiendelssiden. En annen begrunnelse har vært hensynet til lik regulering av lik risiko, og et felles grunnlag for beregning av kapitalkrav på konsolidert nivå for konsern/grupper bestående av kredittinstitusjoner og/eller verdipapirforetak i tillegg til forsikringsselskaper. Ved innføringen av Basel II fra 2007 ble det vurdert at det nye regelverket ville være for omfattende og ressurskrevende for forsikringsselskapene, også sett i lys av det pågående arbeidet med innføring av Solvens II, og det ble derfor bestemt at forsikringsselskapene fortsatt skulle være underlagt et kapitaldekningsregelverk som i hovedsak er basert på Basel I.

Kapitaldekningskravet er primært utformet med tanke på kredittrisiko, og beregnes i utgangspunktet som 8 prosent av risikovektet balanse, hvor risikovektingen reflekterer ulike forutsetninger om kredittrisiko for ulike eksponeringer/motparter. Den risikovektede balansen før anvendelse av 8-prosentkravet betegnes som beregningsgrunnlaget. Regelverket inneholder omfattende bestemmelser om ansvarlig kapital som kan medregnes til dekning av kravet, jf. omtale av dette i avsnitt 2.3.2.

Kapitaldekningsregelverket for forsikringsselskaper er regulert i forsikringsvirksomhetsloven § 6-3. Paragrafen inneholder forskriftshjemler. Beregningen av kravet fremgår av forskrift 22. desember 2006 nr. 1616 om minstekrav til kapitaldekning i forsikringsselskaper, pensjonskasser, innskuddspensjonsforetak og holdingsselskap i forsikringskonsern. Beregningen av ansvarlig kapital fremgår av forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak.

Minstekrav til ansvarlig kapital (egenkapital)

I tillegg til kapitaldekningsregelverket og solvensmarginregelverket er norske forsikringsselskaper underlagt et minstekrav til ansvarlig kapital, jf. forskrift 8. september 1989 nr. 931 om minstekrav til egenkapitalen for norske forsikringsselskaper gitt med hjemmel i forsikringsvirksomhetsloven § 7-3 annet ledd.

Kravet ble fastsatt som et minstekrav til egenkapital på et tidspunkt da det generelle kapitalkravet for forsikringsselskaper utgjorde en gitt prosentsats av selskapenes forvaltningskapital.¹⁴ Kravet ble videreført etter innføringen av kapitaldekningsregelverket, men nå som et minstekrav til ansvarlig kapital. Regelverket fastsetter (indeksregulerte) minstekrav til ansvarlig kapital under løpende drift (for tiden 25,4 mill. kroner), ved oppstart (for tiden 39,6 mill. kroner) og de to første driftsårene (for tiden 14,3 mill. kroner). For gjensidige skadeforsikringsselskaper med begrenset virksomhet fastsettes lavere krav under løpende drift (for tiden 7,9 mill. kroner) og ved oppstart (for tiden 15,8 mill. kroner).

¹⁴ Egenkapitalkravet utgjorde 4,5 prosent av et beregningsgrunnlag som bestod av forvaltningskapitalen (sum eiendeler) med fradrag av egenkapitalkravet.

2.4.3 Finanstilsynets vurdering

Prinsippet om fullharmonisering av alle soliditetskrav under Solvens II medfører at det ikke er anledning for nasjonale myndigheter å anvende andre typer kapitalkrav enn det som følger av Solvens II-regelverket. Dermed kan ingen av de gjeldende kapitalkravene for norske forsikringsselskaper videreføres når Solvens II trer i kraft. Det innebærer at solvensmarginregelverket, kapitaldekningsregelverket og regelverket om minstekrav til ansvarlig kapital må avvikles.

Det diskuteres for tiden overgangsordninger i forbindelse med gjennomføringen av Solvens II-regelverket. Dersom slike overgangsordninger skulle innebære at solvensmarginregelverket på en eller annen måte gjøres gjeldende også i 2013, antar Finanstilsynet at dette forholdet kan reguleres i Norge gjennom forskrift.

Finanstilsynet foreslår at kapitalkravene som følger av Solvens II-regelverket gjennomføres i norsk lov i forsikringsvirksomhetslovens kapittel 6. Det legges opp til at loven vil inneholde de overordnede bestemmelser, mens detaljene i regelverket vil fremgå av utfyllende forskrift med henvisning til EU-kommisjonens forordning (nivå 2-bestemmelsene).

I lovforslaget inneholder § 6-10 de generelle bestemmelser om beregning av solvenskapitalkravet. Videre reflekteres hovedbestemmelsene for beregning av solvenskapitalkravet etter standardmetoden i § 6-11, mens § 6-12 omfatter tilsvarende bestemmelser for beregning av solvenskapitalkravet ved bruk av interne modeller. Hovedbestemmelsene om beregning av minstekapitalkravet er gitt ved lovforslagets § 6-13.

3 RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL. TILSYNSPROSESSER. (PILAR 2)

Pilar 2 dekker krav til selskapets system for risikostyring og internkontroll (kvalitative krav til selskapets virksomhet) og krav til myndighetenes tilsyn med selskapenes etterlevelse av regelverket. I dette kapittelet dekker avsnitt 3.1 kravene til systemet for risikostyring og internkontroll. I avsnitt 3.2 dekkes kvalitative krav til selskapets kapitalforvaltning. I avsnitt 3.3 dekkes krav til myndighetenes tilsynsprosesser, mens prosedyrekravene til selskaper med svekket finansiell stilling, og tilsynsmyndighetenes oppfølging av disse, følger i avsnitt 3.4.

3.1 Krav til systemet for risikostyring og internkontroll

Kvalitative krav til selskapets virksomhet utfyller og kompletterer de kvantitative kravene som er beskrevet i kapittel 2 over. Det er avgjørende for å sikre hensiktsmessig styring av virksomheten at selskapet har etablert et effektivt system for risikostyring og internkontroll. Risikoer som ikke fullt ut fanges opp av solvenskapitalkravet kan dessuten kun adresseres gjennom kvalitative krav. Selskapet må vektlegge aktiv identifisering, måling og styring av risiko. Et sentralt krav er at selskapet må vurdere sitt kapitalbehov i forhold til alle risikoer det er eller kan bli eksponert mot. Selskapet må vurdere virkningen på selskapets finansielle stilling av strategiske valg og mulige fremtidige negative hendelser.

Finanstilsynet har valgt å oversette direktivets “*system of governance*” med “*systemet for risikostyring og internkontroll*”. Utrykket er i tråd med begrepsapparatet i forskrift 22. september 2008 nr. 1080 om risikostyring og internkontroll. Finanstilsynet ser det som viktig at det på lovnivå etableres et samlet begrepsapparat som underletter den praktiske gjennomføringen av regelverket.

3.1.1 EØS-rett

Kravene til selskapets system for risikostyring og internkontroll følger av rammedirektivet artiklene 41 til 50. Det er styret som har det overordnede ansvar for at forsikringsselskapet etterlever de krav som er fastsatt i og i medhold av direktivet. I direktivteksten (artikkel 40) benyttes begrepet “*the administrative, management or supervisory body*” som henviser til de enkelte lands nasjonale regelverk, og som for norske selskaper vil si styret, jf. omtale i avsnitt 3.1.2. Den generelle bestemmelsen om styrets ansvar utfylles ved at enkelte direktivbestemmelser omtaler særskilte oppgaver som tillegges styret. Eksempler er kravene om at styret skal forhåndsgodkjenne selskapets skrevne retningslinjer på vesentlige områder og kravene til styret knyttet til å benytte interne modeller for å beregne solvenskapitalkravet (se artiklene 116 og 120 og avsnitt 2.4.1.2 foran). Videre fastlegges styrets oppgaver også indirekte gjennom bestemmelser om intern rapportering til styret. De utfyllende bestemmelsene anses ikke å utgjøre en avgrensning av styrets oppgaver, men må leses som en presisering av styrets overordnede ansvar for forsvarlig styring av virksomheten. De enkelte direktivbestemmelsene som omhandler styrets rolle vil omtales nedenfor og i sammenheng med de materielle kravene.

Generelle krav

Av artikkel 41 følger generelle krav til systemet for risikostyring og internkontroll, herunder at systemet skal være hensiktsmessig og sikre forsvarlig styring av virksomheten. Forsikrings-selskapet skal ha en hensiktsmessig organisering med klar ansvarsfordeling og sikre god informasjonsflyt i virksomheten. Selskapet skal ha skriftlige retningslinjer for blant annet risikostyring, internkontroll, internrevisjon og utkontraktering. Retningslinjene skal vedtas av styret. Systemet for risikostyring og internkontroll skal vurderes jevnlig og retningslinjene minst årlig. Selskapet skal sikre kontinuitet (regularitet) i utøvelsen av virksomheten, herunder utarbeide beredskapsplaner. Forholdsmessighetsprinsippet skal legges til grunn slik at systemet for risikostyring og internkontroll skal stå i forhold til arten, kompleksiteten og omfanget av virksomheten.

Krav til kontrollfunksjoner

Selskapet skal, integrert i sitt system for risikostyring og internkontroll, ha en risikostyrings-funksjon (jf. artikkel 44 nr. 4), en aktuarfunksjon (jf. artikkel 48 nr. 1), en compliance-funksjon (jf. artikkel 46 nr. 1) og en internrevisjonsfunksjon (jf. artikkel 47). Oppgavene til disse kontrollfunksjonene er nærmere omtalt nedenfor. Det følger av fortalen (31) at selskapet, innenfor bestemmelsene i regelverket, kan organisere disse funksjonene som det ønsker. Det heter i fortalen (32) at mindre selskaper med lite kompleks virksomhet kan la flere funksjoner utøves av én person eller én organisatorisk enhet. Dette gjelder imidlertid ikke internrevisjonsfunksjonen som skal være helt uavhengig av operative funksjoner og øvrige kontrollfunksjoner (se også artikkel 47 nr. 2). I utkast til nivå 2-bestemmelser følger det at selskapet skal inkorporere funksjonene og tilhørende rapporteringslinjer i organisasjonsstrukturen på en måte som sikrer at hver enkelt funksjon er fri for påvirkning som kan undergrave funksjonens evne til å utføre sine plikter på en objektiv og uavhengig måte. Hver funksjon skal operere under oppsyn av, og rapportere til, selskapets styre.

Krav til egnethet

Av artikkel 42 følger krav til egnethet for styremedlemmer, ledelse og ansatte i nøkkelfunksjoner og krav om meldeplikt til tilsynsmyndighetene ved endringer. Nøkkelfunksjoner inkluderer kontrollfunksjonene som er nevnt over og ansatte med beslutningskompetanse på høyt nivå. Selskapet må selv identifisere personkretsen og påse at disse personene til enhver tid har relevante kvalifikasjoner og yrkeserfaring samt godt omdømme og hederligandel. Det nærmere innholdet i egnethetskravene er ikke nærmere omtalt i direktivteksten. Kravene er foreslått nærmere presisert i retningslinjer utarbeidet av EIOPA (nivå 3). Kvalifikasjonskravet til personer som ivaretar aktuarfunksjonen er imidlertid nærmere presisert i artikkel 48 nr. 2 som fastsetter at disse personene skal ha tilstrekkelig kunnskap om aktuar- og finansmatematikk sett i forhold til arten, kompleksiteten og omfanget av forsikringsvirksomheten. Det er således ikke krav om at disse personene skal være aktuarer. Selskapet skal underrette Finanstilsynet om skifte av styremedlemmer, ledere og ansatte i nøkkelfunksjoner. Der utskiftning skjer som følge av at kravene til egnethet ikke lenger er oppfylt skal dette opplyses særskilt. Av fortalen (34) følger det at meldeplikten med hensyn til ansatte i nøkkelfunksjoner kun gjelder de ansvarlige for nøkkelfunksjonene. Egnethetskravene favner videre enn meldeplikten til tilsynsmyndighetene. På bakgrunn av direktivets ordlyd legger Finanstilsynet til grunn at meldeplikten ikke skal medføre forhåndsgodkjenning fra tilsynsmyndighetens side. Meldepliktsreglene forventes å bli nærmere regulert i nivå 2-bestemmelser.

Artikkel 43 inneholder nærmere bestemmelser om dokumentasjon som skal inngå i beslutningsgrunnlaget for godt omdømme og hederligandel. I utgangspunktet skal politiattest og/eller bevis for at vedkommende ikke tidligere har vært under konkursbehandling inngå. Dokumentasjonen skal ikke være eldre enn tre måneder. For det tilfellet at slik dokumentasjon ikke utstedes i den jurisdiksjonen personen senest har oppholdt seg, gir direktivet anvisninger på hva slags dokumentasjon som kan erstatte ovennevnte.

I søknad om konsesjon til å drive forsikringsvirksomhet skal det dokumenteres at selskapet er i stand til å oppfylle direktivets krav til risikostyring og internkontroll, herunder oppfylle kravene til egnethet, jf. direktivet artikkel 18 nr. 1 g. Dette innebærer i utgangspunktet at konsesjonssøknaden skal inneholde dokumentasjon som setter myndighetene i stand til å vurdere om egnethetskravene er oppfylt for styremedlemmer, ledelse og ansatte i nøkkelfunksjoner. I en søknadsprosess vil ikke personkretsen utover styremedlemmer og daglig leder nødvendigvis la seg avklare slik at en fullstendig egnethetsvurdering kan finne sted før konsesjon gis. Finanstilsynet tolker imidlertid regelverket slik at det er tilstrekkelig at egnethetskravene er oppfylt før konsesjonen tas i bruk.

Krav til systemet for risikostyring, herunder risikostyringsfunksjonen og egenvurdering av risiko og solvens

Av artikkel 44 følger krav til systemet for risikostyring. Systemet skal omfatte strategier, prosesser og rapporteringsprosedyrer som skal sikre at selskapet løpende kan identifisere, måle, overvåke, styre og rapportere de risikoer som selskapet er eller kan bli eksponert for og sammenhengen mellom disse. Systemet for risikostyring skal være en integrert del av selskapets organisasjonsstruktur og beslutningsprosess. Av artikkelen følger risikoområder som minst skal dekkes og som skal berøres i de skriftlige styrevedtatte retningslinjene nevnt over. Dette gjelder forsikringstegning og avsetninger, balansestyring, investeringer, styring av likviditets- og konsentrasjonsrisiko, styring av operasjonell risiko og gjenforsikring og andre metoder for å avdekke risiko. Det følger av bestemmelsen at selskapet skal ha en risikostyringsfunksjon og at denne funksjonen skal være strukturert slik at den understøtter gjennomføringen av systemet for risikostyring. Risikostyringsfunksjonen har særskilte oppgaver knyttet til interne modeller, herunder krav om rapportering til styret.

Det følger av artikkel 45 at selskapet som en del av sitt system for risikostyring, skal etablere en prosess for egenvurdering av risiko og solvens (*own risk and solvency assessment (ORSA)*). Dette kravet må sies å være en klar parallell til kravet om ICAAP (*Internal Capital Adequacy Assessment Process*) som etter direktiv 2006/48/EF artikkel 123, er gjort gjeldende for blant annet banker. Artikkel 45 stiller minstekrav til egenvurderingen. Selskapet skal vurdere sitt samlede kapitalbehov med utgangspunkt i sin risikoprofil, vedtatt risikotoleranse og selskapets overordnede strategi, dvs. at vurderingen skal være fremoverskuende. Selskapet skal etablere prosesser som gjør at det gjennom egenvurderingen kan identifisere og vurdere risikoer det er eller kan bli eksponert for på kort og lang sikt. Selskapet skal vurdere sin evne til løpende å etterleve kapitalkravene og kravene til forsikringstekniske avsetninger, samt vurdere eventuelle avvik mellom selskapets faktiske risikoprofil og forutsetningene lagt til grunn for beregningen av solvenskapitalkravet. Egenvurderingen av risiko og solvens skal være en integrert del av selskapets overordnede strategi og skal løpende tas hensyn til ved strategiske beslutninger. Egenvurderingen skal gjennomføres jevnlig og umiddelbart ved

vesentlige endringer i risikoprofilen. Det følger av artikkel 45 nr. 7 at tilsynsmyndigheten ikke skal legge resultatene av selskapets egenvurdering av risiko og solvens til grunn som et kapitalkrav.

EIOPA tar sikte på å utarbeide retningslinjer (nivå 3) for egenvurdering av risiko og solvens. Det følger av foreliggende utkast til slike retningslinjer at styret skal ha en aktiv rolle i prosessen ved å fastsette hvordan vurderingen skal gjennomføres og ved å utfordre resultatet av vurderingen. Retningslinjene gir veiledning knyttet til dokumentasjon og interne retningslinjer. Det heter blant annet at retningslinjene bør fastsette sammenhengen mellom selskapets risikoprofil, risikotoleransen og det samlede kapitalbehovet. Egenvurderingen skal være fremoverskuende og vurdere kapitalbehovet for hvert enkelt år i selskapets strategiperiode. I fremskrivningene bør en ikke kun legge til grunn dagens situasjon, men mulige endringer i risikoprofilen, forretningsstrategien og eksterne faktorer og vurdere følsomheten til forutsetningene som legges til grunn i vurderingene. Alle vesentlige risikoer bør inkluderes, herunder risikoer som ikke inngår i solvenskapitalkravet og med lengre tidshorisont. Et identifisert fremtidig kapitalbehov betyr ikke nødvendigvis at selskapet i dag må være kapitalisert for å dekke dette behovet. Selskapet må imidlertid ha en troverdig kapitalplan som sikrer at selskapet oppfyller fremtidige kapitalkrav.

Selskapet skal etterleve kapitalkravene til enhver tid. Kravet om løpende etterlevelse av kapitalkravene innebærer ikke løpende beregning av solvenskapitalkravet. Selskapet må imidlertid ha prosesser som sikrer at det kan estimere og tilpasse seg endringer i kapitalkravene og tellende solvenskapital i tiden mellom tidspunktene for full beregning av solvenskapitalkravet. For å sikre løpende etterlevelse må selskapet gjennomføre stresstester og scenarioanalyser.

Krav til aktuarfunksjonen

Artikkel 48 regulerer ansvarsområdet til aktuarfunksjonen. En hovedoppgave er å samordne/koordinere beregningen av de forsikringstekniske avsetningene. Funksjonen skal sikre at metoder, underliggende modeller og forutsetninger som legges til grunn i beregningene, er hensiktsmessige og at dataene som benyttes, er fullstendige og for øvrig av god kvalitet. Aktuarfunksjonen skal sammenligne beste estimat mot erfaring og informere styret om påliteligheten og tilstrekkeligheten av beregningene av de forsikringstekniske avsetningene. I spesielle tilfeller der selskapet ikke råder over en tilstrekkelig mengde data av tilfredsstillende kvalitet til å kunne anvende en pålitelig aktuariell metode og selskapet derfor benytter hensiktsmessige approksimasjoner, herunder saksavsetninger, ved beregningen av beste estimat, skal aktuarfunksjonen overvåke dette særskilt. Aktuarfunksjonen skal videre ta stilling til selskapets forsikringstegnings- og gjenforsikringsstrategi. Aktuarfunksjonen skal bidra til effektiv gjennomføring av systemet for risikostyring, særlig når det gjelder risikomodeller som ligger til grunn for beregningen av kapitalkravene (solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet) og egenvurderingen av risiko og solvens. Finanstilsynet legger til grunn at ovennevnte krav til aktuarfunksjonens ansvarsområde utgjør minstekrav og at regelverket ikke er til hinder for at ansvarsområdet utvides dersom selskapet finner dette hensiktsmessig. Selskapet må imidlertid behørig ta hensyn til mulige interessekonflikter.

Systemet for internkontroll, herunder compliancefunksjonen og internrevisjonsfunksjonen

Det følger av artikkel 46 at selskapet skal ha et hensiktsmessig system for internkontroll. Systemet skal minst omfatte administrasjons- og regnskapsrutiner, rammeverket for internkontrollen og hensiktsmessige rapporteringsrutiner på alle nivåer i organisasjonen.

Compliancefunksjonen skal blant annet gi styret råd om etterlevelse av lov, forskrift og pålegg gitt i medhold av lov, vurdere selskapets etterlevelse og vurdere risikoen for og virkningen av manglende etterlevelse.

Det følger av artikkel 47 at internrevisjonsfunksjonen blant annet skal evaluere om systemet for risikostyring og internkontroll er tilstrekkelig og hensiktsmessig. Påpekninger og anbefalinger fra internrevisjonen skal rapporteres til styret som skal ta stilling til hvilke tiltak som skal gjennomføres og påse at vedtatte tiltak iverksettes.

Utkontraktering

Artikkel 49 regulerer utkontraktering av funksjoner og aktiviteter og fastslår hovedprinsippet om at selskapet beholder det fulle ansvaret for den utkontrakterte virksomheten. Utkontraktering av *viktige* funksjoner eller aktiviteter skal ikke medføre:

- en vesentlig svekkelse av kvaliteten på selskapets system for risikostyring og internkontroll,
- urimelig økning av selskapets operasjonelle risiko,
- redusert mulighet for tilsynsmyndigheten til å føre tilsyn med virksomheten
- urimelig reduksjon i kvaliteten på selskapets oppfølging av forsikringstakerne.

Avgrensningen av *viktige* funksjoner og aktiviteter er ikke nærmere presisert i direktivet. Det følger imidlertid av fortalen (33) at kontrollfunksjonene er slike viktige funksjoner. Avgrensningen for øvrig vil bero på en konkret vurdering. EIOPA tar sikte på å utarbeide nivå-3-retningslinjer som vil legges til grunn ved praktiseringen av kravet.

Selskapet skal i god tid før en forestående utkontraktering av *viktige* funksjoner eller aktiviteter underrette tilsynsmyndigheten. Selskapet skal videre underrette tilsynsmyndigheten om etterfølgende vesentlige endringer knyttet til disse funksjonene eller aktivitetene.

Det følger av artikkel 38 at selskaper som utkontrakterer funksjoner eller aktiviteter, skal ta nødvendige forholdsregler for å sikre at oppdragstaker samarbeider med tilsynsmyndigheten og at selskapet (oppdragsgiver), deres revisor og tilsynsmyndighetene har effektiv tilgang til data relatert til de utkontrakterte funksjonene eller aktivitetene. Videre skal forsikrings-selskapet sikre at tilsynsmyndighetene har effektiv tilgang til forretningslokalene til oppdragstaker og faktisk er i stand til å benytte denne tilgangen. Som det fremgår er forsikrings-selskapet pliktsubjekt og det forutsettes derfor at kravene ivaretas i avtalen med oppdragstaker. Kravene i artikkel 38 gjelder all utkontraktert virksomhet og er ikke begrenset til *viktige* funksjoner eller aktiviteter.

Gjennomføringsbestemmelser (nivå 2-bestemmelser)

Det følger av artikkel 50 at Kommisjonen skal utarbeide gjennomføringsbestemmelser for ovennevnte bestemmelser. Et unntak er bestemmelsen om egenvurdering av risiko og solvens,

hvor det kun følger at Kommisjonen *kan* utarbeide slike utfyllende bestemmelser. Denne hjemmelen ser foreløpig ikke ut til å bli benyttet under henvisning til at egenvurderingen skal være selskapets egen prosess. I utkast til nivå 2-bestemmelser stilles det videre krav til retningslinjer for godtgjørelsesordninger. Det foreligger ingen konkret hjemmel i direktivet, men bestemmelsene forankres i de generelle kravene til systemet for risikostyring og internkontroll.

I utkast til nivå 2-bestemmelser om systemet for risikostyring og internkontroll følger det utfyllende generelle krav, utfyllende krav til systemet for risikostyring, herunder krav til innholdet i retningslinjene om forsikringstegning og avsetninger, balansestyring, investeringsrisiko, likviditetsrisiko, konsentrasjonsrisiko, operasjonell risiko og metoder for risikoavdekning, utfyllende krav til kontrollfunksjonene, utfyllende krav ved utkontraktering i tillegg til ovennevnte krav til retningslinjer for godtgjørelsesordninger. Det stilles videre krav til styring og kontrollprosesser knyttet til verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger, eiendeler og andre forpliktelser, se avsnittene 2.1 og 2.2 ovenfor.

3.1.2 Gjeldende rett

Generelle krav

Utover bestemmelsene i aksjelovgivningen reguleres forsikringsselskapers risikostyring og internkontroll i finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 (*Krav til virksomheten*). Bestemmelsen gir generelle krav til systemet for risikostyring og internkontroll i finansinstitusjoner, herunder krav til klar organisasjonsstruktur og ansvarsdeling samt klare og hensiktsmessige styrings- og kontrollordninger. Det følger av bestemmelsen at kravene må ses i forhold til risikoen ved og omfanget av virksomheten. Av forsikringsvirksomhetsloven § 12-3 første ledd heter det videre at et skadeforsikringsselskap skal ha oversikt over, helhetlig styring av, og god kontroll med de risikoer som knytter seg til selskapets virksomhet. Tilsvarende ordlyd er ikke gjort gjeldende for livsforsikringsselskaper.

Det følger av aksjeloven § 6-12 at forvaltningen av selskapet hører under styret og at styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten. Videre skal styret føre tilsyn med den daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig, jf. aksjeloven § 6-13. Aksjelovens bestemmelser er gjort gjeldende for gjensidige selskaper i forsikringsvirksomhetsloven § 5-3. Ansvarsfordelingen mellom styret og daglig leder med hensyn til risikostyring og internkontroll er også regulert i forskrift om risikostyring og internkontroll §§ 3 og 4.

Krav til egnethet

Forsikringsvirksomhetsloven § 2-1 annet ledd regulerer krav til egnethet ved konsesjonsbehandling. Kravet omfatter styremedlemmer, administrerende direktør eller annen person som faktisk leder virksomheten. Finanstilsynet legger til grunn at kravene til personers egnethet skal være oppfylt til enhver tid og at selskapet har et klart ansvar for å påse at alle krav som gjelder virksomheten er oppfylt, herunder egnethetskravene (se rundskriv 29/2001).

Krav til risikostyring

Forsikringsvirksomhetsloven § 6-6 (*Kapitalforvaltning*) hjemler forskrift 17. desember 2007 nr. 1456 om skadeforsikringsselskapers kapitalforvaltning og forskrift 17. desember 2007 nr. 1457 om livsforsikringsselskapers og pensjonsforetaks kapitalforvaltning. Forskriftenes kapittel to dekker krav til risikostyring og internkontroll knyttet til utøvelse av selskapets

kapitalforvaltning. Kapitalforvaltning er nærmere omtalt i avsnitt 3.2 nedenfor. Finansieringsvirksomhetsloven § 2-17 (*Likviditet*) stiller videre krav til finansinstitusjoners likviditetsstyring. Nærmere regler er gitt i forskrift 29. juni 2007 nr. 747 om forsvarlig likviditetsstyring som i sin helhet er gjort gjeldende for forsikringsselskaper og pensjonsforetak.

Av forsikringsvirksomhetsloven 6-8 (*Gjenforsikring*) følger det at et forsikringsselskap til enhver tid skal ha gjenforsikring som er betryggende sett i forhold til selskapets risikoeksponering og dets økonomiske stilling. Styret skal sørge for at det foreligger oppdaterte retningslinjer og for at disse blir fulgt opp (jf. § 6-8 annet ledd).

Krav til godtgjørelsesordninger

Finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-18 til 2-22 regulerer godtgjørelsesordninger i blant annet forsikringsselskaper. Utfyllende bestemmelser er gitt i forskrift 1. desember 2010 nr. 1507 om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak, og forvaltningsselskap for verdipapirfond. Bestemmelsene gjennomfører kravene i direktiv 2006/48/EF, jf. direktiv 2010/76/EU (Basel II og Basel III).

Krav om ansvarshavende aktuar

Forsikringsvirksomhetsloven § 9-24 fastsetter at livsforsikringsselskap skal ha en ansvarshavende aktuar til å foreta de nødvendige forsikringstekniske beregninger og undersøkelser. Aktuaren skal godkjennes av Finanstilsynet. Det følger av § 12-3 annet ledd at § 9-24 gjelder tilsvarende for skadeforsikringsselskaper. De nærmere vilkår for godkjenning av aktuar og den nærmere reguleringen av aktuarens ansvar, rettigheter og plikter fremgår av forskrift 1. juni 1990 nr. 434 om aktuar.

Ansvarshavende aktuar må oppfylle nærmere bestemte krav til utdanning og praksis. Videre skal aktuarens lønn og godtgjørelse være *økonomisk uavhengig* av selskapet. Det følger av forskriften § 2 at aktuaren utfører sine arbeidsoppgaver på ledelsens ansvar. Aktuaren har også et eget ansvar for at arbeidsoppgavene utføres i samsvar med forskriften og lovgivningen for øvrig. Aktuarens selvstendige ansvar må sees i sammenheng med at Finanstilsynet skal godkjenne aktuaren og tilbakekalle godkjenningen dersom aktuaren har tilsidesatt eller forsømt sine plikter eller unnlatt å gi tilfredsstillende forklaring til Finanstilsynet om forhold som vedrører aktuarens ansvar og plikter. Godkjenningen kan også tilbakekalles dersom de forhold som lå til grunn for godkjenningen har endret seg på en slik måte at forutsetningen for den ikke lenger er til stede. Finanstilsynet har i den videre fremstillingen av aktuarens ansvar og plikter nedenfor vektlagt bestemmelsene som regulerer aktuaren i livsforsikringsselskap. Aktuaren er gjennom forskriften § 6 gitt ansvar for at selskapets virksomhet til enhver tid blir drevet på en forsikringsteknisk ansvarlig måte. De nærmere krav til ansvar er utformet med henvisning til den nå opphevede forsikringsvirksomhetsloven av 1988. I hovedtrekk fastsetter forskriften at aktuaren skal sørge for at forpliktelsene blir beregnet slik at avsetningskravene er oppfylt, at fordeling av kostnader, tap, inntekter og fond gjøres i tråd med regelverket, at premier ikke er fastsatt i strid med lov og forskrifter, at meldinger om produkter og tariffer blir sendt Finanstilsynet og at det blir utarbeidet statistikk over forsikringsbestanden. Aktuarer i filialer av utenlandsk livsforsikringsselskap med hovedsete utenfor EØS skal i tillegg sørge for at kapitalkravene i forsikringsvirksomhetsloven § 14-5 er oppfylt.

Aktuaren er pålagt plikt til å gi melding til selskapets ledelse og styre dersom kravene til avsetninger i forsikringsvirksomhetsloven ikke er oppfylt og dersom vedkommende finner at en premietariff ikke er i samsvar med forsikringsvirksomhetsloven. Hvis aktuarens påpekninger om ovennevnte forhold ikke bringes i orden skal aktuaren underrette Finanstilsynet, jf. forskriften § 7 nr. 1 og 2. Denne varslingsplikten må sees i sammenheng med aktuarens selvstendige ansvar som nevnt ovenfor.

Aktuaren skal også melde fra til selskapets ledelse og styre dersom vedkommende finner at selskapets forretnings- eller regnskapsførsel ikke tilfredsstiller de forsikringstekniske krav eller at fordelingen av overskudd ikke er rimelig.

Forskrift om risikostyring og internkontroll

Finanstilsynet har fastsatt forskrift om risikostyring og internkontroll med hjemmel i blant annet finanstilsynsloven og finansieringsvirksomhetsloven. Forskriften regulerer ansvaret til styret og daglig leder for selskapets system for risikostyring og internkontroll. Det stilles krav til løpende vurdering av vesentlige risikoer og til årlig oppsummering (i linjen) av gjennomføringen av den interne kontrollen. Risikovurderingen og vurderingen av gjennomføringen av internkontrollen skal dokumenteres og minst årlig rapporteres til styret. Av forskriften følger krav ved utkontraktering. Det følger videre av forskriften at alle selskaper med forvaltningskapital høyere enn ti milliarder kroner skal ha internrevisjon.

3.1.3 Finanstilsynets vurderinger

Finanstilsynet foreslår å ta inn en generell bestemmelse i forsikringsvirksomhetsloven om selskapets system for risikostyring og internkontroll (lovforslaget § 6-2), en separat bestemmelse om selskapets egenvurdering av risiko og solvens (lovforslaget § 6-14) og en egen bestemmelse som regulerer utkontraktering (lovforslaget § 6-3).

Krav til systemet for risikostyring og internkontroll (lovforslaget § 6-2)

Lovforslaget § 6-2 første ledd er basert på finansieringsvirksomhetsloven § 2-9, men er utvidet og endret for å tilpasse bestemmelsen til begrepsapparatet og de omfattende kravene som følger av direktivet og kommende nivå 2-bestemmelser. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 41 nr. 1 og nr. 3. Første ledd bokstav b) presiserer hovedprinsippene i risikostyringen som følger av artikkel 44 nr. 1 og artikkel 45 nr. 1. Første ledd bokstav c) gjennomfører minstekravene til selskapets system for internkontroll i artikkel 46.

Finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 foreslås opphevet for forsikringsselskaper.

Forsikringsvirksomhetsloven §§ 6-8 og 12-9 første ledd foreslås også opphevet. Lovforslaget § 6-2 er tatt inn i forsikringsvirksomhetsloven kapittel seks for å sikre en helhetlig fremstilling av Solvens II-bestemmelsene hvor kravene til systemet for risikostyring og internkontroll er en integrert og sentral bestanddel.

I lovforslaget § 6-2 annet ledd forankres kravet til å etablere en risikostyringsfunksjon, en aktuarfunksjon, en compliance-funksjon og en internrevisjonsfunksjon. Disse kontrollfunksjonene er en integrert del av selskapets system for risikostyring og internkontroll.

Det ansvarsområdet som i Solvens II-direktivet er tillagt aktuarfunksjonen omfatter det soliditetssikringsansvaret som i dagens lovgivning er tillagt selskapets ansvarshavende aktuar. Dette gjelder først og fremst ansvaret for at selskapets virksomhet blir drevet på en

forsikringsteknisk ansvarlig måte, herunder at avsetningskravene er oppfylt. Videre skal aktuarfunksjonen ta stilling til selskapets forsikringstegningsstrategi, som i henhold til utkast til nivå-2 bestemmelser, omfatter kontroll av at selskapets premier er tilstrekkelige. En videreføring av gjeldende bestemmelser om ansvarsområdet til ansvarshavende aktuar vil i lys av ovennevnte medføre en dobbeltregulering som etter Finanstilsynets vurdering vil være uhensiktsmessig. Slik Finanstilsynet ser det vil en slik dobbeltregulering kunne skape uklare ansvarsforhold internt i selskapet samtidig som det vil være unødvendig ressurskrevende for forsikringsselskapene.

Soliditetssikringsansvaret utgjør hovedformålet og begrunner gjeldende regulering av ansvarshavende aktuar. Når dette ansvarsområdet vil dekkes av nye bestemmelser om aktuarfunksjonen, vil ansvarshavende aktuar ha et begrenset nedslagsfelt. Det gjenstående ansvarsområdet vil bestå av ivaretagelse av forsikringskundene gjennom overvåkning og kontroll med at kostnader, tap, inntekter og fond fordeles i tråd med regelverket innenfor livsforsikringsvirksomhet. Finanstilsynet ser det som naturlig at det endelige ansvaret for etterlevelsen av ovennevnte bestemmelser, som for virksomhetsreglene for øvrig, påhviler forsikringsselskapets styre og at det er selskapet selv som fastsetter hvordan kontrollen med etterlevelsen skal organiseres og ivaretas innenfor de rammer som regelverket fastsetter.

Med bakgrunn i ovennevnte vil Finanstilsynet foreslå å oppheve bestemmelsene om ansvarshavende aktuar i forsikringsvirksomhetsloven § 9-24 og § 12-9 annet ledd og tilhørende forskrift for forsikringsselskaper. Finanstilsynet anser at en opphevelse av kravet om ansvarshavende aktuar ikke svekker kontrollen med de forsikringstekniske avsetningene i selskapene. De oppgaver som tillegges aktuarfunksjonen etter direktivet er omfattende og kontrollansvaret har en langt høyere presiseringsgrad enn i gjeldende regelverk. Krav til egnethet vil ivaretas gjennom de generelle kravene i artikkel 42 samt særskilte kvalifikasjonskrav i artikkel 48. nr. 2. Den ansvarlige for aktuarfunksjonen vil bli underlagt en egnethetsvurdering ved konsesjonssøknadstidspunktet og senere utskiftninger vil være underlagt meldeplikt til Finanstilsynet. Finanstilsynet vil i sin evalueringsprosess gjøre en selvstendig vurdering av selskapets prosess for å vurdere egnethet og selskapets faktiske vurdering av egnetheten til blant annet den ansvarlige for aktuarfunksjonen.

I drøftingen over har Finanstilsynet ikke tatt endelig stilling til om en videreføring av instituttet ansvarshavende aktuar er forenlig med kravet til fullharmonisering i Solvens II-direktivet. Det er fortsatt ikke endelig avklart om Kommisjonen vil tillate slik videreføring.

I utkast til nivå 2-bestemmelser stilles det krav til retningslinjer for godtgjørelsesordninger. Utkastet er i utgangspunktet basert på direktiv 2006/48/EF vedlegg V (jf. direktiv 2010/76/EU) som er gjennomført i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-18 til 2-22 med forskrift. Det synes imidlertid å være avvik mellom bestemmelsene som følger av direktiv 2006/48/EF og utkastet til nivå 2-bestemmelser gjennom at sistnevnte krav er noe mindre omfattende og noe mer generelt utformet. Ved gjennomføringen av nivå 2-bestemmelsene i form av en forordning vil forskrift om godtgjørelsesordninger måtte oppheves for forsikringsselskaper. Finanstilsynet legger til grunn at hjemmel til å utarbeide forskrift allerede foreligger i finansieringsvirksomhetsloven § 2-18. Hjemmel anses videre å følge av lovforslaget § 6-2 femte ledd bokstav a). Behovet for endring av lovbestemmelsene vil måtte vurderes når nivå 2-bestemmelsene er endelig vedtatt.

Forskrift om risikostyring og internkontroll fastsatt av Finanstilsynet er gjort gjeldende for alle institusjoner som er under Finanstilsynets tilsyn. Forskriftens bestemmelser dekkes langt på vei av Solvens II-direktivet med utfyllende nivå 2-bestemmelser. Forskriften § 9 avviker fra rammedirektivet ved at kun selskaper med samlet forvaltningskapital på mer enn 10 milliarder kroner er pålagt å ha internrevisjon. For å unngå dobbeltregulering vil Finanstilsynet oppheve forskrift om risikostyring og internkontroll for forsikringsselskaper. Forskriften §§ 3 og 4 om ansvarsdelingen mellom styre og ledelse vil imidlertid bli vurdert videreført i forskrift.

At ledelsen i et forsikringsselskap oppfyller egnethetskrav er en forutsetning for å få konsesjon til å utøve forsikringsvirksomhet. Lovforslaget § 6-2 tredje ledd kodifiserer at kravet gjelder til enhver tid og gjennomfører artikkel 42 nr. 1. Finanstilsynet anser at det nærmere innholdet i egnethetskravene langt på vei er overensstemmende med gjeldende forvaltningspraksis som fremkommer i Finanstilsynets rundskriv 29/2001. Personkretsen egnethetskravene gjelder for er imidlertid utvidet i forhold til gjeldende rett. Finanstilsynet vil derfor foreslå å tilpasse ordlyden i forsikringsvirksomhetsloven § 2-1 annet ledd slik at dette også blir tydeliggjort ved konsesjonsbehandlingen. Det vises her til omtalen under punkt 3.1.1. Meldeplikt ved skifte av personer i ledelsen er nytt. Finanstilsynet foreslår at meldeplikten reguleres i forskrift. Det samme gjelder krav til dokumentasjon som skal inngå i egnethetsvurderingen. Forskriftshjemmel foreslås inntatt i lovforslaget § 6-2 femte ledd bokstav d).

Lovforslaget § 6-2 fjerde ledd gjennomfører prinsippet om forholdsmessighet mellom kravene som stilles til selskapets system for risikostyring og internkontroll på den ene siden og arten, kompleksiteten og omfanget av virksomheten på den annen og gjennomfører artikkel 41 nr. 2. Forholdsmessighetsprinsippet er også eksplisitt omtalt og skal iakttas i kravene som stilles til egenvurderingen av risiko og solvens, jf. artikkel 45 nr. 2. Forholdsmessighetsprinsippet må vurderes konkret i forhold til de enkelte krav som stilles til selskapets system for risikostyring og internkontroll. Slik Finanstilsynet ser det kan forholdsmessighetsprinsippet f.eks. ikke begrunne at det stilles lempeligere krav til omdømme og vandel for ledelsen og ansatte i nøkkelfunksjoner i mindre komplekse virksomheter. Lovforslaget gjennomfører også kravet om at selskapets system for risikostyring og internkontroll skal vurderes jevnlig, jf. direktivet artikkel 41 nr. 1 tredje ledd.

Utkontraktering (lovforslaget § 6-3)

Finanstilsynet foreslår en egen bestemmelse i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 6 om utkontraktering. Bestemmelsen gjennomfører direktivet artikkel 49 og fastsetter forskriftshjemmel for gjennomføring av artikkel 38 samt nivå 2-bestemmelser.

Egenvurdering av risiko og solvens (lovforslaget § 6-14)

Finanstilsynet foreslår en egen lovbestemmelse om egenvurdering av risiko og solvens. Bakgrunnen er at selskapets prosess for å vurdere eget kapitalbehov anses å være et svært sentralt element i selskapets system for risikostyring og et viktig supplement til solvenskapitalkravet.

3.2 Krav til kapitalforvaltningen

Solvens II-direktivet inneholder et generelt krav om at selskapets kapitalforvaltning skal være forsvarlig og at eiendelene skal ha egenskaper som dekker selskapets samlede finansieringsbehov. Direktivet åpner ikke for at det stilles nasjonale krav i form av bestemte investeringskategorier og plasseringsbegrensningsregler. Det følger av fortalen (72) at myndighetsfastsatte plasseringsbegrensninger vil kunne komme i konflikt med prinsippet om fri flyt av kapital. De formål som de kvantitative begrensningsreglene i gjeldende forsikringsdirektiver ivaretar, vil under Solvens II-direktivet ivaretas gjennom kapitalkravene og kravene til selskapets system for risikostyring og internkontroll.

3.2.1 EØS-rett

Direktivet artikkel 132 nr.1 fastsetter et generelt krav om forsvarlig kapitalforvaltning. Direktivet benytter begrepet “*the prudent person principle*” som henviser til en rettslig standard om forsvarlighet. I artikkel 132 nr. 2 presiseres forsvarlighetsstandarden nærmere gjennom å omtale ulike sider av eller elementer i forsvarlighetsvurderingen:

- investeringer skal kun foretas i eiendeler og instrumenter hvor underliggende risikoer kan identifiseres, måles, overvåkes, styres og rapporteres,
- alle eiendeler skal plasseres slik at hensynet til sikkerhet, kvalitet, likviditet og avkastning sikres for porteføljen i sin helhet,
- eiendelene skal være lokalisert slik at de til enhver tid er tilgjengelige,
- eiendelene skal plasseres slik at forsikringsforpliktelsene og hensynet til forsikringstakerne ivaretas på best mulig måte, og
- i tilfeller av interessekonflikter skal plasseringer foretas i forsikringstakerens beste interesse.

Presiseringen om at selskapet kun skal investere i eiendeler og instrumenter hvor underliggende risikoer kan identifiseres, måles, overvåkes, styres og rapporteres og som effektivt kan tas hensyn til i selskapets egenvurdering av risiko og solvens, følger også av de generelle kravene til systemet for risikostyring og internkontroll i direktivet artikkel 41 flg. I direktivet artikkel 44 nr. 3 fremgår det at selskapet som del av sitt system for risikostyring, skal påvise at kapitalforvaltningen følger forsvarlighetsprinsippet i artikkel 132. Det er særskilt angitt i artikkel 44 nr. 2 at systemet for risikostyring minst skal dekke investeringer, særlig derivater og lignende eksponeringer samt styring av likviditets- og konsentrasjonsrisiko. Kommisjonen skal som nevnt i avsnitt 3.1.1 foran, vedta gjennomføringsbestemmelser som fastlegger nærmere krav til systemet for risikostyring og internkontroll og bestemmelser som fastlegger metoder og forutsetninger som skal benyttes i forbindelse med verdivurderingen av eiendelene. Disse bestemmelsene vil sammen med artikkel 132 utgjøre et rammeverk for forsvarlig kapitalforvaltning.

Kravet om at eiendelene skal plasseres slik at hensynet til sikkerhet, kvalitet, likviditet og avkastning sikres for porteføljen i sin helhet, gjelder generelt for alle eiendelene, men det presiseres at prinsippene særskilt skal iakttas for eiendelene som dekker kapitalkravene. Videre presiseres det at eiendeler som skal dekke de forsikringstekniske avsetningene, skal plasseres slik at en tar hensyn til egenskapene til selskapets forsikringsforpliktelser. Disse

eiendelene skal plasseres til beste for alle forsikringstakere under hensyn til eventuelle uttalte målsetninger.

Med hensyn til lokalisering av eiendeler er det fastsatt som et generelt krav at eiendelene til enhver tid skal være tilgjengelige. Det fremgår av artikkel 134 nr. 1 at det ikke kan fastsettes nasjonale krav til at eiendeler som dekker forsikringsforpliktelsene skal være lokalisert innenfor EØS- området eller i en bestemt medlemsstat. Kravet til tilgjengelighet er ikke nærmere presisert i direktivet. Finanstilsynet legger imidlertid til grunn at kravet blant annet skal sikre at selskapet og eventuelle rettsetterfølgere kan realisere eiendelen. Dette innebærer at selskapet må sikre at eiendelen er tilgjengelig innenfor en jurisdiksjon som sikrer domsmyndighet og fullbyrding innenfor forutsigbare rammer.

I artikkel 132 nr. 4 fastsettes ytterligere krav til kapitalforvaltningen:

- derivater kan bare anvendes i den utstrekning de bidrar til å redusere risikoen ved investeringer eller bidrar til å effektivisere kapitalforvaltningen,
- investeringer og eiendeler som ikke er notert på regulert marked skal holdes på et forsvarlig nivå,
- eiendelene skal være tilstrekkelig diversifisert for å unngå uheldige risikokonsentrasjoner mot enkelteideler, enkeltutstedere eller grupper av utstedere, geografiske områder og uforsvarlig høyt risikonivå i porteføljen som helhet, og
- investeringer i eiendeler utstedt av samme utsteder eller utstedere som tilhører samme gruppe, skal være på et forsvarlig nivå.

Ovennevnte krav gjelder i utgangspunktet ikke eiendeler knyttet til livsforsikringskontrakter hvor investeringsrisikoen bæres av forsikringstaker. Unntaket for investeringsvalgporteføljer må sees i sammenheng med at forsikringsselskapet her ikke bærer risiko i form av rentegaranti samt at selskapets investeringsmandat vil være regulert i forsikringsavtalen med kunden. Unntaket må også sees i sammenheng med at direktivet artikkel 133 nr. 3 åpner for at medlemslandene, innenfor rammen av UCITS-direktivet, kan fastsette kundevernregler i form av begrensninger med hensyn til hvilke eiendeler og referanseverdier som kan inngå i investeringsvalgporteføljer.

Direktivet artikkel 135 nr. 1 åpner for at det kan gis nærmere gjennomføringsbestemmelser om styring og kontroll med risikoer på kapitalforvaltningsområdet samt særskilte kvalitative krav knyttet til derivater og eiendeler som ikke er notert på regulert marked. Kommisjonen har så langt ikke utformet utkast til nærmere særregler her. EIOPA utarbeider imidlertid nivå 3-retningslinjer for nærmere utdyping av forsvarlighetsprinsippet. Disse retningslinjene vil ikke være direkte bindende for norske selskaper, men fungere som en veileder for tilsyns-praksis på området.

Det følger av direktivet artikkel 135 nr. 2 at Kommisjonen skal utarbeide bestemmelser som fastsetter nærmere krav til forsikrings- eller gjenforsikringsselskapers investeringer i verdipapiriserte låneengasjementer. Investeringsadgangen er underlagt krav om at orginator skal beholde en netto økonomisk interesse samt en presisering av kvalitative krav knyttet til slike investeringer. Kommisjonen ser også ut til å ta sikte på å regulere plikter ved manglende

etterlevelse av kravene, herunder økning av kapitalkravet for kredittspreadrisiko for berørte eiendeler.

3.2.2 Gjeldende rett

Det følger av forsikringsvirksomhetsloven § 6-6 at et forsikringsselskap skal sørge for forsvarlig kapitalforvaltning. For å sikre oppfyllelse av dets forsikringsforpliktelser skal forsikringsselskapet sørge for at eiendeler til dekning av de forsikringsmessige avsetninger til enhver tid er plassert på en hensiktsmessig og betryggende måte sett i forhold til arten av forsikringsforpliktelsene og hensynet til sikkerhet, risikospredning, likviditet og avkastning.

Gjeldende krav til forsvarlig kapitalforvaltning utfylles av lovbestemmelser i forsikringsvirksomhetsloven og finansieringsvirksomhetsloven samt av forskrifter om kapitalforvaltning og forskrift om forsvarlig likviditetsstyring.

Et forsikringsselskap kan bare drive forsikringsvirksomhet og virksomhet som naturlig henger sammen med forsikringsvirksomhet. Prinsippet er fastsatt i forsikringsvirksomhetsloven § 6-1 første ledd. I forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 begrenses også selskapenes adgang til å eie aksjer i et selskap som driver forsikringsfremmed virksomhet. Bestemmelsen fastsetter at et forsikringsselskap ikke kan eie eller ved stemmegivning representere mer enn 15 prosent av aksjene i det aktuelle selskap. Eierbegrensningsregelen skal hindre at forsikringsselskapet får vesentlige eierinteresser i andre selskaper som medfører fare for at det blir involvert i støtte- eller redningsaksjoner overfor det eide selskapet. Hva som anses som forsikringsfremmed virksomhet er fastlagt gjennom tolkningspraksis og omfatter blant annet all gjeldsfinansiert virksomhet. Bestemmelsen legger imidlertid ikke begrensninger på selskapets adgang til å investere midler i selskapsporteføljen for så vidt gjelder investeringer der risikoen (det mulige økonomiske ansvaret) er begrenset til verdien av den aktuelle investeringen (typisk aksjer). Begrensningen retter seg derfor først og fremst mot investeringer i kollektivporteføljen, men også mot investeringer i selskapsporteføljen dersom ansvaret ikke er begrenset (ansvarlig deltaker).

Forsikringsvirksomhetsloven § 9-7 syvende og åttende ledd fastsetter at livsforsikrings-selskaper ved valg av eiendeler til de forskjellige porteføljer, og ved endring av sammen-setningen av porteføljer, skal overholde krav til god forretningsskikk og sørge for at det ikke skjer urimelig forskjellsbehandling av kunder. Selskapet skal ha retningslinjer for valg av eiendeler og endring av porteføljer for å unngå at det oppstår interessekonflikter mellom kunder og kundegrupper eller mellom kunder og selskapet. I tilfelle av interessekonflikt mellom kunder og selskapet, skal hensynet til kundene gå foran. Selskapet skal opprette et system for registrering av hvilke eiendeler som til enhver tid inngår i de ulike porteføljene.

Finansieringsvirksomhetsloven fastsetter krav om at selskapet til enhver tid har tilstrekkelige likvider til at den kan dekke sine forpliktelser ved forfall og at den har forsvarlig likviditetsstyring (jf. § 2-17 med forskrift). Finansieringsvirksomhetsloven § 2-10 fastsetter at en finansinstitusjon ikke kan ha høyere samlet engasjement med en enkelt kunde enn det som til enhver tid er forsvarlig. Videre er selskapet underlagt konsolideringsregler i § 2a-9 som kommer til anvendelse på kapitalforvaltningsområdet.

Kravet til forsvarlig kapitalforvaltning er videre regulert i forskriftene om kapitalforvaltning som setter kvalitative rammer for forvaltningen av forsikringsselskaperes kapital (forskriftene kapittel to) og kvantitative rammer for eiendeler som dekker de forsikringstekniske avsetningene og som inngår i kollektivporteføljen (forskriftene kapittel tre).

3.2.3 Finanstilsynets vurderinger

Kravet til forsvarlig kapitalforvaltning etter gjeldende norsk regelverk anses i seg selv å omfatte de presiseringer av kravet som fremgår av direktivet. Det synes imidlertid hensiktsmessig å gjengi hovedelementene i forsvarlighetskravet i loven. Finanstilsynet foreslår derfor å lovfeste kravene til sikkerhet, risikospredning, likviditet og avkastning. Kravene tilsvarende dagens ordlyd i forsikringsvirksomhetsloven § 6-6. I forslaget til ny regulering justeres imidlertid bestemmelsen slik at ovennevnte krav ikke begrenses til eiendeler som dekker forsikringsforpliktelsene, men omfatter alle selskapets eiendeler. I tillegg foreslås det å lovfeste kravet om at eiendeler som skal dekke forsikringstekniske avsetninger, skal plasseres slik at det tas hensyn til egenskapene til forsikringsforpliktelsene. Som det fremgår under punkt 3.2.1 er kravet til risikospredning i utgangspunktet ikke gjort gjeldende for midler som inngår i investeringsvalgporteføljen. Direktivet åpner imidlertid for at medlemslandene, innenfor rammen av UCITS-direktivet, kan fastsette begrensninger med hensyn til hvilke eiendeler som kan inngå i investeringsvalgporteføljer. Kundevernshensyn tilsier etter Finanstilsynets oppfatning at gjeldende generelle krav til risikospredning i investeringsvalgporteføljer bør videreføres. All den tid direktivet åpner for at medlemslandene kan fastsette spredningsregler i samsvar med UCITS-direktivet, legger Finanstilsynet til grunn, ut fra et “fra det mer til det mindre” resonnement, at et generelt krav om risikospredning knyttet til eiendeler som inngår i investeringsvalgporteføljen ikke er i strid med direktivet.

De øvrige presiseringer av forsvarlighetskravet anses gjennomført ved kravet til forsvarlig kapitalforvaltning. Dette gjelder krav til tilgjengelighet og ivaretagelse av hensynet til forsikringstakerne. I livsforsikring er hensynet til forsikringskundene og håndteringen av interessemotsetninger mellom selskap og kunde for øvrig direkte regulert i forsikringsvirksomhetslovens § 9-7 syvende ledd. Kravet til at derivater bare anvendes i den utstrekning de bidrar til å redusere risikoen ved investeringer eller bidrar til å effektivisere kapitalforvaltningen, anses også i utgangspunktet gjennomført ved kravet til forsvarlig kapitalforvaltning. Finanstilsynet reiser imidlertid spørsmål om hensynet til korrekt gjennomføring av direktivet samt hensynet til effektiv håndheving taler for at kravet likevel bør fremgå eksplisitt av det norske regelverket. En slik regulering bør eventuelt inntas i forskrift.

De kvalitative kravene til risikostyring anses gjennomført gjennom de generelle kravene til systemet for risikostyring og internkontroll i lovforslaget § 6-2 og kravet til egenvurdering i lovforslaget § 6-14 samt forskriftene som vil fastsettes i medhold av nevnte lovbestemmelser. Det vises her til avsnitt 3.1 over. Finanstilsynet anser at ovennevnte bestemmelser gjør de kvalitative kravene i kapitalforvaltningsforskriftene kapittel to overflødige og disse forskriftsbestemmelsene foreslås derfor opphevet for forsikringsselskaper for å hindre dobbeltregulering. Det samme gjelder forskrift 29. juni 2007 nr. 747 om forsvarlig likviditetsstyring.

Direktivets forbud mot at det oppstilles nasjonale krav til investeringskategorier og kravet til fullharmonisering, medfører at den kvantitative begrensningen i adgang til å eie aksjer i selskaper som driver forsikringsfremmed virksomhet i forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 annet ledd bør oppheves. Finanstilsynet legger til grunn at *eierrisikoen* som gjeldende eierbegrensningsregel har til formål å begrense, vil fanges opp av kapitalkravene og av bestemmelsene om egenvurdering av risiko og solvens. Det er som nevnt ovenfor lagt til grunn i tolkningspraksis at gjeldsfinansiert virksomhet i seg selv anses som forsikringsfremmed. Det er lagt til grunn at dette også innebærer at kjøp av aksjer i et lånefinansiert selskap skal følge reglene om investering i forsikringsfremmed virksomhet og dermed er underlagt gjeldende eierbegrensningsregel på 15 prosent i § 6-2 annet ledd. En opphevelse av denne bestemmelsen vil innebære at investeringer i lånefinansierte selskaper blir underlagt en mer konkret vurdering knyttet opp til kravet om forsvarlig kapitalforvaltning i lovforslaget § 6-4.

Prinsippet om at selskapet bare kan drive forsikringsvirksomhet og virksomhet som naturlig henger sammen med forsikringsvirksomhet skal imidlertid videreføres og vil fortsatt utgjøre en ytre ramme for selskapenes kapitalforvaltning. Prinsippet, som for øvrig også er forankret i direktivet artikkel 18 nr. 1 a), er et viktig sikringskrav og må sees i sammenheng med at forsikringsvirksomhet er konsesjonspliktig. Hvorvidt et forsikringsselskap kan sies å “drive” forsikringsfremmed virksomhet må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Kapitalforvaltningsforskriftenes kvantitative regler som oppfyller investeringsbegrensningsreglene i gjeldende forsikringsdirektiver, kan ikke videreføres ved gjennomføringen av Solvens II-direktivet i norsk rett. Forskriftene kapittel 3 må derfor oppheves for forsikringsselskaper.

Finanstilsynet foreslår en forskriftshjemmel i lovforslaget § 6-4 annet ledd for å fastsette nærmere regler om kapitalforvaltningen i samsvar med de gjennomføringsbestemmelsene som Kommisjonen skal fastsette samt bestemmelser om hvorvidt hele eller deler av dagens kapitalforvaltningsregelverk skal opprettholdes for pensjonsforetak.

Gjeldende bestemmelse i forsikringsvirksomhetsloven § 6-6 tredje ledd som gir Finanstilsynet kompetanse til å pålegge selskapet å endre plasseringer av kapital, anses overflødig og forslås derfor opphevet. Det vises her til den generelle rettebestemmelsen som er inntatt i lovforslaget § 6-16 annet ledd. En eventuell videreføring av bestemmelsen i § 6-6 tredje ledd forutsetter at ordlyden tilpasses og begrenses til direktivets krav om forsvarlig kapitalforvaltning.

3.3 Krav til tilsynsmyndighetenes prosesser mv.

Direktivet artikkel 27 flg. stiller krav til tilsynsmyndighetenes prosesser mv. Regelverket skal sikre at tilsynsmyndigheten har tilstrekkelig rettslig og faktisk kompetanse til å føre tilsyn med at forsikringsselskapene etterlever direktivkravene slik at forsikringstakerne er sikret best mulig vern. I fortalen (18) fastslås det at medlemslandene skal sikre at tilsynsmyndigheten har alle nødvendige virkemidler. Tilsynet skal være risikobasert og i samsvar med forholdsmessighetsprinsippet.

3.3.1 EØS-rett

Generelle krav

Hovedformålet med tilsynsvirksomheten er vern av forsikringstakerne og andre sikrede. Utover dette hovedformålet skal tilsynsmyndigheten også vektlegge hensynet til finansiell stabilitet og velfungerende markeder. Direktivet artikkel 28 åpner for at tilsynsmyndigheten, ved uvanlige store bevegelser i de finansielle markedene, også skal ta hensyn til den potensielle prosykliske effekten av sine handlinger.

I direktivet artikkel 29 fastsettes generelle krav til tilsynsvirksomheten, herunder at tilsynet skal være fremoverskuende og risikobasert. Bestemmelsen angir videre tilsynsmyndighetens kjernevirksomhet, herunder at tilsynsmyndigheten løpende skal etterprøve om forsikrings-selskapet driver forsvarlig. Tilsynsmyndigheten skal iaktta forholdsmessighetsprinsippet i sin virksomhetsutøvelse. Dette innebærer at tilsynsaktivitetene skal stå i forhold til arten, kompleksiteten og omfanget av forsikringsselskapets virksomhet. I fortalen (19) presiseres det at direktivkravene ikke skal være en for stor byrde for mindre forsikringsselskaper og at dette behørig skal tas hensyn til både når det gjelder kravene som sådan og i tilsynet med disse selskapene. Videre fremhever fortalen at forholdsmessighetsprinsippet særskilt skal iakttas når det gjelder forsikringsselskaper som har spesialisert seg på enkelte forsikringsprodukter (20), mot enkelte forsikringstakere (egenforsikringsselskaper) (21) og i forhold til gjenforsikringsselskaper (22).

Det følger av artikkel 31 at tilsynsmyndigheten skal sikre åpenhet i utøvelsen av tilsynsvirksomheten. Prinsippet presiseres nærmere gjennom krav om at tilsynsmyndigheten blant annet skal publisere informasjon om gjeldende rett, tilsynsmetoder og tilsynets aktiviteter. Den publiserte informasjonen skal være tilstrekkelig for å kunne sammenligne tilsynsmetodene i de ulike land innen EØS-området og virke som et bidrag til å styrke en enhetlig oppfølging av forsikringsselskapene.

Kravene til tilsynsmyndighetenes generelle rettslige kompetanse følger av artikkel 34. Tilsynsmyndigheten skal ha adgang til å gi pålegg, forbud og iverksettelse av andre tiltak både av administrativ og finansiell art, for å sikre etterlevelse av regelverk og enkeltvedtak. Videre skal tilsynsmyndigheten sikres adgang til nødvendig informasjonsinnhenting og adgang til å gjennomføre stedlige tilsyn. Ovennevnte skal også omfatte utkontraktert virksomhet.

Tilsynets evalueringsprosess

Artikkel 36 inneholder nærmere bestemmelser om tilsynets prosess for evaluering av forsikringsselskapene. Evalueringen skal omfatte selskapets strategier, prosesser og rapporteringsprosedyrer som er etablert for å sikre etterlevelse av regelverk og eventuelle ilagte pålegg, systemet for risikostyring og internkontroll, en vurdering av risikoene selskapet er eller kan bli eksponert for samt en vurdering av selskapets evne til å vurdere disse risikoene. Det presiseres at tilsynsmyndigheten særskilt skal gjennomgå og evaluere etterlevelsen av kravene til:

- systemet for risikostyring og internkontroll, herunder kravet til egenvurdering av risiko og solvens,
- kravene til kapitalforvaltningen,

- kvaliteten og størrelsen på solvenskapitalen,
- forsikringstekniske avsetninger,
- kapitalkravene, og
- løpende etterlevelse av kravene til eventuelle godkjente interne modeller.

Tilsynsmyndigheten skal ha egnede verktøy som gjør det i stand til å identifisere selskaper med svekket finansiell stilling og vurdere selskapets metoder for å identifisere forhold som kan ha uheldig virkning på selskapets samlede finansielle stilling samt selskapets evne til å tåle slike hendelser.

Det presiseres at tilsynets evalueringsprosess skal gjennomføres jevnlig og at det skal fastsettes en minimumsfrekvens hvor forholdsmessighetsprinsippet skal iakttas.

Tilsynets virkemidler, herunder fastsettelse av kapitalkravstillegg

Svakheter og mangler som avdekkes gjennom tilsynsmyndighetens evalueringsprosess skal utbedres. I særskilte tilfeller kan tilsynsmyndigheten fastsette et kapitalkravstillegg. Det fremgår av fortaleten (27) at kapitalkravstillegg skal være et siste virkemiddel og forutsetter at andre tiltak er forsøkt eller ikke er hensiktsmessige. Henvisningen til særskilte tilfeller er knyttet til det enkelte selskap og ikke generelle markedsforhold. Kapitalkravstillegg kan kun fastsettes i de tilfeller som er uttømmende regulert i artikkel 37 nr. 1 bokstav a) til c).

Dette gjelder for det første når tilsynsmyndigheten konkluderer med at selskapets risikoprofil avviker vesentlig fra forutsetningene lagt til grunn i solvenskapitalkravet beregnet etter standardmetoden og kravet om å benytte en intern modell ikke er hensiktsmessig eller ikke har vært effektivt eller mens en partiell eller full intern modell er i ferd med å utvikles. Av dette følger forutsetningsvis at der det avdekkes slikt vesentlig avvik, skal tilsynsmyndigheten først kreve retting. Rettetiltaket vil i første omgang være opp til selskapet og kan skje gjennom tilpasninger i beregningen eller gjennom endring av risikoprofilen. Tilsynsmyndigheten kan pålegge bestemte rettetiltak innenfor rammene som følger av direktivet. I samsvar med artikkel 110 kan selskapet pålegges å erstatte et sett av parametere brukt i beregningen etter standardmetoden med parametere som er spesifikke for selskapet i beregningen av modulen for livsforsikrings-, skadeforsikrings- og helseforsikringsrisiko. Dersom retting gjennom tilpasninger i standardmetoden ikke anses hensiktsmessig, skal tilsynsmyndigheten vurdere å kreve at selskapet bruker en intern modell for å beregne solvenskapitalkravet eller relevante risikomoduler som inngår i dette kravet i samsvar med artikkel 119. Fastsettelse av kapitalkravstillegg vil først aktualiseres etter en slik vurdering og vil da komme som et resultat av at risikoprofilen ikke kan beregnes tilfredsstillende gjennom ovennevnte tilpasninger. Finanstilsynet legger til grunn at et pålegg om endring av risikoprofil bare er aktuelt der selskapet har en svekket finansiell stilling (se avsnitt 3.4). Pålegg om endring av risikoprofil må derfor hjemles i lovforslaget § 6-17.

Kapitalkravstillegg kan videre fastsettes når tilsynsmyndigheten konkluderer med at selskapets risikoprofil avviker vesentlig fra forutsetningene lagt til grunn i solvenskapitalkravet beregnet med en partiell eller full intern modell, fordi enkelte kvantifiserbare risikoer ikke i tilstrekkelig grad fanges opp av modellen og tilpasninger i modellen for bedre å fange opp den faktiske risikoprofilen ikke har bedret situasjonen innenfor en hensiktsmessig tidsramme.

Kapitalkravstillegg vil også her først være aktuelt etter at selskapet er gitt rom til å rette forholdet.

I ovennevnte tilfeller skal kapitalkravstillegget fastsettes slik at solvenskapitalkravet kalibreres i samsvar med artikkel 101nr. 3, jf. lovforslaget § 6-10.

Endelig kan kapitalkravstillegg fastsettes når tilsynsmyndigheten konkluderer at selskapets system for risikostyring og internkontroll avviker vesentlig fra kravene i lov og forskrift, at disse avvikene hindrer institusjonen i å identifisere, måle, overvåke, styre og rapportere de risikoer som de er eller kan bli eksponert for og at anvendelse av andre tiltak trolig ikke vil kunne forbedre svakhetene innenfor en hensiktsmessig tidsramme. Et krav om retting vil også her være utgangspunktet. Dersom rettetiltakene vil kunne ta tid vil kapitalkravstillegget fungere som en sikkerhet inntil selskapet er i stand til å etterleve gjeldende krav. Kapitalkravstillegget skal stå i forhold til økningen i den operasjonelle risikoen som følger av de påviste manglene i selskapets system for risikostyring og internkontroll.

Solvenskapitalkravet som inkluderer kapitaltillegget skal erstatte det opprinnelige solvenskapitalkravet og skal beholdes så lenge vilkårene for å ilegge det fortsatt gjelder. Finanstilsynet vil anta at selskapet raskt vil rette opp forholdet som begrunnet pålegget slik at kapitalkravstillegg vil bli et lite brukt virkemiddel. Hvis beregningen av solvenskapitalkravet etter standardformelen ikke fanger opp den aktuelle selskapets risikoprofil kan det imidlertid være tilfeller hvor det kan være aktuelt at kapitalkravstillegget gjelder over år, jf. fortalen (28).

Direktivets bestemmelser om kapitalkravstillegg vil utfylles av gjennomføringsbestemmelser fastsatt av Kommisjonen. Gjennom disse bestemmelsene vil vilkårene for å ilegge kapitalkravstillegg presiseres nærmere og det vil angis en metodikk for beregningen av kravet samt krav til prosedyrer som tilsynsmyndigheten må følge.

3.3.2 Gjeldende rett

Finanstilsynets virksomhet og rettslige kompetanse er regulert i lov av 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel mv. (finans-tilsynsloven). Finanstilsynets påleggskompetanse er også regulert i særlovgivningen, herunder i forsikringsvirksomhetsloven, finansieringsvirksomhetsloven og i pensjonslovene.

Finanstilsynsloven § 3 fastsetter generelt at tilsynet skal se til at de institusjoner det har tilsyn med, virker på hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov samt med den hensikt som ligger til grunn for institusjonens opprettelse, dens formål og vedtekter. Institusjonen plikter å gi opplysninger og innsyn til Finanstilsynet i den utstrekning Finanstilsynet finner det nødvendig. Dersom opplysningsplikten ikke oppfylles kan opplysningsplikten pålegges de enkelte tillits- og tjenestemenn i institusjonen.

Finanstilsynets generelle påleggskompetanse fremgår av finans-tilsynsloven § 4 og har et bredt nedslagsfelt. Finanstilsynet kan blant annet pålegge de institusjoner som det har tilsyn med å innrette sin internkontroll etter de bestemmelser tilsynet fastsetter, å sende inn oppgaver og opplysninger på den måten Finanstilsynet bestemmer samt å rette på forholdet dersom en institusjons organer ikke har overholdt sine plikter i henhold til bestemmelser gitt i eller i medhold av lov, eller handlet i strid med konsesjonsvilkår. Det samme gjelder dersom

institusjonens organer ikke har overholdt vedtekter eller interne retningslinjer fastsatt etter bestemmelser gitt i eller i medhold av lov.

Finanstilsynsloven § 10 annet ledd gir myndighetene adgang til å ilegge dagmulkt dersom pålegg fra Finanstilsynet ikke blir etterkommet. Adgangen er ikke begrenset til pålegg gitt i medhold av Finanstilsynsloven, men gjelder også påleggshjemler i særlovgivningen. Pålegg om dagmulkt kan rette seg mot personer eller institusjonen, institusjonenes morselskap eller morselskapet i det konsern som institusjonen er en del av. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

Forholdsmessighetsprinsippet er ikke lovfestet eksplisitt, men det følger klart av ulovfestet forvaltningsrett at dette prinsippet skal iakttas i forvaltningen generelt. Forholdsmessighetsprinsippet følger også indirekte av at forvaltningsvedtak kan kjennes ugyldig hvis det er klart urimelig.

Det følger av forskrift om risikostyring og internkontroll § 5 at det skal foreligge en skriftlig avtale i tilfeller der deler av virksomheten er utkontraktert. I bestemmelsens annet ledd fremgår det at denne avtalen skal sikre at Finanstilsynet gis adgang til opplysninger fra og tilsyn med virksomheten der Finanstilsynet finner det nødvendig.

3.3.3 Finanstilsynets vurderinger

Finanstilsynet anser at finanstilsynslovens generelle bestemmelser om tilsynets virksomhet dekker direktivets mer detaljerte krav til tilsynets prosess for evaluering av forsikrings-selskapene. En uttømmende regulering av tilsynsvirksomheten synes ikke hensiktsmessig og heller ikke i tråd med norsk lovgivningstradisjon all den tid rammene for tilsynsvirksomheten fremgår klart av regelverket. Finanstilsynet ser imidlertid hensyn som taler for å lovfeste hovedelementene i tilsynet med forsikringsselskapene i sammenheng med reguleringen av kravene til selskapenes virksomhet. Det foreslås en egen bestemmelse i kapittel 6 som fastsetter at Finanstilsynet skal se til at forsikringsselskapet har et hensiktsmessig system for risikostyring og internkontroll, forsvarlige forsikringstekniske avsetninger til sikring av sine forsikringsforpliktelser samt solvenskapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten. Ovennevnte forslag til bestemmelser anses, som det fremgår ovenfor, ikke nødvendige for gjennomføring av direktivkravene. Finanstilsynet finner imidlertid at bestemmelsene bidrar til å belyse den tilsynsmessige oppfølgingen av selskapet og at det derfor har informasjonsverdi.

Den påleggskompetanse som er gitt myndighetene gjennom finanstilsynsloven anses å gi tilstrekkelig grunnlag for pålegg om utbedring av mangler som blant annet avdekkes gjennom tilsynsmyndighetens evalueringsprosess. Særskilte sanksjoner, som adgangen til å fastsette kapitalkravstillegg, krever imidlertid eksplisitt regulering i særlovgivningen. Bestemmelsen om kapitalkravstillegg innebærer en innskrenkning i Finanstilsynets generelle kompetanse til å pålegge de institusjoner det har tilsyn med å ha en høyere ansvarlig kapital enn de lovbestemte minstekrav, jf. finanstilsynsloven § 4 første ledd nr. 4. Finanstilsynet foreslår at vilkårene for å pålegge kapitalkravstillegg reguleres uttømmende i forsikrings-virksomhetsloven og at bestemmelsen inntas i tilknytning til øvrig regulering av et forsikringsselskaps virksomhet i kapittel 6.

Kapitalkravstillegg forutsetter som nevnt i avsnitt 3.3.1, at andre tiltak er forsøkt eller er uhensiktsmessige. Hensynet til god sammenheng i regelverket tilsier derfor at selskapets plikt til å rette samt Finanstilsynets øvrige særskilte påleggskompetanse knyttet til blant annet oppfyllelse av kapitalkrav og systemet for risikostyring og internkontroll, reguleres i sammenheng med adgangen til å pålegge kapitalkravstillegg. Dette gjelder adgangen til å kreve at forsikringsselskapet øker de forsikringstekniske avsetningene (direktivet artikkel 85), pålegg om å benytte selskapsspesifikke parametere i beregningen av forsikringsrisiko ved bruk av standardmetoden (direktivet artikkel 110), pålegg om at selskapet benytter en intern modell for å beregne solvenskapitalkravet (direktivet artikkel 119) og pålegg om endring i systemet for risikostyring og internkontroll (direktivet artikkel 41 nr. 5). Den særskilte reguleringen i forsikringsvirksomhetsloven er ment å utfylle og ikke erstatte reguleringen i finanstilsynsloven.

Finanstilsynet foreslår at det inntas en forskriftshjemmel for den nærmere reguleringen av kapitalkravstillegg som skal fastsettes av Kommisjonen i henhold til direktivets gjennomføringsbestemmelser.

3.4 Selskaper med svekket finansiell stilling

Direktivet kapittel VII regulerer situasjoner der forsikrings- eller gjenforsikringsselskaper er i vanskeligheter eller befinner seg i en irregulær situasjon og fastsetter nærmere krav til forsikringsselskapenes plikter i form av varslingsplikt og prosedyrer ved manglende etterlevelse av soliditetskravene. Videre reguleres tilsynsmyndighetens plikter samt de sanksjoner tilsynsmyndigheten skal og kan benytte i ulike situasjoner og som skal sikre en enhetlig oppfølging av selskapene innen EØS-området.

3.4.1 EØS-rett

Forsikringsselskapenes plikter

Direktivet presiser at selskapet skal ha etablert prosedyrer for å identifisere svekkelser i sin finansielle stilling. Dette prinsippet følger også forutsetningsvis av kravet om at selskapet skal ha et system for risikostyring og internkontroll som sikrer forsvarlig styring av virksomheten, herunder kravet til prosesser for egenvurdering. Dersom slik svekkelse identifiseres har selskapet plikt til å underrette tilsynsmyndigheten øyeblikkelig. Kravet til meldeplikt er ytterligere presisert i artiklene 138 og 139 og inntreffer når det oppdages at selskapet ikke etterlever kapitalkravene eller når det er fare for manglende etterlevelse i de kommende tre måneder.

Ved brudd på kapitalkravene plikter forsikringsselskapene å presentere realistiske planer for å gjenopprette nivået på den tellende solvenskapitalen eller endre risikoprofilen slik at kapitalkravene etterleveres. Selskapet er gitt ulike tidsfrister avhengig av om det er i brudd med minstekapitalkravet eller i brudd med solvenskapitalkravet.

Ved brudd på solvenskapitalkravet er selskapet gitt en frist på to måneder til å presentere en realistisk finansiell plan for å oppfylle kravet. Ved brudd på minstekapitalkravet er selskapet gitt en frist på én måned til å presentere en kortsiktig realistisk finansiell plan for å oppfylle kravet. Artikkel 142 fastsetter minstekrav til opplysninger og dokumentasjon som skal fremgå av ovennevnte planer. Det skal minst gis estimater for administrasjonskostnader, inntekter og

kostnader fra forsikringsvirksomheten, de finansielle midlene som er planlagt å dekke de forsikringstekniske avsetningene og kapitalkravene samt prognose for balanseutvikling og den samlede gjenforsikringsstrategien.

Gjenopprettelse av solvenskapitalkravet skal som utgangspunkt skje innen seks måneder etter at brudd er konstatert, men fristen kan utvides med tre måneder dersom tilsynsmyndigheten anser dette som hensiktsmessig. Ytterligere fristutvidelse gjelder kun i situasjoner hvor EIOPA konstaterer “*usedvanlige store fall*” i de finansielle markedene, jf. direktivet artikkel 138 nr. 4 og forslag til Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 30. En slik situasjon er nærmere definert i forslaget til Omnibus II-direktivet og anses å foreligge når én eller flere forsikrings- eller gjenforsikringsselskaper ikke er i stand til å gjenopprette nivået på den tellende solvenskapitalen eller endre risikoprofilen innenfor den definerte tidsperioden som følge av et fall i de finansielle markedene som er uventet, raskt og dypt og som er forskjellig fra fall som følger av økonomiske konjunkturer, og som allerede har hatt betydelig negativ effekt på den finansielle situasjonen til én eller flere forsikringsselskaper som samlet utgjør en betydelig andel av forsikrings- eller gjenforsikringsmarkedet i ett eller flere medlemsland. Kommisjonen har i utkast til gjennomføringsbestemmelser foreslått at den maksimale utvidelsen av gjenopprettelsesperioden ikke skal overstige 21 måneder, hvilket innebærer en maksimal gjenopprettelsesperiode på 30 måneder (dvs. 6+3+21 måneder). Under gjenopprettelsesperioden skal selskapet hver tredje måned rapportere til tilsynsmyndighetene. Rapporten skal inneholde en beskrivelse av iverksatte tiltak og fremgangen i arbeidet med gjenopprettelsen.

Gjenopprettelse av minstekapitalkravet skal skje innen tre måneder etter at brudd er konstatert.

Det er ikke rom for å gi utvidede frister utover de som følger av direktivet med gjennomføringsbestemmelser, eller dispensere fra kravene til gjenopprettelse.

Tilsynsmyndighetens plikter og kompetanse

Tilsynsmyndigheten skal følge opp selskaper i brudd med kapitalkravene slik at kravene igjen etterlevs innen fastsatte frister. Tilsynsmyndigheten skal ha en aktiv rolle gjennom å godkjenne hhv. plan for gjenopprettelse av solvenskapitalkravet og finansiell plan ved brudd på minstekapitalkravet. Godkjenning av ovennevnte planer innebærer at tilsynsmyndigheten kan kreve endringer i den planen selskapet presenterer, herunder kreve gjennomføring av konkrete tiltak for å gjenopprette kapitalnivået. Det fremgår av artikkel 142 nr. 2 at tilsynsmyndigheten ikke skal utstede solvenssertifikat for selskaper som er i brudd med kapitalkravene. Utstedelse av solvenssertifikat skal nektes så lenge tilsynsmyndigheten finner at rettighetene til forsikringstakerne eller kontraktsmotpartene til et gjenforsikringsselskap er truet. Omfanget av virkemidler tilsynsmyndigheten kan benytte under en gjenopprettelsesperiode avhenger av om selskapet er i brudd med solvenskapitalkravet eller minstekapitalkravet.

For selskaper i brudd med solvenskapitalkravet, er tilsynsmyndigheten gitt myndighet til å utvide den opprinnelige fristen på seks måneder med ytterligere tre måneder. Direktivet fastsetter at fristutsettelse kan gis dersom det anses hensiktsmessig og henviser derfor til en vurdering basert på forvaltningens hensiktsmessighetsskjønn. I situasjoner med “*usedvanlige store fall i de finansielle markedene*” skal tilsynsmyndigheten be EIOPA om å avgjøre hvorvidt det anser at slik situasjon foreligger (jf. Omnibus II-direktivet). Dersom dette legges

til grunn kan tilsynsmyndigheten foreta en ytterligere utvidelse av gjenopprettelsesfristen. Tilsynsmyndigheten skal i sin skjønnsutøvelse ta hensyn til “*alle relevante faktorer*”. Kommisjonen skal fastsette gjennomføringsbestemmelser om hvordan eksterne og selskaps-spesifikke faktorer skal vektlegges i vurdering av fristutsettelse innenfor rammen av 21 måneder. Tilsynet skal trekke tilbake utvidelser av gjenopprettelsesperioden dersom det følger av selskapets rapportering at det ikke har vært vesentlig fremgang i arbeidet med å gjenopprette nivået på den tellende solvenskapitalen eller endre risikoprofilen i perioden fra bruddet ble oppdaget til datoen for innsendelse av rapporten.

Selskaper i brudd med minstekapitalkravet kan ikke gis utsatt frist for oppfyllelse. Det følger av direktivet artikkel 144 nr. 1 annet avsnitt at tilsynsmyndigheten skal trekke tilbake konsesjonen dersom selskapet ikke etterlever minstekapitalkravet innen tre måneder etter at bruddet er avdekket. Konsesjonen skal trekkes på et tidligere tidspunkt dersom tilsynsmyndigheten anser at den finansielle planen ikke er tilfredsstillende.

Tilsynsmyndigheten kan fatte vedtak som begrenser eller forbyr fri disposisjon av selskapets eiendeler. Ved brudd på minstekapitalkravet kan slikt vedtak fattes umiddelbart, jf. artikkel 139 nr. 3. Ved brudd på solvenskapitalkravet kan slikt vedtak kun gis unntaksvis og forutsetter en situasjon der selskapets finansielle stilling fortsetter å svekkes under gjenopprettelsesperioden, jf. artikkel 138 nr. 5.

Dersom selskapets solvenssituasjon fortsetter å forverres under gjenopprettelsesperioden til tross for ovennevnte tiltak følger det av artikkel 141 at tilsynsmyndigheten har kompetanse til å gjennomføre alle nødvendige tiltak for å sikre forsikringstakernes interesser. Vedtak etter denne bestemmelsen forutsetter imidlertid at tiltaket står i forhold til nivået og varigheten av svekkelsen i solvenssituasjonen.

3.4.2 Gjeldende rett

Kontroll med forsikringsselskapers solvens reguleres i dag av forsikringsvirksomhetsloven § 6-5. Hvis et selskap ikke oppfyller kravene til kapitaldekning eller solvensmarginkapital, er Kongen gitt myndighet til å gi selskapet pålegg om å stanse nytegning eller pålegge selskapet å foreta bestemte disposisjoner med sikte på å oppfylle kravene. I bestemmelsens tredje ledd er forvaltningen gitt dispensasjonsadgang fra kapitalkravene.

Forsikringsvirksomhetsloven utfylles av bestemmelser i banksikringsloven som gjelder for finansinstitusjoner generelt. Banksikringsloven fastsetter meldeplikt ved betalings- og soliditetsvansker og nærmere bestemmelser om Finanstilsynets myndighet hvis det er grunn til å frykte at det vil kunne oppstå svikt i institusjonens evne til å oppfylle sine forpliktelser etterhvert som de forfaller, institusjonen ikke vil kunne oppfylle minstekravene til ansvarlig kapital eller andre soliditets- og sikkerhetskrav fastsatt i lov eller forskrift eller det er inntrådt forhold som kan medføre alvorlig tillitssvikt eller tap som vesentlig vil svekke eller true soliditeten.

3.4.3 Finanstilsynets vurdering

Finanstilsynet foreslår å innta en egen bestemmelse i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 6 som regulerer meldepliktsbestemmelsene samt hovedelementene i de plikter som påhviler hhv. selskaper med svekket finansiell stilling og tilsynsmyndigheten.

Meldepliktsreglene foreslås uttømmende regulert i forslaget § 6-17 første ledd. Hovedelementene i selskapets plikter, dvs. at gjenoppfylling skal finne sted innenfor bestemte frister og etter en bestemt plan, foreslås inntatt i loven, mens den nærmere reguleringen av fristene og de nærmere kravene til innholdet i gjenopprettelsesplanen, foreslås regulert i forskrift. Når det gjelder bestemmelser om forlengelse av frist i situasjoner hvor det foreligger “*usedvanlige store fall*” i de finansielle markedene vil dette reguleres av gjennomføringsbestemmelser fastsatt av Kommisjonen.

Tilsynsmyndighetens sanksjonsmuligheter og inngrepshjemler foreslås uttømmende regulert i loven. Fullharmoniseringen medfører at bestemmelsene i forsikringsvirksomhetsloven § 6-5 oppheves. Meldeplikten etter Solvens II-direktivet inntreder før meldeplikten etter banksikringsloven og Finanstilsynet foreslår på denne bakgrunn at det vurderes hvorvidt meldepliktsreglene i banksikringsloven kapittel 3 ikke lenger bør gjøres gjeldende for forsikringsselskaper.

Reguleringen knyttet til utstedelse av solvenssertifikater foreslås inntatt i forskrift 22. mai 1996 nr. 506 om overdragelse av forsikringsportefølje tegnet etter reglene om etableringsrett eller utveksling av tjenesteytelser.

4 INFORMASJONS- OG RAPPORTERINGSPLIKT (PILAR 3)

Pilar 3 skal sikre markedsdisiplin gjennom krav til selskapet om å offentliggjøre informasjon om sin solvens og finansielle stilling. Pilar 3 dekker videre kravene om rapportering til tilsynsmyndigheten. Videre i dette kapittelet dekkes informasjonsplikten i avsnitt 4.1 og rapporteringsplikten i avsnitt 4.2.

4.1 Informasjonsplikt – Rapport om solvens og finansiell stilling

4.1.1 EØS-rett

Årlig rapport om solvens og finansiell stilling - innhold

Direktivet artikkel 51 nr. 1 stiller krav til at selskapet årlig skal offentliggjøre en rapport om sin solvens og finansielle stilling. Rapporten skal blant annet inneholde følgende opplysninger (enten fullstendig eller i form av henvisninger til tilsvarende opplysninger, se også artikkel 53 nr. 3):

- en beskrivelse av selskapets virksomhet og resultater,
- en beskrivelse av selskapets system for risikostyring og internkontroll og en vurdering av om det er tilstrekkelig sett i forhold til selskapets risikoprofil,
- for hver risikokategori en særskilt beskrivelse av risikoeksponering, risikokonsentrasjon, risikoavdekning og risikofølsomhet,
- en særskilt beskrivelse av grunnlaget og metodene for verdivurderingen av henholdsvis eiendeler, forsikringstekniske avsetninger og andre forpliktelser, sammen med en forklaring av eventuelle vesentlige forskjeller mot den regnskapsmessige verdivurderingen,
- en beskrivelse av selskapets styring av kapitalen (og vesentlige endringer sammenlignet med forrige rapporteringsperiode, jf. artikkel 51 nr. 2) som minst omfatter:
 - solvenskapitalens sammensetning, størrelse og kvalitet,
 - størrelsen på solvenskapitalkravet og minstekravet til kapital,
 - informasjon som forklarer hovedforskjellene mellom forutsetningene som er lagt til grunn i standardmetoden og dem som er lagt til grunn for eventuelle interne modeller som selskapet benytter til å beregne sitt solvenskapitalkrav,
 - omfanget av alle brudd på minstekravet til kapital og vesentlige brudd på solvenskapitalkravet i rapporteringsperioden samt årsak, konsekvens og tiltak som er iverksatt.

Unntak fra kravet om offentliggjøring

Det følger av direktivet artikkel 53 nr. 1 at tilsynsmyndigheten kan tillate at selskapet unnlater å offentliggjøre informasjon når:

- offentliggjøring av informasjonen vil medføre at selskapets konkurrenter får en uheldig fordel, eller

- at selskapet er bundet av taushetsplikt som følge av forpliktelser overfor forsikringstakerne eller andre motparter.

Dersom tilsynsmyndigheten har gitt slik tillatelse skal selskapet opplyse om og redegjøre for dette i sin rapport om solvens og finansiell stilling (se artikkel 53 nr. 2). Muligheten til unntak gjelder ikke kravene til informasjon om solvenskapitalen (se artikkel 53 nr. 4).

Krav til oppdatering og offentliggjøring av frivillig tilleggsinformasjon

Det følger av artikkel 54 nr. 1 at selskapet ved større endringer som vesentlig påvirker informasjonen som er offentliggjort, skal offentliggjøre oppdatert informasjon.

Selskapet kan frivillig offentliggjøre informasjon som ikke allerede er offentliggjort på bakgrunn av bestemmelsene nevnt over (se artikkel 54 nr. 2).

Krav til interne retningslinjer mv. og styregodkjennelse

Det følger av artikkel 55 nr. 1 at selskapet skal ha retningslinjer som løpende sikrer at informasjonen som offentliggjøres er hensiktsmessig. Rapporten skal godkjennes av styret før den offentliggjøres (jf. artikkel 55. nr. 2).

Gjennomføringsbestemmelser (nivå 2-bestemmelser)

Det følger av artikkel 56 at Kommisjonen skal utarbeide ufullende bestemmelser om innholdet i selskapets rapport om solvens og finansiell stilling og kanaler for offentliggjøring av rapporten. Selskapet skal offentliggjøre rapporten på sitt nettsted dersom et slikt nettsted er etablert. Det følger videre av forslag til Omnibus II-direktiv at Kommisjonen kan fastsette bindende tekniske standarder særlig for rapporteringsskjemaer som skal offentliggjøres.

4.1.2 Gjeldende rett

Krav til offentliggjøring av informasjon følger av regnskapslovgivningen. Krav til offentliggjøring er videre i særskilte tilfeller gitt i annen lovgivning, jf. for eksempel finansieringsvirksomhetsloven § 2-22 om informasjonsplikt om godtgjørelsesordninger. Finanstilsynet har ikke gjennomført en full kartlegging av i hvilken grad Solvens II-direktivets krav til offentliggjøring av informasjon overlapper krav til offentliggjøring som følger av gjeldende rett. Det vises til direktivet artikkel 51 nr. 1 annet ledd og artikkel 53 nr. 3 hvor det fremgår at selskapet i sin rapport om solvens og finansiell stilling kan henvise til tilsvarende informasjon som er offentliggjort i medhold av annen lovgivning, så lenge denne informasjonen er dekkende i så vel art som omfang.

4.1.3 Finanstilsynets vurdering

Finanstilsynet forslår å innta en egen bestemmelse i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 6 som regulerer selskapets informasjonsplikt (lovforslaget § 6-15 Informasjons- og rapporteringsplikt).

Det foreslås å lovfeste at forsikringsselskaper minst årlig skal offentliggjøre en rapport om sin solvens og finansielle stilling samt krav til oppdatering av denne informasjonen ved vesentlige endringer (jf. lovforslaget § 6-15 første ledd). Finanstilsynet er av den oppfatning at de nærmere kravene til informasjonen som skal offentliggjøres bør reguleres i forskrift. I

lovforslaget § 6-15 annet ledd følger forskriftshjemmel for gjennomføring av direktivbestemmelsene om blant annet innholdet i rapporten samt utfyllende nivå 2-bestemmelser.

4.2 Rapporteringsplikt

4.2.1 EØS-rett

Rapporteringsplikten

Det følger av direktivet artikkel 35 nr. 1 at selskapet skal forelegge tilsynsmyndigheten de opplysninger som er nødvendig for tilsynsformål, herunder for tilsynsmyndighetens evalueringsprosess (se avsnitt 3.3). Artikkel 35 nr. 3 stiller overordnede krav til hva opplysningene skal omfatte. Artikkel 35 nr. 4 gir nærmere prinsipper som opplysningene skal være i tråd med, herunder at de skal reflektere arten, kompleksiteten og omfanget av virksomheten og i særdeleshet risikoen som følger av virksomheten.

Tilsynsmyndighetens fullmakter mv.

Det følger av artikkel 35 nr. 2 bokstav a) at tilsynsmyndigheten skal gis fullmakt til å bestemme arten, omfanget og formatet på opplysningene nevnt over og tidsfrist for når opplysningene skal rapporteres. Tilsynsmyndigheten kan kreve rapportering med bestemte mellomrom, ved bestemte hendelser eller i forbindelse med særskilte undersøkelser av et selskaps situasjon. En vesentlig endring i risikoprofil er definert som en *bestemt hendelse*, jf. artikkel 102 nr. 1 fjerde ledd hvor det kreves ny beregning av solvenskapitalkravet ved en slik hendelse og at dette rapporteres til tilsynsmyndigheten. Av artikkel 45 nr. 5 følger det videre at selskapet skal gjennomføre en egenvurdering av risiko og solvens ved vesentlige endringer i risikoprofilen. Resultatet av hver egenvurdering skal rapporteres til tilsynsmyndigheten, jf. artikkel 45 nr. 6.

Tilsynsmyndigheten skal videre kunne innhente informasjon om kontrakter inngått med mellommenn eller tredjeparter og kreve informasjon fra eksterne eksperter som revisorer og aktuarer (jf. artikkel 35 nr. 2 bokstavene a) og b)).

Krav til interne retningslinjer mv.

Det følger av artikkel 35 nr. 5 at selskapet skal ha styrevedtatte retningslinjer som løpende skal sikre at informasjonen som innrapporteres til tilsynsmyndigheten er hensiktsmessig.

Gjennomføringsbestemmelser (nivå 2-bestemmelser)

Det følger av artikkel 35 nr. 6 at Kommisjonen skal utarbeide utfyllende bestemmelser som ytterligere spesifiserer opplysningene som følger av artikkel 35 for å sikre harmonisering av tilsynsrapporteringen. I forslag til Omnibus II-direktiv følger det at Kommisjonen skal fastsette bindende tekniske standarder særlig for rapporteringsskjemaer og prosedyrer for innrapportering.

Av utkast til nivå 2-bestemmelser følger det at selskapet med bestemte mellomrom skal rapportere følgende til tilsynsmyndigheten:

- den årlige rapporten om solvens og finansiell stilling (se avsnitt 4.1),
- en fast rapport til tilsynet som skal være beskrivende i sin karakter, og ha kvantitative opplysninger der det er hensiktsmessig,

- rapport om egenvurdering av risiko og solvens, og
- årlige og kvartalsvis kvantitative rapporteringsskjemaer som utfyller opplysningene i rapportene nevnt over.

Den årlige offentlige rapporten og den faste tilsynsrapporten skal følge samme struktur. Rapporter om egenvurdering av risiko og solvens skal oversendes innen to uker etter at selskapet har gjennomført en slik vurdering. Det følger av utkast til nivå 2-bestemmelser at punktene over ikke hindrer at tilsynsmyndigheten fast kan kreve å motta annen informasjon som er forelagt styret i selskapet.

Det legges til grunn at de kvantitative rapporteringsskjemaene i større detalj bør spesifisere og supplere informasjonen i den faste (beskrivende) tilsynsrapporten. Denne faste rapporten og skjemaene bør gi tilstrekkelig informasjon utover informasjonen som følger av rapporten om solvens og finansiell stilling, slik at tilsynsmyndighetene kan oppfylle sine forpliktelser etter direktivet. Det fremheves imidlertid at rapporteringen ikke bør medføre en urimelig byrde for selskapene. De kvantitative rapporteringsskjemaene som skal rapporteres kvartalsvis, skal derfor være mindre omfattende enn de som skal rapporteres årlig. Selskapene skal ikke pålegges å rapportere informasjon som ikke er relevant eller vesentlig i forhold til virksomheten som utøves.

Innrapporteringen til tilsynsmyndigheten av den faste tilsynsrapporten følger samme frister som offentliggjøring av rapporten om solvens og finansiell stilling. Etter første års rapportering skal tilsynsmyndigheten, på grunnlag av sin evalueringsprosess, fastsette frekvensen på rapporteringen av den fullstendige faste tilsynsrapporten. Alle selskaper skal minst hvert tredje år rapportere den fullstendige rapporten. Tilsynsmyndigheten kan bestemme at selskapet skal rapportere årlig. Dersom tilsynsmyndigheten ikke krever årlig full rapportering skal selskapet uansett årlig oversende et sammendrag av rapporten med vektlegging av vesentlige endringer.

Fristene for rapportering av de årlige kvantitative rapporteringsskjemaene er identiske med fristene for offentliggjøring av rapporten om solvens og finansiell stilling.

4.2.2 Gjeldende rett

Det følger av finanstilsynsloven § 4 første ledd nr. 3 at Finanstilsynet kan pålegge de institusjonene som det har tilsyn med å sende inn oppgaver og opplysninger på den måten Finanstilsynet bestemmer og som Finanstilsynet mener det trenger for å kunne utføre sitt verv. Denne bestemmelsen er hovedhjemmel for faste rapporter og andre opplysninger som Finanstilsynet pålegger selskapene å innrapportere. Enkelte opplysninger er også særskilt regulert.

4.2.3 Finanstilsynets vurdering

Finanstilsynet anser at det ikke er nødvendig å innta en generell fullmakt til Finanstilsynet i lovforslaget, jf. fullmakten som følger av finanstilsynsloven § 4 første ledd nr.3. I lovforslaget § 6-15 annet ledd følger imidlertid forskriftshjemmel for gjennomføring av nivå 2-bestemmelsene. Finanstilsynet anser at hensynet til helhetlig fremstilling av kravene som følger av Solvens II-direktivet, sikres gjennom forskriftshjemmelen.

5 REGULERING AV FORSIKRINGSGRUPPER

5.1 EØS-rett

Del III i Solvens II-direktivet (artikkel 212 til 266) omhandler tilsyn med forsikrings- og gjenforsikringsselskaper i et konsern / en gruppe. Dette er regler om solvens på gruppenivå, om risikokonsentrasjon og gruppeinterne transaksjoner, risikostyring og internkontroll på gruppenivå. Disse reglene inneholder i stor grad henvisning til reglene på solonivå.

Krav om oppfyllelse av gruppens solvenskapitalkrav følger av artikkel 218 nr. 2 og 3. Krav om oppfyllelse av gruppesolvens når forsikringsselskap er datterselskap av et forsikringsholdingsselskap følger av artikkel 235. Særlige regler for oppfyllelse av konsolideringskravet for blandede konsern følger av artikkel 228, som igjen viser til konglomeratdirektivet (direktiv 2002/87/EF).

Det er videre regler om samarbeidet i tilsynskollegiet (medlemsstatenes tilsynsmyndigheter) og utøvelsen av gruppetilsynet. Det er også gitt regler om forholdet til tredjeland der ett eller flere av foretakene i konsernet/gruppen ligger utenfor EØS.

Definisjon av gruppe og virkeområdet for gruppetilsyn

I direktivet benyttes i artikkel 212 nr. 1 (c) begrepet “group” for å identifisere de grupper som skal være omfattet av et felles tilsyn.

Begrepet “gruppe” er her definert som en gruppe selskap som består av et selskap med kapitalinteresse¹⁵ i et annet selskap, selskap med felles ledelse¹⁶ samt de tilfeller der et selskap har dominerende innflytelse i et annet selskap gjennom varige finansielle forbindelser. Dette er samme definisjon som i konglomeratdirektivet (2002/87/EF).

Gruppetilsynet omfatter etter artikkel 213 nr. 2:

- a) Forsikrings- eller gjenforsikringsselskap som har kapitalinteresse eller dominerende innflytelse i minst et annet forsikrings- eller gjenforsikringsselskap
- b) Forsikrings- eller gjenforsikringsselskap som er eiet av et holdingselskap i forsikringskonsern i EU/EØS-området
- c) Forsikrings- eller gjenforsikringsselskap som er eiet av et holdingselskap i forsikringskonsern eller forsikrings-/gjenforsikringsselskap utenfor EU/EØS-området
- d) Forsikrings- eller gjenforsikringsselskap som er eiet av et holdingselskap i et blandet konsern.

Omfanget av gruppetilsynet varierer for disse fire ulike typene grupper. For a) og b) er det vist til at artikkel 218 til 258 gjelder, for c) er det vist til artikkel 260 til 263, mens for d) er det bare artikkel 265 som er gjort gjeldende.

¹⁵ Kapitalinteresse er i artikkel 13 nr. (20) definert som de tilfeller et selskap eier 20 prosent eller mer av kapitalen eller kontrollerer mer av 20 prosent av stemmene i et annet selskap

¹⁶ Jf. regnskapsdirektivet 83/349/EF artikkel 12 (1)

Krav til konsolidert solvensberegning

Bestemmelsene om beregning av justert solvens på gruppenivå følger av artiklene 220 til 230 og artikkel 233.

I henhold til artikkel 220 skal konsolidering (metode 1) være standardmetoden for beregning av justert solvens for et forsikrings- eller gjenforsikringsselskaps tilknyttede forsikrings- eller gjenforsikringsselskaper. Gruppetilsynsmyndigheten kan i bestemte tilfeller kreve at beregningen gjøres etter en alternativ metode (metode 2 – metode med fradrag og summering) eller en kombinasjon av metode 1 og 2. De to metodene er nærmere beskrevet i artikkel 230 og 233.

Etter artikkel 221 skal beregningen av gruppesolvens ta hensyn til den forholdsmessige andelen som forsikringsselskapet har i andre tilknyttede selskap. Den forholdsmessige andelen skal utgjøre de prosentandeler som benyttes ved utarbeidingen av de konsoliderte regnskapene, og dette tilsvarer full konsolidering av datterselskap og pro rata konsolidering av tilknyttede selskap som ikke er datterselskap. Det følger videre at for metode 2 skal den forholdsmessige andelen reflektere andelen tegnet kapital. Uavhengig av metode, skal det fullt ut tas hensyn til eventuelt underskudd av solvenskapital dersom det tilknyttede selskapet ikke oppfyller solvenskapitalkravet med mindre gruppetilsynsførende myndighet anser at kapitalandelen er strengt begrenset til opprinnelig andel. I de tilfeller innflytelsen i det andre selskapet skjer på annen måte enn gjennom kapitalinnskudd, skal gruppetilsynsførende myndighet avgjøre hvor stor andel som skal medregnes.

Etter artikkel 222 skal dobbel anvendelse av solvenskapital elimineres. Det samme gjelder etter artikkel 223 kapital som er skapt gjennom gjensidig finansiering i en gruppe. En slik eliminering vil i praksis skje gjennom konsolideringen.

Det følger videre av artikkel 222 at dersom overskuddsfond og tegnet, men ikke innbetalt kapital inngår på selskapsnivå, kan kapitalen også inngå ved beregningen av justert solvens på gruppenivå.

Det er presisert at tegnet kapital ikke kan inngå i solvenskapitalen hvis den er tegnet innen gruppen og altså er en forpliktelse for et annet gruppeselskap.

Artikkel 222 har også en bestemmelse om at kapital som etter tilsynsmyndighetens vurdering ikke kan gjøres tilgjengelig for å dekke solvenskapitalkravet i det deltakende selskapet, bare kan medregnes på gruppenivå i den grad kapitalen benyttes til å dekke solvenskapitalkravet for det tilknyttede selskapet. Ved beregningen på gruppenivå kan videre slik kapital sammen med overskuddsfond og tegnet, men ikke innbetalt kapital, ikke overstige solvenskapitalkravet for det tilknyttede selskapet.

Artikkel 222 nr. 5 understreker at supplerende kapital som krever forhåndsgodkjennelse skal være godkjent på behørig måte for å kunne medregnes.

I artikkel 224 fastslås det at prinsippene for verdsettelse på selskapsnivå i artikkel 75 også gjelder på gruppenivå.

Etter artikkel 225 skal alle de tilknyttede selskapene inngå i beregningen av solvens på gruppenivå, og dersom gruppen omfatter tilknyttede enheter i andre medlemsland, skal det tas høyde for den kapitalen som er nødvendig for å dekke kapitalkravet i dette landet. Artikkel 227 omhandler tilknyttet foretak i tredjestat (stater utenfor EØS-området) og åpner for at det for tredjestater med likeverdig regulering kan tas hensyn til solvenskapitalkravet og solvenskapitalen som kan medregnes for å dekke kravet i henhold til tredjestatens bestemmelser.

Artikkel 226 slår fast at mellomliggende holdingselskaper skal omfattes av konsolideringen.

Artikkel 228 gjelder beregningen av justert solvens på gruppenivå ved kapitalinteresser i kredittinstitusjoner, verdipapirforetak og finansielle institusjoner. Både metode 1 og 2 kan benyttes, men det er et vilkår for å kunne benytte metoden med konsolidering (metode 1) at nivået på integrert ledelse og intern kontroll er vurdert av gruppetilsynsførende myndighet som tilstrekkelig. Artikkel 228 åpner for at gruppetilsynsførende myndighet kan bestemme at eierandeler i kredittinstitusjoner mv. trekkes fra i solvenskapitalen ved beregning av gruppensolvens.

I den sammenheng bør det også nevnes at Artikkel 92 påpeker at det skal lages gjennomføringsbestemmelser for behandlingen av kapitalinteresser (eierandeler over 20 %) i kredittinstitusjoner, verdipapirforetak og finansielle institusjoner ved beregning av solvens på selskapsnivå. På banksiden legger EU-kommisjonens utkast til forordning (CRD IV) i utgangspunktet opp til at det skal gjøres fradrag for eierandeler i andre finansinstitusjoner og verdipapirforetak over 10 %, mens eierinteresser over 10 % som til sammen utgjør mindre enn 10 % av bankens egenkapital (rene kjernekapital) skal i stedet inngå i beregningsgrunnlaget med risikovekt 250 %. Det er foreløpig usikkert hvordan de endelige reglene for forsikringsselskaper blir utformet.

Artikkel 229 omhandler de tilfeller informasjon om selskap som skal inkluderes i beregning av gruppensolvens ikke foreligger, og det kreves da at bokført verdi av investeringen skal trekkes fra solvenskapitalen.

Etter artikkel 235 skal forsikringsholdingselskap ved beregning av gruppensolvens behandles som om de var forsikringsselskap.

Tilsynsprosesser - organisering og samarbeid i tilsynskollegier mv.

I fortalen til direktivet heter det i (113) at tilsynsmyndighetene i alle medlemsstatene som selskaper i gruppen er etablert i, skal involveres i gruppetilsynet gjennom et tilsynskollegium (College). Flere av reglene i del III i Solvens II-direktivet gjelder organiseringen og samarbeidet i tilsynskollegiet. Dette gjelder i det vesentligste artiklene 247 til 255, men slike regler er også spredt rundt andre steder i del III.

Artikkel 247 gir regler for hvem som skal være gruppetilsynsførende myndighet når gruppen er lokalisert i ulike land, mens artikkel 248 regulerer rollen og forpliktelsene til gruppetilsynsfører og øvrige tilsynsmyndigheter i kollegiet.

I artikkel 249 nr. 1, artikkel 253 og artikkel 254 er det regler om utveksling av relevant informasjon mellom tilsynsenheter/tilsynsmyndigheter.

Artikkel 231 gir rammene for søknads- og godkjenningsprosessen når gruppen ønsker å beregne solvenskapitalkravet for gruppen samlet og enkeltelskaper i gruppen ved bruk av intern modell. En søknad om bruk av intern modell for å beregne solvenskapitalkravet for gruppen skal sendes gruppetilsynsførende myndighet. Gruppetilsynsførende myndighet skal videreformidle søknaden til berørte tilsynsmyndigheter uten forsinkelse. Berørte tilsynsmyndigheter skal i fellesskap avgjøre søknaden innen 6 måneder.

Artikkel 232 dekker kapitalkravstillegg for grupper. Gruppetilsynsførende myndighet skal i sin evalueringsprosess vurdere om det konsoliderte solvenskapitalkravet for gruppen i tilstrekkelig grad reflekterer gruppens risikoprofil. Tilsynsmyndigheten skal ta hensyn til om de omstendigheter som er omhandlet i artikkel 37 nr. 1 bokstav a) til c) kan oppstå på gruppenivå (jf. lovforslaget § 6-16 tredje ledd) og særlig iakttas:

- a) spesifikke risikoer som på gruppenivå ikke i tilstrekkelig grad vil dekkes av standardmetoden eller den anvendte interne modellen, og
- b) kapitalkravstillegg som er fastsatt på selskapsnivå.

Dersom gruppens risikoprofil ikke i tilstrekkelig grad reflekteres i det konsoliderte solvenskapitalkravet kan det fastsettes et kapitalkravstillegg. Kravene til fastsettelse av kapitalkravstillegg som følger av artikkel 37, gjelder så langt de passer.

Systemet for risikostyring og internkontroll

Det følger av artikkel 257 at styret og ledelsen i et holdingselskap skal være egnet. Kravene i artikkel 42, jf. lovforslaget § 6-2 tredje ledd, gjelder så langt de passer.

Kravene til systemet for risikostyring og internkontroll som er gjengitt i høringsnotatet avsnitt 3.1.1, gjelder for hvert enkelt forsikringsselskap i en gruppe. Det følger av artikkel 246 nr. 1 første ledd at bestemmelsene gjelder så langt de passer på gruppenivå. Systemet for risikostyring og internkontroll skal gjennomføres konsistent i alle forsikringsselskaper i gruppen. Artikkel 246 nr. 2 fastsetter at de gruppeinterne kontrollmekanismene minst skal omfatte:

- a) passende mekanismer med hensyn til gruppesolvens med henblikk på å identifisere og måle alle vesentlige risikoer samt oppnå et passende forhold mellom den tellende solvenskapitalen og de aktuelle risikoer,
- b) gode rapporterings- og regnskapsmessige prosedyrer til å overvåke og styre gruppeinterne transaksjoner og risikokonsentrasjoner.

Egenvurderingen som følger av artikkel 45 (jf. lovforslaget § 6-14), skal også gjennomføres på gruppenivå, jf. artikkel 146 nr. 4. Gruppen kan, etter godkjenning fra gruppetilsynsførende myndighet som skal konsultere tilsynskollegiet, beslutte at vurderingene utføres samtidig for hele gruppen og at de dokumenteres i ett enkelt dokument. Det enkelte datterselskap vil uansett ha ansvar for å sikre etterlevelse av kravene i artikkel 45.

Informasjonsplikt og rapporteringsplikt

Artikkel 256 omhandler plikten til å offentliggjøre en årlig rapport om solvens og finansiell stilling på gruppenivå, jf. artikkel 51, 53, 54 og 55 som gjelder så langt det passer. Gruppen kan, etter godkjenning fra gruppetilsynsførende myndighet som skal konsultere tilsynskollegiet, beslutte å utarbeide én enkelt rapport om solvens og finansiell stilling. Rapporten skal inneholde følgende:

- a) informasjon på gruppenivå som følger kravene i artikkel 51, 53, 54 og 55,
- b) informasjon for hvert enkelt datterselskap som følger kravene i artikkel 51, 53, 54 og 55.

Det følger av artikkel 244 nr. 2 at den øverste enheten i gruppen (eller det gjensidige forsikringsselskapet som den gruppetilsynsførende myndighet har utpekt) jevnlig og minst årlig skal rapportere vesentlige risikokonsentrasjoner på gruppenivå til den gruppetilsynsførende myndigheten. Det følger videre av artikkel 245 nr. 2 at alle betydelige gruppeinterne transaksjoner skal rapporteres jevnlig og minst årlig. Svært betydelige gruppeinterne transaksjoner skal rapporteres umiddelbart.

5.2 Gjeldende rett

Gjeldende bestemmelser i forsikringsgruppedirektivet og konglomeratdirektivet er i stor grad gjennomført i norsk rett gjennom kapittel 2a i finansieringsvirksomhetsloven med forskrifter. Videre er det i finanstilsynsloven § 1 annet ledd gitt bestemmelser om at det ved tilsyn i institusjoner i et konsern også skal føres tilsyn med de andre foretakene i konsernet, selv om disse foretakene isolert sett ikke omfattes av loven.

Finanskonsern er definert i finansieringsvirksomhetslovens § 2a-2 a) og omfatter på gitte vilkår grupper som enten består av gjensidige forsikringsselskap eller av et gjensidig forsikringsselskap og en sparebank. Bestemmelsene om konserninterne transaksjoner og konsolideringsreglene i §§ 2a-8 og 2a-9 har et videre anvendelsesområde enn rene finanskonsern da bestemmelsene også gjelder for finansielle grupper. Det innebærer bl.a. at bestemmelsene også gjelder for grupper av foretak som dannes ved at et selskap har en kapitalinteresse i eller er underlagt felles ledelse med et annet foretak. Anvendelsesområdet til §§ 2a-8 og 2a-9 svarer igjen til anvendelsesområdet til direktivets gruppebestemmelser.

Sentralt i kapittel 2a i finansieringsvirksomhetsloven er § 2a-9 om konsolidering. Bestemmelsen gir anvisning på at finansielle grupper ved anvendelsen av reglene om kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav skal foreta en konsolidering. Etter ordlyden i første ledd er bestemmelsen meget vid i den forstand at den gir alle regler om kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav på solonivå anvendelse på konsolidert basis. Med hjemmel i § 2a-9 er det også gitt en forskrift om anvendelse av soliditetsregler på konsolidert basis mv.¹⁷

Forsikringsgruppedirektivet og konglomeratdirektivet åpner for flere alternative metoder for beregning av soliditet på konsolidert basis. Hovedregelen etter § 2a-9 er regnskapsmessig

¹⁷ Forskrift av 31. januar 2007 om anvendelse av soliditetsregler på konsolidert basis mv.

konsolidering, men det er i sjette ledd åpnet for at Finanstilsynet kan bestemme at en annen metode skal anvendes.

I § 2a-9 er det videre tatt inn en bestemmelse om at for eierandeler over 10 pst. der det ikke foretas konsolidering, skal det avsettes kapitaldekningsreserve. I tillegg til bestemmelsene om kapitaldekningsreserve i finansieringsvirksomhetsloven, er det bestemmelser om fradrag for krysseie i forskrift om beregning av ansvarlig kapital (beregningsforskriften) § 7. Beregningsforskriften gjelder både på selskapsnivå og på konsolidert basis og kombinert med bestemmelsene om kapitaldekningsreserve i finansieringsvirksomhetsloven, har dette gjort at det på konsolidert basis i noen tilfeller gjelder to sett av regler.

En annen sentral bestemmelse i kapittel 2a er § 2a-8. Denne bestemmelsen regulerer i hvilken grad, og på hvilke vilkår, det er adgang til å foreta transaksjoner mellom foretak i et finanskonsern (gruppe).

Informasjonsplikt og rapporteringsplikt

I Finanstilsynslovens § 4 tredje ledd er det gitt en vid ordlyd for selskapenes plikt til å gi opplysninger til Finanstilsynet. Plikten til å gi offentlig informasjon følger av regnskapsloven og årsregnskapsforskriften.

5.3 Finanstilsynets vurderinger

Definisjoner m.m.

Finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 har bestemmelser om konsolidering ved anvendelsen av reglene om kapitaldekningskrav mv. når en finansinstitusjon (forsikringsselskap) har en kapitalinteresse i et annet foretak eller er underlagt felles ledelse som et annet foretak. Det legges til grunn at anvendelsesområdet for § 2a-9 er vidt nok til å omfatte de konstellasjoner som er betegnet som “gruppe” i Solvens II-direktivet.

I § 2a-8 om konserninterne transaksjoner er det i første ledd bokstavene a-c angitt mellom hvilke foretak reglene om konserninterne transaksjoner skal gjelde. På samme måte som for § 2a-9 legges det til grunn at anvendelsesområdet er vidt nok til å omfatte de konstellasjoner som er betegnet som “gruppe” i Solvens II-direktivet.

Finanstilsynet legger stor vekt på at forsikringsselskapene bør få en samlet oversikt over Solvens II-regelverket. Finanstilsynet vil derfor ut fra mer pedagogiske hensyn, og for de tilfeller der ordlyden i § 2a-9 ikke skulle være fullt ut dekkende, foreslå en egen paragraf i kapittel 6 i forsikringsvirksomhetsloven som gjelder for grupper.

Finanstilsynet foreslår at begrepet “gruppe” benyttes i ny paragraf § 6-20 i forsikringsvirksomhetsloven. Dette begrepet skal forstås på samme måte som begrepet “gruppe” i Solvens II-direktivet. Det er i lovforslagets § 6-20 vist til finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 for å knytte begrepet “gruppe” i lovforslaget til virkeområdet for § 2a-9.

Konsolidering

Ordlyden i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 første ledd er vid i det den sier at *“kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav”* skal gjelde på konsolidert basis. Etter Finanstilsynets mening vil finansieringsvirksomhetsloven med forskrifter, i stor utstrekning dekke de regler som er gitt i direktivet om soliditet på gruppenivå.

Det må vurderes om det skal tas inn bestemmelser om den alternative metoden (metode 2) i tillegg til bestemmelsene i § 2a-9 om konsolidering. Ved gjennomføring av konglomeratdirektivet (2002/87/EF) og forsikringsgruppedirektivet (98/78/EF) ble det ikke vurdert som nødvendig å ha med bestemmelser om andre metoder enn konsolidering. I stedet ble det tatt inn en bestemmelse i § 2a-9 siste ledd om at Finanstilsynet kan beslutte en annen beregningsmetode. Finanstilsynet har i tråd med dette ikke foreslått egne bestemmelser om metode 2.

Bestemmelsene om kapitaldekningsreserve i § 2a-9 er strengere enn bestemmelsene i Solvens II-direktivet og bestemmelsene i EU-kommisjonens utkast til forordning på banksiden (CRD IV). Det foreslås at de detaljerte bestemmelsene om kapitaldekningsreserve i § 2a-9 fjerde og femte ledd tas ut, men at det beholdes en fullmaktshjemmel for Finanstilsynet til å kunne gi pålegg om kapitaldekningsreserve. Finanstilsynet har tidligere benyttet fullmaktshjemmelen i § 2a-9 til å gi pålegg om kapitaldekningsreserve for deltakerbanker. Det er også enkelte andre samarbeidsgrupperinger på sparebanksiden, og økende deler av bankenes balanser overføres nå til boligkreditselskap som i noen tilfeller eies med mindre eierandeler av mange banker. Det vurderes derfor som hensiktsmessig med en generell fullmaktshjemmel slik at Finanstilsynet kan gi pålegg om avsetning av kapitaldekningsreserve der det anses nødvendig. Unntaksbestemmelsene i Solvens II-direktivet artikkel 228 annet ledd og 229 om fradrag i solvenskapitalen i visse tilfeller er dekket gjennom § 2a-9 sjette ledd.

Det er ingen bestemmelser i § 2a-9 om overførbarhet og tilgjengelighet av kapital innen den finansielle gruppen som tilsvarende kravene i artikkel 222, men det er en bestemmelse i konsolideringsforskriften § 4 (9) om at det skal tas hensyn til hvor effektivt den ansvarlige kapitalen kan overføres og gjøres disponibel på tvers av foretakene i gruppen. For å oppfylle artikkel 222 kan det være hensiktsmessig å endre § 2a-9 slik at det tas inn en generell bestemmelse om overførbarhet og tilgjengelighet av kapital innen en gruppe, og at det ved forskrift gis nærmere regler om medregning av ansvarlig kapital på tvers av selskapene i en finansiell gruppe. Det er allerede en vid hjemmel til å gi forskriftsbestemmelser etter § 2a-9 sjette ledd.

Direktivbestemmelsene om eliminering av intern ansvarlig kapital foreslås også gjennomført som forskriftsbestemmelser.

Spørsmålet om medregning av kapitalelementer i henhold til andre staters bestemmelser har vært vurdert i forbindelse med søknader fra norske selskaper om tillatelse til erverv og etablering i andre land. Utgangspunktet er at morselskapets regler gjelder, men hvis det i konsesjonsvedtaket er gitt tillatelse til å medregne andre kapitalelementer fra det tilknyttede selskapet, vil dette gjelde. Det må vurderes om det er behov for en lovbestemmelse om adgangen til å ta hensyn til solvenskapitalkravet og solvenskapitalen som kan medregnes for å dekke kravet i henhold til andre lands bestemmelser. Siden det allerede er en

fullmaktsbestemmelse i § 2a-9 (6) om beregning av soliditetskrav på en annen måte, foreslås det at eventuelle nærmere regler om adgangen til å benytte andre lands bestemmelser gis som forskriftsbestemmelser.

Som nevnt i omtalen av gruppebegrepet, foreslår Finanstilsynet i tillegg en egen paragraf i kapittel 6 i forsikringsvirksomhetsloven som presiserer at kapittelets bestemmelser på solonivå også gjelder på gruppenivå i. Paragrafen inneholder i tillegg særskilte regler om risikokonsentrasjon og interne transaksjoner på gruppenivå.

Det legges til grunn at loven vil være så generelt utformet at i de tilfellene det skulle være en forskjell på kravene for en gruppe og reglene som er gitt på solonivå vil det være mulig å differensiere reglene (ved forskrift eller ved myndighetspraksis) uten at det medfører brudd med lovens regler. Det foreslås en forskriftshjemmel slik at det kan gis ytterligere regler som skal anvendes på gruppenivå. Dette gjelder både de regler som er nevnt i paragrafen og som skal gjelde på gruppenivå og andre bestemmelser i kapittel 6, hvis det skulle bli behov for det.

Organisering og samarbeid i tilsynskollegier

Det legges til grunn at det for regler som gjelder forhold innad i tilsynskollegiet ikke er behov for å gjennomføre disse i norsk lov. I den grad artikkel 249 nr. 1, artikkel 253 og artikkel 254 om utveksling av relevant informasjon mellom tilsynsenheter/medlemsland omfatter taushetsbelagt informasjon, er det i dag hjemmel for å kunne utveksle slik informasjon i finanstilsynsloven § 7.

Særskilt om systemet for risikostyring og internkontroll

Ved å la nye §§ 6-2, 6-3 og 6-14 gjelde tilsvarende på gruppenivå legges det til grunn at direktivets artikkel 246 nr. 1, nr. 2 bokstav a, nr. 3 og nr. 4 gjennomføres i norsk rett. Ved å la bestemmelsene på solonivå gis tilsvarende anvendelse på gruppenivå forutsettes at det utfyllende regelverket som kun vedrører grupper gis ved forskrift og henvisning til forordning.

Artikkel 246 nr. 2 bokstav b gjelder delvis spesifikke forhold for grupper (interne transaksjoner og risikokonsentrasjon) som ikke synes å bli fullt ut omfattet ved å la reglene på solonivå gjelde på gruppenivå. Det er derfor foreslått et annet ledd i ny paragraf til slutt i kapittel 6 som mer direkte gjennomfører direktivbestemmelsen på dette punkt.

Særskilt om informasjonsplikt og rapporteringsplikt

I forslag til ny § 6-15 i forsikringsvirksomhetsloven er det i første ledd gitt regler om opplysningsplikt overfor offentligheten gjennom en årlig rapport om solvens og finansiell stilling, mens det i andre ledd er gitt en forskriftshjemmel til å pålegge offentliggjøring av informasjon og rapporteringsplikt til Finanstilsynet.

Det legges til grunn at reglene i Finanstilsynsloven § 4 og forslag til ny § 6-15 er tilstrekkelig til å gjennomføre direktivets bestemmelser om opplysningsplikt og offentlig rapportering på lovnivå. Det foreslås at lovforslaget § 6-15 i forsikringsvirksomhetsloven gjøres gjeldende på konsern-/gruppenivå gjennom forslaget til ny § 6-20 om anvendelse av kapittel 6 på grupper.

Det forutsettes at det nærmere innholdet av informasjons- og rapporteringsplikten fastsettes i forskrift.

6 ANNET

6.1 Spesialforetak for risikoavdekning

Direktivet fastsetter at medlemslandene skal tillate etablering av spesialforetak (*special purpose vehicles (SPV)*) som overtar forsikringsrisiko fra forsikringsselskaper. Overføring av risiko til et slikt spesialforetak er et alternativ til overføring av risiko til et gjenforsikringsselskap. Spesialforetaket vil kunne tilby risikoavdekning uten å være omfattet av det samme solvensregelverket og de samme virksomhetsreglene som gjenforsikringsselskapene. Det antas at en adgang til å etablere spesialforetak vil gi forsikringsselskapene tilgang til en annen type investorer som åpner for diversifisering knyttet til avdekning av forsikringsrisiko.

6.1.1 EØS-rett

Direktivet artikkel 211 fastsetter at medlemslandene skal tillate etablering av spesialforetak innen sin jurisdiksjon. Slik etablering skal forhåndsgodkjennes av tilsynsmyndigheten.

Spesialforetak er nærmere definert i direktivet artikkel 13 (26) og omfatter ethvert foretak som ikke er et forsikrings- eller gjenforsikringsselskap, men som overtar risiko fra forsikrings- eller gjenforsikringsselskaper og som fullt ut finansierer sin eksponering mot slike risikoer gjennom gjeldsutstedelse eller andre finansieringsmekanismer hvor retten til tilbakebetaling for slike långivere eller andre som finansierer foretaket står tilbake for spesialforetakets gjenforsikringsforpliktelser.

Utover kravet om at slike foretak skal tillates i medlemslandene og at virksomheten forutsetter forhåndsgodkjenning, inneholder direktivet ingen nærmere krav til vilkårene for slik etablering. Direktivet fastsetter imidlertid at Kommisjonen skal utarbeide gjennomføringsbestemmelser som dekker:

- omfanget av godkjenningen,
- obligatoriske kontraktsbetingelser,
- krav til egnethet for personer som leder spesialforetaket,
- krav til egnethet for eiere av kvalifiserte eierandeler,
- forsvarlige prosedyrer for administrasjon og regnskap, tilfredsstillende internkontrollmekanismer og krav til risikostyring,
- krav til rapportering om regnskap og soliditet samt informasjon for statistikkformål, og
- solvenskrav.

Det fremgår av utkast til Omnibus II-direktiv at Kommisjonen kan fastsette nærmere gjennomføringsbestemmelser vedrørende prosedyrer for forhåndsgodkjenningen samt prosedyrer for informasjonsutveksling og tilsynsmessig samarbeid i tilfeller der spesialforetaket og forsikringsselskapet det påtar seg risiko fra er etablert i forskjellige medlemsstater. Kommisjonen er videre gitt fullmakt til å fastsette bindende tekniske standarder som fastlegger håndhevelsen av regelverket knyttet til spesialforetak.

6.1.2 Gjeldende rett

Norsk rett har i dag ingen særlig regulering av spesialforetak som overtar forsikringsrisiko fra andre forsikringsselskaper. Etablering av slik virksomhet vil i dag derfor være omfattet av de generelle konsesjonskrav som gjelder for gjenforsikringsvirksomhet.

I forbindelse med høring om gjennomføring av direktiv 2005/68/EF om gjenforsikring ble det åpnet for innspill om behovet for slike spesialforetak i Norge, men dette ble i liten grad berørt av høringsinstansene.

6.1.3 Finanstilsynets vurdering

Adgangen til å opprette spesialforetak foreslås gjennomført i sammenheng med øvrige konsesjonsbestemmelser i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 2. Det inntas en forskriftshjemmel som dekker gjennomføringsbestemmelsene som skal fastsettes av Kommisjonen.

Overgangsbestemmelser

Direktivet og forslaget til Omnibus II-direktiv fastsetter at spesialforetak som er godkjent før 31. desember 2012 skal være underlagt lovene i medlemslandet som har godkjent spesialforetaket. Enhver ny aktivitet i et slikt spesialforetak påbegynt etter 31. desember 2012 skal imidlertid følge bestemmelsene i Solvens II-direktivet. Med henvisning til ovennevnte er denne bestemmelsen ikke aktuell for norske foretak.

7 ENDRINGER I TILSTØTENDE REGELVERK FOR LIVSFORSIKRING

Etter Finanstilsynets vurdering er det nødvendig å oppdatere bestemmelsene i forsikringsvirksomhetslovens kapittel 9, 10 og 11, siden verdivurderingsprinsippene som anvendes ved beregningen av de forsikringstekniske avsetninger for Solvens II-formål generelt ikke kan legges til grunn for beregningen av forsikringsmessige avsetninger for kundeformål. I dette kapitlet blir følgende aspekter ved virksomhetsreglene drøftet: I avsnitt 7.1 pristariffer og beregning av premier, i avsnitt 7.2 beregning av kundemidler, i avsnitt 7.3 videreføring av kollektivporteføljen mv., i avsnitt 7.4 behandling og tildeling av overskudd, i avsnitt 7.5 behovet for endring i forsikringsvirksomhetslovens kapittel 10 om kommunale pensjonsordninger og i avsnitt 7.6 behovet for tilpasninger i forsikringsvirksomhetslovens kapittel 11 om flytting mv.

I avsnitt 7.7 drøftes sentrale spørsmål knyttet til mulig konkurranse fra utenlandske pensjonsinnretninger og tilpasninger av foretakspensjonslovens kapittel 9 til Solvens II-regimet.

7.1 Pristariffer og beregning av premier

7.1.1 EØS-rett

I direktivets artikkel 209 (vedrørende premier for ny forretning) heter det at premier for ny forretning skal være tilstrekkelige – vurdert ut fra rimelige aktuarielle forutsetninger – til å sikre at livsforsikringsselskaper kan dekke alle sine forpliktelser og særskilt for å etablere tilfredsstillende forsikringstekniske avsetninger. For dette formålet kan alle sider av livsforsikringsselskapets finansielle situasjon tas i betraktning, men uten at virkningen av andre inntektskilder enn premier og inntekter fra dette blir systematiske og permanente på en slik måte at det kan true soliditeten til selskapet på lang sikt. Direktivbestemmelsen er en videreføring av artikkel 21 i det konsoliderte livsforsikringsdirektiv (direktiv 2002/83/EF).

I direktivets artikkel 182 videreføres artikkel 34 i det konsoliderte livsforsikringsdirektivet som fastsetter at medlemsstatene ikke kan kreve at forsikringsvilkår, premietariffer og tekniske beregningsgrunnlag som ligger til grunn for premiesettingen og avsetningene, skal forhåndsgodkjennes eller være underlagt fast notifikasjon. I bestemmelsens annet ledd åpnes det imidlertid for at hjemstaten likevel kan kreve å motta det tekniske beregningsgrunnlaget som ligger til grunn for premiesettingen og avsetningene for å følge opp nasjonale krav knyttet til aktuarielle beregninger.

Bestemmelsen om høyeste tillatte beregningsrente i det konsoliderte livsforsikringsdirektiv artikkel 10 nr. 1 B i) som fastsetter at beregningsrenten som anvendes ved beregning av de forsikringstekniske avsetningene, skal fastsettes med forsiktighet og ikke overstige 60 pst. av rentesatsen for statsobligasjonslån i den valuta forsikringsavtalen er fastsatt i, er ikke videreført. Som nevnt i punkt 2.2.2.2 er denne direktivbestemmelsen i utgangspunktet rettet mot forutsetningene som skal benyttes ved beregning av forsikringstekniske avsetninger. I det norske regelverket er imidlertid også reglene for fastsettelse av høyest tillatte premieberegningssrente knyttet opp mot denne direktivbestemmelsen.

7.1.2 Gjeldende rett

Forsikringsvirksomhetsloven §§ 9-3 og 9-4 inneholder krav til utforming av pristariffer for beregning av premie. Kravene til utformingen av pristariffene er begrunnet dels i kundevern hensyn, herunder hensyn til effektiv markeds konkurranse og innsynsrett, og dels i soliditetshensyn. Soliditetsvernet knyttet til premieberegningen er forankret i lovens § 9-3 femte ledd bokstav (a) og (b) som krever at forsikringsselskapet ved utformingen av pristariffene skal sørge for at premiene står i rimelig forhold til den risiko som overtas og er betryggende i forhold til selskapets økonomi. Premiene skal videre være tilstrekkelige til å gi sikkerhet for oppfyllelse av de inngåtte forsikringsavtaler.

Det er gitt nærmere regler om premiefastsettelsen i forskrift 30. juni 2006 til forsikringsvirksomhetsloven. Det følger bl.a. av forskriften at pristariffen så vidt mulig skal bygge på senest oppdatert risikostatistikk og at Finanstilsynet til enhver tid skal fastsette høyeste tillatte beregningsrente ut fra bestemmelsene i direktiv 2002/83/EF artikkel 20 nr. 1 B i).

Det følger videre av forsikringsvirksomhetsloven § 9-6 første ledd at forsikringsselskapet skal melde fastsatte pristariffer og prinsippene for utforming av disse til Finanstilsynet. Meldeplikten er nærmere regulert i forskrift til forsikringsloven §§ 2-9 (produktmeldinger) og 2-10 (pristariff) der det blant annet presiseres at meldingene skal opplyse om formelverk for beregning av risiko knyttet til person, beregningsrente, fortjenesteelement, gebyrer samt prinsipper for beregning av vederlag for avkastningsgaranti knyttet til investeringsvalgporteføljer. I produktmeldingene skal det blant annet også opplyses om grunnlaget for beregning av forsikringsmessige avsetninger og prinsipper for gjenforsikring.

Finanstilsynet skal føre kontroll for å påse at pristariffer og premier er i samsvar med regelverket. Forsikringsvirksomhetsloven § 9-6 tredje ledd gir Finanstilsynet kompetanse til å forby bruk av pristariffer som Finanstilsynet finner er ubetryggende eller urimelige.

7.1.3 Finanstilsynets vurderinger

Lovens prinsipielle krav om at premiene skal være betryggende og kravet i forskrift 30. juni 2006 til forsikringsvirksomhetsloven om at beregningsgrunnlaget skal baseres på senest oppdatert risikostatistikk er i hovedsak i samsvar med de prinsipper som også er lagt til grunn i Solvens II-direktivets artikkel 209 og foreslås videreført. Imidlertid retter direktivet kravet kun mot ny forretning.

Solvens II-direktivets artikkel 182 som regulerer hjemlandsstatenes adgang til å innføre meldeplikt om fastsatte pristariffer og prinsippene for utformingen av tariffene, er en ren videreføring av artikkel 34 i gjeldende livsforsikringsdirektiv.

Kontrollen som Finanstilsynet skal utføre for å påse at pristariffene er i samsvar med kravet til betryggende og rimelige premier foreslås også videreført. Omfanget av tilsynets kontroll av meldingene bør imidlertid harmoniseres og tilpasses de omfattende kravene til tilsynets evalueringsprosesser som følger av Solvens II direktivet. Tilsynet med selskapenes soliditet er en sentral bestanddel av de fullharmoniserte solvensreglene og dette bør behørig iakttas i tilsynsvirksomheten knyttet til premiesettingen. Det legges derfor til grunn at hovedfokus ved

kontroll av meldinger vil være knyttet til kundevern i form av kontroll med at det ikke skjer urimelig forskjellsbehandling mellom produkter, produktkombinasjoner eller kundegrupper.

Reglene om premier er som sådan ikke omfattet av de nye solvensreglene og Finanstilsynet legger til grunn at påleggskompetansen i lovens § 9-6 tredje ledd kan videreføres. Markedsaktører har pekt på at kravet til kundefordeling av premiereserver og adgangen til å flytte forsikringskontrakten, medfører at livsforsikringsselskapene svekker sin markedsposisjon hvis de frivillig styrker premiereserven gjennom premiesettingen. Ulike beregningsgrunnlag for premiereservene i de forskjellige selskap vil redusere konkurransekraften til selskaper med konservative premiegrunnlagsforutsetninger. Det er derfor en risiko for at selskapenes fokus ved fastsettelse av premieberegningsgrunnlag flyttes fra “beste estimat” til “lavest akseptabel”. En slik adferd kan begrunne inngrep fra Finanstilsynet. Det er imidlertid på det rene at dersom selskapet beregner for lave premier uten at det har solvenskapital til å bære en slik risiko vil det få problemer med å fortsette sin virksomhet. Påleggskompetansen i § 9-6 tredje ledd vil i lys av ovennevnte ha en funksjon som sikkerhetsventil.

Finanstilsynet vil foreslå å oppheve forskriftsbestemmelsen som fastslår at Finanstilsynet fastsetter den høyeste tillatte beregningsrente for pristariffer, jf. forskrift til forsikringsloven § 2-3. Rentefastsettelsen skal i henhold til forskriftsbestemmelsen følge nærmere angitte bestemmelser om beregningsrente for forsikringstekniske avsetninger i det konsoliderte livdirektiv 2002/83/EF artikkel 20 nr. 1 B i). Med Solvens II-direktivet oppheves direktivbestemmelsen som forskriften refererer til. Det er likevel mulig å videreføre innholdet i bestemmelsen uten at dette vil stride mot ordlyden eller formålsangivelsen i det nye direktivet. Det vises til punkt 53, 55 og 56 i fortalen. Reglene om premier er som nevnt ikke omfattet av de nye Solvens II-reglene. Regler om maksimal premieberegningsrente må imidlertid karakteriseres som en solvensregel. Slik Finanstilsynet ser det vil videreføring av en kvantitativ øvre grense for beregningsrenten stride mot formålet med harmoniseringen som også er å gi forsikringsselskapene like konkurransevilkår på solvensområdet. Videre vil de soliditetskrav som det nye solvensregimet medfører, herunder regelverket i pilar 2 om risikostyring og forsikringsvirksomhetslovens krav om tilstrekkelige og betryggende premier, representere en klar begrensning med hensyn til hvor høy fremtidig avkastning selskapet kan legge til grunn ved premieberegningen.

7.2 Beregning av kundemidler

7.2.1 EØS-rett

Med Solvens II-direktivet endres prinsippene for verdsettelse av forsikringsforpliktelsene. Premien (for ny forretning) må fortsatt være basert på et betryggende aktuarielt beregningsgrunnlag med forutsetninger om rente og biometriske forhold.

7.2.2 Gjeldende rett

Etter gjeldende forsikringsvirksomhetslov § 9-16 skal livsforsikringsselskapene beregne sine samlede avsetninger med utgangspunkt i premieberegningsgrunnlaget (som etter lovens § 9-3 skal være “betryggende”). Den samlede premiereserven beregnet etter § 9-16 skal tilordnes den enkelte kontrakt.

Årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper viser til kravet til forsikringstekniske avsetninger i forsikringsvirksomhetsloven. Det innebærer i prinsippet at premiereserven på kundens kontoutskrift (som danner grunnlag for flytteverdi og overskuddstildeling) er lik de forsikringstekniske avsetninger i solvensmarginberegningen som igjen er lik de forsikringstekniske avsetninger i finansregnskapet.

7.2.3 Finanstilsynets vurdering

Det vil som følge av Solvens II-direktivet (og eventuell anvendelse av den nye internasjonale regnskapsstandarden for forsikringskontrakter (IFRS4 fase 2)) ikke lenger være likhet mellom forsikringstekniske avsetninger i solvensregnskapet, premiereserven på den enkelte kundes konto og avsetninger for forsikringsforpliktelser i regnskapet.

Når koblingen mellom beregning av avsetningene og premieberegningsgrunnlaget løsrives ytterligere, vil det oftere kunne oppstå avvik mellom premiereserven knyttet til den enkelte kontrakt og avsetningen på selskapsnivå. Dette reiser spørsmål knyttet til kontraktens flytte- og gjenkjøpsverdi samt til verdien av fripoliser som utstedes fra kollektive pensjonsordninger.

Etter Finanstilsynets vurdering bør premieberegningsgrunnlaget fortsatt benyttes ved beregning av verdien av forsikringen ved gjenkjøp, flytting og utstedelse av fripoliser fra foretakspensjonsordninger. Denne verdien kalles tradisjonelt for premiereserve. Det vises til at forsikringstakers premie er avledet av premieberegningsgrunnlaget (pristariffen) og at det er premiereserven som gir grunnlag for retten til overskudd. Ved flytting fungerer premiereserven som en engangspremie i mottakende selskap. Er premiereserven ikke tilstrekkelig i forhold til det mottakende selskaps premieberegningsgrunnlag krever, må forsikringstaker i kollektive pensjonsordninger bidra med overføringer fra tilleggsavsetninger, premiefond eller en tilleggspremie.

Finanstilsynets forslag i ny § 9-7b viderefører derfor i hovedsak substansen i gjeldende lov § 9-16 om beregning av de forsikringsmessige avsetninger (premiereserven mv.). Regelverket om overskuddstildeling i lovens § 9-9 om tildeling av overskudd på avkastning kan dermed videreføres uten andre endringer enn en tilpasning av ordlyden til ny begrepsbruk. Utover en liten endring i begrepsbruken har Finanstilsynet heller ikke sett behov for å endre § 9-10 om tildeling av overskudd på risikoresultatet.

Finanstilsynet foreslår imidlertid at det innføres en ny bestemmelse som definerer kundens midler og at forsikringskapital i denne sammenheng introduseres som et nytt begrep. Begrepet forsikringskapital foreslås som en samlebetegnelse for alle midler/forpliktelser som er knyttet til kontrakten.

Et spørsmål som kan reises ved beregning av premiereserven er om endringer i de biometriske forutsetninger og renteforutsetninger som anvendes ved beregning av forsikringstekniske avsetninger for Solvens II-formål (Solvens II-avsetningene) bør medføre at de tilsvarende forutsetninger i premieberegningsgrunnlaget endres. De forsikringstekniske avsetninger for Solvens II-formål skal beregnes ut i fra “beste estimat” til enhver tid. Det betyr hyppige endringer i de beregningstekniske forutsetningene. En direkte kobling mellom premieberegningsgrunnlagets forutsetninger og forutsetningene ved beregningen av Solvens

II-avsetningene vil derfor ikke være hensiktsmessig, da dette vil kunne innebære kontinuerlige endringer i premiereserven.

Et annet sentralt spørsmål er om de nye solvenskravene tilsier endringer i gjeldende regler når det gjelder plikten til å styrke premiereserven for den enkelte kunde ved endringer i premieberegningsgrunnlaget. Det vises til § 9-16 første og annet ledd og lovforslaget § 9-7b. Etter gjeldende regler får endringer i premieberegningsgrunnlaget som skyldes endrede renteforutsetninger ikke konsekvenser for premiereserven for opptjente rettigheter. Endringer i de biometriske forutsetningene skal imidlertid føre til en omberegning av premiereserven.

Finanstilsynet la i brev av 8. mars 2011 om virksomhetsreglene til grunn at selskapet ikke lenger bør være automatisk forpliktet til å øke premiereserven for opptjente rettigheter når det foretas endringer i det biometriske grunnlag i premieberegningsgrunnlaget. Finanstilsynet legger her avgjørende vekt på at premiereserven etter gjennomføringen av Solvens II i seg selv ikke har soliditetssikring som formål. Et annet formål med Finanstilsynets forslag er å gi selskapet et bedre insitament enn de har i dag til å oppdatere premieberegningsgrunnlaget i forhold til oppdatert risikostatistikk. Forsikringstakere kan generelt oppnå utilsiktede gevinster ved flytting dersom det forsikringstekniske beregningsgrunnlag er sterkere enn hos konkurrentene og det forsterkes av gjeldende flytteregler ved at selskapet må tilføre midler til premiereserven dersom denne er under oppreservering.

For kundene har størrelsen på premiereserven betydning ved flytting, gjenkjøp og for verdien ved utstedelser av fripoliser. Ved flytting av premiebetalende kontakter må forsikringstaker selv skyte inn midler dersom overførte midler ikke er tilstrekkelige i forhold til mottakende selskaps forsikringstekniske beregningsgrunnlag. Finanstilsynet påpekte derfor at dersom det ikke kreves en videreføring av dagens regler om forhøyelse av premiereserven ved endringer i de biometriske forutsetningene i beregningsgrunnlaget, vil flyttekostnaden kunne bli vesentlig større for den enkelte kunde. En manglende styrking av premiereserven vil kunne bety et mer begrenset flyttemarked. Finanstilsynet la derfor til grunn at forslaget til endringen bør kombineres med et sett av kundevernregler.

I den grad selskapet får samtykke etter lovens § 9-11 til å bruke overskudd fra kollektivporteføljen til styrking av egen solvens, legger Finanstilsynet uten videre til grunn at overskuddet blir overført til premiereserven. Det vil i seg selv styrke flytteretten og motvirke innlåsingeffekten for fripoliser. Dette forsterkes dersom Finanstilsynet stiller vilkår for samtykke at selskapet også må overføre egne midler til premiereserven.

Forsikringsvirksomhetsloven § 9-11 gir også Finanstilsynet hjemmel for å pålegge selskapet å benytte avkastningsoverskudd og overskudd på risikoresultatet til nødvendig styrking av premiereserven når selskapets soliditet tilsier det. Finanstilsynet har foreslått å videreføre denne bestemmelse da en reduksjon av overskuddet som nevnt bidrar til å redusere kundens rettigheter og derved styrke selskapets solvens. Finanstilsynet foreslår at hjemmelen til å ilegge pålegg som nevnt utvides slik at det ved vurdering av om pålegg skal ilegges også kan legges vekt på hensynet til å styrke flytteretten.

7.3 Videreføring av kollektivporteføljen mv.

7.3.1 EØS-rett

Solvens II-direktivets artikkel 132 inneholder nærmere regler om forsvarlig kapitalforvaltning. Når det gjelder forvaltning av eiendeler som skal dekke de forsikringstekniske avsetningene følger det at disse “skal [...] plasseres slik at det tas hensyn til egenskapene til og varigheten av forsikrings- og gjenforsikringsforpliktelsene. Disse eiendelene skal plasseres til beste for alle forsikringstakere og andre sikrede ved å ta hensyn til eventuelle uttalte målsetninger. I tilfelle av interessekonflikt skal forsikringsforetak, eller den enhet som forvalter eiendelsporteføljen, sikre at plasseringene er foretatt til beste for forsikringstakerne og andre sikrede”.

Direktivets artikkel 276 har regler som stiller krav om at eiendeler som skal dekke de forsikringstekniske avsetninger, skal føres opp i et eget eiendelsregister. Verdien av de eiendeler som skal være registrert kan aldri være mindre enn de forsikringstekniske avsetninger.

7.3.2 Gjeldende rett

Etter gjeldende rett forvaltes kundemidlene i egne porteføljer atskilt fra selskapets midler. Eiendeler som motsvarer de forsikringsmessige avsetninger til dekning av selskapets kontraktfastsatte forpliktelser forvaltes i kollektivporteføljen, mens eiendeler som motsvarer forpliktelser knyttet til verdien av særskilte investeringsvalgporteføljer forvaltes i investeringsvalgporteføljen. Porteføljene kan igjen inndeles i underporteføljer som kan forvaltes med ulik risikoprofil. Eiendeler til dekning av de forpliktelser som følger av avtaler med rentegaranti forvaltes i kollektivporteføljen.

7.3.3 Finanstilsynets vurdering

Finanstilsynets foreslår at forsikringsvirksomhetslovens § 9-7 om forvaltning av midler i kundeporteføljer mv. videreføres med noen nødvendige modifikasjoner. Inndeling i porteføljer gir et ryddig system for å drive forsikring med og uten investeringsvalg i samme selskap. Inndelingen gir videre et godt grunnlag for at selskapene kan ha en differensiert pristariff for prising av rentegarantien gjennom bruk av underporteføljer i kollektivporteføljen med ulik risikoprofil. En videreføring av systemet med kundeporteføljer vil legge til rette for at avkastningsoverskuddet skal være basert på finansavkastningen på kundemidlene og som tidligere være uavhengig av finansresultatet i selskapsregnskapet.

Direktivets regler om kapitalforvaltning og eiendelsregister vil, ved avvik mellom verdien av de forsikringstekniske avsetninger og kundemidler, imidlertid få et anvendelsesområde som ikke fullt ut sammenfaller med ovennevnte porteføljeinndeling. Finanstilsynet foreslår derfor at forsikringsselskapet i tilfeller der verdien av de forsikringstekniske avsetninger er høyere enn den samlede forsikringskapitalen i kollektivporteføljen, må føre et tilleggsregister over eiendelene som dekker nevnte merverdi og påse at også disse eiendelene blir forvaltet i samsvar med kravene som stilles til forvaltningen av eiendeler som skal sikre forsikringstekniske avsetninger. Artikkel 132 nr. 2 tredje ledd sier at eiendelene som dekker de forsikringstekniske avsetninger skal plasseres slik at det tas hensyn til egenskapene til selskapenes forsikringsforpliktelser og at disse eiendelene skal plasseres til beste for alle forsikringstakere under hensyn til eventuelle uttalte målsetninger.

Finanstilsynet foreslår videre et nytt annet punktum i § 9-7 åttende ledd. Den nye bestemmelsen innebærer at overskudd på eiendelene i tilleggsregisteret ikke skal fordeles på kontraktene eller inngå i verdien av forsikringskapitalen på annen måte. Det vises til at det her er tale om eiendeler som etter gjeldende rett ikke anses som kundemidler som skal generere et avkastningsoverskudd.

7.4 Behandling og tildeling av overskudd

7.4.1 EØS-rett

De gjeldende regler om behandling og tildeling av overskudd berøres ikke direkte verken av det konsoliderte livsforsikringsdirektivet (direktiv 2002/83/EF) eller av Solvens II-direktivet. Reglene om behandling av overskudd har betydning både for selskapets solvens og for kunderettighetene, og hører antagelig derfor i hovedsak inn under hjemstatens enerett i henhold til artikkel 10 i det konsoliderte livsforsikringsdirektivet til å fastsette regler for og føre tilsyn med finansielle forhold. Reglene om behandling av overskudd er imidlertid ikke eksplisitt omfattet av ordlyden i artikkel 10 annet ledd.

7.4.2 Gjeldende rett

Det nye livsforsikringsregelverket innførte i tråd med det nye systemet med forhåndsprising av rentegarantien et system med et klarere skille mellom selskapets og kundenes midler. Det ble i tråd med dette også innført et skille i beregningen av overskudd mellom resultatene på hhv. avkastning, risiko og kostnader.

Avkastningsoverskuddet

Eiendeler til dekning av de forpliktelser som følger av avtaler med rentegaranti forvaltes i kollektivporteføljen. Avkastningsoverskuddet på kollektivporteføljen skal i utgangspunktet fordeles mellom og tildeles kontraktene med rentegaranti fullt ut. Urealisert overskudd skal imidlertid overføres til et ufordelt overskuddsfond og anvendes etter nærmere regler i lovens § 9-20 med forskrifter.

Selskapet kan etter lovens § 9-17 avsette en andel av overskuddet som tilleggsavsetninger. Tilleggsavsetninger skal fordeles på den enkelte kontrakt. Selskapet bestemmer hvor stor andel av den bokførte avkastningen (etter overføring til kursreguleringsfondet) som skal tilføres tilleggsavsetninger. For kontrakter med overskuddsdeling skal tildeling av tilleggsavsetninger skje før overskuddsdelingen. Etter forsikringsvirksomhetsloven skal selskapet fastsette årets tilleggsavsetninger i prosent av den enkelte kontrakt, og denne prosentsatsen skal i utgangspunktet være den samme for alle kontrakter. Forskrift til forsikringsloven § 5-6 åpner imidlertid for at det kan settes av en høyere andel for kontrakter der tilleggsavsetningene utgjør mindre enn 2 prosent av premiereserven.

Tilleggsavsetninger kan i senere år anvendes til å dekke manglende avkastning på den enkelte kontrakt, men kan ikke dekke eventuell negativ avkastning. Tilleggsavsetninger kan ikke inntektsføres i delårsregnskapet.

Tilleggsavsetninger følger i sin helhet med ved flytting. Etter endring i lov om foretakspensjon med virkning fra 2011 skal en andel av tilleggsavsetningene også følge med ved utstedelse av fripoliser.

Risikoresultat

Overskudd på risiko skal tilføres kontrakten men selskapet kan avsette inntil halvparten av årets risikoresultat til et risikoutjevningfond. Fondet er ikke kundefordelt og følger ikke med ved flytting. Selskapet kan bruke midler i risikoutjevningfondet et senere år dersom resultatet på personrisikoen er negativ.

Kostnadsresultat

Underskudd på kostnadsresultatet bæres av selskapet og overskudd tilføres selskapet. For fripoliser (kontrakter som ikke er premiebetalende) er det videreført et regime med overskuddsdeling mellom selskapet og rettighetshaverne. Det samme gjelder individuelle avtaler tegnet før 1. januar 2008.

Konsekvenser av endringer i premieberegningsgrunnlaget

Lovens krav til forsikringsmessige avsetninger innebærer i utgangspunktet at kontraktens avsetninger skal være à jour til enhver tid. Viser det seg at de forutsetninger som tidligere er lagt til grunn ikke er tilstrekkelige, medfører dette som hovedregel en plikt til å styrke avsetningene umiddelbart. Regelverket inneholder imidlertid viktige unntak fra dette utgangspunkt. Når det gjelder forutsetningen som fremtidig avkastning skal endringer bare skje med virkning for forpliktelser som oppstår etter endringen, jf. § 9-16 annet ledd. Det er ikke gitt et tilsvarende unntak for endringer i forutsetningene om biometrisk risiko. Viser det seg at avsetningene for personrisiko er for svake, plikter selskapet å styrke premiereserven også for eksisterende forpliktelser. En slik styrking skal i utgangspunktet skje umiddelbart og ved tilføring av midler fra selskapets egenkapital. Finanstilsynet kan imidlertid gi selskapet en frist til å oppfylle nytt avsetningskrav slik at oppreserveringen skjer over noen år og i samsvar med en plan meddelt Finanstilsynet, jf. § 9-25. Unntaksvis kan kundemidler i form av overskudd på renteresultatet eller risikoresultatet i det enkelte år benyttes til å styrke premiereserven, blant annet som følge av endringer i dødelighetsgrunnlaget. En slik adgang forutsetter et samtykke eventuelt et pålegg fra Finanstilsynet, jf. § 9-11 første og annet ledd. Et pålegg kan kun ilegges i tilfeller der hensynet til selskapets soliditet tilsier dette.

7.4.3 Finanstilsynets vurdering

Finanstilsynet legger til grunn at Solvens II-tilpasningen ikke krever endringer i reglene om overskuddstildeling i lovens §§ 9-9, 9-10 og 9-12. De forslag til endringer i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 9 som Finanstilsynet fremmet i brev av 8. mars 2011 i lys av Solvens II med sikte på at det kan gis større insentiv og mulighet for langsiktig forvaltning som er mer tilpasset de langsiktige pensjonsforpliktelsene fastholdes, men behandles ikke her.

Finanstilsynet foreslår at innholdet i gjeldende bestemmelser i §§ 9-11 og 9-17 som gir selskapets adgang/plikt til å bruke overskudd på kollektivporteføljen over ett eller flere år til å styrke selskapets forsikringsmessige avsetninger videreføres. Finanstilsynet foreslår heller ingen endringer i de påleggshjemler som er fastsatt i §§ 9-11 og 9-17. Finanstilsynet kan i henhold til de nevnte bestemmelser, som en del av lovens soliditetssikring, enten pålegge selskapet å bruke overskudd til styrking av avsetningene eller pålegge selskapet å avsette avkastningsoverskudd som tilleggsavsetninger. Da overskuddsregelverket som sådan ikke omfattes av Solvens II-tilpasningen bør de gjeldende regler på dette området etter

Finanstilsynets vurdering kunne videreføres selv om Solvens II-regimet utgjør et fullharmonisert regelverk.

Kundenes medvirkning til finansiering av økte avsetningskrav

Selskapet må til enhver tid tilfredsstillе kravene til forsikringstekniske avsetninger og solvenskapital som følger av Solvens II. Oppfyllelsen av disse kravene bør imidlertid ikke påvirke premiereserven tilordnet den enkelte kunde, da denne som tidligere bør følge premieberegningssgrunnlaget. Kravet til solvenskapital vil imidlertid reflektere avtalen med kunden og i hvilken grad selskapet kan ta av opparbeidet bonus og/eller fremtidig overskudd for å dekke manglende premiereserve for garanterte ytelser.

De kunderettigheter kunden tilordnes gjennom kunderegnskapet (kontoene) er avhengig både av tildelingen av overskudd og de begrensninger eller betingelser og forbehold selskapet kan sette på det tildelte overskudd. Kundens rettigheter reduseres når tildelingen av overskudd begrenses helt eller delvis ved at avkastningsoverskudd overføres til premiereserven eller tilleggsavsetningene jf. lovens §§ 9-11 og 9-17. Kundens rettigheter reduseres på tilsvarende måte når overskudd på risiko overføres til risikoutjevningssfondet i stedet for at det tildeles kontraktene som overskudd. For forsikringstaker har premiereserven bare betydning ved flytting og eventuell gjenkjøp. En økning av premiereserven for garanterte ytelser gjennom overføring av avkastningsoverskudd som ellers ville ha tilfalt tilleggsavsetninger eller premiefond, innebærer derfor at kunden implisitt er med på å bedre selskapets solvens. Kunden vil derved være med på å finansiere en styrking av selskapets Solvens II-posisjon når selskapet/Finanstilsynet i samsvar med lovens §§ 9-11, 9-17 eller 9-22 foretar begrensningene i kundens rett til tildeling av overskudd.

Om adgangen til å samtykke til bruk av overskudd til styrking av selskapets solvens bør videreføres

Finanstilsynet legger i brev til Finansdepartementet 8. mars 2011 til grunn at det prinsipielle spørsmålet om adgang til å fortsatt bruke overskudd til styrking av selskapets solvens bør vurderes blant annet i lys av eventuell levealdersjustering for privat tjenestepensjon. Finanstilsynet vil gi noen nærmere kommentarer også til dette spørsmålet.

Videreføres dagens praksis hvor kundenes overskuddsmidler i stor utstrekning finansierer de økte forpliktelser som følger av økt levealder, medfører økt levealder merkostnader for arbeidsgiver ved ytelsesbaserte pensjonsordninger. Innføres levealdersjustering vil imidlertid forsikringsselskapets risiko bli redusert og behovet for bidrag fra forsikringstaker vil falle bort helt eller delvis. Levealdersjustering kan derfor være et alternativ til bruk av overskudd til styrking av selskapets solvens. Det følger av dette at en eventuell innføring av levealdersjustering bør kombineres med begrensninger i bruk av eller oppheving av regelen i lovens § 9-11 om overføring av overskudd til premiereserve i stedet for premiefond.

7.5 Behov for endringer i lovens kapittel 10 om kommunale pensjonsordninger

7.5.1 EØS-rett

Solvens II-direktivet innebærer at koblingen mellom beregning av premier og forsikrings-tekniske avsetninger bortfaller. Reglene om premier i det konsoliderte livsforsikrings-direktivet videreføres i artikkel 209 (premier for ny forretning) i Solvens II-direktivet. Det vises til avsnitt 7.1 om pristariffer og beregning av premier.

7.5.2 Gjeldende rett

Forsikringsvirksomhetslovens kapittel 10 om kommunale pensjonsordninger inneholder regler om hvordan kommunale pensjonsordninger kan sikre rettigheter som i utgangspunktet ikke er ansett som forsikringsbare. Dette gjelder blant annet sikring av fleksibel pensjonsalder, fremtidig regulering av løpende pensjon og bruttogarantien som refererer seg til fremtidige ytelser fra folketrygden. Kapittel 10 åpner også for premieutjevning mellom arbeidsgivere som har kommunale pensjonsordninger. Regelverket innebærer et unntak fra reglene om premieberegning i forsikringsvirksomhetsloven slik at alle selskaper kan benytte utjevnede premier for premieberegning i samsvar med Hovedtariffavtalens krav til finansieringssystemet i kommunale pensjonsordninger.

Kapittel 10 om kommunale pensjonsordninger må ses i lys av Hovedtariffavtalen som gjelder for kommunale pensjonsordninger. Avtalen krever at finansieringssystemet skal være kjønnsnøytralt og for øvrig være utformet slik at det ikke virker utstøtende på eldre arbeidstakere. Dette innebærer at pensjonskostnadene må utjevnes over et kollektiv som består av flere forsikringstakere, dvs. en gruppe av flere pensjonsordninger. Premieforskjeller knyttet til kjønn og alder blir på den måten utjevnet i en slik grad at arbeidsgiver ikke har noe incitament i retning av diskriminering ut fra alder eller kjønn.

Kravene til forsikringsmessige avsetninger for kommunale pensjonsordninger er som nevnt i avsnitt 2.2.2 over i utgangspunktet de samme som for private ordninger, men særregler i lovens § 10-10 utfyller reglene i lovens § 9-16. Av den overordnede bestemmelsen i lovens § 10-10 om minstekrav til premiereserven for denne type pensjonsordninger fremgår det at reserven til enhver tid skal være tilstrekkelig til “å sikre rett til opptjent pensjon for medlemmene, herunder rett til uførepensjon og etterlattepensjon”, jf. § 10-10 første ledd. Premiereserven skal beregnes i samsvar med det gjeldende forsikringstekniske grunnlaget for ordningen.

For øvrig inneholder § 10-10 nærmere bestemmelser om (a) justeringer av premiereserven (relatert til medregning av tjenestetid) i de tilfeller der medlemmer fratrer/forlater ordningen eller opptas som nye medlemmer i ordningen, (b) fradrag for pensjonsytelser som må forventes utbetalt fra folketrygden og (c) fradrag for forsikringsytelser som bortfaller på grunn av manglende innbetaling av premier til ordningen.

I § 10-11 heter det at pensjonsordningens midler omfatter “premiereserve til sikring av opptjent pensjon til enhver tid, samt tilleggsavsetninger, kursreserve og premiefond”. Nærmere regler om tilleggsavsetninger og kursreserver er gitt i kapittel 9 i loven.

Kapittel 10 inneholder også enkelte bestemmelser om premiefondet som er nedfelt i §§ 10-14 (overskudd) og 10-15 (kommunal pensjonsordning i egen investeringsportefølje), jf. også § 10-13 tredje ledd.

Ifølge § 10-15 kan forsikringstaker inngå en avtale om at midler tilsvarende pensjonsordningens premiereserve skal forvaltes som en investeringsportefølje tilordnet ordningen. Slike avtaler skal omfatte bestemmelser om sammensetning av porteføljen, adgang til endring i sammensetningen og avkastningsgaranti som eventuelt er knyttet til porteføljen. Det følger av Hovedtariffavtalen at også pensjonsordninger med egen investeringsportefølje må ha en avkastningsgaranti. For pensjonsordninger med egen investeringsportefølje i henhold til lovens § 10-15 skal avkastning utover det som følger av beregningsgrunnlaget for pensjonsordningen overføres til premiefondet. Hvis derimot avkastningen er mindre enn det som følger av beregningsgrunnlaget for ordningen, skal differansen dekkes enten ved overføring fra premiefondet eller ved tilskudd fra forsikringstaker. Av disse bestemmelsene følger det dermed at en avtale om forvaltning av midler svarende til premiereserven som egen investeringsportefølje ikke vil ha konsekvenser for forpliktelsene overfor de forsikrede (medlemmene i ordningen).

7.5.3 Finanstilsynets vurdering

Forsikringsvirksomhetslovens kapittel 10 gir en rekke regler som i sin substans retter seg både mot beregning av premien (som uttrykk for størrelsen av den premie som må tas inn over tid) og beregningen av de forsikringstekniske avsetninger. Kravet til betryggende premier basert på aktuarielle forutsetninger vil måtte videreføres under Solvens II. Utformingen av kapittel 10 er basert på en forutsetning om hva som er forsikringsbart. Finanstilsynet antar at denne type vurderinger ikke berøres av Solvens II, og hører til de spørsmål som nasjonal hjemstatslovgivning fortsatt kan regulere. Finanstilsynet ser derfor ikke behov for å foreta substansielle endringer i kapittel 10, men det er etter tilsynets oppfatning behov for enkelte endringer i ordlyden for å tilpasse regelverket til det forhold at Solvens II-direktivet medfører at koblingen mellom beregning av premier og avsetningene bortfaller.

7.6 Behov for tilpasninger i lovens kapittel 11 om flytting mv.

7.6.1 EØS-rett

Flyttereglene baserer seg på dagens regelverk om forsikringsmessige avsetninger, men berøres likevel ikke direkte av Solvens II-direktivet. Finanstilsynet har i denne sammenheng lagt til grunn at pensjonsinnretninger hjemmehørende i annen EØS-stat kan fortolke flyttereglene i lys av EF-domstolens doktrine om allmenne hensyn i de tilfeller der reglene er basert på det finansielle regelverk som gjelder for norske pensjonstilbydere.

7.6.2 Gjeldende rett

Regler om flytteretten er fastsatt i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 11 med forskrifter.

Det er gitt noe ulike regler for flytting av henholdsvis kollektive pensjonsordninger (inklusive kommunale pensjonsordninger) og fripoliser og individuelle forsikringsavtaler. Ved flytting av kollektiv pensjonsordning skal rettighetene til arbeidstaker og pensjonister fastsettes i

regelverket for den nye pensjonsordningen. Det nye regelverket kan imidlertid ikke inneholde bestemmelser som innebærer reduksjon av rettighetene eller premiereserven.

Flytteretten omfatter i utgangspunktet de midler som fremgår av kontoutskriften for kontrakten, samt kontraktens andel av inneværende års overskudd. For en ytelsesbasert pensjonsordning omfatter midlene etter ordlyden i § 11-7 første ledd “premiereserve til sikring av opptjent pensjon, herunder premiereserve for uføre- og etterlatteytelser (...)”. Finansdepartementet har lagt til grunn at bestemmelsen må forstås slik at det ved beregningen av flytteverdien ikke kan hensyntas at det er gitt samtykke til gradvis opptrapping ved omregning av premiereserven som følge av endringer i det forsikringstekniske (premie)beregningsgrunnlaget.

Det er gitt regler i § 11-8 om beregning av premiereserver for uføreytelser relatert til medlemmer av ordningen som har blitt uføre før utløpet av oppsigelsesfristen, herunder bestemmelser om medlemmer som er sykmeldt ved utløpet av oppsigelsesfristen.

Bestemmelsene i § 11-10 gjelder hvordan midler som overføres ved flytting skal anvendes etter flyttingen. Det skilles mellom anvendelse av overført premiereserve og øvrige overførte midler (tilleggsavsetninger, pensjonistenes overskuddsfond og premiefond). Bestemmelsene gjelder for ytelsesbaserte ordninger.

I mottakende selskap skal pensjonsordningens midler avsettes i samsvar med mottakende selskaps forsikringstekniske beregningsgrunnlag. Er premiereserven for en premiebetalende kontrakt ikke tilstrekkelig skal kunden etter gjeldende rett finansiere den manglende premiereserve enten ved at mottakende selskap overfører midler fra tilleggsavsetninger eller premiefond eller ved at kunden må betale en tilleggspremie. Mottakende selskap kan imidlertid ikke kreve en tilleggspremie dersom det dreier seg om flytting av en fripolise. Det samme legges til grunn ved flytting av individuelle livsforsikringer, jf. ordlyden i lovens § 11-14 fjerde ledd annet punktum.

Finanstilsynet har videre lagt til grunn at foretakspensjonsloven er til hinder for at ytelsene i en fripolise utstedt fra en foretakspensjonsordning kan reduseres. Krever mottakende selskaps beregningsgrunnlag at det tilføres midler utover fripolisens midler må derfor mottakende selskap enten avslå flyttebegjæringen eller selv tilføre midler til premiereserven.

7.6.3 Finanstilsynets vurdering

Finanstilsynet legger til grunn at Solvens II-regelverket ikke er til hinder for at flytteretten videreføres. Det er imidlertid nødvendig å foreta enkelte endringer i ordlyden i § 11-7 som regulerer beregningen av pensjonsordningens midler for å tilpasse ordlyden til nytt solvensregelverk. Finanstilsynet foreslår i lys av Solvens II-tilpasningen at beregningen av midlene knyttes mer direkte opp mot forsikringskapitalen. Det legges til grunn at regelen om at kontraktens andel av overskudd i flytteåret skal medregnes i flytteverdien, blir videreført.

Finanstilsynets forslag til endring i lovens § 9-7b om at det ikke skal gjennomføres oppreservering av premiereserven ved endringer i premieberegningsgrunnlaget kan som tidligere nevnt føre til at premiereserven for opptjente rettigheter vil kunne være basert på et

biometrisk grunnlag som avviker vesentlig fra det en oppdatert risikostatistikk tilsier. Dette spørsmål er behandlet i avsnitt 7.2 over om tilpasning av kapittel 9 til Solvens II.

Forslaget om å gå bort fra et krav om automatisk oppreservering av premiereserven for opptjente rettigheter ved endring i premieberegningssgrunnlaget, bør også medføre at forsikringsvirksomhetslovens § 11-10 kan fortolkes slik at mottakende selskap, på samme måte som det som i praksis gjelder for renteforutsetningen i dag, kan operere med flere beregningssgrunnlag for biometrisk risiko på samme kontrakt. Dette forslaget innebærer aksept for at mottakende selskap ved beregning av premiereserven kan behandle kontrakten som om den hadde vært etablert i dette selskapet fra opprettelsen. Den tilflyttede kontrakten vil da "konverteres" inn i flertariffen som det mottakende selskapet har.

7.7 Tilpasning av foretakspensjonslovens kapittel 9

Foretakspensjonsloven kapittel 9 inneholder regler om beregning av premiereserve og premier i § 9-1 om premiereserve, § 9-2 om årets premie, § 9-3 om premieberegning og § 9-5 om endring av beregningssgrunnlaget. Det er i Ot. Prp. 1: 1998: lov om foretakspensjon i relasjon til EØS regelverket (hjemlandets enerett til å regulere finansielle forhold) lagt til grunn at bestemmelsene i kapittel 9 prinsipielt sett er av en annen karakter enn inngrepshjemlene som gjelder overfor forsikringsselskaper i forsikringsvirksomhetsloven og at denne prinsipielle forskjell medfører at Norges EØS-forpliktelser ikke er til hinder for regulering av foretakspensjonsordninger med skattefordel gjennom nasjonal lovgivning. Departementet peker på at det er viktig å operere med klare regler om rettighetsopptjening og å sikre at det må innbetales premie slik at rettighetene materielt sett er sikret. Spørsmålet om hvilke regler et vertslands pensjonslovgivning kan gjøre gjeldende overfor utenlandske tjenestepensjonsforetak/pensjonsinnretninger tas ikke opp her. Dette er imidlertid et av de forhold som er tatt opp i brev av 7. april 2011 fra EU-kommisjonen hvor det bes om bidrag fra EIOPA til utformingen av et revidert pensjonskassedirektiv (IORPII).

Etter Finanstilsynets vurdering er det en reell overlapping mellom regelverket om premier og premiereserve i foretakspensjonslovens kapittel 9 og forsikringsvirksomhetslovens regler om premier og premiereserve. Dette gjelder både gjeldende lov og Finanstilsynets lovforslag. Finanstilsynets prinsipale forslag er derfor at reglene i foretakspensjonslovens § 9-1, § 9-2 første ledd, § 9-3 første ledd og § 9-5 oppheves. Videre bør lovens ordlyd tilpasses ordlyden i den nye livsforsikringslovgivningen. Sett i forhold til tilpasningen til Solvens II-regelverket kan regelverket i foretakspensjonslovens kapittel 9 imidlertid forstås som regler som retter seg mot den premie forsikringstaker må betale for at premien skal anses betryggende. Finanstilsynet har i avsnitt 7.1 om pristariffer og beregning av premier lagt til grunn at reglene om premier er som sådan ikke omfattet av de nye solvensreglene og at påleggskompetansen i forsikringsvirksomhetslovens § 9-6 tredje ledd bør videreføres som en sikkerhetsventil. Dette gjelder også kravet til beregning av premiereserven på basis av premieberegningssgrunnlaget. Det vises til at premiereserven kan ses som et uttrykk for hvilken premie selskapet har mottatt herunder hvilke sikkerhetsmarginer som er lagt inn i premieberegningssgrunnlaget og derved hvilket bidrag kontrakten har gitt til overskuddsdannelsen i kollektivporteføljen. Det anses derfor ikke nødvendig å foreta endringer i foretakspensjonslovens kapittel 9 som følge av tilpasningen til Solvens II.

8 PENSJONSFORETAK

Solvens II-direktivet omfatter ikke pensjonsforetak. Finanstilsynet har tidligere signalisert at det legges frem et forslag til regelendringer for pensjonskassene samtidig med at lovforslaget oversendes til Finansdepartementet sommeren 2011. Nedenfor følger forslag til regulering av pensjonskasser fra 1. januar 2013.

Bakgrunn

Finansdepartementet sendte 2. juli 2010 et brev til Finanstilsynet med tittel ”Solvency II – pensjonskasser mv.”. I brevet heter det bl.a. som følger:

Pensjonskassene og livsforsikringsselskapene står i et direkte konkurranseforhold til hverandre i Norge, og norsk lovgivning har lagt stor vekt på å sikre mest mulig like reguleringsmessige rammebetingelser for pensjonskassene og livsforsikringsselskapene, slik at ikke ulikheter her skal påvirke konkurransesituasjonen mellom dem. Selv om det ikke er tatt standpunkt til om pensjonskassene skal underlegges Solvency II regelverket i Norge, er det viktig at de større pensjonskassene nå deltar i utredningen av Solvency II. Dette er ikke til hinder for at mindre pensjonskasser – hvis det skulle bli bestemt at pensjonskassene skal omfattes av Solvency II i Norge – kan underlegges en forenklet versjon av Solvency II, evt. helt unntas.

Departementet ber om Finanstilsynets vurdering av ovennevnte problemstilling.

QIS5 for pensjonskasser

Som en oppfølging av brevet har Finanstilsynet bedt de syv største pensjonskassene om å besvare QIS5 (den femte i en rekke beregningsstudier som er gjennomført for å kartlegge virkningen av Solvens II på europeiske forsikringsselskaper). Beregningsstudien viser at pensjonskassene generelt ser ut til å ligge på noenlunde samme nivå som livsforsikringsselskapene hva angår forholdet mellom solvenskapital og de nye kapitalkravene. Det er imidlertid en del variasjon mellom de enkelte pensjonskassene. Tre av de syv pensjonskassene hadde underdekning i forhold til solvenskapitalkravet i QIS5, og mange pensjonskasser vil antakelig ha behov for økt kapital dersom de underlegges tilsvarende kapitalkrav som under Solvens II.

Dette er første gang pensjonskassene gjennomfører en beregningsøvelse for Solvens II. Øvelsen viste at pensjonskassene i liten grad har intern kompetanse til å utføre beregninger etter Solvens II-spesifikasjonene. De er dermed avhengige av eksterne konsulenter for å utføre beregningene. (Generelt er pensjonskassene også i dag avhengige av ekstern kompetanse på de fleste områder.)

Fremtidig europeisk regulering av pensjonskasser

EU-kommisjonen har i brev til EIOPA av 7. april 2011 vedlagt et såkalt “Call for Advice” hvor det bes om bidrag fra EIOPA til utformingen av et revidert pensjonskassedirektiv (IORPII) med sikte på å styrke det felles indre marked og innføre risikobasert tilsyn.

Kommisjonen legger opp til at det nye regelverket skal ha en struktur som tilsvarer Solvens II-regelverket. Det legges vekt på å unngå regelverksarbitrasje i forhold til behandlingen av livsforsikringsselskapene under Solvens II. Kommisjonen fremholder også at målet er at det nye regelverket for pensjonsforetak skal harmoniseres slik at det ikke er nødvendig med nasjonale tilleggskrav.

Det er et betydelig press fra forsikringsnæringen i Europa for at pensjonskassene skal underlegges de samme kravene som vil gjelde for livsforsikringsselskapene under Solvens II. Signalene fra Kommisjonen går i sterkere grad enn tidligere i retning av et fullharmonisert regelverk basert på Solvens II. Det er ikke uttalt noe om forventet ikrafttredelse av det nye regelverket for pensjonskasser. Kommisjonen ser ut til å legge opp til en stram tidsplan, og har gitt EIOPA frist til 16. desember 2011 med å besvare Call for Advice. Hensikten er sannsynligvis å ha klart rammeverket for pensjonskasser før Solvens II trer i kraft i 2013, selv om ikrafttredelse for pensjonskassene antakelig ikke kan skje før 2015.

Behandling av pensjonskasser i andre nordiske land

Danske myndigheter har opplyst at de større pensjonskassene vil underlegges Solvens II fra 2013, mens de mindre fortsatt kun skal underlegges Solvens I-regelverket.

I Sverige ligger det an til en løsning der tjenstepensjonsvirksomhet holdes utenfor Solvens II, og man ser for seg at livsforsikringsselskapene kan skille ut tjenstepensjonsvirksomheten i egne datterselskap som da kun underlegges Solvens I-kravene. Det er imidlertid usikkert hvordan kapitalkravene skal beregnes på konsolidert nivå, dvs. om det er hjemmel for ikke å anvende Solvens II-kravene på hele virksomheten inkl. tjenstepensjonsvirksomheten i den konsoliderte beregningen. Dersom en slik løsning blir akseptert kan det isolert sett bidra til økt press for at det reviderte tjenstepensjonsdirektivet skal gi samme krav som Solvens II-direktivet.

Generell vurdering av regelverket for norske pensjonskasser

Dersom det legges opp til et fullharmonisert fremtidig regelverk for pensjonskassene i Europa fra f.eks. 2015 vil det nasjonale handlingsrommet være begrenset til årene 2013 og 2014. I vurderingen av regelverket for norske pensjonskasser bør det også tas hensyn til at det kan bli gitt overgangsregler for forsikringsselskapene under Solvens II, noe som innebærer at sentrale deler av regelverket ikke gjelder for livsforsikringsselskapene fra 1. januar 2013.

I det omtalte brevet fra Finansdepartementet pekes det på hensynet til like konkurransevilkår, noe som har vært en sentral begrunnelse for at regelverket i hovedtrekk har vært likt for livsforsikringsselskaper og pensjonskasser i Norge. Hensynet til livsforsikringsselskapenes konkurranse situasjon taler også for ikke å videreføre gjeldende regulering for pensjonskassene når Solvens II trer i kraft. Bedrifter som velger eller vurderer å velge et livsforsikringsselskap som pensjongsiver, kan velge å opprette en pensjonskasse som følge av ulike soliditetskrav. Det kan mot dette anføres at norske pensjonskasser for fremtiden vil kunne erfare konkurranse fra utenlandske kommersielle pensjonsforetak. Dette vil imidlertid også bli en konkurransemessig utfordring for livsforsikringsselskapene.

Hensynet til konkurransevilkårene må etter Finanstilsynets oppfatning veies opp mot hensynet til hva som anses som et hensiktsmessig regelverk for pensjonskassene og deres kunder, herunder kompleksiteten i regelverket og tiden som kreves for tilpasninger til nytt regelverk.

Verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger (forsikringsforpliktelsene)

Solvens II innebærer en vesentlig omlegging av verdivurderingen av forsikringsforpliktelsene sammenliknet med dagens regler i forsikringsvirksomhetsloven med forskrift. Pensjonskasser følger i dag de samme reglene som livsforsikringsselskapene. Det fremtidige soliditetsregelverket for pensjonskassene vil høyst sannsynlig innebære krav om markedsverdiregning av forsikringstekniske avsetninger.

Det vil samlet sett gi et mer komplisert regelverk dersom man viderefører gjeldende prinsipper for verdivurdering i pensjonskassene når regelverket for livsforsikringsselskap endres. Mye taler for at pensjonskassene fortsatt bør følge samme regler for verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger som livsforsikringsselskapene.

Kapitalen vil under Solvens II i hovedsak være gitt ved markedsverdien av eiendelene fratrasket markedsverdien av forpliktelsene. Dersom pensjonskassene anvender markedsverdi prinsippet både for forsikringsforpliktelsene og eiendeler, vil kapitalen fastsettes etter samme prinsipp som for livsforsikringsselskapene. Dette vil innebære et betydelig skritt i retning av å sikre like konkurransevilkår. Erfaringer fra de kvantitative beregningsstudiene (senest QIS5) viser at verdien av forpliktelsene (og dermed effekten på kapitalen) er av stor betydning for om selskapene tilfredsstiller kapitalkravene eller ikke.

Det som taler mot å innføre markedsverdivurdering av forpliktelsene for pensjonskassene er først og fremst kompleksiteten i beregningene. Det er imidlertid et begrenset antall eksterne miljøer som står for de aktuariemessige beregningene for pensjonskassene, og gjennom praktisering av forholdsmessighetsprinsippet kan det også legges til rette for forenklede metoder for små pensjonskasser. Erfaringene fra beregningsstudiene viser at beregningen av den risikoreduserende effekten av forsikringstekniske avsetninger i ulike scenarioer ved beregningen av solvenskapitalkravet kan være mer komplisert og gi opphav til større usikkerhet om resultatene enn beregningen av verdien av forsikringstekniske avsetninger i utgangspunktet.

Finanstilsynet mener at Solvens II-prinsippene for verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger bør innføres også for pensjonskassene fra 2013. Det er her lagt vekt på at det vil være hensiktsmessig å ha like prinsipper som for livsforsikringsselskapene, og at fremtidige europeiske soliditetsregler også vil legge til grunn en markedsverdivurdering av forpliktelsene. Gjennom markedsverdivurdering av forpliktelsene vil man også få et bedre bilde av pensjonskassens reelle økonomiske situasjon. Like prinsipper vil gi et enklere samlet regelverk, og kunne redusere omfanget av regelverksmotivert flytting mellom livsforsikringsselskap og pensjonskasser.

Kapitalkravene

Innføringen av Solvens II for forsikringsselskapene vil innebære at dagens kapitaldekningsregelverk ikke kan videreføres. Finanstilsynet anser det som lite hensiktsmessig å videreføre kapitaldekningsregelverket kun for pensjonskassene. Dette vil

medføre en ulikhet i rammebetingelsene som vanskelig kan begrunnes.

Kapitaldekningsregelverket er primært innrettet mot kredittrisiko, og reflekterer i liten eller ingen grad de største risikoene for pensjonskasser som vanligvis vil være aksjerisiko og renterisiko samt forsikringsrisiko.

Solvens I-regelverket vil som et direktivkrav uansett måtte videreføres for pensjonskassene inntil det nye europeiske solvensregelverket for pensjonskasser er på plass.

Solvensmarginkravet under Solvens I skal dekke risikoen knyttet til den garanterte renten samt forsikringsrisiko i form av dødelighets-, uføre- og opplevelsesrisiko som gjenspeiles i selskapets premier og avsetninger. Kravet til solvensmarginkapital er upåvirket av aktivasammensetning og i hvilken grad risikoen knyttet til eiendeler oppveies av risikoen knyttet til forpliktelser.

Hensynet til et mer risikosensitivt regelverk for pensjonskassene og hensynet til like rammebetingelser som for livsforsikringsselskapene tilsier at Solvens I-regelverket for pensjonskassene suppleres med regler som gir tilsvarende effekter som Solvens II.

En mulighet vil være innføring av full Solvens II også for pensjonskassene fra 2013. Etter Finanstilsynets oppfatning er det imidlertid flere forhold som taler mot dette. For det første er kompleksiteten i beregningene av kapitalkravene relativt høy, og til dels unødvendig høy på visse områder. For det andre kan det anføres at pensjonskassene bør få en lengre tidsperiode til å tilpasse seg, spesielt med hensyn til beregningsmetoder men også med hensyn til vurdering av kapitalbehov, jf. at livsforsikringsselskapene til en viss grad har kunnet forberede seg siden den første beregningsstudien for Solvens II (QIS1) ble gjennomført i 2005. For det tredje vil det være lite hensiktsmessig å innføre et komplekst regelverk fullt ut som muligens bare vil virke i ett til tre år før det avløses av et nytt europeisk regelverk.

En mellomliggende løsning vil være å innføre en forenklet Solvens II basert på en videreutvikling av Finanstilsynets stresstester. Finanstilsynet har utarbeidet en stresstestrappoterings basert på to ulike stresstester som er gjort gjeldende fra 2008 for alle forsikringsselskapene og de tre største pensjonskassene. I denne rapporteringen er stresstest I basert på en forenklet versjon av spesifikasjonene for de kvantitative beregningsstudiene (QIS) for Solvens II, og kan således sies å representere en "Solvens II light"-løsning.

I kapitalforvaltningsforskriften er det stilt krav til at også pensjonskasser utfører risikoanalyser som baseres på markedsverdier og dekker alle vesentlige risikoer. Finanstilsynet er kjent med at mange pensjonskasser benytter Finanstilsynets stresstest til disse beregningene. En utvidelse av rapporteringsplikten for stresstesten til å omfatte samtlige pensjonskasser kan dermed ikke sies å innebære en vesentlig byrde for pensjonskassene sammenlignet med dagens krav, samtidig som det beregnede tapspotensialet vil være sammenlignbart med solvenskapitalkravet under Solvens II. En utvidelse av rapporteringsplikten kan innføres gradvis ved at rapporteringsplikten utvides til å omfatte pensjonskasser med mer enn 2 mrd. kroner i forvaltningskapital fra utgangen av 2011, og samtlige pensjonskasser fra utgangen av 2012. Ved utgangen av 2010 var det 97 pensjonskasser i Norge, hvorav 22 hadde en forvaltningskapital over 2 mrd. kroner.

Den relativt korte tiden for pensjonskassene til å tilpasse seg kan tilsi at Finanstilsynets stresstest I innføres som et tilsynsverktøy og ikke som et bindende kapitalkrav i første omgang. Det kan være lite hensiktsmessig å innføre et bindende kapitalkrav som kanskje bare skal gjelde i ett til tre år. Dersom det viser seg at prosessen med å innføre et nytt europeisk regelverk for pensjonskassene trekker ut i tid, kan det være aktuelt å innføre Finanstilsynets stresstest I som et bindende kapitalkrav fra f.eks. 2015, eller eventuelt vurdere å innføre full Solvens II fra samme tidspunkt. Dette kan vurderes ut fra utviklingen i arbeidet med det europeiske regelverket for pensjonskasser.

En ulempe med at Finanstilsynets stresstest I ikke innføres som et bindende kapitalkrav vil være at konkurransevilkårene avviker noe fra livsforsikringsselskapenes. Etter Finanstilsynets oppfatning vil dette likevel få begrenset effekt dersom det er klart at kapitalkravene vil samordnes igjen i løpet av ett til tre år, enten som følge av et nytt europeisk fullharmonisert regelverk eller som følge av nasjonale tiltak dersom den europeiske prosessen ikke gjennomføres som planlagt. Finanstilsynet vil vektlegge aktiv tilsynsmessig oppfølging for å sikre at pensjonskassene tilpasser seg resultatet av stresstestberegningene.

Kvalitative krav til risikostyring og internkontroll mv.

Når det gjelder de kvalitative kravene, dvs. kravene til selskapenes styring og kontroll, er det to hovedalternativer som peker seg ut. Det første alternativet er å videreføre Finanstilsynets forskrift om risikostyring og internkontroll samt aktuarforskriften, og kapitalforvaltningsforskriften kapittel 2. Kapitalforvaltningsforskriften kapittel 2 må sies å dekke de mest sentrale kravene om risikostyring i Solvens II. Kravet til risikoanalyser i forskriften § 2-3 gjelder for alle risikoer som er vesentlige i forhold til selskapets soliditet. Likviditetsforskriften må sies å være lite tilpasset pensjonskassenes virksomhet og bør oppheves. Finanstilsynet har tidligere foreslått å tilpasse kravene til likviditetsstyring til forsikringsselskapenes og pensjonsforetakenes virksomhet og regulere dette i kapitalforvaltningsforskriften.

Det andre alternativet er å gjøre kravene til systemet for risikostyring og internkontroll i Solvens II gjeldende med eller uten særtilpasninger fra 2013. Solvens II-regelverket er basert på et forholdsmessighetsprinsipp som skal hensynta at de krav som regelverket stiller blir tilpasset selskapenes størrelse og kompleksitet, slik at det også kan anvendes på små selskaper som driver en liten og lite kompleks og derved mindre risikoutsatt virksomhet.

Finanstilsynet anser at det mest hensiktsmessige vil være at de gjeldende kvalitative kravene for pensjonskasser videreføres fra 2013. Det legges her vekt på at de gjeldende kravene fungerer tilfredsstillende, og at det kan fremstå som unødvendig kompliserende for pensjonskassene å legge opp til midlertidige regler i en kort periode på kanskje ett til tre år frem til det nye europeiske regelverket er klart. Selv om det er sannsynlig at Solvens II-kravene vil være utgangspunktet for det fremtidige regelverket for pensjonskassene vil det antakelig være mest hensiktsmessig å avvente det endelige regelverket. Hensynet til like rammebetingelser som livsforsikringsselskapene vil ikke være så sentralt når det gjelder kravene til risikostyring og internkontroll.

De kvantitative plasseringsbegrensningene i kapitalforvaltningsforskriften kan ikke videreføres for forsikringsselskapene når Solvens II trer i kraft. I gjeldende

pensjonskassedirektiv er det tatt utgangspunkt i prudent person-prinsippet (kun kvalitative krav til forsvarlig kapitalforvaltning), men det er tillatt å anvende plasseringsbegrensninger på nasjonalt nivå. I det kommende europeiske regelverket vil dette sannsynligvis ikke lenger være tillatt.

Finanstilsynet er noe i tvil om de kvantitative plasseringsbegrensningene bør videreføres for pensjonskassene. Hensynet til stabilitet i regelverket i den relativt korte perioden frem mot nytt europeisk regelverk er klart rundt 2015 kan tilsi at bestemmelsene videreføres. Dersom stresstest I ikke blir et bindende regelverk i denne perioden, kan dette også være et argument for videreføring av disse supplerende bestemmelsene. En eventuell innføring av en modul for konsentrasjonsrisiko i stresstest I vil derimot tale for at bestemmelsene kan og bør fjernes. I samme retning taler de generelle prinsippene om forsvarlig kapitalforvaltning. Samlet sett antar Finanstilsynet at hensynet til stabilitet i regelverket for pensjonskassene kan tilsi at plasseringsbegrensningene videreføres.

Innskuddspensjonsforetak

Det er i dag registrert to rene innskuddspensjonsforetak som tilbyr produkter uten forsikringselement, hvorav det ene er i startfasen. Virksomheten i disse selskapene er svært beskjeden med en samlet forvaltningskapital på under en halv million kroner. Disse selskapene er i dag underlagt kapitaldekningsregelverket, men ikke underlagt Solvens I-regelverket. Som redegjort for ovenfor er kapitaldekningsregelverket lite egnet til å dekke risikoen for pensjonskassene. Det samme gjelder også for innskuddspensjonsforetakene siden operasjonell risiko, som må anses som den viktigste risikoen, ikke fanges opp av kapitaldekningsregelverket. Det vil uansett være svært lite hensiktsmessig å bruke betydelige ressurser på å opprettholde et omfattende kapitaldekningsregelverk kun for å bruke det på to små foretak som ikke omfattes av Solvens I-regelverket.

Etter dagens kapitaldekningsregelverk vil kravet for innskuddspensjonsforetakene være 20 prosent av det generelle 8 prosent-kravet, justert for eventuell risikovekting. Risikovektingen under kapitaldekningsregelverket kan som nevnt ovenfor ikke sies å være relevant for risikoen for innskuddspensjonsforetakene. Finanstilsynet mener derfor at kapitalkravet for innskuddspensjonsforetakene bør fastsettes som en enkel prosent av forvaltningskapitalen, og foreslår at denne settes til 2 prosent av forvaltningskapitalen.

9 SMÅ SELSKAPER SOM TILFREDSSTILLER UNNTAKSKRITERIENE

Solvens II-direktivet omfatter i utgangspunktet alle forsikringsselskap i EØS-området. I direktivets artikkel 4 heter det imidlertid at forsikringsselskap som oppfyller nærmere angitte kriterier ikke omfattes av direktivet med mindre de selv ønsker det. Følgende kriterier er fastsatt (og alle må være oppfylt):

- årlig forfalt bruttopremie overstiger ikke 5 millioner euro
- samlede forsikringstekniske avsetninger overstiger ikke 25 millioner euro
- dersom selskapet er en del av en gruppe: samlede forsikringstekniske avsetninger for gruppen overstiger ikke 25 millioner euro
- virksomheten omfatter ikke ansvarsforsikringsvirksomhet eller kredittforsikringsvirksomhet
- virksomheten omfatter ikke vesentlig reassuransevirksomhet (etter nærmere angitte kriterier)
- selskapet driver ikke filialvirksomhet eller grenseoverskridende virksomhet

Selv om direktivteksten åpner for å holde visse selskaper utenfor, kan nasjonale myndigheter bestemme at regler tilsvarende Solvens II skal gjelde for de selskaper som berøres. I redegjørelsen Finanstilsynet sendte forsikringsselskapene 1. oktober 2009 skrev tilsynet at alle norske forsikringsselskaper bør forberede seg på det nye regelverket. Alle selskapene ble også bedt om å delta i den siste kvantitative beregningsstudien (QIS5).

Ved utgangen av regnskapsåret 2010 var det 12 av de 44 ordinære norske skadeforsikringsselskapene som hadde en årlig forfalt bruttopremie som var lavere enn unntakskriteriet på 5 mill. euro. Ett av disse selskapene tilfredsstiller ikke unntakskriteriet for forsikringstekniske avsetninger, og av de resterende 11 selskapene var det til sammen fem som ikke tilfredsstiller ett eller flere av tilleggskriteriene om at virksomheten ikke skal omfatte ansvarsforsikring, reassuransevirksomhet eller grenseoverskridende virksomhet.

Det er altså seks av de ordinære skadeforsikringsselskapene som i utgangspunktet tilfredsstiller unntakskriteriene. Ingen av livsforsikringsselskapene tilfredsstiller unntakskriteriene.

For de små selskapene vil det reelle kapitalkravet være gitt av det absolutte minstekapitalkravet under Solvens II, som – inntil det gjøres inflasjonsjusteringer – vil utgjøre 2,2 millioner euro. Dette kravet vil være av samme størrelsesorden som gjeldende minstekrav til ansvarlig kapital og solvensmarginkapital, og vil derfor kunne oppfylles av de seks selskapene.

I Solvens I-regelverket er det gitt liknende unntaksbestemmelser som i Solvens II, men disse er ikke gjort gjeldende for norske selskaper. Finanstilsynet anser at den norske tradisjonen med likebehandling av selskapene tilsier at Solvens II gjøres gjeldende for alle forsikringsselskaper. Det antas at en hensiktsmessig praktisering av

forholdsmessighetsprinsippet vil være tilstrekkelig til at regelverket ikke blir for byrdefullt for små selskaper.

I denne sammenheng bør det nevnes at beregningene av solvenskapitalkravet for skadeforsikringsselskapene er vesentlig enklere enn beregningene for livsforsikringsselskapene, slik at argumentet om å unngå unødvendig kompleksitet ikke er like relevant her som for pensjonskassene. De to minste av de seks skadeforsikringsselskapene som tilfredsstiller unntakskriteriene deltok ikke i QIS5, og er i dag unntatt fra kravet om ansvarshavende aktuar. Disse selskapene vil antakelig være avhengig av ekstern kompetanse for å kunne følge Solvens II-regelverket, spesielt når det gjelder verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger og beregning av solvenskapitalkravet.

Et viktig argument for at Solvens II skal gjøres gjeldende for alle selskapene er at det må utformes alternative regler, herunder kapitalkrav, dersom noen selskaper ikke skal omfattes av Solvens II. Dette vil være lite hensiktsmessig dersom de bare blir gjort gjeldende for noen få selskaper.

Et alternativ til å gjøre Solvens II automatisk gjeldende for alle forsikringsselskaper vil kunne være å innta en generell bestemmelse i loven om at Finansdepartementet (eller Finanstilsynet) kan gi dispensasjon fra kravene for selskaper som tilfredsstiller unntakskriteriene i direktivet. Dette vil sikre handlingsfrihet til å vurdere eventuelle dispensasjoner fra sak til sak. Aktuelle dispensasjoner kan f.eks. omfatte minstekravet til kapital, noen av formalkravene for risikostyring og internkontroll, eller kravene til offentliggjøring og innrapportering.

Etter en samlet vurdering har Finanstilsynet ikke foreslått en slik lovbestemmelse nå. Det antas at hensynet til like rammebetingelser tilsier at dette ikke er ønskelig, og at anvendelse av forholdsmessighetsprinsippet sikrer tilstrekkelig handlerom. Dette må også vurderes i lys av eventuelle overgangsbestemmelser for Solvens II. Som nevnt tidligere vil det pga. tidsaspektet være hensiktsmessig å forankre eventuelle overgangsordninger i forskrift fremfor i lov. Det kan også vurderes å forankre en generell dispensasjonsadgang for selskaper som tilfredsstiller unntakskriteriene i forskrift fremfor i lov, dersom behovet for å kunne gi dispensasjon skulle vise seg å bli større enn antatt i dag.

Nærmere om gjensidige brannkasser

Det er nå 19 gjensidige brannkasser i Norge. Disse har siden 1990 hatt dispensasjon fra soliditetskravene, herunder regelverket om minstekrav til forsikringstekniske avsetninger, kapitaldekningskravet og solvensmarginkravet. Dispensasjonen har blitt gitt på grunnlag av at kravene har blitt beregnet, oppfylt og rapportert samlet for Gjensidige Forsikringsgruppen, som har bestått av Gjensidige Forsikring og de 19 brannkassene.

Blant annet som følge av børsnoteringen av Gjensidige Forsikring pågår det en prosess for å avklare det fremtidige samarbeidet mellom brannkassene og Gjensidige Forsikring. I prosessen legges det til grunn at de gjeldende dispensasjonene ikke vil kunne videreføres, og at brannkassene vil bli underlagt soliditetskrav på lik linje med ordinære skadeforsikringsselskaper.

For regnskapsåret 2010 hadde én av de 19 brannkassene for høy premie til å tilfredsstille unntakskriteriene i Solvens II. De øvrige 18 tilfredsstilte kriteriene. Det kan i denne sammenheng vises til at organiseringen av samarbeidet mellom brannkassene og Gjensidige Forsikring vil bli endret slik at brannkassene ikke lenger vil overta brannforsikringsforretningen som reassuranse fra Gjensidige Forsikring samt at poolordningen for utjevning av erstatningskostnadene vil bli avviklet.

Uavhengig av ovennevnte forhold anser Finanstilsynet at de samme vurderinger som for de ordinære skadeforsikringsselskapene kan gjøres gjeldende også for brannkassene. Til tross for at noen av brannkassene er relativt små, vil den lange erfaringen med samarbeid innenfor Gjensidige Forsikringsgruppen medføre at brannkassene vil kunne få tilgang til ekstern kompetanse. Finanstilsynet anser derfor at samtlige brannkasser bør underlegges Solvens II. Det vil også her måtte legges opp til en hensiktsmessig praktisering av forholdsmissighetsprinsippet slik at regelverket ikke blir for byrdefullt.

For de minste brannkassene vil det absolutte minstekravet til kapital på 2,2 mill. euro være det gjeldende kapitalkravet under Solvens II. Dette tilsvarer 17,2 millioner kroner ved utgangen av 2010. Én av brannkassene hadde en egenkapital på 19,8 mill. kroner ved utgangen av 2010, mens de øvrige lå over 25 mill. kroner. Selv om det må tas forbehold om at kapitalen vil påvirkes av endrede verdivurderingsprinsipper og restriksjoner med hensyn til hva som kan medregnes som tellende kapital under Solvens II, antas det at minstekravet ikke vil representere en avgjørende motforestilling mot at Solvens II-kravet gjøres gjeldende for brannkassene.

10 SJØTRYGDELAG

Det er i alt 13 gjensidige sjøtrygdslag som er underlagt en egen særlov om sjøtrygdslag fra 1953 og som dermed ikke omfattes av forsikringsvirksomhetsloven eller finansieringsvirksomhetsloven med tilhørende forskrifter.

Finansdepartementet har i brev av 11. januar 2011 bedt Finanstilsynet foreta en vurdering av de forhold som tas opp i brev fra to sjøforsikringsselskaper som er underlagt forsikringsvirksomhetsloven. Brevene er sendt inn i forbindelse med høring om lettelser i kravene i regnskapsforskriften for små skadeforsikringsselskaper, men brevene omtaler mer generelt forskjellene i rammebetingelser mellom sjøforsikringsselskaper underlagt forsikringsvirksomhetsloven og sjøtrygdslag underlagt lov om sjøtrygdslag. Finanstilsynet har mottatt brev med tilsvarende synspunkter fra de to selskapene i forbindelse med kartlegging av selskapenes forberedelser til Solvens II høsten 2009. Finanstilsynet har videre i mars 2011 mottatt brev fra et sjøtrygdslag hvor det argumenteres for å videreføre gjeldende rammebetingelser for sjøtrygdslag.

Nærmere om sjøtrygdslagene

Regelverket for sjøtrygdslag er betydelig mindre omfattende enn regelverket for selskaper som er underlagt forsikringsvirksomhetsloven. Det er f.eks. ikke fastsatt et bindende kapitalkrav, men kun en bestemmelse i normalvedtektene om disponering av eventuelt overskudd. Til gjengjeld er det fastsatt restriksjoner på maksimal egenregning for enkeltrisikoen, og tilsynet er gitt vide fullmakter til å gi pålegg overfor sjøtrygdslagene. I loven er det også en bestemmelse om at Kongen kan bestemme at et sjøtrygdslag skal underlegges forsikringsvirksomhetsloven fremfor sjøtrygdslagsloven når det er nødvendig utfra den virksomheten laget driver.

Det er krav i loven at sjøtrygdslag skal ha et avgrenset geografisk virkeområde. De tidligere konkrete begrensningene til ett fylke eller ti kommuner er fjernet med virkning fra 2005. Det er nå Finanstilsynet som godkjenner den geografiske avgrensningen i forbindelse med behandling av vedtektsendringer. Fire sjøtrygdslag har fått utvidet sitt geografiske virkeområde, hvorav tre vesentlig slik at det nå omfatter f.eks. alle kystkommuner i Sør-Norge. I forbindelse med godkjenningen har imidlertid Finanstilsynet lagt til grunn at endringen kan medføre at sjøtrygdslagene på et senere tidspunkt underlegges forsikringsvirksomhetsloven.

Sjøtrygdslagene har generelt lav aktivitet sammenliknet med selskap underlagt forsikringsvirksomhetsloven. Samlet forfalt bruttopremie for de 13 sjøtrygdslagene var 7 mill. kroner i 2009, og samlet forvaltningskapital var 92 mill. kroner. Det er kun to ordinære skadeforsikringsselskaper som har lavere premieinntekt enn den samlede premieinntekten for sjøtrygdslagene, og kun fire ordinære skadeforsikringsselskaper som har lavere forvaltningskapital enn sjøtrygdslagene samlet.

Det er en del spredning i størrelsen på sjøtrygdslagene. Egenkapitalen varierer fra over 20 mill. kroner for det største sjøtrygdslaget og rundt 13 mill. kroner for de to neste til mellom 600 og 800 tusen kroner for de to sjøtrygdslagene med lavest egenkapital.

Alle sjøtrygdslagene tilfredsstiller de fastsatte unntakskriteriene basert på størrelse etter Solvens II-regelverket. Finanstilsynet har derfor lagt til grunn at det ikke er et krav at sjøtrygdslagene skal underlegges Solvens II. Dersom sjøtrygdslagene ikke underlegges Solvens II, vil det imidlertid være et vilkår at de ikke mottar reassurans, og Finanstilsynet må derfor følge opp at de ulike former for risikoutjevning mellom sjøtrygdslagene ikke innebærer at de mottar reassurans.

Mottatte brev vedrørende rammebetingelsene

I de to ovennevnte brevene fra sjøforsikringsselskapene fremføres argumenter for at sjøtrygdslagene bør underlegges like rammebetingelser som de ordinære sjøforsikringsselskapene, primært ved at sjøtrygdslagene underlegges forsikringsvirksomhetsloven med tilhørende forskrifter. Det pekes på sentrale krav som i liten eller ingen grad er gjort gjeldende før sjøtrygdslag, herunder krav om kapitaldekning, aktuar, internkontroll, stresstester, rapportering til tilsynet samt opplysninger i regnskapet. Det stilles spørsmål ved om det er forsvarlig at sjøtrygdslagene kan drive med en egenkapital på helt ned til 700 tusen kroner, og det vises til at sjøtrygdslagenes økonomiske ansvar kan gå utover selskapenes egenregning (ved henvisning til en konkret sak).

Videre anføres det i brevene at det er kostnadskrevende for sjøforsikringsselskapene å oppfylle myndighetskrav som f.eks. regnskapskrav og rapporteringskrav, noe som virker ytterligere konkurransevridende i og med at sjøtrygdslagene slipper disse kostnadene. Det pekes også på at utvidelsen av det geografiske virkeområdet har ført til at de i stor grad kan konkurrere med de ordinære sjøforsikringsselskapene innenfor hele deres nedslagsfelt.

Det ene brevet avsluttes som følger:

Vi har vanskelig for å forstå hvorfor myndighetene legger til rette for et langt enklere og mindre kostnadskrevende regelverk for Sjøtrygdslagene. Etter vår oppfatning er Sjøtrygdslagene forsikringsselskaper på lik linje med oss, og vi må derfor omfattes av det samme regelverk.

I det tidligere nevnte brevet fra et sjøtrygdslag til Finanstilsynet hvor det argumenteres for å videreføre gjeldende rammebetingelser for sjøtrygdslag, fremheves mulige konsekvenser for konkurransen i markedet. Det vises til at innføring av krav som det i praksis ikke vil være mulig å etterkomme for sjøtrygdslagene vil innebære at det knapt vil finnes alternative forsikringstilbydere, etter at flere andre aktører nå samarbeider med Gjensidige Forsikring. Det pekes på at sjøforsikringsselskapene fortsatt har et videre geografisk virkeområde ved at de kan drive over hele landet og også i utlandet. Det vises videre til at utvidelsen av det geografiske virkeområdet ikke har medført en dramatisk endring, og at sjøtrygdslagene fortsatt er lokalt forankret.

Det pekes i brevet på at sjøforsikringsselskapene, i motsetning til sjøtrygdslagene, ikke er pålagt en koassuranseløsning og katastrofereassurans, slik at det enkelte selskap kan stå mer alene dersom f.eks. reassuransen svikter. Det vises også til at de beskjedne beløpene for maksimal egenregning tilsier at det kan gjelde andre kapitalkrav for sjøtrygdslag. Videre argumenteres det i brevet mot at den konkrete saken der sjøtrygdslagets økonomiske ansvar gikk utover egenregningen har relevans for dagens virksomhet. Det bestrides også at arbeidet med å innrapportere til Finanstilsynet utgjør en stor kostnad som er konkurransevridende.

Avslutningsvis vises det til at sjøtrygdelaen har vært oppe til vurdering flere ganger de siste 30 år i forbindelse med revisjoner av lovgivningen for forsikringsselskaper, og at samtlige vurderinger har ført til at man mener at loven bør bestå. Det fremheves også at det ikke har vært noen kjente tilfeller der forsikringstaker ikke har fått oppgjør i henhold til forsikringsavtalen i løpet av de 60 årene loven har bestått.

Finanstilsynets vurderinger

Finanstilsynet anser at det er vanskelig å forsvare de store forskjellene i rammebetingelser mellom sjøforsikringsselskaper og sjøtrygdela som opererer på det samme markedet. Forskjellene vil bli ytterligere forsterket ved gjennomføringen av Solvens II for selskapene underlagt forsikringsvirksomhetsloven.

Selv om sjøtrygdelaene er pålagt restriksjoner med hensyn til maksimal egenregning på enkeltrisikoen, anser Finanstilsynet at regelverket for sjøtrygdelaene ikke gir tilsvarende sikkerhet for forsikringstaker som regelverket for ordinære forsikringsselskaper. Fraværet av et bindende kapitalkrav bidrar vesentlig til denne konklusjonen, men også fraværet av generelle krav til risikostyring og internkontroll.

Etter Finanstilsynets oppfatning vil både hensynet til sikkerhet for forsikringstaker og hensynet til like rammebetingelser og konkurransevilkår tilsa at forsikringsvirksomhetsloven gjøres gjeldende også for sjøtrygdelaene.

På den annen side ville det være klart urimelig å kreve at sjøtrygdelaene underlegges forsikringsvirksomhetsloven og Solvens II allerede fra 2013. Sjøtrygdelaene er små og de fleste drives av én person på deltid. Sjøtrygdelaene vil ikke ha mulighet til å gjennomføre de nødvendige forberedelsene på så kort tid, og vil heller ikke ha mulighet til å oppfylle minstekravene til kapital. Sannsynligvis vil eventuelle fremtidige Solvens II-krav for sjøtrygdelaene medføre strukturendringer gjennom sammenslåinger eller nedleggelse av flere sjøtrygdela.

Reduksjon av antall aktører kan redusere konkurransen gjennom at antall tilbydere reduseres. Det kan likevel tenkes at større enheter vil ha bedre mulighet til å etablere et reelt uavhengig tilbud, mens små aktører i praksis vil være styrt av en felles reassuransepart.

Finanstilsynet anser at hensynet til sikkerhet for forsikringstaker og hensynet til like konkurransevilkår tilsier at det bør legges til rette for en samordning av rammebetingelsene på sikt. Etter Finanstilsynets oppfatning vil en løsning kunne være at det allerede nå varsles at sjøtrygdelaene vil bli underlagt forsikringsvirksomhetsloven og Solvens II-regelverket om 5 år. Eventuelt kan fristen settes til f.eks. 8 år. Fristen skal gi sjøtrygdelaene tilstrekkelig tid til å vurdere alternative måter å tilpasse seg kravene på.

Lov om sjøtrygdela inneholder som nevnt tidligere en bestemmelse om at Kongen kan fastsette at sjøtrygdelaene skal underlegges forsikringsvirksomhetsloven. Finanstilsynets forslag kan i prinsippet gjennomføres uten lovendringer (i første omgang). Et slikt vedtak som omfatter alle sjøtrygdelaene vil imidlertid i praksis innebære at loven avvikles. Finanstilsynet antar at Finansdepartementet vil vurdere hvordan tilsynets forslag eventuelt kan

gjennomføres, og om det eventuelt er behov for ytterligere utredning av spørsmålet. I det vedlagte lovforslaget er det ikke lagt inn forslag om lovendringer knyttet til sjøtrygdslagene.

11 NY FINANSLOVGIVNING (NOU 2011:8)

Banklovkommisjonen har i NOU 2011:8 (Ny finanslovgivning) kommet med utkast til ny samlet lov om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven). Forslaget ble sendt på høring 31. mai 2011 med høringsfrist 30. september 2011.

I utredningen vises det til at hovedelementene i lovutkastet er konsesjonssystemet, utbygging av et foretaksrettslig regelverk for finansforetak, og utbygging av lovfesting av de alminnelige krav til god virksomhetsstyring og kapital- og soliditetsforhold i finansforetakene, samt til virksomheten i finanskonsern.

Banklovkommisjonen fremhever i sin utredning at den har lagt vesentlig vekt på å sikre samordnet gjennomføring i norsk lovgivning av EU/EØS-regelverket på finansområdet, herunder gjennomføring av nye krav til norsk lovgivning ved endringer i kredittinstitusjonsdirektivet, det nye forsikringsdirektivet og annen ny EU/EØS-lovgivning på finansområdet. Dette har medført at de alminnelige krav til virksomheten og kapital- og soliditetskrav til banker og forsikringsforetak fremstår i ny form i lovutkastet Del III (*Virksomheten*). Denne delen inneholder tre kapitler (kapittel 13 *Alminnelige krav til finansforetak*, kapittel 14 *Kapital- og soliditetskrav* og kapittel 15 *Virksomheten i finanskonsern*) og omhandler virksomheten i finansforetak og finanskonsern. Disse bestemmelsene bygger til dels på gjeldende lov- og forskriftsverk, men er vesentlig utbygget for å tilfredsstille kravene som følger av kredittinstitusjons- og forsikringsdirektivene.

I Banklovkommisjonens forslag til ny finansforetakslov er det tatt inn lovbestemmelser som omfatter Solvens II-regelverket. Forholdet mellom Banklovkommisjonens forslag og Finanstilsynets lovforslag er beskrevet nedenfor. I avsnitt 11.1 behandles sentrale forskjeller mellom de to lovutkastene, i avsnitt 11.2 følger Finanstilsynets vurderinger og i avsnitt 11.3 gis en oversikt over sammenhengen mellom de vesentligste punktene i de respektive lovforslagene.

11.1 Sentrale forskjeller mellom lovutkastene

Finanstilsynets utgangspunkt har vært å utarbeide lovbestemmelser for gjennomføring av direktivet i gjeldende regelverk. Det vil si at endringene foreslås tatt inn i forsikringsvirksomhetsloven (og delvis i finansieringsvirksomhetsloven for forsikringsgrupper). Banklovkommisjonen har foreslått gjennomføring av Solvens II-direktivets hovedbestemmelser i utkastet til ny finansforetakslov.

I Finanstilsynets forslag er hovedelementene i Solvens II-regelverket foreslått gjennomført i kapittel 6 i forsikringsvirksomhetsloven. I Banklovkommisjonens forslag er det tatt inn lovbestemmelser om Solvens II i den nye finansforetaksloven som grovt sett tilsvarer Finanstilsynets forslag til kapittel 6, men forslaget drøfter ikke endringer i forsikringsvirksomhetsloven som følge av Solvens II. Dette gjelder f.eks. bestemmelsene om ansvarshavende aktuar. I Banklovkommisjonens forslag ser det ikke ut til å være gjort noen vurderinger rundt adgangen til å unnta små selskaper fra Solvens II-regelverket, og det legges til grunn at forslaget gjøres gjeldende for alle selskaper. For pensjonskassene er det foreslått en hjemmel til å fastsette Solvens II-liknende kapitalkrav gjennom forskrift. Forslaget

inneholder ingen vurderinger av sjøtrygdslag. Det er heller ingen vurderinger av endringer i livsforsikringsregelverket. Her har Finanstilsynet lagt til grunn at skillet mellom forsikringstekniske avsetninger etter Solvens II og dagens premiereserve (kontoført verdi) bør tydeliggjøres gjennom endringer bl.a. i forsikringsvirksomhetslovens kapittel 9. Banklovkommisjonen har ikke vurdert behov for endringer i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 10, 11 og 12 som følge av at kravet til forsikringstekniske avsetninger foreslås flyttet til finansforetaksloven.

I Finanstilsynets forslag er det lagt opp til lovfesting av alle overordnede krav under Solvens II-regelverket. Banklovkommisjonen har lagt opp til felles regulering for bank og forsikring for så vidt gjelder pilar 2- bestemmelsene, herunder bestemmelser om systemet for risikostyring og internkontroll. Dette innebærer at sentrale regler for forsikring ikke reflekteres i finansforetaksloven. Et eksempel er bestemmelser om sentrale kontrollfunksjoner (risikostyringsfunksjonen, aktuarfunksjonen og “compliance-funksjonen”).

Det er noen ulikheter mellom Finanstilsynets forslag og Banklovkommisjonens forslag når det gjelder begrepsbruk og mer generelt ordlyden i lovbestemmelsene.

Etter Finanstilsynets oppfatning avviker Banklovkommisjonens lovforslag fra Solvens II-direktivet på enkelte punkter. Dette gjelder reglene om meldeplikt om utkontraktering, personkretsen som er omfattet av egnethetskrav samt den kvantitative eierbegrensningsregelen i gjeldende forsikringsvirksomhetslov § 6-2.

11.2 Finanstilsynets vurdering

På grunn av usikkerhet knyttet til tidspunktet for vedtak av ny finansforetakslov anser Finanstilsynet det som hensiktsmessig at det foreligger et forslag om gjennomføring av Solvens II-regelverket i gjeldende lover. Det kan etter Finanstilsynets oppfatning bli svært krevende å gjennomføre de nødvendige endringene som følge av Solvens II samtidig med innføring av ny finansforetakslov. En endring i gjeldende forsikringsvirksomhetslov vil bidra til sikrere fremdrift og legge bedre til rette for det omfattende forskriftsarbeidet som gjennomføringen av Solvens II-direktivet krever.

Etter Finanstilsynets oppfatning vil gjennomføring av Solvens II i forsikringsvirksomhetsloven være hensiktsmessig for å redusere omfanget av og kompleksiteten i ny finansforetakslov og for å sikre et hensiktsmessig innhold i forsikringsvirksomhetsloven som Banklovkommisjonen foreslår å videreføre.

Finanstilsynets vil imidlertid påpeke at innholdet i lovforslaget og ordlyden i de enkelte bestemmelsene i hovedsak kan vurderes på selvstendig grunnlag uavhengig av hvilken lov bestemmelsene innplasseres i.

Finanstilsynet har foreslått at de sentrale Solvens II-bestemmelsene gjennomføres i kapittel 6 i forsikringsvirksomhetsloven. Etter Finanstilsynets oppfatning vil en slik samlet regulering bidra til å få frem helheten i regelverket og sammenhengen mellom de ulike pilarene. Banklovkommisjonens forslag innebærer en mer fragmentert gjennomføring av forsikringsregelverket i finansforetaksloven, ut fra hensynet til å samle bestemmelser av samme art for ulike institusjoner (banker, forsikringsselskaper mv.). Etter Finanstilsynets

oppfatning vil en slik samlet regulering vanskeliggjøres av at det er ulike krav til forsikringsselskaper og banker, slik at lovbestemmelser om f.eks. risikostyring og internkontroll som skal dekke begge typer institusjoner kan bli for upresise. Etter Finanstilsynets oppfatning vil en selvstendig regulering for forsikringsselskaper også gjøre regelverket lettere tilgjengelig for forsikringsselskapene og andre interessenter.

En separat regulering av forsikring og bank/finans vil etter Finanstilsynets oppfatning sikre at gjennomføringen av pilar 2 og 3 ikke blir for generell. Dersom det blir besluttet at Solvens II-direktivet skal gjennomføres i ny finansforetakslov er det Finanstilsynets oppfatning at bestemmelsene bør gjennomføres separat for forsikring og bank/finans i finansforetaksloven.

I Finanstilsynets forslag er det lagt vekt på å benytte et begrepsapparat på lovnivå som underletter den praktiske gjennomføringen av regelverket. I denne sammenheng vises det til at de utfyllende nivå 2-bestemmelsene som benytter de samme begrepene vil gjennomføres som forordning uten tilpasning i norsk rett. Eksempler på slike begreper er: "*systemet for risikostyring og internkontroll*", "*egenvurdering av risiko og solvens*" og "*kapitalkravstillegg*".

11.3 Henvisninger

I tabellen nedenfor følger henvisninger som viser sammenhengen mellom Finanstilsynets lovforslag til gjennomføring av Solvens II-direktivet i forsikringsvirksomhetsloven og Banklovkommisjonens forslag til gjennomføring i ny finansforetakslov.

Finanstilsynets lovforslag			Banklovkommisjonens lovforslag
§ 2-1	2. ledd		§ 4-5 første ledd, jf. § 4-7 første ledd bokstav c)
§ 2-2	1. ledd	c)	§ 4-7 første ledd bokstav e)
§ 2a-3	<i>Spesialforetak for risikoavdekning</i>		§ 2-15 fjerde ledd annet punktum
§ 6-1	<i>Forbud mot annen virksomhet</i>		§§ 2-22 og 2-25
§ 6-2	<i>Systemet for risikostyring og internkontroll</i>		
	1. ledd		§ 13-1 første ledd
		a)	§ 13-1 første ledd bokstav a) og b)
		b)	§ 13-1 første ledd bokstav c) og d), § 13-2 og § 13-5 annet ledd
		c)	§ 13-1 første ledd bokstav c)
	2. ledd		
		a)	
		b)	
		c)	
		d)	§ 8-16
	3. ledd		§ 4-5 første ledd
	4. ledd		§ 13-1 annet ledd
	5. ledd		§ 13-2 tredje ledd og § 13-12
§ 6-3	<i>Utkontraktering</i>		§ 2-24
§ 6-4	<i>Kapitalforvaltning</i>		§ 13-6

§ 6-5	Verdivurdering av eiendeler og forpliktelser utover forsikrings-tekniske avsetninger	§ 14-13 annet ledd
§ 6-6	Verdivurdering av forsikrings-tekniske avsetninger	§ 14-13 annet ledd og § 14-14
§ 6-7	Solvenskapital	§ 14-16
§ 6-8	Klassifisering av solvens-kapitalen	§ 14-17
§ 6-9	Solvenskapitalens størrelse og sammensetning	§ 13-8, § 14-15 og § 14-18
§ 6-10	Solvenskapitalkravet	§ 14-19
§ 6-11	Beregning av solvenskapital-kravet etter standardmetoden	§ 14-20
§ 6-12	Interne modeller for beregning av solvenskapitalkravet	§ 14-21
§ 6-13	Minstekapitalkravet	§ 14-23
§ 6-14	Egenvurdering av risiko og solvens	§ 13-7 og § 13-8 første ledd første punktum
§ 6-15	Informasjons- og rapporterings-plikt	§ 13-10
§ 6-16	Tilsyn, retting og pålegg	
	1. ledd	§ 13-11
	2. ledd	
	a)	§ 14-14 femte ledd
	b)	§ 14-20 fjerde ledd
	c)	§ 14-20 femte ledd
	d)	§ 13-11 annet ledd bokstav a)
	e)	§ 14-22
	3. ledd	§ 14-22
§ 6-17	Forsikringsselskaper med svekket finansiell stilling	§ 14-24 og § 4-7 første ledd bokstav e)
§ 6-18	Forsikringsvilkår	forsikringsvirksomhetsloven § 6-7
§ 6-19	Provisjon og annet vederlag for forsikringsformidling	forsikringsvirksomhetsloven § 6-9
§ 6-20	Forsikringsgrupper	§ 15-1 flg.

12 MERKNADER TIL BESTEMMELSENE

Forsikringsvirksomhetsloven

§ 2-1 Konsesjon

Annet ledd utvider personkretsen som omfattes av forsikringsvirksomhetslovens egnethetskrav. For nærmere omtale av dette vises til avsnittene 3.1.1 og 3.1.3 samt til merknadene til lovforslaget § 6-2 tredje ledd.

§ 2-2 Tilbakekall av konsesjon

Første ledd bokstav c) henviser til kravet i lovforslaget § 6-17 syvende ledd som fastsetter at konsesjonen skal tilbakekalles dersom selskapet bryter minstekapitalkravet og Finanstilsynet anser at planen for gjenoppfylling av kravet ikke er tilfredsstillende eller selskapet fortsatt bryter minstekapitalkravet tre måneder etter at brudd er avdekket.

§ 2-3a Spesialforetak for risikoavdekning

Bestemmelsen gjennomfører direktivet artikkel 211. Bestemmelsen åpner for at det kan etableres spesialforetak med hovedsete her i riket som har til formål å overta forsikringsrisiko fra forsikrings- eller gjenforsikringsselskaper. Slik virksomhet forutsetter en egen tillatelse fra myndighetene. For nærmere omtale av slike spesialforetak vises det til avsnitt 6.1. Nærmere krav til tillatelse for etablering av spesialforetak for risikoavdekning samt vilkårene for slik virksomhet fastsettes i forskrift.

§ 6-1 Forbud mot annen virksomhet

Bestemmelsen viderefører virksomhetsforbudet i gjeldende forsikringsvirksomhetslov § 6-1, jf. direktivet artikkel 18 nr. 1 a).

§ 6-2 Systemet for risikostyring og internkontroll

Første ledd fastsetter overordnede krav til systemet for risikostyring og internkontroll som skal bidra til å sikre at virksomheten drives forsvarlig. Første ledd gjennomfører direktivet artikkel 41 nr. 1 og 3, artikkel 44 nr. 1, artikkel 45 nr. 1 og artikkel 46 nr. 1. Bestemmelsen presiserer hovedkravene til organisering av virksomheten, systemet for risikostyring, herunder kravet til å dokumentere metodene som benyttes i egenvurderingen av risiko og solvens, og systemet for internkontroll, jf. avsnitt 3.1. Finanstilsynet anser at de generelle kravene også omfatter krav til systemer for å sikre etterlevelse av kravene til informasjonsplikt gjennom årlig rapportering om selskapets solvens og finansielle stilling samt rapporteringsplikten til tilsynsmyndigheten, jf. kapittel 4.

Annet ledd fastsetter at selskapet skal ha uavhengige funksjoner som ivaretar visse kontrolloppgaver, herunder risikostyringsfunksjon, compliancefunksjon, aktuarfunksjon og internrevisjonsfunksjon. Den nærmere organiseringen av funksjonene er opp til selskapet. De arbeidsoppgavene som funksjonene skal ivareta, og som vil fremgå av forskrift, kan utkontrakteres innenfor gjeldende rammer. Med unntak av internrevisjon kan flere funksjoner utøves av samme person eller samme organisatoriske enhet. Forholdsmessighetsprinsippet

kommer til anvendelse når en skal vurdere om organiseringen er hensiktsmessig, men selskapet må behørig ta hensyn til mulige interessekonflikter. Annet ledd gjennomfører direktivet artikkel 44 nr. 4, artikkel 46 nr. 1, artikkel 47 nr. 1 og artikkel 48 nr. 1.

Tredje ledd kodifiserer at krav til egnethet for selskapets ledelse gjelder til enhver tid. Egnethetskravene omfatter både krav til faglige kvalifikasjoner og krav til godt omdømme og hederligandel. Prosedyrer for å vurdere egnethet er en forutsetning for å sikre kvaliteten på systemet for risikostyring og internkontroll. Egnethetskravene gjelder styret og selskapets ledelse, dvs. personer som faktisk leder selskapet, samt ansatte i nøkkelfunksjoner. Ansatte i nøkkelfunksjoner er blant annet de som har ansvar for kontrollfunksjonene nevnt i annet ledd. Ansatte med beslutningskompetanse på høyt nivå kan også omfattes. Selskapet må selv identifisere personkretsen. Selskapet har meldeplikt til Finanstilsynet om skifte av personer i ledelsen og ansatte i nøkkelfunksjoner, jf. femte ledd bokstav d). Tredje ledd gjennomfører artikkel 42 nr. 1.

Fjerde ledd fastsetter prinsippet om forholdsmessighet mellom kravene til selskapets system for risikostyring og internkontroll på den ene siden og arten, kompleksiteten og omfanget av virksomheten på den annen. Fjerde ledd gjennomfører artikkel 41 nr. 2 og artikkel 41 nr. 1 tredje ledd.

Femte ledd bokstav a) åpner for at det i forskrift fastsettes nærmere krav til selskapets strategier og skriftlige retningslinjer. Dette gjelder krav til innhold, krav om styrebehandling og krav om jevnlig vurdering. Selskapet skal ha skriftlige retningslinjer for blant annet risikostyring, internkontroll, internrevisjon og utkontraktering samt utarbeide beredskapsplaner. Bestemmelsen legger til rette for gjennomføring av direktivet artikkel 41 nr. 3 og nivå 2-bestemmelser. I utkast til nivå 2-bestemmelser følger blant annet utfyllende krav til systemet for risikostyring, herunder krav til innholdet i retningslinjene om forsikringstegning og avsetninger, balansestyring, investeringsrisiko, likviditetsrisiko, konsentrasjonsrisiko, operasjonell risiko og metoder for risikoavdekning.

Femte ledd bokstav b) hjemler forskrifter som omhandler nærmere krav til hva systemet for risikostyring skal dekke. Dette gjelder krav om at systemet for risikostyring skal dekke de risikoer som inngår i beregningen av solvenskapitalkravet og risikoer som ikke eller bare delvis inngår i nevnte beregning. Det er videre et krav om at systemet for risikostyring minst skal dekke forsikringstegning og avsetninger, balansestyring, investeringer, særlig derivater mv., styring av likviditets- og konsentrasjonsrisiko, styring av operasjonell risiko og gjenforsikring og andre metoder for å avdekke risiko. Bestemmelsen legger til rette for gjennomføring av direktivet artikkel 44 nr. 2 og nivå 2-bestemmelser. I utkast til nivå 2-bestemmelser følger generelle krav til selskapets system for risikostyring, herunder krav til risikostyringsstrategien, beslutningsprosesser, skriftlige retningslinjer og rapporteringsprosedyrer.

Femte ledd bokstav c) hjemler forskrifter om kontrollfunksjonenes ansvar og plikter, jf. direktivet artikkel 44 nr. 4, artikkel 46 nr. 1, artikkel 47 nr. 1 og artikkel 48 nr. 1. I utkast til nivå 2-bestemmelser følger generelle krav til kontrollfunksjonene og utdypende bestemmelser om enkeltfunksjonene.

Femte ledd bokstav d) hjemler forskrifter som utfyller og presiserer kravene til egnethet som følger av bestemmelsens tredje ledd samt kravet til dokumentasjon som skal inngå i egnethetsvurderingen. Videre skal forskriften omhandle selskapets meldeplikt til Finanstilsynet om skifte av ledere og ansatte i nøkkelfunksjoner, herunder gi opplysninger som er tilstrekkelige for å vurdere om personen oppfyller egnethetskravene. Det er videre et krav om at selskapet skal underrette Finanstilsynet dersom personer er skiftet ut som følge av at kravene til egnethet ikke lenger er oppfylt. I utkast til nivå 2-bestemmelser følger krav til dokumenterte retningslinjer og prosedyrer for å sikre egnethet. Hjemmelen tilrettelegger gjennomføring av artikkel 42 nr. 2 og 3.

§ 6-3 Utkontraktering

Bestemmelsen gjennomfører direktivet artikkel 49, se notatets avsnitt 3.1.

Første ledd fastslår hovedprinsippet om at selskapet beholder det fulle ansvaret for utkontraktert virksomhet.

Annet ledd fastsetter meldeplikt om utkontraktering til Finanstilsynet. Meldeplikten er begrenset til utkontraktering av viktige funksjoner og aktiviteter. Kontrollfunksjonene skal anses som viktige funksjoner. Avgrensningen for øvrig vil bero på en konkret vurdering.

Tredje ledd fastsetter en forskriftshjemmel. Forskriftene vil dekke nærmere krav til styring og kontroll med den utkontrakterte virksomheten samt krav til avtalen om utkontraktering, herunder krav som sikrer tilsynsmyndighetene direkte tilgang til oppdragstaker.

§ 6-4 Kapitalforvaltning

Bestemmelsen gjennomfører direktivet artikkel 132, se notatets avsnitt 3.2.

Første ledd viderefører prinsippet om forsvarlig kapitalforvaltning i forsikringsvirksomhetsloven § 6-6. Solvens II-regelverket åpner for investeringsfrihet og hindrer kvantitative regler på kapitalforvaltningsområdet. I kravet til forsvarlig kapitalforvaltning (“prudent person principle”) ligger investeringsbegrensninger av kvalitativ art. Av kravet til *forsvarlig kapitalforvaltning* følger det at selskapet kun skal investere i eiendeler og instrumenter hvor underliggende risikoer kan identifiseres, måles, overvåkes, styres og rapporteres og som effektivt kan tas hensyn til i selskapets egenvurdering av risiko og solvens. Forsvarlighetskravet er nærmere presisert i lovbestemmelsens annet punktum. Av kravet til *sikkerhet* følger det blant annet at risikonivået i porteføljen skal være forsvarlig. Kravet til *risikospredning* forutsetter at eiendelene er tilstrekkelig diversifisert for å unngå uheldige risikokonsentrasjoner mot enkelte eiendeler, enkeltutstedere eller grupper av utstedere, geografiske områder og uforsvarlig høyt samlet risikonivå i porteføljen som helhet. Investeringer i eiendeler utstedt av samme utsteder, eller utstedere som tilhører samme gruppe, skal ikke utsette selskapet for uforholdsmessig risikokonsentrasjon. I kravet til *likviditet* ligger blant annet at omfanget av investeringer med usikker verdifastsettelse, herunder eiendeler som ikke er notert på regulert marked, skal være forsvarlig. Kravet til forsvarlig kapitalforvaltning gjelder samtlige av selskapets midler. For eiendeler som skal dekke forsikringstekniske avsetninger skal selskapet behørig ta hensyn til selskapets forpliktelser i kapitalforvaltningen.

Annet ledd åpner for at det fastsettes nærmere regler om kapitalforvaltningen, herunder om hele eller deler av dagens kapitalforvaltningsregelverk skal opprettholdes for pensjonskasser og nærmere krav til forsikrings- eller gjenforsikringsselskapers investeringer i verdipapiriserte låneengasjementer. Direktivet åpner for at det gis nærmere regler om styring og kontroll med risikoer på kapitalforvaltningsområdet samt særskilte kvalitative krav knyttet til derivater og eiendeler som ikke er notert på regulert marked. Kommisjonen har så langt ikke utformet utkast til nærmere regler her.

§ 6-5 Verdivurdering av eiendeler og forpliktelser utover forsikringstekniske avsetninger

Bestemmelsen gjennomfører artikkel 75 og fastsetter regler for verdivurdering av eiendeler og forpliktelser (utover forsikringstekniske avsetninger) ved beregning av selskapets solvenskapital og solvenskapitalkrav.

Første ledd krever at eiendeler og forpliktelser ved beregning av selskapets solvens (solvenskapital, solvenskapitalkrav og minstekapitalkrav) verdivurderes til virkelig verdi, dvs. det beløpet som de vil kunne omsettes eller overføres for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, velvillige parter. Ordlyden har likhetstrekk med definisjonen av virkelig verdi ("fair value") i regnskapsregelverket. Verdivurderingsregelverket i Solvens II er ikke nødvendigvis identisk med virkelig verdi i de internasjonale regnskapsstandardene for alle typer eiendeler og forpliktelser. Under Solvens II skal virkelig verdi som definert i regelverket brukes for alle eiendeler og forpliktelser, selv om disse kan ha en annen regnskapsmessig verdi.

Annet ledd fastsetter at nærmere regler for verdivurdering ved beregning av solvens skal angis i forskrift. Dette kan gjelde metodikk for fastsettelse av virkelig verdi i solvensberegningen og særskilte regler for enkelte eiendeler og forpliktelser.

§ 6-6 Verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger

Første ledd gjennomfører hovedprinsippet (overdragelsesprinsippet eller "transfer value principle") for verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger under Solvens II, dvs. ved beregningen av solvenskapital og solvenskapitalkrav, jf. direktivets artikkel 76 nr. 2. Bestemmelsen må ses i sammenheng med det generelle verdivurderingsprinsippet som er nedfelt i artikkel 75.

Annet ledd fastslår at beregningen av de forsikringstekniske avsetninger under Solvens II skal være konsistent med foreliggende markedsinformasjon, jf. artikkel 76 nr. 3, mens **trede ledd** fastsetter at beregningen av avsetningene skal være pålitelig og objektiv, jf. artikkel 76 nr. 4.

Fjerde ledd gjennomfører den overordnede bestemmelsen om beregning av de forsikringstekniske avsetninger, nemlig at disse skal utgjøre summen av et beste estimat og en risikomargin, der de to elementene som hovedregel skal beregnes hver for seg. I dette leddet fastlegges også de grunnleggende kravene til metodene som skal benyttes ved beregningen av hhv. beste estimat og risikomarginen. Det vises til direktivets artikkel 77 nr. 1, 2 (med unntak av siste punktum), 3 og 5.

Femte ledd viser til at beste estimat skal beregnes på bruttobasis, dvs. uten fradrag for gjenforsikret risiko eller annen form for risikoavdekning, jf. artikkel 77 nr. 2 siste punktum. Bestemmelsen må ses i sammenheng med at beste estimat på forsikringsforpliktelsene skal føres brutto på gjeldssiden av Solvens II-balansen. Det skal i denne sammenheng også vises til at beregningen av risikomarginen kun gjennomføres på egenregningsbasis (nettobasis).

Sjette ledd presiserer at alle (relevante) kontantstrømmer skal hensyntas ved beregningen av de forsikringstekniske avsetninger. Det vises bl.a. til direktivets artikkel 78 og 79.

Syvende ledd fastsetter det overordnede kravet til detaljeringsgraden i beregningen av de forsikringstekniske avsetninger (inndeling i likeartede risikogrupper) samtidig som det fastlegges en minstestandard for detaljeringsgraden i beregningen (inndeling etter forsikringsklasser), jf. direktivets artikkel 80.

Åttende ledd krever at beregningen av beløp som kan innkreves i henhold til gjenforsikringsavtaler eller fra spesialforetak for risikoavdekning skal baseres på de samme prinsipper som beregningen av beste estimat, jf. artikkel 81. Beløpet tilsvarer gjenforsikringsandelen av bruttoavsetningene i gjeldende regelverk for forsikringstekniske avsetninger. Det skal i denne sammenheng bemerkes at det ikke skal beregnes noen risikomargin relatert til beløpene som kan innkreves i henhold til gjenforsikringsavtaler eller fra spesialforetak.

Niende ledd inneholder en forskriftshjemmel for Finansdepartementet hva angår fastsettelse av nærmere regler om verdivurdering og beregning av forsikringstekniske avsetninger i henhold til Solvens II-regelverket.

§ 6-7 Solvenskapital

Første ledd angir hovedformene for kapital, basiskapital og supplerende kapital, som angitt i direktivets artikkel 87.

Annet ledd gjennomfører artikkel 88 som fastsetter at basiskapitalen er forskjellen mellom verdien av eiendelene og verdien av forpliktelsene i solvensberegningen tillagt eventuell ansvarlig lånekapital som oppfyller nærmere angitte kriterier.

Tredje ledd gjennomfører artikkel 89 som fastsetter at supplerende kapital er annen kapital enn basiskapital som kan kalles inn for å dekke tap. Slik kapital kan bare medregnes i solvenskapitalen etter godkjenning fra Finanstilsynet, jf. **fjerde ledd** og artikkel 90 nr. 1.

Femte ledd presiserer at departementet kan fastsette nærmere regler om elementer som kan inngå i solvenskapitalen.

§ 6-8 Klassifisering av solvenskapitalen

Bestemmelsen gjennomfører artikkel 94 og 97 i direktivet.

Etter **første ledd** skal kapitalen klassifiseres etter dens evne til å dekke tap under løpende drift og ved avvikling og hvorvidt kapitalen i en avviklingssituasjon er etterstilt alle andre krav.

Annet ledd fastsetter at det i klassifiseringen skal tas hensyn til kapitalens varighet, vilkår om og incentiver til tilbakekjøp og påheftede kostnader og rettigheter. Vurderingen av varighet ses opp mot forsikringsselskapets forpliktelser.

Tredje til femte ledd angir hovedprinsippene for klassifiseringen.

Etter **sjette ledd** kan departementet fastsette nærmere regler om klassifiseringen av solvenskapitalen.

§ 6-9 Solvenskapitalens størrelse og sammensetning

Bestemmelsen gjennomfører artikkel 98 og 99 i direktivet.

Første ledd fastslår at et forsikringsselskap til enhver tid skal ha tellende solvenskapital som dekker solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet.

Annet ledd angir hvilken type kapital som kan dekke solvenskapitalkravet.

Tredje ledd angir hvilken type kapital som kan dekke minstekapitalkravet.

Etter **fjerde ledd** kan departementet fastsette nærmere regler om hvordan solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet skal dekkes, herunder angi krav til sammensetningen av kapitalen (begrensningsregler).

§ 6-10 Solvenskapitalkravet

Første ledd gjennomfører artikkel 101 nr. 3 som fastslår at solvenskapitalkravet skal beregnes slik at alle kvantifiserbare tap et forsikringsselskap er eksponert for tas i betraktning, herunder risiko knyttet til forsikringer som forventes overtatt i de neste 12 måneder. Bestemmelsen presiserer at beregningen skal omfatte forsikringsrisiko, markedsrisiko, kredittrisiko og operasjonell risiko, jf. artikkel 101 nr. 4. Begrepet forsikringsrisiko omfatter her de tre risikotypene nevnt i direktivet: skadeforsikringsrisiko, livsforsikringsrisiko og helseforsikringsrisiko.

Annet ledd gjennomfører bestemmelsen i artikkel 101 om at solvenskapitalkravet skal beregnes etter standardmetoden (§ 6-11) eller ved en intern modell (§ 6-12). Uavhengig av hvilken beregningsmetode som benyttes skal solvenskapitalkravet beregnes slik at sannsynligheten for at tapene over en periode på 12 måneder ikke overstiger det beregnede kravet skal være 99,5 prosent, jf. artikkel 101 nr. 4.

Etter **tredje ledd** kan departementet fastsette nærmere regler for beregning av solvenskapitalkravet, herunder krav til oppdaterte beregninger i situasjoner med vesentlige endringer i selskapets risikoprofil, jf. artikkel 102.

§ 6-11 Beregning av solvenskapitalkravet etter standardmetoden

Første ledd gjennomfører artikkel 103 og artikkel 104 nr. 1 som angir risikomodulene som inngår i beregningen av solvenskapitalkravet etter standardmetoden: skadeforsikringsrisiko, livsforsikringsrisiko, helseforsikringsrisiko, markedsrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko. Beregningen omfatter også fradrag for den risikoreduserende effekten av

forsikringstekniske avsetninger og utsatt skatt, jf. artikkel 103. Dette omfatter den risikoreduserende effekten av fremtidig overskuddstildeling i livsforsikring.

Annet ledd gjennomfører bestemmelsen i artikkel 104 nr. 4 om at beregningen av de enkelte risikomodulene skal reflektere det samlede kalibreringsmålet, jf. § 6-10 annet ledd. Ved summeringen av beregningene fra de enkelte risikomodulene skal det benyttes korrelasjonskoeffisienter som tar hensyn til antatte diversifiseringseffekter.

Tredje ledd gjennomfører bestemmelsen i artikkel 104 nr. 7 om at selskaper etter tillatelse fra tilsynsmyndigheten kan erstatte parametere gitt i standardmetoden med selskapsspesifikke parametere i beregningen av forsikringsrisiko. Hvilke parametere fra standardmetoden som kan erstattes av selskapsspesifikke parametere blir gitt i utfyllende regler i forskrift.

Etter **fjerde ledd** kan departementet fastsette nærmere regler for beregning av solvenskapitalkravet etter standardmetoden, herunder om adgangen til bruk av forenklede beregningsmetoder. De utfyllende reglene som gis ved forskrift (med henvisning til forordning) vil inneholde de detaljerte beregningsmetodene.

§ 6-12 Interne modeller for beregning av solvenskapitalkravet

Første ledd gjennomfører artikkel 112 nr. 1 som fastslår at solvenskapitalkravet etter tillatelse fra tilsynsmyndigheten kan beregnes ved bruk av interne modeller.

Annet ledd gjennomfører artikkel 112 nr. 2 som angir at selskapet kan anvende interne modeller for å beregne kapitalkravet for hele virksomheten eller for et eller flere forretningsområder. Beregningen kan omfatte en eller flere risikomoduler, herunder undermoduler.

Tredje ledd gjennomfører artikkel 112 nr. 5 som angir hovedvilkårene for tillatelse til bruk av interne modeller for beregning av solvenskapitalkravet. Det legges opp til at de mer spesifikke kravene i direktivet (artikkel 120 til 125) som det henvises til i direktivets 112 nr. 3, presiseres i forskrift. Dersom selskapet bruker intern modell for å beregne deler av kravet, må det godtgjøres at det begrensede anvendelsesområdet for den interne modellen er tilstrekkelig begrunnet. Videre må modellen være slik at den kan kombineres med standardmetoden for beregning av det samlede kravet.

Fjerde ledd gjennomfører artikkel 112 nr. 7 som fastslår at selskapet må ha tillatelse fra Finanstilsynet for å endre den interne modellen eller gå tilbake til å bruke standardmetoden.

Femte ledd gjennomfører artikkel 118 som krever at et selskap som har fått tillatelse til å beregne kapitalkravet ved bruk av interne modeller, informerer Finanstilsynet umiddelbart når vilkårene ikke lenger overholdes og legger frem en plan for hvordan overholdelse av vilkårene vil sikres i løpet av rimelig tid eller påviser at konsekvensen av den mangelfulle overholdelsen er ubetydelig. Med vilkårene menes her vilkår som fremgår av lov og forskrift.

Av **sjette ledd** som gjennomfører artikkel 126 fremgår det at departementet kan fastsette nærmere vilkår for bruk av intern modell og prosedyrer knyttet til søknad om interne modeller, endring av interne modeller og overgang til standardmetoden.

§ 6-13 Minstekapitalkravet

Første ledd gjennomfører artikkel 128 som fastslår at minstekapitalkravet skal dekke risikoen for tap av selskapets basiskapital.

Annet ledd gjennomfører bestemmelsen i artikkel 129 nr. 1 bokstav c om at minstekapitalkravet i utgangspunktet skal beregnes slik at sannsynligheten for at tapene over en periode på 12 måneder ikke overstiger det beregnede kravet skal være 85 prosent. Minstekapitalkravet skal likevel ikke være mindre enn 25 prosent eller høyere enn 45 prosent av solvenskapitalkravet, jf. artikkel 129 nr. 3.

Tredje ledd gjennomfører artikkel 129 nr. 1 bokstav d som angir absolutte minstebeløp for minstekapitalkravene uavhengig av annet ledd. De fastsatte minstebeløpene avhenger dels av type selskap og dels av hvilke forsikringer de tilbyr.

Fjerde ledd presiserer at minstebeløpene i tredje ledd skal inflasjonsjusteres med utgangspunkt i den europeiske konsumprisindeksen, jf. artikkel 300.

Etter **femte ledd** kan departementet fastsette nærmere regler for beregning av minstekapitalkravet, herunder om inflasjonsjustering av absolutte minstekrav og omregning av beløp til euro. De utfyllende reglene som gis ved forskrift (med henvisning til forordning) vil inneholde de detaljerte beregningsmetodene for minstekapitalkravet.

§ 6-14 Egenvurdering av risiko og solvens

Bestemmelsen gjennomfører direktivet artikkel 45, se notatets avsnitt 3.1.

Første ledd fastslår at selskapet til enhver tid skal ha kapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten. Plikten etter denne bestemmelsen er ikke begrenset til selskapets plikt til å etterleve solvenskapitalkravet i forslaget § 6-10, og må sees i sammenheng med at selskapet skal ha en selvstendig vurdering av kapital situasjonen som er nærmere beskrevet i bestemmelsens annet ledd.

Annet ledd fastslår at selskapet skal ha prosesser for egenvurdering av risiko og solvens som del av systemet for risikostyring. Egenvurderingen er en intern prosess som skal sikre at selskapet foretar en selvstendig vurdering av risikoene ved virksomheten og en selvstendig vurdering av om selskapet har tilstrekkelig kapital for å møte identifiserte risikoer på kort og lengre sikt. Plikten må sees i sammenheng med forholdsmessighetsprinsippet, men gjelder uavhengig av om selskapet benytter en intern modell for beregning av solvenskapitalkravet.

Selskapet skal vurdere ”samlet kapitalbehov” som både inkluderer kapital som skal dekke de lovbestemte krav og kapital som skal tilfredsstille selskapsinterne krav på bakgrunn av egenvurderingen. Kapitalbehovet skal vurderes ut fra de risikoene som er knyttet til virksomheten og både omfatte risikoer som inkluderes i beregningen av solvenskapitalkravet og risikoer som ikke eller bare delvis er hensyntatt i nevnte beregning. Selskapet skal ikke bare vurdere den faktiske risikoeksponeringen, men også vurdere risikoeksponeringen på lengre sikt. Selskapet må derfor være framoverskuende i sin vurdering, herunder ta hensyn til virksomhetens langsiktige strategi.

Kravet om vurdering av løpende etterlevelse av lovkrav innebærer ikke et krav om løpende beregninger av solvenskapitalkravet. Det forventes imidlertid at selskapet har prosesser som sikrer at det kan estimere og tilpasse seg endringer i kapitalkrav og tellende solvenskapital i tiden mellom tidspunktene for full beregning av solvenskapitalkravet. Avvik mellom selskapets faktiske risikoprofil og forutsetningene lagt til grunn i beregningen av solvenskapitalkravet skal videre vurderes. Avvik mellom den interne kapitalbehovsberegningen og solvenskapitalkravet kan skyldes flere forhold, herunder at selskapet bevisst velger et høyere sikkerhetsnivå enn det loven krever eller at tidshorisonten er en annen enn den som er lagt til grunn for beregningen av solvenskapitalkravet. Finanstilsynet kan ikke legge selskapets egenvurdering til grunn som et kapitalkrav. En justering kan bare gjøres med hjemmel i bestemmelsen om kapitalkravstillegg, jf. lovforslaget § 6-16 annet ledd bokstav e) og tredje ledd.

Tredje ledd fastslår at egenvurderingen skal inngå i selskapets overordnede strategi og alltid tas hensyn til i selskapets strategiske beslutninger. Bestemmelsen sikrer at kapitalbehovet alltid skal være en integrert del av virksomhetsstyringen.

§ 6-15 Informasjons- og rapporteringsplikt

Første ledd regulerer selskapets plikt til minst årlig å offentliggjøre en rapport om sin solvens og finansielle stilling og oppdatere denne ved vesentlige endringer. Formålet med bestemmelsen er at man gjennom krav til offentliggjøring av informasjon om virksomheten, systemet for risikostyring og internkontroll, risikoprofilen og solvenskapitalen vil bidra til økt markedsdisiplin. Det forutsettes at allmennheten enkelt og uten kostnader får tilgang til informasjonen. Publisering på selskapets nettsted vil tilfredsstille kravet til offentliggjøring. Første ledd gjennomfører direktivet artikkel 51 nr. 1 første ledd og artikkel 54 nr. 1 første ledd.

Annet ledd gir hjemmel til å fastsette nærmere forskrifter om selskapets offentliggjøring av informasjon og selskapets rapporteringsplikt til Finanstilsynet.

§ 6-16 Tilsyn, retting og pålegg

Første ledd forankrer prinsippet om at Finanstilsynet skal se til at forsikringsselskaper under tilsyn driver forsvarlig og omhandler den tilsynsmessige oppfølgingen av de kvantitative og kvalitative krav som stilles til forsikringsvirksomheten i lovens kapittel 6. Tilsynets prosess for evaluering av forsikringsselskapene skal omfatte selskapets strategier, prosesser og rapporteringsprosedyrer som er etablert for å sikre etterlevelse av regelverk og eventuelle ilagte pålegg, systemet for risikostyring og internkontroll, en vurdering av risikoene selskapet er eller kan bli eksponert for samt en vurdering av selskapets evne til å vurdere disse risikoene. Første ledd gjennomfører direktivet artikkel 36, se notatets avsnitt 3.3.

Annet ledd forutsetter at svakheter og mangler som avdekkes gjennom tilsynsmyndighetens evalueringsprosess skal utbedres. Bestemmelsen presiserer Finanstilsynets kompetanse til å pålegge forsikringsselskaper å iverksette rettetiltak. Krav om retting etter denne bestemmelsen gjelder samtlige brudd på bestemmelser i kapittel 6. De tiltak som er særskilt nevnt i bestemmelsens bokstav a) til e) skal ikke anses som en uttømmende opplisting.

Annet ledd bokstav a) gir Finanstilsynet hjemmel til å pålegge forsikringsselskapet å øke de forsikringstekniske avsetningene dersom selskapet ikke etterlever kravet til avsetninger i § 6-6. Bestemmelsen gjennomfører direktivet artikkel 85.

Annet ledd bokstav b) åpner for å pålegge selskapet å erstatte et sett av parametere brukt i beregningen etter standardmetoden med parametere som er spesifikke for selskapet. Denne påleggskompetansen er begrenset til beregningen av modulen for livsforsikrings-, skadeforsikrings- og helseforsikringsrisiko og forutsetter at det foreligger et vesentlig avvik mellom selskapets risikoprofil og de forutsetninger som ligger til grunn for beregning av solvenskapitalkravet etter standardmetoden. Bestemmelsen gjennomfører direktivet artikkel 110.

Annet ledd bokstav c) gir tilsynsmyndigheten adgang til å kreve at selskapet bruker en intern modell for å beregne solvenskapitalkravet eller relevante risikomoduler som inngår i dette kravet. Det er en forutsetning at det foreligger et vesentlig avvik mellom selskapets risikoprofil og de forutsetninger som ligger til grunn for beregning av solvenskapitalkravet etter standardmetoden. Bestemmelsen gjennomfører direktivet artikkel 119.

Annet ledd bokstav d) gir adgang til å pålegge forsikringsselskapet å endre systemet for risikostyring og internkontroll. Bestemmelsen gjennomfører direktivet artikkel 41 nr. 5.

Annet ledd bokstav e) gir hjemmel for pålegg om kapitalkravstillegg. Pålegg om kapitalkravstillegg skal kun finne sted i særlige tilfeller og skal være et siste virkemiddel. Dette forutsetter at andre tiltak er forsøkt eller er uhensiktsmessige. Kapitalkravstillegg kan kun fastsettes i helt konkrete tilfeller som er uttømmende regulert i bestemmelsens tredje ledd. Solvenskapitalkravet som inkluderer kapitalkravstillegget skal erstatte det opprinnelige solvenskapitalkravet og skal beholdes så lenge vilkårene for å ilegge det fortsatt gjelder. Annet ledd bokstav e), tredje ledd og fjerde ledd gjennomfører direktivet artikkel 37.

Tredje ledd fastsetter vilkårene for å ilegge kapitalkravstillegg. Et pålegg om kapitalkravstillegg kan kun gis i tilfeller der selskapets risikoprofil avviker vesentlig fra forutsetningene lagt til grunn i beregning av solvenskapitalkravet eller der selskapets system for risikostyring og internkontroll avviker vesentlig fra kravene som er gitt i eller i medhold av lov. I begge tilfeller er det en forutsetning at andre tiltak er forsøkt. Det vises her til omtalen av de nærmere vilkår under avsnitt 3.3.1.

Fjerde ledd gir forskriftshjemmel for gjennomføringsbestemmelser om kapitalkravstillegg fastsatt av Kommisjonen.

§ 6-17 Forsikringsselskaper med svekket finansiell stilling

Første ledd fastsetter en meldeplikt til Finanstilsynet. Forsikringsselskapet skal melde fra ved brudd på kapitalkravene eller dersom det er fare for brudd på kravene i de nærmeste tre månedene. Det skal også meldes fra i øvrige tilfeller der den finansielle stillingen svekkes. Det legges til grunn at meldeplikten ikke inntreffer ved enhver finansiell svekkelse, men er begrenset til tilfeller hvor svekkelsen påvirker selskapets totale finansielle stilling vesentlig. Første ledd gjennomfører direktivet artikkel 136, artikkel 138 nr. 1 og artikkel 139 nr. 1, se notatets avsnitt 3.4.

Annet ledd gjør meldepliktreglene i første ledd tilsvarende gjeldende for selskapets revisor. Bestemmelsen tilsvarende banksikringsloven § 3-1 annet ledd. Se også direktivet artikkel 72.

Tredje ledd fastsetter selskapets plikt til å utarbeide planer for gjenoppfylling av kapitalkravene ved brudd på solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet. Planen skal fylle bestemte krav som vil fastsettes i forskrift og skal godkjennes av Finanstilsynet. Tredje ledd gjennomfører direktivet artikkel 138 nr. 2 og 139 nr. 2.

Fjerde ledd gir Finanstilsynet adgang til å kreve at selskapet gjennomfører bestemte tiltak for gjenoppfylling av kapitalkravene, jf. direktivet artikkel 138 nr. 3. Tiltakene beror i utgangspunktet på tilsynsmyndighetens skjønn, men må sees i sammenheng med de tiltak som er særskilt hjemlet i bestemmelsens femte til syvende ledd. Sistnevnte oppstiller tilleggsvilkår og innebærer derfor en begrensning i tilsynsmyndighetens generelle kompetanse etter fjerde ledd. Tidsfristene for gjenoppfylling av kapitalkravene er ulike for hhv. solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet. Fristen for gjenoppfylling av minstekapitalkravet er tre måneder, mens fristen for gjenoppfylling av solvenskapitalkravet i utgangspunktet er seks måneder. I sistnevnte tilfelle kan denne utvides etter nærmere bestemte regler. Det forutsettes at fristene fastsettes i forskrift. Finanstilsynet har ikke adgang til å dispensere fra kapitalkravene utover å gi utvidelse av fristen til gjenoppfylling av solvenskapitalkravet innenfor fastlagte maksimumsrammer.

Femte ledd hjemler Finanstilsynets adgang til å begrense eller forby fri disposisjon av forsikringsselskapets eiendeler. Adgangen gjelder overfor selskaper som er i brudd med minstekapitalkravet. Ved brudd på solvenskapitalkravet kan pålegg som begrenser eller forbyr fri disposisjon av eiendelen kun gis unntaksvis og kun dersom det har funnet sted en ytterligere svekkelse av selskapets finansielle stilling. Femte ledd gjennomfører direktivet artikkel 139 nr. 3 og artikkel 138 nr. 5.

Sjette ledd gir Finanstilsynet vid adgang til å gjennomføre tiltak. Forutsetningen er at solvenssituasjonen forverres til tross for at forsikringsselskapet følger godkjent plan og eiendelene disponeres i tråd med tilsynets bestemmelser. Eksempler på tiltak etter denne bestemmelsen er pålegg om å stanse nytegning og krav om porteføljeoverdragelse. Finanstilsynets myndighet begrenses av at tiltaket skal sikre forsikringstakers interesse og stå i forhold til forsikringsselskapets solvenssituasjon. Sjette ledd gjennomfører direktivet artikkel 141.

Syvende ledd fastsetter at konsesjonen skal tilbakekalles dersom selskapet bryter minstekapitalkravet og Finanstilsynet anser at planen for gjenoppfylling av kravet ikke er tilfredsstillende. Konsesjonen skal dessuten tilbakekalles dersom selskapet fortsatt bryter minstekapitalkravet tre måneder etter at brudd er avdekket. Bestemmelsen er en *skal*-regel hvilket innebærer at det ikke er rom for skjønn i de tilfeller der vilkårene er oppfylt. Syvende ledd gjennomfører direktivet artikkel 144 nr. 1 annet ledd.

§ 6-18 Forsikringsvilkår

Bestemmelsen viderefører kravene til forsikringsvilkår i gjeldende forsikringsvirksomhetslov § 6-7.

§ 6-19 Provisjon og annet vederlag for forsikringsformidling

Bestemmelsen viderefører provisjonsforbudet i gjeldende forsikringsvirksomhetslov § 6-9.

§ 6-20 Forsikringsgrupper

Bestemmelsen gjennomfører blant annet direktivet artikkel 218, artikkel 224, artikkel 232 og artikkel 246.

Første ledd understreker at kravene om systemer for risikostyring og internkontroll mv. i § 6-2 og 6-3, kravene til oppfyllelse av solvens i §§ 6-5 til 6-13, kravet til egenvurdering i § 6-14, kravet til å offentliggjøre informasjon i § 6-15 samt kravene i § 6-17 ved svekket finansiell stilling også skal oppfylles på gruppenivå. I tillegg gjelder også § 6-16 om tilsynsmyndighetens adgang til pålegg om retting eller kapitalkravstillegg mv.

Det er i bestemmelsen vist til finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 som gir regler om konsolidering av soliditets- og sikkerhetskrav og oppfyller krav til gjennomføring av vesentlige deler av artikkel 220 til 230 samt 233 i Solvens II-direktivet, jf. omtale i avsnitt 5.3.

Andre ledd gjennomfører egne krav i artikkel 246 nr. 2 til risikostyring og internkontroll for prosedyrer for å overvåke og styre gruppeinterne transaksjoner og risikokonsentrasjon.

Tredje ledd gir forskriftshjemmel for bl.a. gjennomføringsbestemmelser for direktivets regler om grupper fastsatt av Kommisjonen.

§ 7-3 Konsesjon

Tredje ledd viderefører gjeldende § 7-3 tredje ledd, jf. § 2-1 annet til femte ledd.

Bestemmelsen presiserer at det er styremedlemmene, daglig leder eller annen person som faktisk leder pensjonskassen som omfattes av egnethetsvurderingen i § 2-1 annet ledd. For forsikringsselskaper er også ansatte i nøkkelfunksjoner omfattet av egnethetskravene men dette er ikke gjort gjeldende for pensjonskasser.

Fjerde ledd viderefører gjeldende § 7-3 tredje ledd, jf. § 2-2 og presiserer at Kongen kan trekke en tillatelse tilbake helt eller delvis dersom pensjonskassen ikke lenger har et betryggende økonomisk grunnlag. For forsikringsselskaper er ovennevnte vilkår for tilbakekall av konsesjon tilpasset Solvens II direktivet.

Femte ledd viderefører gjeldende § 7-3 tredje ledd som henviser til at søknad om konsesjon skal oppfylle kravene i § 2-3.

§ 7-5 Kapitalforhold

Fjerde ledd viderefører gjeldende § 7-5 fjerde ledd. Begrepene i bestemmelsen er tilpasset de endrede kapitalkrav for pensjonskasser, jf. forslaget § 7-9.

§ 7-9 Krav til ansvarlig kapital mv.

Første ledd fastsetter kapitalkravet for pensjonskasser med pensjonsordninger som anses som livsforsikring. Kapitalkravet tilsvarer gjeldende krav til solvensmarginkapital i forsikringsvirksomhetsloven § 6-4(solvens I). Gjeldende krav til kapitaldekning i forsikringsvirksomhetsloven § 6- 3(Basel I) oppheves.

Annet ledd fastsetter krav til ansvarlig kapital for pensjonskasser med pensjonsordninger uten forsikringselement. Pensjonskassen skal til enhver tid ha en ansvarlig kapital som utgjør minst 2 prosent av pensjonskassens forvaltningskapital. Gjeldende krav til kapitaldekning i forsikringsvirksomhetsloven § 6-3 (Basel I) oppheves.

Tredje ledd viderefører myndighetens påleggskompetanse ved brudd på kapitalkravene i forsikringsvirksomhetsloven § 6- 5 annet ledd. Begrepene i bestemmelsen er tilpasset de endrede kapitalkrav for pensjonskasser.

Fjerde ledd viderefører bestemmelsen i forsikringsvirksomhetsloven § 6- 5 tredje ledd om at Kongen i særlige tilfeller og for en tidsbegrenset periode kan gi dispensasjon fra kapitalkravene. Begrepene i bestemmelsen er tilpasset de endrede kapitalkrav.

§ 7-10 Alminnelige regler for virksomheten

Første ledd gjør reglene om forbud mot annen virksomhet, kapitalforvaltning, krav til forsikringstekniske avsetninger og forsikringsvilkår i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 6 samt flyttereglene i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 11 gjeldende for pensjonskasser. Kravet til forsikringstekniske avsetninger tilsvarer kravene i Solvens II direktivet. Tredje ledd viderefører gjeldende § 7-10 tredje ledd, men henvisningene er tilpasset lovforslaget om opphevelse av § 9-24 om aktuar. Instituttet ansvarshavende aktuar videreføres for pensjonskasser, jf. forslaget til ny § 7-10c.

§ 7-10a Eiendeler og innflytelse i andre selskaper

Bestemmelsen viderefører gjeldende bestemmelse om eierandeler og innflytelse i andre selskaper i forsikringsvirksomhetsloven § 6-2, jf. § 7-10 første ledd.

§ 7-10b Gjenforsikring

Bestemmelsen viderefører gjeldende bestemmelse om gjenforsikring i forsikringsvirksomhetsloven § 6-8, jf. § 7-10 første ledd.

§ 7-10c Aktuar

Bestemmelsen viderefører gjeldende bestemmelse om aktuar i forsikringsvirksomhetsloven § 9-24, jf. § 7-10 annet og tredje ledd.

§ 8-2 Konsesjon

Lovhenvisningene i tredje ledd er tilpasset slik at gjeldende krav til vilkår for konsesjon knyttet til egnethet og tilbakekall av konsesjon i gjeldende § 8-2 tredje ledd videreføres.

§ 8-3 Krav til organisering mv.

Første ledd henviser til § 7-9 annet ledd og fastsetter krav til ansvarlig kapital for innskuddspensjonsforetak. Foretaket skal til enhver tid ha en ansvarlig kapital som utgjør minst 2 prosent av foretakets forvaltningskapital. Gjeldende krav til kapitaldekning i forsikringsvirksomhetsloven § 6-3 (Basel I) oppheves.

§ 8-4 Alminnelige regler for virksomheten

Første ledd viderefører gjeldende § 8-4 første ledd, men henvisningene er tilpasset endringene i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 6.

§ 9-7a. Forsikringskapitalen

Bestemmelsen tar sikte på å understreke at kunderegnskapet (kontoføringen) ikke lenger baserer seg på solvens- eller selskapsregnskapet. Forslaget innfører begrepet forsikringskapital og baserer seg for øvrig på gjeldende kontoføringsregler. Begrepet forsikringskapital er en samlebetegnelse for alle midler/forpliktelser som er knyttet til kontrakten.

§ 9-7b. Premiereserve knyttet til kontraktfastsatte forpliktelser

Første ledd i forslaget til § 9-7b tar utgangspunkt i § 9-16 første ledd, men er i motsetning til gjeldende rett ikke utformet som et minstekrav. Begrepet “kapitalverdien” er erstattet med “nåverdien”. Bestemmelsen tar utgangspunkt i reglene om beregning av dagens minstekrav til forsikringstekniske avsetninger i § 9-16. Finanstilsynet legger til grunn at det er premieberegningsgrunnlaget og premiereserven, som reflekter hva kunden har betalt for sine rettigheter, som må brukes i kunderegnskapet ved beregning av kundens minimumsrettigheter. Premiereserven vil med andre ord ikke lenger vil være relevant for solvensformål, men vil være utgangspunktet både for beregning av flytteverdien og tildeling av overskudd på kontraktene.

Annet ledd innfører en endring i gjeldende bestemmelse i § 9-16 annet ledd. Finanstilsynet foreslår at en nødvendig skjerping av det biometriske grunnlaget i premieberegningsgrunnlaget ikke skal medføre omregning av premiereserven. Dette forslaget er ikke direkte begrunnet i den tekniske Solvens II-tilpasningen av forsikringsvirksomhetsloven. Forslaget må ses i sammenheng med forslaget til endringer i § 9-11. Det vises til avsnitt 7.2.3 om beregning av kundemidler.

Tredje og fjerde ledd er basert på gjeldende § 9-16 tredje og femte ledd og gjentar i realiteten bare det som følger av første ledd. Ordlyden i tredje ledd er på sin side mer tilgjengelig generelt sett enn første ledd. Tredje ledd i gjeldende bestemmelse er strengt tatt ufullstendig fordi bestemmelsen bare viser hva som skal tilføres premiereserven og ikke at det også skjer frigjøringer fra premiereserven gjennom utbetalinger eller som følge av endret risiko. Finanstilsynet foreslår at dette presiseres i forslag til nytt sistepunktum som omhandler slik frigjøring.

Femte ledd er basert på gjeldende § 9-16 fjerde ledd og presiserer at premiereserve skal tilordnes de enkelte kontrakter og de forsikrede.

Det vises for øvrig til avsnitt 7.2 over om beregning av kundemidler

§ 9-7 Inndeling av forvaltningskapitalen

Åttende ledd gjennomfører direktivets regler om eiendelsregister i artikkel 276. Det vises til begrunnelsen for dette forslag under avsnitt 7.3.3 over. Forslaget endrer for øvrig ikke på substansen i gjeldende bestemmelse om inndeling og forvaltning av eiendelene. Bestemmelsens ordlyd er tilpasset bortfallet av koblingen mellom premieberegningsgrunnlaget og beregningen av de forsikringstekniske avsetninger.

§ 9-9 Tilordning av avkastning, overskudd

Femte ledd presiserer at gjeldende prinsipper for verdivurdering av eiendelene videreføres ved beregning av avkastningsoverskuddet. For å ta høyde for utviklingen på regnskapsområdet foreslår Finanstilsynet en hjemmel i lovens § 9-9 som gir Finansdepartementet anledning til å fastsette nærmere regler om prinsippene for verdivurdering. Det vises for øvrig til avsnitt 7.4 over om behandling og tildeling av overskudd. Bestemmelsen viderefører for øvrig i substans gjeldende regler om behandling av avkastningsoverskudd.

§ 9-11 Økning av premiereserve

Første ledd viderefører i hovedsak gjeldende regler om bruk av overskudd til økning av premiereserve mv.

Annet ledd åpner for at samtykke til bruk av overskudd som nevnt i første ledd kan gis for flere år og tar sikte på å videreføre substansen så langt det passer i lovens § 9-25 om endringer i avsetningsgrunnlaget. Det kan være en fordel både for kunde og selskap at man som nå kan godkjenne slik bruk av overskudd over flere år selv om selskapet i henhold til dagens tolkningspraksis av flyttereglene ikke kan ta hensyn til en gradvis “oppreservering” av premiereserven til nytt biometrisk beregningsgrunnlag. Det vises her til avsnitt 7.6 om behovet for endringer i lovens kapittel 11 om flytting og forslaget til endring i § 11-7 tredje ledd i loven.

Tredje ledd utvider Finanstilsynets grunnlag for å gi selskapet pålegg om å overføre overskudd til premiereserven. Det foreslås at et pålegg som nevnt også skal kunne være begrunnet i styrking av flytteretten. Utvidelsen av grunnlaget for å treffe pålegg som nevnt må ses i sammenheng med endringen som er foreslått i § 9-7 b om premiereserven knyttet til kontraktsfastsatte forpliktelser. Det vises til avsnitt 7.2.3 og avsnitt 7.6 i høringsnotatet om behovet for endringer i lovens kapittel 11 om flytting.

Fjerde ledd presiserer at overskuddet som anvendes som nevnt i første til tredje ledd skal tilføres den enkelte kundes premiereserve.

Det vises for øvrig til avsnitt 7.2.3 og avsnitt 7.4 over om behandling og tildeling av overskudd.

De øvrige endringer i kapittel 9 og 10 er foretatt for å tilpasse bestemmelsenes ordlyd til bortfallet av koblingen mellom premieberegningsgrunnlaget og beregningen av de forsikringstekniske avsetninger.

§ 11-7 tredje ledd

Tredje ledd inneholder forslag til endring i gjeldende rett om beregning av premiereserven ved flytting som må ses i sammenheng med forslaget i avsnitt 7.2 om å gå bort fra regelen om automatisk oppreservering av premiereserven for opptjente rettigheter ved endring i premieberegningsgrunnlaget. Det vises til avsnitt 7.6 om behov for tilpasninger i lovens kapittel 11 om flytting mv.

Finansieringsvirksomhetsloven

§ 2a-9 Konsolideringsregler

Fjerde ledd endres slik at det tas inn en generell fullmaktsbestemmelse som gir Finanstilsynet adgang til å gi pålegg om kapitaldekningsreserve på 100 prosent av balanseført verdi dersom det ikke foretas konsolidering etter første eller tredje ledd. Denne generelle bestemmelsen erstatter gjeldende detaljerte bestemmelser om kapitaldekningsreserve i § 2a-9 fjerde og femte ledd, som er strengere enn bestemmelsene i Solvens II-direktivet og bestemmelsene i EU-kommisjonens utkast til forordning på banksiden (CRD IV). Det anses hensiktsmessig å videreføre en mer generell fullmaktsbestemmelse om pålegg om kapitaldekningsreserve for å ivareta særskilte situasjoner knyttet til kredittinstitusjoner og verdipapirforetak, jf. omtale i avsnitt 5.3.

Femte ledd inneholder bestemmelse om at ved beregningen av ansvarlig kapital på konsolidert basis skal det tas hensyn til hvor effektivt den ansvarlige kapitalen kan overføres og gjøres disponibel på tvers av foretakene i gruppen, jf. artikkel 222. Nærmere regler om medregning av ansvarlig kapital på tvers av selskapene i en finansiell gruppe gis ved forskrift. Det foreslås at de detaljerte bestemmelsene om kapitaldekningsreserve i gjeldende femte ledd tas ut, jf. omtale om fjerde ledd ovenfor.

13 FORSLAG TIL ENDRINGSLOV

Forslag til lov om endringer i lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsvirksomhetsloven) og lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven).

I

I lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsvirksomhetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-1 annet ledd første punktum skal lyde:

Tillatelse skal nektes dersom styremedlemmene, *ledelsen eller ansatte i nøkkelfunksjoner* _:

§ 2-2 første ledd bokstav c) skal lyde:

selskapet ikke oppfyller minstekapitalkravet i tilfeller som nevnt i § 6-17 (7), eller

Ny **§ 2-3a** skal lyde:

§ 2-3a Spesialforetak for risikoavdekning

Spesialforetak med hovedsete her i riket som har til formål å overta forsikringsrisiko fra forsikrings- eller gjenforsikringsselskaper, kan gis tillatelse til å drive slik virksomhet etter nærmere regler fastsatt av departementet. Det kan gis nærmere regler om:

- a) vilkår for tillatelse,*
- b) obligatoriske kontraktbetingelser,*
- c) systemet for risikostyring og internkontroll,*
- d) rapporteringskrav, og*
- e) solvenskrav.*

§ 6-2. Eierandeler og innflytelse i andre selskaper oppheves.

Ny **§ 6-2** skal lyde:

§ 6-2 Systemet for risikostyring og internkontroll

(1) Et forsikringsselskap skal ha et hensiktsmessig system for risikostyring og internkontroll som skal sikre forsvarlig styring av virksomheten, herunder at selskapet har:

- a) klar organisasjonsstruktur og hensiktsmessig ansvarsfordeling,*
- b) strategier, retningslinjer og rutiner som skal sikre at selskapet løpende kan identifisere, måle, overvåke, styre og rapportere de risikoer som det er eller kan bli eksponert for og sammenhengen mellom disse, herunder prosesser for egenvurdering av risiko og solvens, og*
- c) administrasjons- og regnskapsrutiner, rammeverk for internkontrollen og hensiktsmessige rapporteringsrutiner på alle nivåer i organisasjonen.*

(2) Et forsikringsselskap skal ha uavhengige kontrollfunksjoner med ansvar for:

- a) risikostyring,*
- b) etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift (compliance),*
- c) aktuarfaglige oppgaver og*
- d) internrevisjon.*

(3) Et forsikringsselskap skal sikre at styret, ledelsen og ansatte i nøkkelfunksjoner har:

- a) relevante kvalifikasjoner og yrkeserfaring og*
- b) godt omdømme og hederligandel.*

(4) Systemet for risikostyring og internkontroll skal stå i forhold til arten, kompleksiteten og omfanget av virksomheten og skal jevnlig vurderes.

(5) Departementet kan fastsette nærmere regler om risikostyring og internkontroll, herunder bestemmelser om:

- a) krav til selskapets strategier og retningslinjer,*
- b) hvilke risikoer systemet for risikostyring skal dekke,*
- c) kontrollfunksjoners ansvar, plikter og krav til uavhengighet, og*
- d) krav til egnethet, herunder krav til dokumentasjon og meldeplikt til Finanstilsynet.*

§ 6-3. *Krav til kapitaldekning oppheves.*

Ny § 6-3 skal lyde:

§ 6-3 Utkontraktering

(1) Et forsikringsselskap har ansvar for forsvarlig risikostyring og internkontroll av utkontraktert virksomhet.

(2) Et forsikringsselskap skal melde fra til Finanstilsynet før viktige funksjoner eller aktiviteter blir utkontraktert og om etterfølgende vesentlige endringer.

(3) Departementet kan fastsette nærmere regler om utkontraktering.

§ 6-4. *Krav til solvensmarginkapital oppheves.*

§ 6-6 blir ny § 6-4. § 6-4 skal lyde:

§ 6-4 Kapitalforvaltning

(1) Et forsikringsselskaps kapitalforvaltning skal være forsvarlig. Eiendelene skal plasseres slik at hensynet til sikkerhet, risikospredning, likviditet og avkastning ivaretas. Eiendeler som skal dekke forsikringstekniske avsetninger skal plasseres slik at det tas hensyn til egenskapene til selskapets forsikringsforpliktelser.

(2) Departementet kan fastsette nærmere regler om kapitalforvaltningen.

§ 6-5. *Kontroll med forsikringsselskapers solvens oppheves. Ny § 6-5 skal lyde:*

§ 6-5 Verdivurdering av eiendeler og forpliktelser utover forsikringstekniske avsetninger

(1) Ved beregningen av selskapets solvens skal eiendeler og forpliktelser utover forsikringstekniske avsetninger vurderes til virkelig verdi, dvs. til det beløp som de vil kunne omsettes for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, velvillige parter.

(2) Departementet kan fastsette nærmere regler om metoder og forutsetninger som skal benyttes som grunnlag for verdivurderingen.

§ 6-6. Kapitalforvaltning oppheves. Ny § 6-6 skal lyde:

§ 6-6 Verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger

(1) Ved beregningen av selskapets solvens skal forsikringstekniske avsetninger verdivurderes til det beløp som et forsikringsselskap må betale hvis det umiddelbart skulle overdra forsikringsforpliktelsene til et annet forsikringsselskap.

(2) Beregningen av de forsikringstekniske avsetninger skal baseres på markedsinformasjon og allment tilgjengelige opplysninger om forsikringsrisikoer (markedskonsistens).

(3) De forsikringstekniske avsetninger skal beregnes på en forsiktig, pålitelig og objektiv måte.

(4) Verdien av de forsikringstekniske avsetninger skal være summen av:

- a) Beste estimat som tilsvarer det sannsynlighetsvektede gjennomsnitt av fremtidige kontantstrømmer der det tas hensyn til tidsverdien av penger beregnet ved hjelp av den relevante risikofrie rentekurven, og
- b) risikomarginen som tilsvarer kostnadene forbundet med å stille til rådighet tellende solvenskapital svarende til det solvenskapitalkravet som er nødvendig for å dekke forsikrings- og gjenforsikringsforpliktelsene i løpet av disse forpliktelsenenes levetid.

(5) Beste estimat skal beregnes brutto uten fradrag for de beløp som kan innkreves i henhold til gjenforsikringsavtaler og fra spesialforetak for risikoavdekning.

(6) Ved beregningen av de forsikringstekniske avsetninger skal selskapet ta hensyn til alle inngående og utgående kontantstrømmer som er nødvendige for å gjøre opp forsikringsforpliktelsene i løpet av forpliktelsenenes levetid, herunder:

- a) kostnader ved betjeningen av forsikringsforpliktelser,
- b) inflasjon, og
- c) betalinger til forsikringstakere og andre forsikrede, herunder forventede fremtidige betalinger uavhengig av om selskapet er forpliktet til slike betalinger.

(7) Ved beregningen av de forsikringstekniske avsetninger skal forsikringsforpliktelsene inndeles i likeartede risikogrupper og som et minimum etter forsikringsklasser.

(8) Beregningen av de beløp som kan innkreves i henhold til gjenforsikringsavtaler og fra spesialforetak for risikoavdekning skal være i overensstemmelse med bestemmelsene i første til tredje ledd, fjerde ledd bokstav a) og sjette ledd. Beløpene skal justeres for forventet tap som følge av mislighold fra motpartens side.

(9) Departementet kan fastsette nærmere regler om verdivurdering og beregning av forsikringstekniske avsetninger.

Nåværende § 6-7. Forsikringsvilkår blir § 6-18. Ny § 6-7 skal lyde:

§ 6-7 Solvenskapital

- (1) Solvenskapitalen skal bestå av basiskapital og supplerende kapital.
- (2) Som basiskapital regnes eiendeler fratrukket forpliktelser verdivurdert i samsvar med §§ 6-5 og 6-6 og ansvarlig lånekapital.
- (3) Som supplerende kapital regnes annen kapital enn basiskapital som selskapet har rett til å innkalle til dekning av tap, herunder:
 - a) ikke innbetalt aksjekapital og eierandelskapital,
 - b) kapital som kan kreves innbetalt i henhold til medlemsansvar i gjensidige forsikrings-selskaper, og
 - c) garanti eller tilsvarende rettighet.
- (4) Supplerende kapital som kan medregnes i solvenskapitalen, skal godkjennes av Finanstilsynet.
- (5) Departementet kan fastsette nærmere regler om hva som kan regnes som solvenskapital.

§ 6-8. Gjenforsikring oppheves. Ny § 6-8 skal lyde:

§ 6-8 Klassifisering av solvenskapitalen

- (1) Solvenskapitalen skal inndeles i tre kategorier på grunnlag av følgende kriterier:
 - a) kapitalen kan benyttes til eller innbetales etter påkrav for å dekke ethvert tap under løpende drift og ved avvikling,
 - b) kapitalen kan ved avvikling benyttes til å dekke tap og skal ikke tilbakebetales før alle andre krav er dekket, herunder krav som følger av forsikrings- og gjenforsikringsavtaler.
- (2) Ved kategoriseringen skal det tas hensyn til varighet og løpetid, vilkår om og insentiver til tilbakekjøp og påheftede kostnader og rettigheter.
- (3) Som solvenskapital i kategori 1 regnes basiskapital som tilfredsstiller kriteriene i første ledd.
- (4) Som solvenskapital i kategori 2 regnes basiskapital som tilfredsstiller kriteriet i første ledd bokstav b), supplerende kapital som tilfredsstiller kriteriene i første ledd bokstav a) og b) og fremtidige krav på bidrag fra medlemmene i gjensidige rederiforsikringsselskap som kan gjøres gjeldende i løpet av en periode på 12 måneder.
- (5) Som solvenskapital i kategori 3 regnes basiskapital og supplerende kapital som ikke omfattes av tredje eller fjerde ledd.
- (6) Departementet kan fastsette nærmere regler om klassifisering av solvenskapital.

Nåværende § 6-9. Provisjon og annet vederlag for forsikringsformidling blir § 6-19. Ny § 6-9 skal lyde:

§ 6-9 Solvenskapitalens størrelse og sammensetning

(1) Et forsikringsselskap skal til enhver tid ha tellende solvenskapital som dekker solvenskapitalkravet beregnet i samsvar med §§ 6-10 til 6-12 og minstekapitalkravet beregnet i samsvar med § 6-13.

(2) Solvenskapitalkravet skal være dekket av summen av solvenskapital i kategori 1 og tellende solvenskapital i kategori 2 og 3.

(3) Minstekapitalkravet skal være dekket av summen av basiskapital i kategori 1 og tellende basiskapital i kategori 2.

(4) Departementet kan fastsette nærmere regler om hvordan solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet skal dekkes, herunder begrensninger i den del av solvenskapitalen i kategori 2 og 3 som kan benyttes til dekning av kravene.

Ny **§ 6-10** skal lyde:

§ 6-10 Solvenskapitalkravet

(1) Solvenskapitalkravet skal beregnes slik at alle kvantifiserbare risikoer for tap som et forsikringsselskap er eksponert for tas i betraktning, herunder risiko knyttet til forsikringer som forventes overtatt i løpet av de neste 12 måneder. Beregningen skal minst dekke:

- a) forsikringsrisiko,
- b) markedsrisiko,
- c) kredittrisiko og
- d) operasjonell risiko.

(2) Solvenskapitalkravet skal beregnes etter standardmetoden i § 6-11 eller etter interne modeller i § 6-12. Sannsynligheten for at tapene over en periode på 12 måneder ikke overstiger det beregnede solvenskapitalkravet skal være 99,5 prosent.

(3) Departementet kan fastsette nærmere regler for beregning av solvenskapitalkravet, herunder krav til oppdaterte beregninger i situasjoner med vesentlige endringer i selskapets risikoprofil.

Ny **§ 6-11** skal lyde:

§ 6-11 Beregning av solvenskapitalkravet etter standardmetoden

(1) Solvenskapitalkravet skal beregnes på basis av risikomoduler som minst omfatter skadeforsikringsrisiko, livsforsikringsrisiko, helseforsikringsrisiko, markedsrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko. Solvenskapitalkravet skal justeres for den tabsabsorberende evnen til de forsikringstekniske avsetningene, herunder fremtidig overskuddstildeling, og utsatt skatt.

(2) Solvenskapitalkravet beregnes separat for hver enkelt risikomodul i henhold til § 6-10 annet ledd. Bidragene til kapitalkravet fra de enkelte modulene summeres slik at det tas hensyn til antatte diversifiseringseffekter.

(3) Etter tillatelse fra Finanstilsynet kan parametere i standardmetoden erstattes med parametere som er spesifikke for vedkommende selskap i beregningen av kapitalkravet for forsikringsrisiko.

(4) Departementet kan fastsette nærmere regler om beregning av solvenskapitalkravet etter standardmetoden, herunder om adgangen til anvendelse av forenklet beregning av kapitalkravet for bestemte risikomoduler.

Ny § 6-12 skal lyde:

§ 6-12 Interne modeller for beregning av solvenskapitalkravet

(1) Et forsikringsselskap kan etter tillatelse fra Finanstilsynet beregne solvenskapitalkravet etter interne modeller.

(2) Interne modeller kan anvendes for selskapets samlede virksomhet eller for et eller flere hovedforretningsområder, og kan omfatte beregninger av en eller flere risikomoduler som inngår i standardmetoden.

(3) Finanstilsynet kan gi tillatelse til bruk av interne modeller bare dersom selskapets system for å identifisere, måle, overvåke og styre risiko er tilfredsstillende, og selskapet for øvrig oppfyller de krav til interne modeller som følger av forskrift. Tillatelse til bruk av intern modell som delvis dekker det samlede solvenskapitalkravet (partiell intern modell) forutsetter at følgende vilkår er oppfylt:

- a) selskapet godtgjør at det begrensede anvendelsesområdet for den interne modellen er tilstrekkelig begrunnet,*
- b) den interne modellen er bedre i samsvar med foretakets risikoprofil og prinsippene i § 6-10 og*
- c) den interne modellen er utformet slik at den kan kombineres med standardmetoden for beregning av det samlede solvenskapitalkravet.*

(4) Et forsikringsselskap kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet endre den interne modellen eller gå over til helt eller delvis å benytte standardmetoden.

(5) Et forsikringsselskap som ikke oppfyller de vilkår som gjelder for bruk av interne modeller, skal umiddelbart gi Finanstilsynet en redegjørelse for hvordan vilkårene vil oppfylles i løpet av rimelig tid eller påvise overfor Finanstilsynet at konsekvensen av brudd på vilkårene er ubetydelige. Dersom forsikringsselskapet ikke oppfyller vilkårene i løpet av rimelig tid kan Finanstilsynet kreve at selskapet beregner solvenskapitalkravet i samsvar med standardmetoden i § 6-11.

(6) Departementet kan fastsette nærmere vilkår for bruk av intern modell og prosedyrer knyttet til søknad om interne modeller, endring av interne modeller og overgang til standardmetoden.

Ny § 6-13 skal lyde:

§ 6-13 Minstekapitalkravet

(1) Minstekapitalkravet skal dekke risikoen for tap av selskapets basiskapital.

(2) Minstekapitalkravet skal beregnes slik at sannsynligheten for at tapene over en periode på 12 måneder ikke overstiger det beregnede minstekapitalkravet skal være 85 prosent. Minstekapitalkravet skal ikke være lavere enn 25 prosent eller høyere enn 45 prosent av

selskapets solvenskapitalkrav medregnet eventuelt kapitalkravstillegg fastsatt i medhold av § 6-16 tredje og fjerde ledd.

(3) Uavhengig av bestemmelsene i annet ledd skal minstekapitalkravet ikke være mindre enn det beløp i norske kroner som tilsvarer:

- a) 3,2 millioner euro for livsforsikringsselskaper, skadeforsikringsselskaper som dekker risiko knyttet til ansvarsforsikringer, kredittforsikringer eller kausjonsforsikringer med unntak av egenforsikringsselskaper for gjenforsikring,
- b) 2,2 millioner euro for skadeforsikringsselskaper som ikke dekker risiko knyttet til ansvarsforsikringer, kredittforsikringer eller kausjonsforsikringer,
- c) 1,1 millioner euro for egenforsikringsselskaper for gjenforsikring.

(4) Beløp som nevnt i tredje ledd indeksreguleres med utgangspunkt i utviklingen av den europeiske konsumprisindeksen.

(5) Departementet kan fastsette nærmere regler om beregning av minstekapitalkravet, herunder regler om indeksregulering av beløp i euro og omregning av beløp i euro til beløp i norske kroner.

Ny § 6-14 skal lyde:

§ 6-14 Egenvurdering av risiko og solvens

(1) Et forsikringsselskap skal påse at det til enhver tid har kapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten.

(2) Et forsikringsselskap skal jevnlig vurdere risikoprofil og solvensnivå, herunder:

- a) samlet kapitalbehov sett i forhold til risikoene selskapet er eller kan bli eksponert for på kort og lengre sikt,
- b) selskapets løpende etterlevelse av kapitalkravene i §§ 6-10 og 6-13 og bestemmelsene om forsikringstekniske avsetninger i § 6-6, og
- c) avvik mellom selskapets risikoprofil og de forutsetninger som er lagt til grunn ved beregning av solvenskapitalkravet i § 6-10.

(3) Vurderingen skal være en integrert del av den overordnede strategien og skal løpende tas hensyn til ved strategiske beslutninger.

Ny § 6-15 skal lyde:

§ 6-15 Informasjons- og rapporteringsplikt

(1) Et forsikringsselskap skal minst årlig offentliggjøre en rapport om sin solvens og finansielle stilling. Ved endringer som vesentlig påvirker informasjonen som er offentliggjort, skal selskapet offentliggjøre oppdatert informasjon.

(2) Departementet kan fastsette nærmere regler om selskapets offentliggjøring av informasjon og selskapets rapporteringsplikt til Finanstilsynet.

Ny § 6-16 skal lyde:

§ 6-16 Tilsyn, retting og pålegg

(1) Finanstilsynet skal se til at forsikringsselskaper det har tilsyn med har et hensiktsmessig system for risikostyring og internkontroll, forsvarlige forsikringstekniske avsetninger til sikring av sine forsikringsforpliktelser og solvenskapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten.

(2) Finanstilsynet kan pålegge forsikringsselskaper som ikke oppfyller krav fastsatt i eller i medhold av bestemmelsene i dette kapittel å iverksette nødvendige tiltak for å rette på dette, herunder pålegge forsikringsselskapet å:

- a) øke de forsikringstekniske avsetningene,*
- b) benytte parametere som er spesifikke for selskapet i beregningen av forsikringsrisiko ved fastsettelse av solvenskapitalkravet etter standardmetoden dersom risikoprofilen avviker vesentlig fra forutsetningene som ligger til grunn for beregningen etter standardmetoden,*
- c) benytte en intern modell for å beregne solvenskapitalkravet dersom risikoprofilen avviker vesentlig fra forutsetningene som ligger til grunn for beregningen etter standardmetoden,*
- d) endre systemet for risikostyring og internkontroll, eller*
- e) ha høyere solvenskapitalkrav etter bestemmelsene om kapitalkravstillegg i tredje og fjerde ledd.*

(3) Kapitalkravstillegg kan kun fastsettes når:

- a) selskapets risikoprofil avviker vesentlig fra forutsetningene lagt til grunn i solvenskapitalkravet beregnet etter standardmetoden og pålegg om å benytte en intern modell ikke er hensiktsmessig eller ikke har vært effektivt, eller mens en intern modell er i ferd med å utvikles,*
- b) selskapets risikoprofil avviker vesentlig fra forutsetningene lagt til grunn i solvenskapitalkravet beregnet med en intern modell, fordi enkelte kvantifiserbare risikoen ikke i tilstrekkelig grad fanges opp av modellen og tilpasninger i modellen for bedre å fange opp den faktiske risikoprofilen ikke har bedret situasjonen innenfor en hensiktsmessig tidsramme, eller*
- c) selskapets system for risikostyring og internkontroll avviker vesentlig fra kravene i dette kapittel, at disse avvikene hindrer selskapet i å identifisere, måle, overvåke, styre og rapportere de risikoen som det er eller kan bli eksponert for og at andre tiltak trolig ikke vil kunne forbedre svakhetene innenfor en hensiktsmessig tidsramme.*

(4) Departementet kan fastsette nærmere regler om kapitalkravstillegg.

Ny § 6-17 skal lyde:

§ 6-17 Forsikringsselskaper med svekket finansiell stilling

(1) Et forsikringsselskap skal uten ugrunnet opphold melde fra til Finanstilsynet:

- a) ved vesentlig svekkelse av sin finansielle stilling og*
- b) ved brudd eller fare for brudd i kommende tre måneder på solvenskapitalkravet i § 6-10 eller minstekapitalkravet i § 6-13.*

(2) Hvis selskapets revisor blir kjent med forhold nevnt i første ledd, skal denne straks gi melding til Finanstilsynet, med mindre vedkommende har fått bekreftelse fra Finanstilsynet på at melding allerede er gitt i henhold til første ledd.

(3) Ved brudd som nevnt i første ledd bokstav b) skal selskapet utarbeide en plan for gjenoppfylling av kapitalkravet. Planen skal godkjennes av Finanstilsynet.

(4) Finanstilsynet kan kreve at selskapet gjennomfører tiltak for å oppfylle kravene.

(5) Finanstilsynet kan begrense eller forby fri disposisjon av selskapets eiendeler dersom selskapet ikke oppfyller minstekapitalkravet i § 6-13. Ved brudd på solvenskapitalkravet i § 6-10 kan Finanstilsynet i særlige tilfeller begrense eller forby fri disposisjon av selskapets eiendeler dersom selskapets finansielle stilling svekkes ytterligere.

(6) Hvis selskapets solvenssituasjon forverres til tross for gjennomføring av tiltak i samsvar med fjerde eller femte ledd, kan Finanstilsynet gjennomføre nødvendige tiltak for å sikre forsikringstakernes interesser. Tiltakene skal stå i forhold til nivået og varigheten av svekkelsen i selskapets solvenssituasjon.

(7) Finanstilsynet skal tilbakekalle konsesjonen dersom selskapet ikke oppfyller minstekapitalkravet og Finanstilsynet anser at planen for å oppfylle kravet ikke er tilfredsstillende eller selskapet ikke etterlever minstekapitalkravet innen tre måneder etter at overtredelse av minstekapitalkravet er avdekket.

(8) Departementet kan fastsette nærmere regler om plan for og frist for oppfyllelse av kapitalkravene.

Ny § 6-20 skal lyde:

§ 6-20 Forsikringsgrupper

(1) Bestemmelsene i §§ 6-2, 6-3 og 6-5 til 6-17 gjelder tilsvarende for forsikringsgrupper på konsolidert basis, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9.

(2) Systemet for risikostyring og internkontroll skal omfatte prosedyrer for å overvåke og styre gruppeinterne transaksjoner og risikokonsentrasjon.

(3) Departementet kan fastsette nærmere regler om dette kapittels anvendelse på forsikringsgrupper.

§ 7-3 tredje ledd skal lyde:

Bestemmelsene i § 2-1 annet ledd gjelder tilsvarende for styremedlemmene, daglig leder eller annen person som faktisk leder pensjonskassen. § 2-1 tredje til femte ledd gjelder tilsvarende.

§ 7-3 fjerde ledd skal lyde:

Kongen kan trekke en tillatelse tilbake helt eller delvis dersom pensjonskassen ikke lenger har et betryggende økonomisk grunnlag. § 2-2 første ledd bokstav a), b) og d) samt § 2-2 annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 7-3 nytt femte ledd skal lyde:

Søknad om konsesjon skal oppfylle kravene i § 2-3.

Gjeldende § 7-3 **fjerde ledd** blir nytt sjette ledd.

§ 7-5 fjerde ledd skal lyde:

Pensjonskassens grunnkapital og *solvensmarginkapital eller ansvarlig_ kapital* kan ikke uten samtykke av Kongen settes ned eller forhøyes på annen måte enn ved fondsopplegg.

Ny overskrift til **§ 7-9** skal lyde:

Krav til *solvensmarginkapital* mv.

§ 7-9 første ledd skal lyde:

En pensjonskasse med pensjonsordninger som anses som livsforsikring skal til enhver tid ha *_kapital_ som er tilstrekkelig til å dekke solvensmarginen for pensjonskassens samlede virksomhet. Departementet fastsetter regler om beregningsmåten for solvensmarginen, den kapital som kan dekke kravene, og andre forhold vedrørende gjennomføringen av solvensmarginkravet.*

§ 7-9 annet ledd skal lyde:

En pensjonskasse med pensjonsordninger uten forsikringselement skal til enhver tid ha *_en ansvarlig kapital_ som utgjør minst 2 prosent av pensjonskassens forvaltningskapital. Departementet kan fastsette regler om hva som skal anses som ansvarlig kapital og hva som kan inngå i forvaltningskapitalen.*

§ 7-9 tredje ledd skal lyde:

Hvis en pensjonskasse ikke oppfyller kravene til ansvarlig kapital eller solvensmarginkapital, kan departementet gi pensjonskassen pålegg om å stanse nytegning. Departementet kan også pålegge pensjonskassen å foreta bestemte disposisjoner med sikte på å oppfylle krav til ansvarlig kapital eller solvensmarginkapital.

§ 7-9 fjerde ledd skal lyde:

Kongen kan i særlige tilfelle og for en tidsbegrenset periode samtykke i at pensjonskassen kan ha lavere ansvarlig kapital eller solvensmarginkapital enn fastsatt.

Gjeldende **§ 7-9 tredje og fjerde ledd** blir nye femte og sjette ledd.

§ 7-10 første ledd skal lyde:

Bestemmelsene i §§ 6-1, 6-4, 6-6 og 6-18 og kapittel 11 gjelder tilsvarende for pensjonskasser.

§ 7-10 tredje ledd skal lyde:

For pensjonskasser med tillatelse til å overta kollektive pensjonsordninger uten forsikringselement gjelder bestemmelsene i §§ 9-3, 9-7 til 9-9, 9-15 til 9-18, 9-19, og 9-23 tilsvarende så langt de passer.

Ny **§ 7-10a** skal lyde:

Eierandeler og innflytelse i andre selskaper

En pensjonskasse kan ikke eie eller ved stemmegivning representere mer enn 15 prosent av aksjene eller andelene i et selskap som driver virksomhet som etter § 7-10 første ledd, jf. § 6-1, ikke kan drives av pensjonskasser. Forbudet gjelder likevel ikke for så vidt den samlede verdi av slike eiendeler er mindre enn pensjonskassens midler etter fradrag for avsetninger til dekning av forsikringsforpliktelsene, så fremt den økonomiske risiko ved investeringen er begrenset til verdien av den aktuelle investeringen.

Kongen kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra bestemmelsene i denne paragraf og sette vilkår for unntaket.

Bestemmelsene i paragrafen gjelder ikke pensjonskassers adgang til å eie aksjer eller andeler i finansinstitusjoner, verdipapir- og eiendomsmeglerforetak, foretak som forvalter verdipapirfond, eller utenlandsk finansinstitusjon.

Ny **§ 7-10b** skal lyde:

Gjenforsikring

En pensjonskasse skal til enhver tid ha gjenforsikring som er betryggende sett i forhold til pensjonskassens risikoeksponering og dets økonomiske stilling.

Styret skal sørge for at det foreligger oppdaterte retningslinjer for arten og omfanget av pensjonskassens gjenforsikringer og for at disse blir fulgt opp.

Ny **§ 7-10c** skal lyde:

Aktuar

En pensjonskasse skal ha en aktuar til å foreta de nødvendige forsikringstekniske beregninger og undersøkelser. Aktuaren skal godkjennes av Finanstilsynet.

Kongen kan gi nærmere regler om vilkår for godkjennelse av aktuar og om aktuarens ansvar, rettigheter og plikter, samt om adgangen til å bruke juridisk person som aktuar.

§ 8-2 tredje ledd skal lyde:

Bestemmelsene i _§7-3 tredje til sjette ledd gjelder tilsvarende.

§ 8-3 første ledd skal lyde:

Bestemmelsene i §§ _7-4 til 7-7, 7-8 første, tredje og fjerde ledd, § 7-9 annet, tredje, fjerde og sjette ledd og § 7-11 gjelder tilsvarende for innskuddspensjonsforetak så langt de passer.

§ 8-4 første ledd skal lyde:

Bestemmelsene i §§ 6-18, 9-3, 9-7 til 9-9, 9-15, 9-18, 9-19, 9-23 og kapittel 11 gjelder tilsvarende så langt de passer.

Ny § 9-7a skal lyde:

§ 9-7a. Forsikringskapitalen

(1) I livs- og pensjonsforsikring skal selskapet føre eget kunderegnskap for hver kontrakt med oversikt over forsikringskapitalen. Forsikringskapitalen skal bestå av premiereserve, pensjonskapital, tilleggsavsetninger, premiefond, innskuddsfond, pensjonistenes overskuddsfond og bufferfond.

Ny § 9-7b skal lyde:

§ 9-7b. Premiereserve knyttet til kontraktfastsatte forpliktelser

(1) Premiereserven skal beregnes med utgangspunkt i kontraktens forsikringstekniske premieberegningsgrunnlag. Premiereserven skal utgjøre forskjellen mellom nåverdien av selskapets fremtidige forpliktelser og nåverdien av selskapets fremtidige nettopremier (prospektiv beregningsmetode). Tilleggsytelser som følge av tilført overskudd medregnes. Nettopremier er premie beregnet som angitt i § 9-5, med fradrag for pris for administrative tjenester og pris for forvaltning.

(2) Endres premieberegningsrenten, beregnes premiereserven for forpliktelser som oppstår etter endringen på grunnlag av den nye beregningsrenten.

(3) Premiereserven skal hvert år tilføres et beløp som tilsvarer sparedelen av årets premie, årlig avkastning i samsvar med premieberegningsrenten, og det beløpet som etter beregningsgrunnlaget årlig skal tilføres premiereserven som følge av at selskapets forpliktelse overfor forsikrede som er død i løpet av året, er bortfalt. Premiereserven skal også tilføres overskudd etter reglene i § 9-14. Til fradrag kommer frigjøringer av premiereserven blant annet som følge av utbetalinger.

(4) Dersom det i løpet av året inntreffer forsikringstilfeller som gir rett til utbetaling av uføreytelser eller ytelser til etterlatte, skal premiereserven tilføres et beløp som fullt ut tilsvarer nåverdien av selskapets fremtidige forpliktelser.

(5) Premiereserven skal tilordnes de enkelte kontrakter og de forsikrede.

(6) Departementet kan fastsette nærmere regler om beregning av premiereserven.

Ny § 9-7c skal lyde:

§ 9-7c. Premiereserve for forpliktelser knyttet til særskilt investeringsportefølje

(1) Pensjonskapitalen der forpliktelsene er knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje skal til enhver tid motsvare verdien av den investeringsportefølje som er tilordnet kontrakten. Andelen av overskudd på risikoresultatet medregnes.

(2) Dersom en pensjonsordning eller kontrakt uten kontraktfastsatte alderspensjonsytelser gir rett til kontraktfastsatte uføre- eller etterlatteytelser, skal det beregnes premiereserve for slike forpliktelser etter reglene i §§ 9-7b og 9-17.

§ 9-7 annet ledd skal lyde:

(2) *Forsikringskapital (§ 9-7a) knyttet til selskapets kontrakter med kontraktsfastsatte forpliktelser skal inngå i kollektivporteføljen. Som kontraktsfastsatte forpliktelser regnes forpliktelser som ikke er knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje.*

§ 9-7 tredje ledd skal lyde:

(3) *Forsikringskapital knyttet til verdien av særskilte investeringsvalgporteføljer skal inngå i investeringsvalgporteføljen.*

§ 9-7 fjerde ledd skal lyde:

(4) *Eiendeler som motsvarer forsikringskapital (§ 9-7a) knyttet til kontraktsfastsatte uføre- og etterlatteforpliktelser skal inngå i kollektivporteføljen selv om midler knyttet til alderspensjonsytelser er plassert i særskilt investeringsvalgportefølje. Dette gjelder likevel ikke når forsikringskapital knyttet til kontraktsfastsatte uføre- og etterlatteforpliktelser forvaltes i investeringsvalgporteføljen etter reglene i foretakspensjonsloven § 11-1.*

§ 9-7 femte ledd oppheves.

§ 9-7 åttende ledd nytt annet punktum skal lyde:

(8) *[...] Selskapet må også ha et supplerende system for registrering av eiendeler i tilfelle verdien av eiendelene i kollektivporteføljen og investeringsvalgporteføljen er mindre enn verdien av selskapets forsikringstekniske avsetninger. Overskudd på eiendeler i det supplerende register skal tilføres selskapskapitalen.*

§ 9-8 første ledd andre punktum oppheves.

§ 9-8 tredje ledd oppheves.

§ 9-9 skal lyde:

(1) *Avkastning ved forvaltning av midler plassert i kollektivporteføljen skal årlig fordeles mellom de kontrakter som omfattes. Fordelingen foretas etter forholdet mellom forsikringskapitalen som er knyttet til hver av kontraktene.*

(2) *Avkastning tilordnet en kontrakt skal etter tilordning i samsvar med beregningsgrunnlaget for kontrakten og i tilfelle tilleggsavsetning etter § 9-17, tilordnes kontrakten som overskudd på avkastningsresultatet. Tilsvarende gjelder tilordning av avkastning av midler som svarer til premiefond, innskuddsfond eller pensjonistenes overskuddsfond.*

(3) *Avkastning ved forvaltning av midler plassert i særskilt investeringsportefølje skal årlig tilordnes den kontrakt porteføljen er knyttet til. Er det knyttet avkastningsgaranti til en investeringsportefølje, skal garantert avkastning som ikke dekkes av oppnådd avkastning, dekkes av selskapet. Tilsvarende gjelder tilordning av avkastning av midler i premiefond, innskuddsfond eller pensjonistenes overskuddsfond forvaltet i særskilt investeringsportefølje.*

(4) *Selskapets øvrige avkastning skal årlig tilordnes selskapet.*

(5) Eiendelene skal verdsettes i samsvar med de regler som er gitt i årsregnskapsforskriften for forsikringsselskap når ikke annet følger av forskrift fastsatt av Finansdepartementet.

§ 9-10 annet ledd skal lyde:

(2) Som overskudd regnes de på forhånd beregnede risikopremier etter gjeldende premieberegningsgrunnlag for en gruppe med fradrag for de faktiske risikokostnader for gruppen. Det skal ved beregningen ses bort fra den fortjeneste for selskapet som er bygget inn i pristariffene for risiko knyttet til person.

§ 9-11 skal lyde:

(1) Selskapet kan, med samtykke fra Finanstilsynet, benytte hele eller en del av årets overskudd etter § 9-9 første ledd og § 9-10 til å øke premiereserven for den gruppe kontrakter overskuddet ellers skulle være tildelt.

(2) Finanstilsynet kan gi et samtykke etter første ledd for bruk av overskudd over flere år basert på en plan som må være meddelt Finanstilsynet. Finanstilsynet kan sette som vilkår for samtykke at selskapet overfører et beløp fra selskapskapitalen til premiereserven.

(3) Når hensynet til soliditeten eller flytteretten tilsier det, kan Finanstilsynet gi selskapet pålegg om å benytte hele eller en del av overskuddet som angitt i første og annet ledd.

(4) Overskudd som blir anvendt etter reglene i første til tredje ledd skal tilføres premiereserven.

§ 9-15 Minstekrav til forsikringsmessige avsetninger oppheves.

§ 9-16 Premiereserve for kontraktfastsatte forpliktelser oppheves.

§ 9-17 første ledd skal lyde:

(1) For å sikre sine forpliktelser under kontrakter med kontraktfastsatte forpliktelser, kan selskapet benytte hele eller deler av overskuddet på den enkelte kontrakt til tilleggsavsetninger ut over minstekravet til premiereserve. Finanstilsynet kan, når det finner at soliditetshensyn tilsier det, pålegge selskapet å anvende overskuddet på den enkelte kontrakt til tilleggsavsetninger.

§ 9-17 annet ledd oppheves.

§ 9-17 tredje ledd skal lyde:

(3) Dersom avkastningen tilordnet en kontrakt etter § 9-9 første ledd i et år ikke er stor nok til å dekke det årlige kravet til økning i premiereserven etter premieberegningsgrunnlaget, kan kravet oppfylles ved bruk av tilleggsavsetninger tilordnet kontrakten.

§ 9-18 annet ledd oppheves.

§ 9-18 tredje ledd oppheves.

§ 9-18 fjerde ledd oppheves.

§ 9-18 nytt annet ledd skal lyde:

(2) *Dersom en pensjonsordning eller kontrakt uten kontraktfastsatte alderspensjonsytelser gir rett til kontraktfastsatte uføre- eller etterlatteytelser, skal det beregnes premiereserve for slike forpliktelser etter reglene i §§ 9-7b og 9-17.*

§ 9-19 første ledd skal lyde:

(1) *Premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond skal tilsvare fondets verdi til enhver tid.*

§ 9-19 tredje ledd oppheves.

§ 9-21 oppheves.

§ 9-22 første ledd skal lyde:

(1) *Risikoutjevningssfondet kan bare benyttes til å øke premiereserven når økningen skyldes risiko knyttet til person.*

§ 9-23 første ledd første punktum skal lyde:

(1) *I livs- og pensjonsforsikring skal selskapet opprette og føre en konto for hver forsikring, som skal inneholde kunderegnskapet ____ med oversikt over forsikringskapitalen, endringer i kapitalen sist år og status for forsikringen pr. 31. desember det enkelte året.*

§ 9-24 Aktuar oppheves.

§ 9-25 Endring i avsetningsgrunnlaget oppheves.

Overskriften til **§ 10-10** skal lyde:

§ 10-10. Minstekrav til premieberegningen

§ 10-10 annet ledd første punktum skal lyde:

(2) *Premiereserven for en pensjonsordning skal minst tilsvare summen av de premiereserver som trengs etter beregningsgrunnlaget for å sikre retten til opptjent pensjon for hvert enkelt medlem i pensjonsordningen, herunder premiereserve opptjent av arbeidstakere som har fratrådt sin stilling.*

§ 10-11 skal lyde:

(1) *Pensjonsordningens forsikringskapital består av premiereserven, tilleggsavsetninger, premiefond, og eventuelt bufferfond.*

§ 10-13 annet ledd oppheves.

§ 10-15 første ledd skal lyde:

(1) *Forsikringstakeren kan i samsvar med bestemmelser i regelverket for pensjonsordningen avtale at forsikringskapitalen__ skal forvaltes som en*

investeringsportefølje tilordnet pensjonsordningen. Avtalen skal angi hvordan porteføljen skal sammensettes og hvilken adgang det er til å endre sammensetningen, samt den avkastningsgaranti som i tilfelle er knyttet til porteføljen.

§ 10-15 tredje ledd skal lyde:

(3) Er avkastningen på investeringsporteføljen i en regnskapsperiode ikke så stor som forutsatt i *premieberegningsgrunnlaget* for pensjonsordningen, skal differansen kreves dekket ved overføring fra premiefondet eller tilskudd fra forsikringstakeren. Pensjonsinnretningen svarer overfor de forsikrede for at differansen blir dekket.

§ 10-16 første ledd første punktum skal lyde:

(1) Pensjonsinnretningen skal opprette og føre egen konto for *forsikringskapitalen knyttet til hver pensjonsordning*.

§ 11-7 tredje ledd skal lyde:

(3) *Ved flytting overføres den forsikringskapital som er knyttet til pensjonsordningen beregnet på tidspunktet for oppsigelsestidens utløp. Pensjonsordningens andel av overskudd i flytteåret omfattes også.*

§ 11-8 første ledd skal lyde:

(1) Premiereserve for uføreytelser til medlemmer som er blitt uføre før utløpet av oppsigelsesfristen, *skal fastsettes på grunnlag av det beregningsgrunnlag som gjaldt for pensjonsordningen* ved utløpet av oppsigelsesfristen. Fastsatt uføregrad legges til grunn selv om uføregraden blir fastsatt etter dette tidspunktet.

§ 11-10 tredje ledd skal lyde:

(3) Er overført premiereserve ikke tilstrekkelig til å sikre rettighetene til de enkelte medlemmer eller pensjonister *etter beregningsgrunnlaget*, skal manglende premiereserve tilføres fra premiefondet. Resten dekkes i tilfelle ved overførte tilleggsavsetninger eller ved overføringer fra foretaket.

§ 11-10 fjerde ledd skal lyde:

(4) Er overført premiereserve knyttet til medlemmenes og pensjonistenes rett til opptjent pensjon større enn nødvendig for å sikre deres rettigheter *etter beregningsgrunnlaget*, skal overskytende premiereserve benyttes til engangspremie for tillegg til pensjonsytelsene. I kommunale pensjonsordninger skal overskytende premiereserve overføres til premiefondet.

§ 12-8 Forvaltningskapital oppheves

§ 12-9 Risikostyring oppheves

§ 12-10 Forsikringstekniske avsetninger oppheves

§ 12-11 Premieavsetning. Avsetning for ikke avløpt risiko oppheves

§ 12-12 *Erstatningsavsetning* oppheves

§ 12-13 *Sikkerhetsavsetning* oppheves

§ 12-14 *Reassuranseavsetning* oppheves

§ 12-15 *Avsetning til naturskedefond* oppheves

§ 12-16 *Avsetning til garantiordning* oppheves

II

I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2a-9 fjerde ledd skal lyde:

I tilfeller hvor det ikke foretas konsolidering etter første eller tredje ledd, _ kan Finanstilsynet _gi pålegg om _avsetning av en kapitaldekningsreserve på 100 prosent av balanseført verdi.

§ 2a-9 femte ledd oppheves

§ 2a-9 nytt femte ledd skal lyde:

Ved beregning av ansvarlig kapital på konsolidert basis skal det tas hensyn til hvor effektivt den ansvarlige kapitalen kan overføres og gjøres disponibel på tvers av foretakene i gruppen.

Vedlegg - Forsikringsvirksomhetsloven kapittel 6 etter endringer

Kapittel 6. Krav til virksomheten

§ 6-1 Forbud mot annen virksomhet

(1) Et forsikringsselskap kan bare drive forsikringsvirksomhet og virksomhet som naturlig henger sammen med forsikringsvirksomhet.

(2) Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for at et forsikringsselskap midlertidig driver eller deltar i driften av annen virksomhet i den utstrekning det er nødvendig for å få dekning av krav eller for avvikling av skadeoppgjør. Finanstilsynet kan kreve at selskapet opphører med slik virksomhet innen en fastsatt frist.

(3) Kongen kan gi nærmere regler om hva slags virksomhet forsikringsselskaper kan drive, og gjøre generelle eller individuelle unntak fra bestemmelsen i første ledd.

§ 6-2 Systemet for risikostyring og internkontroll

(1) Et forsikringsselskap skal ha et hensiktsmessig system for risikostyring og internkontroll som skal sikre forsvarlig styring av virksomheten, herunder at selskapet har:

- a) klar organisasjonsstruktur og hensiktsmessig ansvarsfordeling,
- b) strategier, retningslinjer og rutiner som skal sikre at selskapet løpende kan identifisere, måle, overvåke, styre og rapportere de risikoer som det er eller kan bli eksponert for og sammenhengen mellom disse, herunder prosesser for egenvurdering av risiko og solvens, og
- c) administrasjons- og regnskapsrutiner, rammeverk for internkontrollen og hensiktsmessige rapporteringsrutiner på alle nivåer i organisasjonen.

(2) Et forsikringsselskap skal ha uavhengige kontrollfunksjoner med ansvar for:

- a) risikostyring,
- b) etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift (compliance),
- c) aktuarfaglige oppgaver og
- d) internrevisjon.

(3) Et forsikringsselskap skal sikre at styret, ledelsen og ansatte i nøkkelfunksjoner til enhver tid har:

- a) relevante kvalifikasjoner og yrkeserfaring og
- b) godt omdømme og hederligandel.

(4) Systemet for risikostyring og internkontroll skal stå i forhold til arten, kompleksiteten og omfanget av virksomheten og skal jevnlig vurderes.

(5) Departementet kan fastsette nærmere regler om risikostyring og internkontroll, herunder bestemmelser om:

- a) krav til selskapets strategier og retningslinjer,
- b) hvilke risikoer systemet for risikostyring skal dekke,
- c) kontrollfunksjoners ansvar, plikter og krav til uavhengighet, og

d) krav til egnethet, herunder krav til dokumentasjon og meldeplikt til Finanstilsynet.

§ 6-3 Utkontraktering

(1) Et forsikringsselskap har ansvar for forsvarlig risikostyring og internkontroll av utkontraktert virksomhet.

(2) Et forsikringsselskap skal melde fra til Finanstilsynet før viktige funksjoner eller aktiviteter blir utkontraktert og om etterfølgende vesentlige endringer.

(3) Departementet kan fastsette nærmere regler om utkontraktering.

§ 6-4 Kapitalforvaltning

(1) Et forsikringsselskaps kapitalforvaltning skal være forsvarlig. Eiendelene skal plasseres slik at hensynet til sikkerhet, risikospredning, likviditet og avkastning ivaretas. Eiendeler som skal dekke forsikringstekniske avsetninger skal plasseres slik at det tas hensyn til egenskapene til selskapets forsikringsforpliktelser.

(2) Departementet kan fastsette nærmere regler om kapitalforvaltningen.

§ 6-5 Verdivurdering av eiendeler og forpliktelser utover forsikringstekniske avsetninger

(1) Ved beregningen av selskapets solvens skal eiendeler og forpliktelser utover forsikringstekniske avsetninger vurderes til virkelig verdi, dvs. til det beløp som de vil kunne omsettes for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, velvillige parter.

(2) Departementet kan fastsette nærmere regler om metoder og forutsetninger som skal benyttes som grunnlag for verdivurderingen.

§ 6-6 Verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger

(1) Ved beregningen av selskapets solvens skal forsikringstekniske avsetninger verdivurderes til det beløp som et forsikringsselskap må betale hvis det umiddelbart skulle overdra forsikringsforpliktelsene til et annet forsikringsselskap.

(2) Beregningen av de forsikringstekniske avsetninger skal baseres på markedsinformasjon og allment tilgjengelige opplysninger om forsikringsrisikoer (markedskonsistens).

(3) De forsikringstekniske avsetninger skal beregnes på en forsiktig, pålitelig og objektiv måte.

(4) Verdien av de forsikringstekniske avsetninger skal være summen av:

- a) Beste estimat som tilsvarende det sannsynlighetsvektede gjennomsnitt av fremtidige kontantstrømmer der det tas hensyn til tidsverdien av penger beregnet ved hjelp av den relevante risikofrie rentekurven, og
- b) risikomarginen som tilsvarende kostnadene forbundet med å stille til rådighet tellende solvenskapital svarende til det solvenskapitalkravet som er nødvendig for å dekke forsikrings- og gjenforsikringsforpliktelsene i løpet av disse forpliktelsesenes levetid.

(5) Beste estimat skal beregnes brutto uten fradrag for de beløp som kan innkreves i henhold til gjenforsikringsavtaler og fra spesialforetak for risikoavdekning.

(6) Ved beregningen av de forsikringstekniske avsetninger skal selskapet ta hensyn til alle inngående og utgående kontantstrømmer som er nødvendige for å gjøre opp forsikringsforpliktelsene i løpet av forpliktelsesens levetid, herunder:

- a) kostnader ved betjeningen av forsikringsforpliktelser,
- b) inflasjon, og
- c) betalinger til forsikringstakere og andre forsikrede, herunder forventede fremtidige betalinger uavhengig av om selskapet er forpliktet til slike betalinger.

(7) Ved beregningen av de forsikringstekniske avsetninger skal forsikringsforpliktelsene inndeles i likeartede risikogrupper og som et minimum etter forsikringsklasser.

(8) Beregningen av de beløp som kan innkreves i henhold til gjenforsikringsavtaler og fra spesialforetak for risikoavdekning skal være i overensstemmelse med bestemmelsene i første til tredje ledd, fjerde ledd bokstav a) og sjette ledd. Beløpene skal justeres for forventet tap som følge av mislighold fra motpartens side.

(9) Departementet kan fastsette nærmere regler om verdivurdering og beregning av forsikringstekniske avsetninger.

§ 6-7 Solvenskapital

(1) Solvenskapitalen skal bestå av basiskapital og supplerende kapital.

(2) Som basiskapital regnes eiendeler fratrukket forpliktelser verdivurdert i samsvar med §§ 6-5 og 6-6 og ansvarlig lånekapital.

(3) Som supplerende kapital regnes annen kapital enn basiskapital som selskapet har rett til å innkalle til dekning av tap, herunder:

- a) ikke innbetalt aksjekapital og eierandelskapital,
- b) kapital som kan kreves innbetalt i henhold til medlemsansvar i gjensidige forsikrings-selskaper, og
- c) garanti eller tilsvarende rettighet.

(4) Supplerende kapital som kan medregnes i solvenskapitalen, skal godkjennes av Finanstilsynet.

(5) Departementet kan fastsette nærmere regler om hva som kan regnes som solvenskapital.

§ 6-8 Klassifisering av solvenskapitalen

(1) Solvenskapitalen skal inndeles i tre kategorier på grunnlag av følgende kriterier:

- a) kapitalen kan benyttes til eller innbetales etter påkrav for å dekke ethvert tap under løpende drift og ved avvikling,
- b) kapitalen kan ved avvikling benyttes til å dekke tap og skal ikke tilbakebetales før alle andre krav er dekket, herunder krav som følger av forsikrings- og gjenforsikringsavtaler.

(2) Ved kategoriseringen skal det tas hensyn til varighet og løpetid, vilkår om og insentiver til tilbakekjøp og påheftede kostnader og rettigheter.

(3) Som solvenskapital i kategori 1 regnes basiskapital som tilfredsstillende kriteriene i første ledd.

(4) Som solvenskapital i kategori 2 regnes basiskapital som tilfredsstillende kriteriet i første ledd bokstav b), supplerende kapital som tilfredsstillende kriteriene i første ledd bokstav a) og b) og fremtidige krav på bidrag fra medlemmene i gjensidige rederiforsikringsselskap som kan gjøres gjeldende i løpet av en periode på 12 måneder.

(5) Som solvenskapital i kategori 3 regnes basiskapital og supplerende kapital som ikke omfattes av tredje eller fjerde ledd.

(6) Departementet kan fastsette nærmere regler om klassifisering av solvenskapital.

§ 6-9 Solvenskapitalens størrelse og sammensetning

(1) Et forsikringsselskap skal til enhver tid ha tellende solvenskapital som dekker solvenskapitalkravet beregnet i samsvar med §§ 6-10 til 6-12 og minstekapitalkravet beregnet i samsvar med § 6-13.

(2) Solvenskapitalkravet skal være dekket av summen av solvenskapital i kategori 1 og tellende solvenskapital i kategori 2 og 3.

(3) Minstekapitalkravet skal være dekket av summen av basiskapital i kategori 1 og tellende basiskapital i kategori 2.

(4) Departementet kan fastsette nærmere regler om hvordan solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet skal dekkes, herunder begrensninger i den del av solvenskapitalen i kategori 2 og 3 som kan benyttes til dekning av kravene.

§ 6-10 Solvenskapitalkravet

(1) Solvenskapitalkravet skal beregnes slik at alle kvantifiserbare risikoer for tap som et forsikringsselskap er eksponert for tas i betraktning, herunder risiko knyttet til forsikringer som forventes overtatt i løpet av de neste 12 måneder. Beregningen skal minst dekke:

- a) forsikringsrisiko,
- b) markedsrisiko,
- c) kredittrisiko og
- d) operasjonell risiko.

(2) Solvenskapitalkravet skal beregnes etter standardmetoden i § 6-11 eller etter interne modeller i § 6-12. Sannsynligheten for at tapene over en periode på 12 måneder ikke overstiger det beregnede solvenskapitalkravet skal være 99,5 prosent.

(3) Departementet kan fastsette nærmere regler for beregning av solvenskapitalkravet, herunder krav til oppdaterte beregninger i situasjoner med vesentlige endringer i selskapets risikoprofil.

§ 6-11 Beregning av solvenskapitalkravet etter standardmetoden

(1) Solvenskapitalkravet skal beregnes på basis av risikomoduler som minst omfatter skadeforsikringsrisiko, livsforsikringsrisiko, helseforsikringsrisiko, markedsrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko. Solvenskapitalkravet skal justeres for den tabsabsorberende evnen til de forsikringstekniske avsetningene, herunder fremtidig overskuddstildeling, og utsatt skatt.

(2) Solvenskapitalkravet beregnes separat for hver enkelt risikomodul i henhold til § 6-10 annet ledd. Bidragene til kapitalkravet fra de enkelte modulene summeres slik at det tas hensyn til antatte diversifiseringseffekter.

(3) Etter tillatelse fra Finanstilsynet kan parametere i standardmetoden erstattes med parametere som er spesifikke for vedkommende selskap i beregningen av kapitalkravet for forsikringsrisiko.

(4) Departementet kan fastsette nærmere regler om beregning av solvenskapitalkravet etter standardmetoden, herunder om adgangen til anvendelse av forenklet beregning av kapitalkravet for bestemte risikomoduler.

§ 6-12 Interne modeller for beregning av solvenskapitalkravet

(1) Et forsikringsselskap kan etter tillatelse fra Finanstilsynet beregne solvenskapitalkravet etter interne modeller.

(2) Interne modeller kan anvendes for selskapets samlede virksomhet eller for et eller flere hovedforretningsområder, og kan omfatte beregninger av en eller flere risikomoduler som inngår i standardmetoden.

(3) Finanstilsynet kan gi tillatelse til bruk av interne modeller bare dersom selskapets system for å identifisere, måle, overvåke og styre risiko er tilfredsstillende, og selskapet for øvrig oppfyller de krav til interne modeller som følger av forskrift. Tillatelse til bruk av intern modell som delvis dekker det samlede solvenskapitalkravet (partiell intern modell) forutsetter at følgende vilkår er oppfylt:

- a) selskapet godtgjør at det begrensede anvendelsesområdet for den interne modellen er tilstrekkelig begrunnet,
- b) den interne modellen er bedre i samsvar med foretakets risikoprofil og prinsippene i § 6-10 og
- c) den interne modellen er utformet slik at den kan kombineres med standardmetoden for beregning av det samlede solvenskapitalkravet.

(4) Et forsikringsselskap kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet endre den interne modellen eller gå over til helt eller delvis å benytte standardmetoden.

(5) Et forsikringsselskap som ikke oppfyller de vilkår som gjelder for bruk av interne modeller, skal umiddelbart gi Finanstilsynet en redegjørelse for hvordan vilkårene vil oppfylles i løpet av rimelig tid eller påvise overfor Finanstilsynet at konsekvensen av brudd på vilkårene er ubetydelige. Dersom forsikringsselskapet ikke oppfyller vilkårene i løpet av rimelig tid kan Finanstilsynet kreve at selskapet beregner solvenskapitalkravet i samsvar med standardmetoden i § 6-11.

(6) Departementet kan fastsette nærmere vilkår for bruk av intern modell og prosedyrer knyttet til søknad om interne modeller, endring av interne modeller og overgang til standardmetoden.

§ 6-13 Minstekapitalkravet

(1) Minstekapitalkravet skal dekke risikoen for tap av selskapets basiskapital.

(2) Minstekapitalkravet skal beregnes slik at sannsynligheten for at tapene over en periode på 12 måneder ikke overstiger det beregnede minstekapitalkravet skal være 85 prosent. Minstekapitalkravet skal ikke være lavere enn 25 prosent eller høyere enn 45 prosent av selskapets solvenskapitalkrav medregnet eventuelt kapitalkravstillegg fastsatt i medhold av § 6-16 tredje og fjerde ledd.

(3) Uavhengig av bestemmelsene i annet ledd skal minstekapitalkravet ikke være mindre enn det beløp i norske kroner som tilsvarer:

- a) 3,2 millioner euro for livsforsikringsselskaper, skadeforsikringsselskaper som dekker risiko knyttet til ansvarsforsikringer, kredittforsikringer eller kausjonsforsikringer med unntak av egenforsikringsselskaper for gjenforsikring,
- b) 2,2 millioner euro for skadeforsikringsselskaper som ikke dekker risiko knyttet til ansvarsforsikringer, kredittforsikringer og kausjonsforsikringer,
- c) 1,1 millioner euro for egenforsikringsselskaper for gjenforsikring.

(4) Beløp som nevnt i tredje ledd indeksreguleres med utgangspunkt i utviklingen av den europeiske konsumprisindeksen.

(5) Departementet kan fastsette nærmere regler om beregning av minstekapitalkravet, herunder regler om indeksregulering av beløp i euro og omregning av beløp i euro til beløp i norske kroner.

§ 6-14 Egenvurdering av risiko og solvens

(1) Et forsikringsselskap skal påse at det til enhver tid har kapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten.

(2) Et forsikringsselskap skal jevnlig vurdere risikoprofil og solvensnivå, herunder:

- a) samlet kapitalbehov sett i forhold til risikoene selskapet er eller kan bli eksponert for på kort og lengre sikt,
- b) selskapets løpende etterlevelse av kapitalkravene i §§ 6-10 og 6-13 og bestemmelsene om forsikringstekniske avsetninger i § 6-6, og
- c) avvik mellom selskapets risikoprofil og de forutsetninger som er lagt til grunn ved beregning av solvenskapitalkravet i § 6-10.

(3) Vurderingen skal være en integrert del av den overordnede strategien og skal løpende tas hensyn til ved strategiske beslutninger.

§ 6-15 Informasjons- og rapporteringsplikt

(1) Et forsikringsselskap skal minst årlig offentliggjøre en rapport om sin solvens og finansielle stilling. Ved endringer som vesentlig påvirker informasjonen som er offentliggjort, skal selskapet offentliggjøre oppdatert informasjon.

(2) Departementet kan fastsette nærmere regler om selskapets offentliggjøring av informasjon og selskapets rapporteringsplikt til Finanstilsynet.

§ 6-16 Tilsyn, retting og pålegg

(1) Finanstilsynet skal se til at forsikringsselskaper det har tilsyn med har et hensiktsmessig system for risikostyring og internkontroll, forsvarlige forsikringstekniske avsetninger til

sikring av sine forsikringsforpliktelser og solvenskapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten.

(2) Finanstilsynet kan pålegge forsikringsselskaper som ikke oppfyller krav fastsatt i eller i medhold av bestemmelsene i dette kapittel å iverksette nødvendige tiltak for å rette på dette, herunder pålegge forsikringsselskapet å:

- a) øke de forsikringstekniske avsetningene,
- b) benytte parametere som er spesifikke for selskapet i beregningen av forsikringsrisiko ved fastsettelse av solvenskapitalkravet etter standardmetoden dersom risikoprofilen avviker vesentlig fra forutsetningene som ligger til grunn for beregningen etter standardmetoden,
- c) benytte en intern modell for å beregne solvenskapitalkravet dersom risikoprofilen avviker vesentlig fra forutsetningene som ligger til grunn for beregningen etter standardmetoden,
- d) endre systemet for risikostyring og internkontroll, eller
- e) ha høyere solvenskapitalkrav etter bestemmelsene om kapitalkravstillegg i tredje og fjerde ledd.

(3) Kapitalkravstillegg kan kun fastsettes når:

- a) selskapets risikoprofil avviker vesentlig fra forutsetningene lagt til grunn i solvenskapitalkravet beregnet etter standardmetoden og pålegg om å benytte en intern modell ikke er hensiktsmessig eller ikke har vært effektivt, eller mens en intern modell er i ferd med å utvikles,
- b) selskapets risikoprofil avviker vesentlig fra forutsetningene lagt til grunn i solvenskapitalkravet beregnet med en intern modell, fordi enkelte kvantifiserbare risikoer ikke i tilstrekkelig grad fanges opp av modellen og tilpasninger i modellen for bedre å fange opp den faktiske risikoprofilen ikke har bedret situasjonen innenfor en hensiktsmessig tidsramme, eller
- c) selskapets system for risikostyring og internkontroll avviker vesentlig fra kravene i dette kapittel, at disse avvikene hindrer selskapet i å identifisere, måle, overvåke, styre og rapportere de risikoer som det er eller kan bli eksponert for og at andre tiltak trolig ikke vil kunne forbedre svakhetene innenfor en hensiktsmessig tidsramme.

(4) Departementet kan fastsette nærmere regler om kapitalkravstillegg.

§ 6-17 Forsikringsselskaper med svekket finansiell stilling

(1) Et forsikringsselskap skal uten ugrunnet opphold melde fra til Finanstilsynet:

- a) ved vesentlig svekkelse av sin finansielle stilling og
- b) ved brudd eller fare for brudd i kommende tre måneder på solvenskapitalkravet i § 6-10 eller minstekapitalkravet i § 6-13.

(2) Hvis selskapets revisor blir kjent med forhold nevnt i første ledd, skal denne straks gi melding til Finanstilsynet, med mindre vedkommende har fått bekreftelse fra Finanstilsynet på at melding allerede er gitt i henhold til første ledd.

(3) Ved brudd som nevnt i første ledd bokstav b) skal selskapet utarbeide en plan for gjenoppfylling av kapitalkravet. Planen skal godkjennes av Finanstilsynet.

(4) Finanstilsynet kan kreve at selskapet gjennomfører tiltak for å oppfylle kravene.

(5) Finanstilsynet kan begrense eller forby fri disposisjon av selskapets eiendeler dersom selskapet ikke oppfyller minstekapitalkravet i § 6-13. Ved brudd på solvenskapitalkravet i § 6-10 kan Finanstilsynet i særlige tilfeller begrense eller forby fri disposisjon av selskapets eiendeler dersom selskapets finansielle stilling svekkes ytterligere.

(6) Hvis selskapets solvenssituasjon forverres til tross for gjennomføring av tiltak i samsvar med fjerde eller femte ledd, kan Finanstilsynet gjennomføre nødvendige tiltak for å sikre forsikringstakernes interesser. Tiltakene skal stå i forhold til nivået og varigheten av svekkelsen i selskapets solvenssituasjon.

(7) Finanstilsynet skal tilbakekalle konsesjonen dersom selskapet ikke oppfyller minstekapitalkravet og Finanstilsynet anser at planen for å oppfylle kravet ikke er tilfredsstillende eller selskapet ikke etterlever minstekapitalkravet innen tre måneder etter at overtredelse av minstekapitalkravet er avdekket.

(8) Departementet kan fastsette nærmere regler om plan for og frist for oppfyllelse av kapitalkravene.

§ 6-18 Forsikringsvilkår

(1) Et forsikringsselskap skal benytte forsikringsvilkår som er rimelige og betryggende.

(2) Finanstilsynet skal føre kontroll for å påse at de forsikringsvilkår som benyttes er i samsvar med første ledd. Finanstilsynet kan forby bruk av vilkår som Finanstilsynet finner å være ubetryggende eller urimelige.

§ 6-19 Provisjon og annet vederlag for forsikringsformidling

(1) Et forsikringsselskap har ikke adgang til å yte provisjon eller annet vederlag til forsikringsmeglingsforetak i anledning formidling av forsikringsavtale til selskapet dersom forsikringsmeglingsforetaket ved å motta slik provisjon ville handle i strid med reglene i lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling § 5-2 a.

(2) Kongen kan fastsette nærmere regler om gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i første ledd, herunder regler om forsikringsselskapers adgang til å ha særlige pristariffer for administrative tjenester for forsikringer som kommer til et forsikringsselskap fra forsikringsmeglingsforetak.

§ 6-20 Forsikringsgrupper

(1) Bestemmelsene i §§ 6-2, 6-3 og 6-5 til 6-16 gjelder tilsvarende for forsikringsgrupper på konsolidert basis, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9.

(2) Systemet for risikostyring og internkontroll skal omfatte prosedyrer for å overvåke og styre gruppeinterne transaksjoner og risikokonsentrasjon.

(3) Departementet kan fastsette nærmere regler om dette kapittels anvendelse på forsikringsgrupper.

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]